Cezar Petrescu

Dumineca orbului

Editura Eminescu

CEZAR PETRESCU

Dumineca Orbului

112

EDITURA EMINESCU
1975

ACCELERATUL INTRA ÎN GARA de Nord cu o întîrziere de două ceasuri; la unu după miezul nopții.

Cînd au prins a se perinda constelațiile semnalelor luminoase, discurile semafoarelor oblice şi albastrele panouri de reclame, Sergiu Miclăuş nu-şi mai stăpîni neastîmpărul.

Înşfăcă valiza uşurică din plasă. Zvîrli pardesiul de gabardină pe braț şi, în loc de politicos salut, o privire asasină de gangster celor două văduve de funcționari superiori, care tot drumul i-au pus răbdarea la amarnic supliciu cu discuția lor mai volubilă decît duruitul de ventilator.

Ambele persoane au rămas petrificate pe marginea banchetelor.

Pentru prima oară în decurs de şase ore şi-au pierdut graiul. Iar sincopa aceasta neprevăzută a dat tăcerii o elocvență cu atît mai teribilă. Tot astfel se întinde o neliniştitoare acalmie în natura paralizată de panică înainte de a se dezlănțui cicloanele.

— Şi să mai spui că e magistrat, dragă-Doamne! explodă călătoarea cea voluminoasă cînd îşi recăpătă, în sfîrşit, glasul surprinzător de subțire şi şuierat printre buze, cum țiuie expirînd o supapă plesnită. Tocmai cele ce vorbeam noi! Iată în a cui pază încredințează statul averea şi

onoarea noastră în ziua de azi! Altfel era pe vremea lui bietu Iorgu...

— Magistrat? pufni cealaltă, osoasă şi cu nasul pre lung. Arată a magistrat cum arăt eu a mitropolitul Pimen, scumpă doamnă! Poate pretinde, oare, cineva una ca asta?

Scumpa doamnă recunoscu fără ezitare că tovarăşa ciolănoasă de compartiment nu arăta a mitropolit, deşi pălăria-i înaltă aducea leit cu tiara preacuvioşilor vlădici.

— Aşa că mai va cu magistratura lui! trase imediat concluzia stăpîna tiarei, dănțuită în echilibru instabil pe frunte la fiecare icnire a macazurilor. Magistratura cere ținută, scumpă doamnă, demnitate... Nu-i de nasul tuturor zănatecilor de pe lume. Ei, din partea mea, n-aş pune mîna pe cruce să jur că n-a fost cine ştie ce pungaş d-ăştia, de trenuri, cum s-au ivit de la un timp încoace. Avea ceva pe suflet... Prea nu-şi mai găsea astîmpăr locului!...

Amîndouă şi-au pipăit instinctiv poşetele depuse orizontal pe genunchi.

Au verificat din ochi numărul geamantanelor, cutiilor şi pachetelor.

Au răsuflat uşurate.

Nu lipsea nimic din inventar.

Li s-a părut că au scăpat de o mare primejdie, cu toate că întreg drumul nici nu se clintiseră din compartiment, făcînd strajă prețioaselor buclucuri, pe cînd pre-supusul pungaş de tren se vînzolise ieşind pe culoar, sco ținând capul pe ferestre, să aspire răcoarea nopții de mai, coborînd în gări să cumpere gazetele şi revistele ilustrate acum lepădate vraişte într-un ungher. La această pradă luînd aminte, venerabila pensionară care se ştia că nu arată a mitropolit se ridică să expropieze teancul de foi.

Căngile degetelor se lungiră şi se încovoiară straniu. Pielița mîinii tremură gelatinos pe nodurile vinelor ca o mănuşă prea uzată şi largă. Sub pleoapele de gutapercă, privirea căpătase ceva avid şi fricos: poate în patima se nilă care o împingea să culeagă petece de hîrtie, ca o emoție

suplimentară, se amesteca şi teama să nu se în toarcă proprietarul de drept al maculaturii ca s-o sur prindă asupra faptului.

Dar pe Sergiu Miclăuş nu-l băteau asemenea griji şi sadice satisfacţii. Era departe, în celălalt capăt de vagon, unde lupta voiniceşte din coate să-şi deschidă cale spre ieşire.

Nerăbdare lipsită de rost, totuşi irezistibilă.

După doi ani de exil şi de pocăinţă nu-l aştepta nici o bucurie în capitală. Dimpotrivă, îl chemase o telegramă la o înmormîntare, iar în trenul de linie secundară se urcase pe la amiază, cu sufletul copleşit de mîhnire şi cu ochii neguroşi. Acestea le uitase treptat; se desprinseseră de el. Se măcinaseră pe măsură ce distanţa se scurta. Cînd a schimbat vagonul în staţia de încrucişare a Braşovului, ritmul trenului accelerat s-a transmis insinuant în pulsaţia arterelor. Uitase telegrama din buzunar, nodul uscat din gîtlej, condoleanţele de rigoare, repetate ca un rol dificil. Vie şi din ce în ce mai năvalnică, se deşteptase o barbară însetare de viaţă, inexplicabilă presimţire că se apropie un eveniment unic, decisiv şi providenţial, hărăzit să însemne începutul unui al capitol într-un destin omenesc. Sîngele îi zvîcnea cu o şuvoire plăcută în tîmple, îi vibra în timpan, îi juca priveliştile înaintea ochilor într-o irizaţie care transfigura realitatea, întocmai ca atunci cînd se simţea ameţit după întîile pahare sau după primele mize volatilizate la masa cu postav verde celălalt Sergiu Miclăuş, de acum doi ani, pornit prea repede pe povîrnişul pierzaniilor.

De astă dată senzaţia era nevinovată. N-au fost irosite-n van îndelungile luni de surghiun şi de expiere la care s-a resemnat mai puţin din buna sa voie şi mai mult din a altora voie într-o dimineaţă de sumară judecată cu neamînată osîndă.

Băuse dintr-un izvor salubru, cu apă vie. Nesațiul era al unui convalescent, întors cu ochii puri şi cu sîngele regenerat acolo de unde-a plecat cu privirea istovită în pămînt, cu inima de iască şi cu gura amară.

Şi cu această proaspătă energie împingea acum burta elastică a unui pasager corpolent, făcîndu-şi scut sprinten din valiză.

Călătorul roti peste umăr ochi globuloşi de apoplectic.

Voi să spună ceva, pîcnind mînios pe nări.

Renunță, poate fiindcă medicul îi recomandase să evite prilejurile de enervare.

Se răsuci calmat, dar ferm, astupînd cu giganta-i făptură culoarul îngust, ca un dop de cîlți ud şi prea gros înțepenit în țeava unei puşti de soc. După salturile cefei învălurate, Sergiu Miclăuş înțelese că uriaşul se înveselea lăuntric. Îl încercară ispite bizare. Ce-ar fi, bunăoară, să-l înțepe cu un ac în ceafă? S-ar dezumfla poate, țiuind ca un balon de gumă ori ca fluieratul printre buze al doamnei din vagon cînd se scandaliza de noua curbă a pensiilor. Ca să-l înțepe, ar fi avut, însă, nevoie de-un ac. Se gîndi să-l ciupească sau să-l gîdile. Din spate, însă, alți pasageri nerăbdători îl prinseră în teasc, paralizîndu-i mişcările.

Trenul se opri, iar Sergiu Miclăuş fu astfel ferit de ispitele ghiduşe şi cu totul incompatibile cu demnitatea unui magistrat stagiar, respectat de-un tîrg întreg şi notat cu elogii maxime în fişa de la ministerul zeității legate la ochi.

Colosul de adineaori îşi savura anticipat răzbunarea. Îi administra o lecție în felul său, fără să calce prescripțiile medicului. Nu mai părea grăbit şi nervos. Barînd ieşirea, găsise momentul oportun să-şi şteargă năduşeala cu batista şi să confrunte ceasornicul de buzunar cu ornicul gării. Încredință geamantanul unui hamal ales din înaltul soclului, după o lentă şi matură chibzuință de fizionomist, tuşi şi scuipă lat, coborî agale.

După el, Sergiu Miclăuş zvîcni pe peron, expulzat în spaţiul gol de presiunea călătorilor de la spate.

Sări, simţi sub talpă o dezagreabilă rezistenţă, vie şi elastică, în locul asfaltului dur.

N-avu cînd să-şi dea lămurit seamă că a călcat pe un vîrf de pantof feminin şi să-şi ceară iertare, căci un vagonet de bagaje se năpusti asupra sa cu voios huruit de roţi.

Făcu un salt de panteră în lături.

Îşi întrevăzu numai o clipită victima. O domnişoară — după statură mai degrabă o şcolăriţă — sărind comic într-un picior, ca elevele obraznice cînd joacă şodronul în stradă şi scot limba la trecători. Îşi ţinea vîrful pantofului cu mîna; obrazul i se crispase de durere; puhoiul dezlănţuit din vagoane o balansa încoace şi încolo, o tîra tumultuos, pînă ce fetişcana se ancoră de un stîlp şi rămase să-şi aline suferinţa, cum se mîngîie pisicile singure în locul unde au fost lovite.

Vag, în cugetul lui Sergiu Miclăuş flutură intenţia caritabilă să se apropie şi să debiteze cuvenitele scuze. Se răzgîndi: o şcolăriţă nu merită mofturile rezervate nu mai unor mai impozante şi coapte reprezentante ale sexului slăvit de poeţi şi maltratat de codicele lui Napoleon. Cu o virilă, spartană insensibilitate, îi întoarse, aşadar, spatele şi, despicînd mulţimea cu pavăza valizei, se avîntă spre ieşire.

Celelalte peroane erau pustii, luminate zgîrcit într-o vastitate sonoră şi lugubră de gară provincială.

După întîrzierea de două ceasuri, în cîmp, pricinuită de deraierea unei garnituri de marfă, acceleratul turbura un orar mort, fără plecări şi sosiri. Hamalii răspundeau somnoros la chemări; impiegaţii circulau, căscînd să-şi strămute fălcile. Portarii hotelurilor renunţaseră la aşteptare. Numai pasagerii treziţi din moţăială, coborîţi bui maci din vagoane, se răzbunau pe îndelunga imobilitate, îmbulzindu-se cu o frenezie contagioasă, ghiontindu-se subit, învrăjmăşiţi, grăbindu-se să-şi uzurpe unul altuia

locul sub lună şi stele. Sergiu Miclăuş înteți şi el paşii, bănuind că afară se dă un asalt nemilostiv vehiculelor.

Bănuială întru totul întemeiată.

Ajuns pentru a asista la plecarea ultimului taxi, de unde îl fulgeră întorcînd capul tovarăşa ciolănoasă din compartiment, cu tiara de vlădică zgîlțîită pe creştet şi cu mîna apăsînd la piept trofeul de gazete şi reviste ilustrate, într-un gest de primadonă rănită. Nu se grăbise, nu se înghesuise pe culoar, şi totuşi a ajuns înaintea lui.

Mental, cu o promptitudine oarecum profesională, Sergiu Miclăuş imaginã o reconstituire la fața locului. În vreme ce el se poticnise cu nasul în ceafa uriaşului candidat la dambla, venerabilele pensionare coborau foarte cuminte prin celălalt capăt; cu dreptul primului ocupant recunoscut de pravila ginților, se instalau în automobilele jinduite de o duzină de întîrziați; iar această amară bancrută a precipitatei şi nechibzuitei sale strategii l-a făcut pe Sergiu Miclăuş să bombănească în sine cîteva epitete de neaoş autohtonism la adresa namilei care i-a tăiat calea.

O slabă consolare îi ogoi aleanul cînd a descoperit că uriaşul împărtăşea aceeaşi soartă. Aştepta şi dînsul, flancat de hamal, tamponîndu-şi sudoarea cu batista despăturită şi rostogolind privirea din nou apoplectică peste capete, spre orizontul deşert al bulevardului.

Prin contrast, scara din dosul Gării de Nord avea o înfățişare pitorească şi animată, ca la sosirea unui grup de emigranți cuprinşi de dezorientare într-o patrie nouă şi ostilă, care nu-i accepta.

Printre lăzi, panere şi suluri de pleduri vărgate, femeile gesticulau cu umbrele: copiii cu somnul întrerupt se aşezau morocănoşi să scîncească; bărbații se agitau inutil. Cîțiva hamali abandonaseră bagajele, depărtîndu-se să iasă în calea taxiurilor şi birjelor rătăcite pe undeva, fără țintă şi fără speranța unor himerici clienți la această oră de noapte.

Cînd unul mai isteț, ori numai mai norocos, se întorcea pe scara unui vehicul, se înălța o clamoare de invidie şi suspiciune în gloata urgisiților de destin.

Femeile îşi mustrau bărbații că au ales un hamal bleg; soții răspundeau răstit cu aluzii la alte dispute conjugale mai vechi; copiii, cuprinşi de un brusc elan al inițiativelor temerare, săreau, oferindu-se să plece în aventuroasă expediție. Precocele argonaut trecea direct de la vorbă la faptă. O rupea la goană, împiedicîndu-se în bastoane şi călcînd bătături. Glasul şi umbrela maternă îi retezau avîntul. Cîțiva mucaliți făceau glume, şi toți fumătorii aprinseseră țigările, pregătindu-se pentru zăbavă lungă.

Cu o remuşcare tîrzie, Sergiu Miclăuş observă apariția victimei sale, alignind de un picior şi căutînd cu panică în ochi hamalul dispărut cu bagajele.

Încruntînd sprîncenele sub basca bleumarin, încercă un apel fără convingere:

— Tregher! Treizeci şi trei!

Pronunța cu o graseiere delicioasă şi copilărească:

— Thegheh! Theizeci şi thei!

— Tregher! Treizeci şi trei! îi sări într-ajutor Sergiu Miclăuş, alăturîndu-se de ea cu un surîs smerit şi şăgalnic.

Nu era o fetiță. Se înşelase. Numai o miniatură încîntătoare de femeiuşcă. O domnişoară în toată puterea cuvîntului, cu toate atributele sexului: cornițele sînilor mici împungînd mătasea bluzei, mijlocul mlădiu cambrat în cingătoarea de lac, buzele de roşul vişinei coapte. Şi ce gene răsucite şi lungi!

Victima făcu doi paşi spre stînga. Îl măsură cu severi tate din tălpi în creştet. Se întoarse pe jumătate, ostentativ, chinuind nervos între degete o poşetă de dimensiuni exagerate față de minuscula făptură a tanagralei în vest mînt model 1934, sezonul de primăvară. Sergiu Miclăuş nu se arătă intimidat de glaciala primire. Cu glas de sten tor, detună, făcînd să tresară şi să se răsucească spre el toate privirile emigranților:

— Treizeci şi trei! Hamal! Treizeci şi treei!

— Acilea sîntem, conaşule! răspunse un tregher mărunt şi spînatic, cumpănindu-se între două geamantane enorme. Acilea sîntem, domnişoară!

Semăna cu furnica harnică din gravurile abecedarului, tîrînd o povară de două ori mai mare ca dînsa.

— Unde-mi umbli, Tacke? Unde te-ai evaporat, infamule, cu garderoba de nuntă a domnişoarei, hai?! urmă Sergiu Miclăuş, trăgînd cu coada ochiului să surprindă un zîmbet împăciuitor pe buzele de coloarea vişinei coapte.

Zîmbetul nu se ivi.

„Şi pe drept cuvînt! recunoscu amar Sergiu Miclăuş. Fac hazuri mai tîmpite ca un autentic hamal!”

În schimb, hamalul arătă vădite semne de mirare. Apropiindu-se, se eliberă de sarcina celor două geamantane şi căută să dezlege enigma:

— De unde ştii dumneata, conaşule, că mă cheamă Tacke?

Sergiu Miclăuş strînse din umeri cu o superioritate blazată, perseverînd în seria „hazurilor tîmpite”, cum îl apuca uneori o demonică atracție a vulgarității:

— Mă priveşte personal, onorabile Tacke!... De unde ştiu că te cheamă Tacke 33 ar putea să ți-o spună domnişoara, logodnica mea, dacă n-ar fi necăjită fiindcă a călcat-o mai adineaori pe vîrful pantofului un mizerabil individ, care nici nu şi-a cerut iertare. Toate le ştiu, Tacke... (se plecă, şoptind confidențial) fiindcă eu sînt Kama Brahmin, fachirul indian, dacă ai auzit, care ghiceşte trecutul, prezentul şi viitorul în stele, drojdie, palmă şi cărți...

Hamalul surîse cu neîncredere. Nu găsea ce să răspundă acestui vesel călător şi la asemenea năstruşnice năzbîtii. Dar victima lui Sergiu Miclăuş, cu buzele strînse şi cu o cută îngustă între sprincene, părea că n-a auzit şi că nu are de ce se înveseli. Bătea cu necaz din vîrful piciorului valid. Se uita în altă parte. Pielița brună se învăpăiase şi o adiere uşoară îi flutura lin un cîrlionț de păr.

Tacke 33 îşi reveni la simțul datoriei. Spuse:

— Rămîi dumneata atunci cu domnişoara acilea, că eu mă duc înainte, să dau peste un otomobil. Altfel, vă apucă ziua, şi-ți fi grăbiți, de... cum sîntără logodnicii...

Spuse şi nu aşteptă încuviințare, luînd-o grăbit la picior.

Delicat, Sergiu Miclăuş aşează valiza de-a curmezişul peste cele două geamantane. Din fugă descifră incomplet un nume pe cartea de vizită prinsă în rama de piele.

Rosti, schimbînd pardesiul de gabardină de pe un braț pe celălalt şi admirînd cu exagerată înduioşare grupul bagajelor:

— Priveşte, domnişoară Gina! Parcă se cunosc de cînd lumea, îşi pierduseră de ştire şi s-au regăsit. Nu-şi întorc spatele, nu se uită urît, nu muşcă, nu-şi arată dinții. Sînt sigur că în limba lor îşi destăinuiesc la ureche foarte palpitante impresii de voiaj.

Domnişoara Gina nu muşcă, nu-şi arătă dințişorii, întoarse, însă, cu totul umerii mici şi ceafa cu arămii şuvițe vibratile sub bască. Sergiu Miclăuş descrise un semicerc şi-i apăru în față, scoțînd pălăria şi salutînd, cu grație emfatică de *caballero* mexican:

— Domnişoară Gina, domnişoară Gina, hai să încheiem armistițiu! Altfel, se uită lumea curios la noi, ca la doi logodnici care se ceartă. Aruncă numai o clipă ochii la domnul cu trei rînduri de guşi. Se bucură, jubilează, mastodontul!

Domnişoara Gina se întoarse mînioasă pe călcîiul piciorului teafăr. Mişcare schițînd rochiței o învăluire rotundă de pliuri, cum se învoltă fustele de balerină. Sergiu Mi clăuş îşi continuă orbita cu fidelitatea unui satelit supus geometriei astrale. Din nou a răsărit în față-i, plecîndu-se să-i vadă ochii. Stărui:

— Înțeleg, domnişoară Gina, să fii supărată pe animalul care ți-a strivit pantoful...

Amintirea era încă vie şi probabil încă dureroasă. Domnişoara Gina nu rezistă. Exclamă tînguit:

— De-ah fi numai pantoful! Dah mi-a strvit degetele. Bruta!

— Brută, într-adevăr! aprobă Sergiu Miclăuş cu o mi mică scandalizată. Cea mai teribilă brută pe care mi-a fost dat s-o văd vreodată!...

— Ai văzut şi dumneata? întrebă repede domnişoara Gina, fără să-şi dea seama că rupe aşa legămîntul prudent față de sine însăşi de a nu intra în vorbă cu acest individ flecar şi impertinent.

Ridicase genele. Ochii s-au dezvelit verzi şi limpezi. Lumina lor l-a înfiorat pe Sergiu Miclăuş cum nu-l cutremurase încă o privire de femeie.

— Fireşte că l-am văzut... mărturisi exagerînd schima de indignare.

— Mie mi-a fost imposibil. Theceam hepede să nu pierd hamalul din ochi... Sahe o brută de pe-o scahă. N-am mai văzut înaintea ochilor de durehe. Şi nici măcah politeța să-şi ceahă iertahe...

— Veritabilă brută, domnişoară Gina! E plină lumea de asemenea specimene. Ar merita o corecție!

Cu latul palmei, Sergiu Miclăuş arătă în spațiu cam ce fel de corecție ar merita imaginarul individ, pe un obraz şi pe celălalt, succesiv şi metodic.

— Desigur c-ah mehita! admise domnişoara Gina. Adică ah fi mehitat, dacă n-ar fi dispăhut...

Sergiu Miclăuş scoase din nou pălăria. Se făcu mic, coborînd obrazul la nivelul domnişoarei Gina, şi se oferi martiriului cu o vădită voluptate:

— În acest caz, domnişoară Gina, nu mai amîna. Aplică aci sancțiunea pe care o merită mizerabilul. Ca să-ți fie mai uşor, dă-mi să țin eu poşeta. N-aş vrea să te incomodeze.

— Cum? Dumneata ehai?! se miră domnişoara Gina, refuzînd să dea crezare ochilor şi urechilor.

— Precum se vede... gemu pocăit Sergiu Miclăuş. Eu am fost bruta. Şi după o cumplită luptă de conştiinţă, m-am înfăţişat — e drept, cam tîrziu — să cer iertare şi să-mi primesc pedeapsa. De aceea am adăugat, dar nu mai aparent, o necuviinţă la alta, permiţîndu-mi să adresez un cuvînt fără să fiu întrebat şi fără să ne cunoaştem...

Domnişoara Gina îl privi mai atent. Lui Sergiu Miclăuş i se păru că descoperă în această privire oarecare simpatie, iar constatarea îl copleşi de o fericire fără margini.

Nu mînţea. Niciodată nu se încumeta să adreseze un cuvînt unei necunoscute. Socotea urîtă şi laşă îndeletnicirea braconierilor de trotuar. Chiar în anii lui de pierzanie păstrase discreţia bunei-cuviinţe în care a fost crescut şi a trăit. Acum îl împingea o putere mai tare decît raţiunea. Îşi auzea glasul recitînd inepte născociri, se vedea în postura odioasă a unui individ care a prins la strîmtoare un pui de femeie singură şi fără apărare; îl scîrbeau toate acestea de el însuşi — cel întors purificat şi tămăduit după doi ani de terapeutică sufletească — dar ce importanţă mai aveau, oare, asemenea autoanalize, judecăţi şi osînde? Nu lămurise o mijeală de zîmbet pe buzele domnişoarei Gina şi o simpatie iertătoare în privire?

A fost numai o amăgire de scurtă durată. Căci obrazul domnişoarei cu ochii verzi şi genele lungi se posomori ca o apă de pe care s-a retras lumina.

Vîrful pantofului bătea mărunt lespedea de piatră. De astă dată era piciorul cel care alignise, şi Sergiu Miclăuş, trăind feerica ameţeală a visurilor unde cele mai absurde peripeţii cu cele mai nebuneşti deznodăminte par acceptabile, găsi foarte firească ispita să desfacă şiretul pantofului şi să aline piciorul mic şi gol în văzul tuturor, cum încălzise odată, în copilărie, într-o vacanţă, la ţară, în palme şi lîngă obraz, un pui de turturea înfricoşat şi rătăcit de cuib. Ochii holbaţi ai gigantului din tren l-au oprit să dea ascultare ispitei. Aplecat pe un genunchi, ca un

pantofar care ia măsură, a atins uşor cu degetul numai încălțarea mutilată, întrebînd:

— Mai doare?... Te rog, iartă-mă...

— Te hog şi eu: sfîrşeşte odată, domnule! îşi pierdu răbdarea domnişoara Gina. Sfîhşeşte, depărtează-te şi ia-ți bagajul de pe al meu.

— E o valiză foarte uşoară, domnişoară Gina, şi nu muşcă... V-am garantat. Cu toate acestea, mă supun... Sfîrşesc, o iau şi mă depărtez... Dar ce are să spună Tacke 33 cînd va veni cu automobilul şi va constata cu durere că am stricat logodna?... Iată-l, mi se pare că vine... Să salvăm aparențele, domnişoară Gina... Să păstrăm aerul a doi logodiți model, la fotograf...

Se apropia un automobil, şi în spatele lui altul. Iar ciudat, domnişoara Gina, cu toată încruntarea dintre sprîncene, ar fi dorit ca Tacke 33 să nu se afle printre aceşti curieri norocoşi şi grăbiți. Cît despre Sergiu Miclăuş, el făgăduia în gînd fabuloase acastihuri şi contribuții la cutia milelor de la diferite icoane făcătoare de minuni, implorînd pronia cerească pentru urîte şi crude miracole, menite să-l împiedice pe Tacke 33 de la îndeplinirea datoriei.

Într-adevăr, imprecațiile lui Sergiu Miclăuş au găsit ascultare la marele orînduitor al destinelor, fiindcă amîndouă maşinile au sosit cu alți tregheri pe scară. A respirat şi domnişoara Gina, cu un tremur uşor şi involuntar. Domnul cel gros s-a urcat în primul automobil, punînd arcurile la grea încercare. În celălalt s-a îmbarcat o familie numeroasă cu prunci, bunică sprijinită în baston şi o abundentă coletărie alimentară de sezon.

— Domnişoară Gina...

— Te hog!

— Domnişoară Gina, am avut noroc. Am trecere la Dumnezeu pe ziua de astăzi, care a început a curge în calendar de la orele 12... Presimt. Presimțeam...

— De ce spui dumneata că ai avut noroc?

— Nu am avut numai eu... Avem amîndoi... Eu şi dumneata... E o nuanță. Să privim adevărul curajos şi loial în față... Am avut noroc fiindcă Tacke al nostru 33, fie că-i lipsit de inițiativă, fie că el e născut într-o zodie fără spor, în orice caz, bate acum străzile Bucureştilor, cum îi urez eu să-l apuce ziua şi să ajungă pînă la Cotroceni ori la Parcul Carol... În acest timp, dumneata ai să te îmbunezi şi ai să mă ierți. Iată norocul meu! Şi îmbunîndu-te, ai să-ți pierzi ideile urîte despre individul care a fost de două ori necuviincios şi o dată brută, ai să vezi lumea mai trandafiriu şi are să-ți dispară cuta aceasta încruntată dintre sprincene, care ți-o jur că nu-ți stă bine de loc. Iată norocul dumitale! Să-i fim deci recunoscători lui Tacke 33 şi să-l recompensăm imperial cînd va sosi, cît mai tîrziu, ca să ne spună că printr-o inexplicabilă dar binecuvîntată catastrofă au dispărut toate vehiculele cu tracțiune mecanică şi animală din Bucureşti... Sergiu Miclăuş schimbă glasul, învăluitor şi surd: Domnişoară Gina, m-ai iertat? Nici nu-ți imaginezi ce mîhnit aş fi să ştiu că nu pot obține această iertare!...

— Se şi cunoaşte cît sufehi! îi reproşă domnişoara Gina surîsul voios, care-i dezmințea gravitatea joasă a glasului. De spăşit ce ehai, ai început povestea cu treghehul... Ce a însemnat, te rog, invenția stupidă cu logodnica dumi tale! Şi phostia cu Tacke theizeci şi thei?... Aşa vine un om să-şi ceahă scuze pentru că a fost brutal?...

— Depinde de om, domnişoară Gina, şi de loc... Şi mai ales de starea sufletească în care se află omul...

Ultimele cuvinte le rosti Sergiu Miclăuş cu nehotărîre. Îşi aminti că el venea la o înmormîntare şi se mustră că nu are de loc starea sufletească a unui om care vine pen tru o înmormîntare. Alungă amintirea inoportună. Îşi pledă cauza cu o bufonă avîntare:

— Va să zică, am greşit şi cu aceasta?... Situația mi s-a agravat. Recidivă şi cumul de delicte... Ce să fac? Apelez la

indulgență şi încerc să mă apăr... Că n-a fost o prostie povestea cu Tacke 33, a dovedit-o realitatea.

L-am identificat îndată. Am nimerit. Aşa botez eu chelnerii, birjarii, hamalii, oamenii de serviciu. Le spun: Tacke! Un Tacke universal. Tacke factor comun. Cîteodată o nimeresc, cîteodată nu... Adică de cele mai multe ori, nu... Dar cîtă bucurie fără nici o osteneală procur omului care-şi închipuie că-l cunosc de undeva şi că nu l-am uitat atunci cînd o nimeresc! Sînt o natură generoasă, domnişoară Gina! Îmi place să împrăştii în jurul meu voie bună şi simpatie... Poate fiindcă uneori simt eu singur atîta nevoie de voie bună şi simpatie, ca toate caracterele inconsistente...

— Şi impehtinența cu logodnica dumitale? voi să afle numaidecît domnişoara Gina. Cum ți-ai permis?

Sergiu Miclăuş făcu un semn de declinare a responsabilității spre cerul înalt şi el singur culpabil:

— Poate a fost o prostie şi o impertinență... Tot aşa cum poate n-a fost o prostie, domnişoară Gina. Aceasta numai cerul o ştie. Mi-a venit pe negîndite. Providența grăieşte misterios prin gura iresponsabililor. Mărturisesc că pe Tacke 33 l-am mințit. Nu-s Kama-Brahmin, fachirul indian care ghiceşte trecutul, prezentul şi viitorul în stele. Dar viitorul cine poate pretinde că-l cunoaşte oare, domnişoară Gina? Uneori hazardul intră în viața noastră în chipurile cele mai groteşti şi absurde... Sare o brută din tren, îți striveşte pantoful... Vine — cam tardiv, dar tot vine — să-ți ceară iertare... Şi descoperi că bruta nu era chiar atît de brută... Da-da... Trăim prea mult în momentul care trece, adică în nimic, ca să ne dăm seamă că neprevăzutul are o semnificație şi intenții ascunse, că ne invită pentru cine ştie ce sfîrşit rezervat viitorului...

Surîsul lui Sergiu Miclăuş îşi pierduse intenția bufonă. Era acum dureros, încărcat de amintirea altor hazarduri pe lîngă al căror avertisment de atîtea ori trecuse fără să ia aminte. Şi cu aviditate căută în ochii verzi o aprobare.

Domnişoara Gina îşi ascunse privirea din nou umbrită. Trăsurile s-au împietrit, brusc congelate.

Amîndoi erau tineri şi din amîndoi muşcase pretimpuriu viaţa. Îi însemnase cu un tainic şi abia cicatrizat stigmat. Poate de aceea cînd privirile lor s-au întîlnit, în sfîrşit, li s-a părut că se căutau dintotdeauna şi că s-au regăsit.

— M-ai iertat, domnişoară Gina?! exclamă cu neţărmurită bucurie Sergiu Miclăuş.

— Fie!... Ce impohtanţă poate să aibă aceasta pentru dumneata?... Şi pentru mine, de altfel?... N-o să ne mai vedem niciodată... Iar hazardul, prezentat sub chipul lui Tacke theizeci şi thei al dumitale, vine să ne avertizeze că întîlnihea noastră a durat prea mult...

Tacke 33 într-adevăr sosea triumfal cu un Ford din epoca preistorică a industriei automobile.

Cu autoritate care nu admitea împotrivire, încărcă bagajele îndelaolaltă. Pipăi de două ori în palmă bacşişul „imperial” strecurat de logodnicul domnişoarei Gina. Cu şapca în mînă, le ură noapte bună şi noroc în viitoarea existenţă conjugală. Apoi, a treia oară deschise uluit palma să evalueze neaşteptata mană de monete; numără, zurui metalul, îl deşertă în punga goală, care îndată se rotunji ca o broască obeză. Iar obrazul spînatic al lui Tacke 33 se zbîrci într-un surîs de beatitudine şi de recunoştinţă, privind din urmă automobilul hodorogit.

AUTOMOBILUL HODOROGIT ÎŞI CLĂNțăni un timp fiarele pe caldarîmul inegal, pînă cînd şoferul izbuti să potrivească roțile de gumă pe linia lină a tramvaiului şi infernala fanfară se potoli.

Acum puteau să-şi vorbească. Glasul lui Sergiu Miclăuş să se facă ascultat.

Dar Sergiu Miclăuş nu mai avea glas. Amuțise subit.

Contempla în extaz de provincial radicalele transformări urbanistice ale acestei porțiuni de capitală de nerecunoscut după o îndelungă absență: cocioabele rase la pămînt, straturile cu flori şi verdeață căptuşind bordura trotuarelor. Privea în lături poate şi fiindcă n-avea curaj să înfrunte mustrarea care scăpăra indignată în ochii verzi, sub genele lungi.

Numai Tacke 33 fusese de vină. Din proprie inițiativă, nici în închipuire Sergiu Miclăuş n-ar fi împins inofensiva lui flecăreală pînă la un astfel de epilog. Se pregătise să-şi ia valiza, să îngăimeze un vag „noapte bună” şi să se despartă pentru a nu se mai vedea niciodată, aşa cum prea bine spusese domnişoara Gina. Îl împungea în inimă o durere încă necunoscută la acest gînd. Altceva, însă, ştia că nu este de făcut.

Cu fericita seninătate a celor săraci cu duhul, Tacke a decis altfel. Le-a îndevălmăşit bagajele. Le-a deschis portiera, invitîndu-i: „Gata! Poftiți! Urcați!” Ce explicație şi rezistență să mai opună hazardului travestit într-un imperativ hamal cu matricola 33?

S-a supus. S-a urcat.

Adică: s-au supus; s-au urcat.

Fiecare s-a ghemuit în ungherul său. După cincizeci de metri se lățise la mijloc un gol dezolant, un adevărat şi inaccesibil pustiu, ca între doi logodnici ireconciliabil înstrăinați.

Toată verva lui Sergiu Miclăuş se epuizase. Încleştase moşnegeşte palmele pe genunchi şi nu găsea un singur cuvînt potrivit să rupă tăcerea, deşi vîntura în cuget vertiginoase pretexte oferite de afişele de teatru şi de cinematograf; un cîine noctambul scăpat ca prin minune de sub roți, o ceată de cheflii hăulind răguşit într-o birjă. Toate îi păreau banale, vulgare, jalnice față de ce simțea că avea el de spus, rar şi pînă acum nerostit.

La colțul străzii Ştirbei-vodă, şoferul întoarse o mutră nebărbierită de ocnaş evadat, întrebînd în ce direcție să apuce.

— La stînga! Pe Ştirbei-vodă, Tacke! răspunse Sergiu Miclăuş într-o doară.

Şoferul protestă ofensat:

— Pe mine nu mă cheamă Tacke, domle!...

Răsuci volanul la stînga şi, după ce scăpă la asfaltul neted, socoti necesar să rectifice definitiv un echivoc de stare civilă, apăsîndu-l pesemne pe suflet.

— Nu mă cheamă Tacke! repetă. Confundați cu cine ştie ce haimana, d-ăia de v-au dat poli falşi la rest. Pe mine mă cheamă Cristofor şi sînt *proprietarul* maşinii! Eu sînt Nae Cristofor!

Cristofor Columb, intrepidul navigator genovez, nu şi-ar fi rostit numele cu mai indignată emfază nesocotitului ignorant care l-ar fi confundat cu Amerigo Vespucci,

uzurpatorul gloriei sale în fața posterității şi în apocrifaono mastică a noului continent.

Domnişoara Gina izbucni în rîs cristalic. Sergiu Miclăuş îndrăzni să-i caute privirea. Imperceptibil, micşoră zona neutră dintre dînşii. Simți că-şi recapătă facultatea coardelor vocale, îşi drese glasul şi murmură:

— De data aceasta, jur, domnişoară Gina, că n-a fost nimic premeditat... M-am pomenit instalat aci în stare hipnotică... M-ai iertat? Mă ierți?

Domnişoara Gina strînse din umerii strîmți cu o nepăsare prefăcută:

— *C'est pardonné!* După cît mi-ai ținut dumneata de urît, thebuia să fiu şi eu caritabilă. Dacă ai fi rămas pe scări, ohfan şi păhăsit, cu valiza înth-o mînă şi cu pălăria în alta, îmi provocai şi mie un caz de conştiință. Remuşcahe, insomnie, mai ştiu eu ce... Acum îmi dau seama. Aşa s-au simplificat luchurile. Nu eşti nici dumneata de vină, nici eu. Tacke 33, unealta inconştientă a Satanei...

— Unealta inconştientă a providenței, rectifică Sergiu Miclăuş.

— A phovidenței dacă vhei... Nu se schimbă nimic cu aceasta. Te las în drum şi mă duc mai depahte.

— De ce să mă laşi în drum? se văită consternat Sergiu Miclăuş. Cea mai elementară datorie de politețe mi se pare că îmi dictează mie să te conduc.

— Foahte drăguț. Dar mulțumesc. Eu sînt deprinsă să mă conduc singură, iar acum merg foarte depahte.

— Anume?

— Parcul Carol...

— Ce coincidență! se miră bucuros Sergiu Miclăuş. Cam în aceeaşi direcție merg şi eu...

— Cunosc.

— Nu mă crezi?

— Cunosc asemenea coincidențe inventate fățiș să ceară prea multă hisipă de imaginație. Mai bine spune, te hog, la ce hotel să oprească şoferul?

— Aşadar, mint?... constată lugubru Sergiu Miclăuş. Ai dreptate, domnişoară Gina. O merit această neîncredere! După toate dobitociile mele cu Tacke 33, Kama-Brahmin, după invenția idioată cu zestrea logodnicei, ai tot dreptul să mă consideri ceea ce nu sînt şi să-ți par aşa cum n-aş vrea să par...

Domnişoara Gina surîse privind oblic printre gene.

— *A propos!* spuse, netezindu-şi poşeta vastă şi întorcîndu-se pe jumătate în ungherul său, să-i vadă din plin profilul. Te cred că nu eşti Kama-Brahmin, fachirul indian. Însă îți măhturisesc că ai un dar de devinațiune pe care n-ar thebui să-l neglijezi. Cînd ai vorbit despre zestrea logodnicei, ai ghicit pe jumătate... Nu vin în Bucureşti penthu o logodnă. Dar în geamantanele acestea, aşa mari cum le vezi, ca lăzile de zestre ale bunicii, am tocmai nişte toalete de nuntă... Numai de nu s-ah fi şifonat!...

Lui Sergiu Miclăuş puțin îi păsa dacă s-au şifonat ori nu. De altfel, nici nu mai auzi ultimele cuvinte. Zvîrlind pardesiul de pe genunchi şi călcîndu-l în picioare, exclamase cu deznădejde:

— Imposibil, domnişoară Gina! Nu e aşa că nu e adevărat?

Într-o mişcare nestăpînită, prinsese mîna domnişoarei Gina, să-i caute cu înfrigurată oroare verigheta de pe de get. Iar domnişoara Gina, fără să-şi dea seama, se lăsă percheziționată cu o docilitate de copil nevinovat şi sigur de răsplata virtuții, cum scrie în povestioarele morale. Cînd s-a recules, după dogoarea obrazului a ştiut că roşise. Îşi smulse mîna din strînsoare şi clincheti în rîs uşor:

— M-ai înțeles greşit. Voiam să spun că vin numai la nunta unei phietine. O fostă colegă de şcoală şi cea mai bună phietină...

— Ah! cum m-ai speriat!

— Dah sperios mai eşti! Nu păreai pînă mai adineaori. Ai făcut o figuhă atît de comică! Îmi vine şi acum să rîd.

— Rîzi, domnişoară Gina! încuviinţă din toată inima Sergiu Miclăuş. Îmi vine şi mie să rîd. Mă simt vesel, bucuros, fericit... Aşa m-a prins un rîs nervos numai acum cîţiva ani, cînd am scăpat de la înec, la mare, la Eforie... Mă tîrîse curentul, am înghiţit o doză masivă de apă să ratăş şi cînd m-am văzut scăpat la ţărm, clănţănind din dinţi ca un cîine murat, nu mi-am putut stăpîni rîsul... Prietenii credeau că am înnebunit de spaimă... Dar nu eram mai nebun decît acum!

Sergiu Miclăuş hohoti voios, trăgîndu-şi pardesiul pe genunchi, după ce-l maltratase fără vină în picioare. Apoi se întunecă deodată. Îşi aminti după ce noapte sinistră era să se înece atunci; îşi aminti că el vine acum pentru o înmormîntare. Absurd, dintr-un zăcămînt părăsit al memoriei, îi tresări în gînd o strofă a unui poet obscur, în văţată pe vremuri la lecţiile de limba franceză:

„Deux cortèges se sont rencontrés à l'église.
L'un est morne"...[1]

— Şi nunta e mîine, nu este aşa? întrebă cu o bolnăvicioasă curiozitate, pentru a şti pînă unde realitatea respectă simetria didactică a contrastelor din poezia lui Joséphin Soulary.

— Desigur. Sau mai bine spus, astăzi, fiindcă mai mult de jumătate din noapte s-a dus.

„Înmormîntarea tot astăzi!"... era să adauge Sergiu Miclăuş, înăbuşindu-şi cu greu o mărturisire nepotrivită momentului şi întregii sale purtări de trei sferturi de ceas.

[1] „Două cortegii s-au întîlnit la biserică. Unul e posomorît"... (fr.).

Brigandul de la volan întoarse obrazul țepos, să afle încă o dată direcția.

— Spre Parcul Carol, onorabile Cristofor! porunci Sergiu Miclăuş cu autoritate.

Domnişoara Gina nu mai protestă.

Un răstimp au tăcut amîndoi, privind vitrinele şi reclamele luminoase de pe Calea Victoriei, trecătorii întîrziați, prefacerile despre care n-aveau ştiință.

— De un an n-am mai venit în Bucureşti... M-am phovincializat cu totul... mărturisi melancolic domnişoara Gina, urmărind din mers firmele cunoscute împestrițate cu altele noi.

— Eu de doi... Şi poate n-aş fi venit nici acum dacă...

Încă o dată Sergiu Miclăuş îşi sugrumă pe buze mărturisirea deplasată.

— Dacă?... stărui domnişoara Gina.

Sergiu Miclăuş ocoli răspunsul, adoptînd iarăşi tonul glumeț:

— ...Dacă n-ar fi voit altfel hazardul! Îşi avea probabil socotelile sale, care nouă ne scapă... Pregătea toate în aşa chip, ca să ne întîlnim şi să ne cunoaştem.

— Mai întîi, mi se pahe că nici nu ne cunoaştem... observă domnişoara Gina. Aceasta nu se numeşte cunoştință.

— Adevărat! descoperi uimit, şi Sergiu Miclăuş. Ce zăpăcit, ce imbecil, ce brută mai sînt! se pedepsi autoflagelîndu-se cu o grindină de epitete usturătoare.

Îşi potrivi nodul crăvății, scoase pălăria, îşi netezi părul, se răsuci pe trei sferturi în cuşca hodorogită şi, cu o solemnitate teatrală, îşi enunță numele, vîrsta, profesiunea şi domiciliul.

— Țin să adaug, rosti încheind, țin să adaug, pentru a evita o confuzie: sînt ardelean prin adopție, de dată recentă, numai de doi ani. Prin adopție şi prin exil cu domiciliul forțat. Altfel, bucureştean de baştină. Brav stră-

nepot al lui Bucur Ciobanul... Nu-mi pria însă aerul. Mă luase alt curent, altfel de înec mă amenința. Am fugit. A fost un noroc... Mă întorc alt om. Cel puțin aşa cred...

— Şi eu am fugit de Bucureşti... murmură gînditoare domnişoara Gina. Şi eu mă întohc alta. Cel puțin aşa cred...

Îşi spusese numele întreg, cum nu-l putuse desluşi Sergiu Miclăuş pe cartea de vizită prinsă în rama de piele a geamantanului: Gina Alimănescu, licențiată în litere, profesoară suplinitoare de limba franceză la Oradea-Mare.

— Pariez că jumătate din eleve sînt mai înalte ca dumneata şi, dă-mi voie să-ți mărturisesc, nu-mi prea imaginez cum îți stă pe catedră. Te-am crezut o şcolăriță la început. Ba una de curs inferior.

— Pahdon! se supără domnişoara Gina. Află, domnule judecător stagiar, că sînt foarte iubită şi ascultată de ele vele mele. Dihectoarea are nouăzeci de kiloghame la cîntar şi un metru optzeci înălțime fără tocuri — o uriaşă — dar apelează la mine să-i fac eu ohdine...

— Nu mă îndoiesc, domnişoară Gina. Toți dictatorii şi tiranii, generalii şi comandanții glorioşi au fost şi sînt mici la stat... Napoleon, Mussolini... Chiar despre Ştefan cel Mare spune cronicarul că nu era mare la stat.

— Îmi pahe rău că glumeşti. Sînt mică, dar nu tihanică. M-am supărat. Na! sfîrşi îmbufnată, retrăgîndu-se în colțul său şi bătînd tamburina în poşetă.

— Nu face nimic! o asigură Sergiu Miclăuş cu o totală încredere în viitor. Nu mă mai tem. O să ne împăcăm... Ştiu sigur acum că sîntem făcuți să ne înțelegem. Aveam parcă o presimțire. Cît timp a stat trenul în cîmp, pînă ce s-a eliberat linia, cu coatele rezemate de fereastră, priveam noaptea şi stelele şi mă întrebam cîtă vreme are să treacă încă pînă ce voi întîlni o vietate pe lume cu aceleaşi gînduri ca mine, aceeaşi sete de altceva... Mă credeam foarte singur, domnişoară Gina...

— Ai stat şi dumneata acolo cu coatele pe geam? întrebă prea repede Gina Alimănescu, uitînd că era supă rată foc.

— Am stat şi eu... urmă Sergiu Miclăuş. Am ascultat concertul de broaşte. Era un broscoi mai bătrîn, un bas de toată splendoarea, un adevărat Şaliapin al neamului batracian. Pe urmă a început să cînte o pasăre în salcîmi... Mă simţeam singur, şi noaptea era foarte frumoasă şi înstelată acolo, în cîmp. Şi nu mă întrista senzaţia aceasta de singurătate, fiindcă presimţeam că aşa trebuie să fie, că-mi pregăteşte ceva... Iar dumneata stăteai la alt geam, nu e aşa? Ascultai tot concertul de broaşte, nu e aşa? Pe urmă ţi s-a părut că asişti la o vrajă misterioasă cînd a început să cînte pasărea în salcîm, nu e aşa? Şi te-ai simţit singură, şi noaptea era foarte frumoasă şi înstelată... Sînt sigur acum, domnişoară Gina. Ne despărţeau două-trei vagoane; nu ştiam unul de altul; dar ceva în cepuse de pe atunci să ne apropie...

Cristofor, şoferul, întrerupse elegiacul recital, făcînd apel la ciudaţii săi pasageri să se întoarcă la realitate:

— Unde mai mergem, domnule? Am *transversat* Bucureştiul dintr-un capăt în celălalt. Unde voiţi să mai mergeţi?

— Mînă înainte, prietene Cristofor! Ce-ţi pasă? Mergem în Industan, în Platoul Pamir. Indiferent unde! Alege şi facă-se voia ta!

— Am trecut de casă, interveni domnişoara Gina. Întoahce, te rog. Strada Cuţitul-de-Argint.

Sergiu Miclăuş simţi cuţitul de argint răsucit rece şi tăios în inimă.

— Aaşadar, s-a sfîrşit? întrebă rugător. Ajungem şi s-a sfîrşit?

— Ce să facem altceva?... N-avem paşaport şi vize pentru Platoul Pamir...

— Altfel, te-ar tenta?

— Poate că da... poate că nu... Cei care fug de ei înşişi fiindcă se tem de ei înşişi sînt în stahe să meahgă şi pînă la capătul pămîntului. Deocamdată am ajuns unde voiam să ajung. Opreşte, te hog!

Cristofor opri, acostînd barca lui Noe la marginea trotuarului.

Casa era scundă, străveche, cu o grădiniță în față şi cu ferestrele întunecate.

— Tanti Catriona s-a culcat! constată dezamăgită domnişoara Gina. A renunțat să mai aştepte sau poate că nici n-a primit teleghama.

Sergiu Miclăuş nu se dădea mişcat din fundul automobilului. Cînd era copil şi mergea la matineele de la teatru şi de la circ, tot aşa, la căderea cortinei nu voia să creadă că feeria s-a sfîrşit.

Se dezmetici abia după ce Gina Alimănescu sărise jos şi Cristofor întinse mîna păroasă să-i zmulgă valiza de sub picioare.

— Nu! Aceasta rămîne... rosti cu jale. Noi mergem mai departe... În Platoul Pamir, aproape de cer.

Dar înainte de a pleca spre Platoul Pamir, aproape de cer, coborî să-şi ia noapte bună cu un nod uscat în gîtlej.

Cele două geamantane enorme cu toaletele de nuntă aşteptau rînduite de Cristofor lîngă grilaj. Domnişoara Gina sunase şi se ițea printre zăbrele, să vadă un semn de viață. Nu răspundea nimeni, nu se mişca nimeni; perdelele au rămas opace şi neclintite.

— Poate s-a mutat de Sfîntul Gheorghe şi n-a lăsat adresa! se dădu cu părerea Sergiu Miclăuş, implorînd din nou Atotfăcătorul şi orînduitorul destinelor să-i sară întrajutor.

— Cine? Tanti Catriona să se mute? Dah e casa ei. Numai că thebuie să sun lung, lămuri Gina Alimănescu. Baba Reveica, slujnica, e cam surdă, şi la ceasuhile acestea

visează că i s-a întohs bărbatul plecat în lume acum vreo theizeci de ani... Îi cunosc eu visuhile ei...

Cînd, însă, ridică degetul spre butonul soneriei, Sergiu Miclăuş o apucă uşor de mînă.

— Ce te grăbeşte, domnişoară Gina? şopti cu buzele fierbinți. Ai ajuns! Zece minute mai devreme ori mai tîrziu, pentru dumneata înseamnă totuna. Dăruieşte-mi mie aceste zece minute. Pentru mine înseamnă foarte mult, domnişoară Gina...

Gina Alimănescu lăsă mîna să cadă moale.

Îl privi în sus. El era cu un cap mai înalt decît dînsa. Şi de jos în sus, îi vedea trăsăturile deodată supte, ochii arzători, tremurul buzelor. Nu mai semăna cu tînărul zeflemist şi flecar. Altădată ar fi neliniştit-o un om cu asemenea ochi, cu asemenea tremur al gurii. Sau i-ar fi răspuns cu un hohot de rîs, ca o împroşcare rece de duş. Acum lăsa cu o vinovată voluptate să pătrundă şi în ea încordarea lăuntrică de strune întinse, dureros, pînă la geamăt întinse.

— Fii cuminte... îl admonestă tot ea pedagogic. Nu-mi place privirea aceasta!

Mințea, căci nu-şi putea desprinde ochii din privirea aceasta.

Sergiu Miclăuş se rezemă de grilaj. Aşteptă să se risipească păianjenişul amețelii. Îşi duse mîna la frunte şi zîmbi dezvinovățindu-se:

— Sînt cuminte, domnişoară Gina. Nu ştiu ce-a fost. Nu mi s-a mai întîmplat niciodată...

Gina Alimănescu privi în altă parte, ca să-şi ascundă ochii. Şi astfel Sergiu Miclăuş nu putu să vadă cum jucăuşa flacără verde s-a turburat, a pîlpîit palidă şi s-a stins. Căci ei i se mai întîmplase aceasta, iar amintirea era plină de suferință şi de umilire. Mai ales acum.

Un sughiț de plîns îi cutremură umerii mici.

— Plîngi?... se miră Sergiu Miclăuş, înaintînd şi prinzîndu-i umerii cu brațul rotunjit, ca să-i întoarcă fața

în lumina lactee a becului electric. Plîngi, domnişoară Gina? Te-am supărat eu?... din pricina mea plîngi?

În genele răsucite sclipea roua lacrimilor. Obrazul în gust era golit de sînge. Domnişoara Gina clătină capul şi o clipă tîmpla rămase rezemată de pieptul puternic şi lat. Tîmpla, urechea care ascultă înăuntru o bătaie caldă, ritmică şi reconfortantă de inimă omenească. „Doamne, ce fac? Cum de-am ajuns iarăşi la aceasta?" se întrebă cu spaimă, smulgîndu-se şi împingînd pieptul bărbatului cu amîndouă mîinile.

— Gina! şopti Sergiu Miclăuş nedumerit de neaşteptata vehemenţă. Domnişoară Gina...

— Te hog, lasă-mă! Lasă-mă, îţi spun!...

— Dar n-am făcut nimic... Te-am văzut că plîngi. Nu pot suporta să văd o femeie plîngînd.

— N-am plîns! bătu ciudoasă din picior Gina Alimămescu. Ţi s-a păhut... Am avut şi eu o ameţeală, oboseală, nervi... Gîndeşte că vin tocmai de la Ohadea-Mahe... Douăzeci de ceasuri de tren...

— Cu atît mai explicabil, domnişoară Gina. Nu e un motiv să te superi pe mine fiindcă România Mare e atît de lungă şi lată.

— Nu sînt supăhată pe dumneata... Nici pe România Mare... M-au exasperat tot drumul nişte imbecili. Au discutat numai desphe îngrăşăminte chimice şi vaci cu lapte. Ştiai dumneata că pămîntul rămîne steril dacă n-are bacterii? Ştii dumneata cîţi litri de lapte dă o vacă bună de Şviţeha? Aceasta am auzit eu tot timpul... N-au tăcut un sfert de ohă... Pe urmă au vohbit şi altele. Lucruri urîte. Au uitat că le asculta făhă să vrea o femeie... Cum să n-am nervi?! Ai mai auzit dumneata aşa ceva?

— Nu, domnişoară Gina! mărturisi calm Sergiu Miclăuş. N-am auzit aşa ceva, dar am aflat altele de la tovarăşele mele de compartiment. Cum şi-a pierdut averea în cărţi numitul Mişu Ispaşiu, zis Asul de pică, de-a ajuns la azil. Cum a murit din naştere, ca să zic, numita Tuţica Ionescu

în 1906, pe vremea expoziției din parcul de aci, la cîțiva paşi... Am fost fraţi de suferinţă şi nu ne bănuiam... De ce să ni le amintim acestea? Fie la dînşii şi la dînsele acolo, în infern, unde le urez ca sentinţa cea mai uşoară să-i condamne la un debit neîntrerupt de cinci mii de cuvinte pe ceas pînă la sfîrşitul sfîrşiturilor. Noi să ne întoarcem la noaptea noastră din cîmp... La cîntecul păsării din salcîm... Aceasta a fost a noastră, domnişoară Gina, şi nu ne-a putut-o fura nimeni... Ne pregătea pentru ceasul de acum, domnişoară Gina... Şi pentru altele, poate, nu este aşa?

— Nu cred, rosti Gina Alimănescu. Nu cred că avem să ne mai întîlnim vheodată. Eu plec poimîine... Poate e mai bine aşa... Sigur că e mai bine aşa.

— Dar mîine, domnişoară Gina? Adică astăzi... Peste cîteva ore?

— Ştii pentru ce am venit... Cum îţi imaginezi că ne-am mai putea vedea?

— Încerc. Trec pe aci... Ori e atît de fioroasă tanti Catriona?

— O, biata tanti Catriona! exclamă indignată la această presupunere Gina Alimănescu. Cît desphe dînsa!... E cea mai delicioasă şi înţelegătoahe mătuşă care a existat pe lume.

— Atunci?

— Atunci e foahte simplu. Nu se poate! Aşa vrea hazahdul dumitale. Îşi are phobabil socotelile sale... În ţelegi de ce nu se poate? Plec dimineaţă la prietena mea. Sînt doar domnişoaha ei de onoare. Nu vezi toaletele? întrebă, lovind în geamantan cu vîrful pantofului. Nu pot dezerta de la datorie.

Sergiu Miclăuş simţi o vrăjmăşie de moarte pentru prietena domnişoarei Gina, care n-a găsit altceva mai bun de făcut decît să se mărite într-o asemenea zi. Uită că numai datorită acestei împrejurări le-a fost dat să se întîlnească.

— Şi cine e, mă rog, această prietenă? Cine-i fericitul mire?

Mai păstra speranțe nelămurite. De ce adică unul din doi n-ar fi o cunoştință, cum a pierdut din vedere atîtea; foşti colegi de universitate, foste relații oricît de vagi de vilegiatură? Numele au sunat însă străine. Se înverşună totuşi să afle o dezlegare. Domnişoara Gina capitulă:

— Fiindcă stărui atît, propun ceva mai simplu. Am şi eu dhept la un invitat al meu. Nu? Te prezint. Nu-ți gahantez că ai să te amuzi. Însă nu aceasta cauți, nădăjduiesc. E acceptabilă propunerea mea?

— Mai întrebi?! izbucni Sergiu Miclăuş, lărgind brațele să cuprindă în exaltarea sa toată planeta. Parcă am avut o presimțire cînd mi-am lăsat aci, acum doi ani, toate hainele de ceremonie!... Frac, smoching... N-aveam nevoie de ele în exil. Au să cam miroase a naftalină. Torn peste ele dis-de-dimineață un flacon de colonie şi le las la vînt... Vezi că toate se rezolvă cu puțină răbdare? Era simplu ca povestea cu oul meşterului Cristofor Columb, tizul şoferului nostru...

Amîndoi şi-au aruncat ochii la tizul ilustrului navigator. Cristofor, renunțînd să-şi mai muncească mintea cu aceşti bizari clienți de noapte, adormise la volan, cu bărbia în piept şi cu şapca pe ochi, prăvălat într-o rîlă ca un asasinat.

— Prinde puteri pentru expediția din Platoul Pamir! îl scuză domnişoara Gina, zîmbind înseninată după plînsul care-i zguduise umerii mai adineaori.

— A scăpat! Nu mai plec în Pamir, nici în Industan, nicăiri. Nu mai am de ce pleca acum... Şi cum facem? întrebă cu nerăbdare Sergiu Miclăuş.

— Vii aci şi mă iei dimineață, mergem să te prezint şi apoi mă acompaniezi la stahea civilă.

— Imposibil... îngăimă Sergiu Miclăuş, amintindu-şi cu remuşcare pentru ce a venit şi ce pune în ceasul acesta la cale.

— Atunci după amiază, la două... propuse fără nici o bănuială Gina Alimănescu. Găsesc un phetext să pot lipsi o

oră, vin acasă şi te aştept. Chiar dacă eu întîhzii cumva, o previn pe tanti Catriona să te primească aci cu toate onorurile. Ai să vezi ce încîntătoahe e! Îți hezerv o sur priză. Nici nu-ți imaginezi cine a fost, ce a fost... Aşadar, hămînem înțeleşi: la două! Şi hai să ne despărțim acum. Thebuie să dorm cîteva ceasuri ca să nu am mîine o figură de spehiat...

Sergiu Miclăuş privea în asfalt zvîrcolirea neputincioasă a gîzelor nocturne atrase de becul electric şi acum muribunde după zădarnica lor sarabandă. N-avea curaj să anunțe că nu poate veni şi de ce nu poate veni.

— Nu spui nimic? se miră Gina. E prea devreme la două? Te reține ceva?... Atunci, la thei, hai... Fie la trei.

— Imposibil! Nici la trei, nici la patru nu pot, domni şoară Gina, e cu neputință!... Stupid, dar aşa e! Crede-mă pe cuvînt.

— Ciudat! Nu te mai înțeleg... Voiai numaidecît să ne vedem, şi acum fugi...

— Nu fug, Gina... Domnişoară Gina! Odată, mai tîrziu, ai să afli, ai să înțelegi şi ai să ierți ceea ce ți se pare acum suspect.

— Într-adevăh suspect! Cuvîntul e bine găsit.

Gina Alimănescu rostise vorbele cu o vădită iritare. Sergiu Miclăuş îi cuprinse mînuşița, ridicînd degetele pînă la buze.

— Eşti nedreaptă, spuse şuierător. Cînd ai să afli, singură ai să recunoşti că ai fost nedreaptă. Ți-aş spune acum de ce aceasta, dar are să-ți pară monstruos, şi povestea e prea lungă, prea complicată. Am să vin la cinci, cel mai tîrziu la cinci jumătate. Pînă atunci sper că totul s-a ter-minat. Crede-mă şi aşteaptă-mă, te rog...

— Şi dacă oha cinci a dumitale se face şase, şapte, mai tîrziu?

— Nu poate să se facă. Nimic nu poate să mă mai împiedice atunci!

— Hm! Eşti prea misterios pentru mine... Ah, thebuie să mă adhesez fachirului Kama-Brahmin cel adevăhat, ca să-mi citească în stele ce-mi ascunzi... Nu e stupidă cuhiozitate feminină... *„Nimic nu poate să mă mai împiedice atunci!”*... Mărtuhiseşte că te exprimi în oracole şi că-mi dai dreptul la tot felul de interphetări...

Îl privi în ochi, de jos în sus, ridicînd bărbia, care-i tremura uşor. N-avea încă nici un drept, şi totuşi simțea un început absurd de gelozie.

— N-ai venit în Bucureşti penthu ce cred eu? Nu te reține ce cred eu?...

Sergiu Miclăuş surîse dureros:

— Nu ştiu ce crezi, domnişoară Gina. Însă orice-ai crede e departe, foarte departe de realitate. Te rog să nu te îndoieşti de aceasta şi să rămînă aşa... La cinci jumătate voi fi aci şi voi pune degetul pe soneria aceasta. Poți să mă controlezi cu cronometrul în mînă... Nu-ți vorbeşte un om pe care abia l-ai cunoscut şi despre care încă nu ştii nimic... Îți vorbeşte cel rezemat cu coatele pe bara ferestrei, în cîmp, acum cîteva ceasuri, cînd asculta pasărea din salcîm şi se simțea atît de singur în noaptea foarte frumoasă, dureros de frumoasă, domnişoară Gina... Gina... Acela nu poate să te mintă şi să-ți ascundă nimic.

— Să spunem şi s-o credem... încuviință cu o urmă de îndoială Gina Alimănescu. Acum s-a sfîrşit. Voi face tot posibilul să fiu acasă şi să te aştept la cinci jumătate. Lasă-mă să sun... Sau mai simplu, dă-mi voie să intru înăunthu şi să bat în geam...

Ca una care cunoştea obiceiurile casei, Gina Alimănescu se cațără ca o veveriță pe grilaj, băgă mîna subțire pînă la un zăvor ascuns şi deschise portița.

Sergiu Miclăuş îşi asumă cu o nețărmurită fericire rolul lui Tacke 33 şi cără cele două geamantane în curte, păşind comic în vîrful picioarelor, cu precauție de cambrioler. Gina Alimănescu mergea înainte, de-a-ndaratelea, cu de-getul la buze.

— Sst! Încet! şopti. Acum te hog lasă-mă singură. Pleacă, să nu ne vadă cineva... Noapte bună, domnule Sergiu.

— Spune-mi Gigi. De la moartea mamei nu mi-a mai spus nimeni Gigi.

— Noapte bună, Gigi!

— Noapte bună, Gina!

Încercase să-i cuprindă mijlocul, să-şi apropie gura de buzele ei. Gina lunecă şerpuit, apărîndu-se de atingere.

— Nu aceasta... Te hog, nu aceasta...

În pragul portiței, după ce l-a petrecut cu paşi prelinşi de pisică pe nisipul scrîşnitor, flutură mîna goală:

— Şi vezi de nu pleca în Platoul Pamir, să te aştept phea mult...

— Nu, Gina. Nu mai am ce căuta în Platoul Pamir.

— Nu mai am ce căuta în Platoul Pamir, stimabile Cristofor! Mergem în bulevardul Maria.

— Mai bine, domle, că-i mai aproape... se bucură şofe rul, încă nu deplin trezit din catalepsie. Apoi, într-un acces de sinceritate, mărturisi: Şi ca să vă spun adevărat, nici nu mă cam dau eu cu gîndul în ce cartir să fie Platoul ăla Palmer. Am ajuns de nu ne mai cunoaştem Bucureştiul nostru, domle, de cînd cu atîtea schimbări de nume... N-o fi cumva prin prelungirea Dorobanți, la stînga?

— Exact.

— He-hei! Tot ştia el ceva, neica!... se bucură Cristofor, crescut în ochii săi proprii. Bulevardul Maria, ce nu măr ați zis?

— Dă-i drumul mai repede! Îți fac eu semn... îşi pierdu răbdarea Sergiu Miclăuş, care nu mai avea poftă de vorbă.

Zvîrlit la fiecare viraj dintr-o margine în cealaltă a cuştii, se întrebă dacă n-ar fi fost mai cinstit şi cuminte să mărturisească Ginei adevărul întreg. Dar cum să-i lămurească adevărul acesta în cîteva cuvinte? Cum să comprime în tr-un rezumat de zece minute, povestea unei vieți; a mai multor vieți şi mai ales a mai multor morți? Sergiu Miclăuş încercă: „Gina... Domnişoară Gina...

Adevărul este că am venit la Bucureşti chemat de tatăl meu vitreg ca să asist la înmormîntarea mamei mele vitrege." Enigma de dezlegat pentru pagina de jocuri cu premii din *Revista copiilor*. Şi totuşi, realitatea, care nu întotdeauna e verosimilă, se afla condensată în aceste cîteva cuvinte. Le-ar fi crezut Gina? Abia de atunci înainte ar fi început să-l considere un plăsmuitor de basme. Un plăsmuitor neîndemînatic de basme deocheate. Căci toată viaţa de pînă acum a lui Sergiu Miclăuş şi a celor din jurul său era alcătuită de linii frînte, părea condusă de ursite capricioase şi crude, care oboseau prea repede, încîlceau şi rupeau firele; fiindcă au dat greş o dată, se îndîrjea în alte şi alte încercări neizbutite, pecetluite fiecare cu o piatră de mormînt.

Cînd Sergiu Miclăuş împlinea doi ani, Anton Miclăuş murea de inimă. După trei ani, Magda Miclăuş a încercat să-şi refacă viaţa şi a devenit doamna Leon Dobrotescu. Şi înainte de a sărbători doi ani de nouă şi tihnită căsnicie, a luat drumul cel fără întoarcere să-şi regăsească în cer primul bărbat. Sergiu avea şapte ani — începuse şcoala. Îşi mai aminteşte şi acum lecţia de silabisire întreruptă, cînd a venit Matei, servitorul cel vechi al casei, moştenit de la Anton Miclăuş, să-l aducă lîngă patul bolnavei pe moarte, care-şi cerea copilul. Îşi mai aminteşte şi acum ziua ploioasă de toamnă a înmormîntării — cel dintîi eveniment pregnant păstrat viu în memorie — coroanele de flori şi cortegiul de necunoscuţi, amestecul de plîns şi vanitoasa satisfacţie a unui orfan devenit obiectul tuturor atenţiilor şi compătimirilor. Cocoane bătrîne, mirosind a tămîie, ceară şi naftalină, îl netezeau pe frunte cu degete osoase, îi tipăreau hăinuţele negre şi îi tînguiau soarta: „Cui rămîne acum sărmănelul? Pare deştept şi simţitor... Are ochii maică-sei, biata de ea... Nu mai plînge, puiule, că aşa a fost voinţa Celui-de-sus!"...

Cui rămîne? întrebarea aceasta nu exista atunci pentru el. Şi n-a existat îndată nici pentru alţii. Leon Dobrotescu,

părintele vitreg, nu l-a trimis la îndepărtatele rude de pe mamă ori de pe tată, pe care întîia oară le-a văzut în ziua înmormîntării şi despre care nimeni n-a mai auzit de atunci. I-a luat creşterea asupra sa, în casa sa; i-a tocmit preceptor şi a crezut că-şi plăteşte o sacră datorie faţă de moartă „pregătind societăţii — cum spunea el adeseori — un om întreg şi rectilin". Rectilin! Lui Sergiu i-a plăcut cuvîntul nou şi străin. Dar abia mai tîrziu, mult mai tîrziu, a înţeles ce va să zică termenul acesta de o geometrică rigiditate, care nu i se potrivea, fiindcă el era fiul lui Anton Miclăuş, cel ce nu ştiuse în viaţă ce înseamnă o conduită rectilină, şi al Magdei Miclăuş, cea slabă şi şovăielnică, agăţîndu-se ca o liană pe năruite ruini...

Pe urmă a venit şi rîndul lui Leon Dobrotescu să încerce a-şi reface viaţa.

S-a însurat a doua oară.

Sergiu Miclăuş avea un tată vitreg; căpătă şi o mamă vitregă. Ar fi ingrat să se plîngă, mai ales de atmosfera din primii ani. Au venit mai apoi fraţii vitregi, sora vitregă. Sanda Dobrotescu n-a făcut deosebire între copiii săi şi copilul care nu mai era al nimănui. Leon Dobrotescu, la fel. Ba uneori părea chiar că-şi întîrzie mai îndelung mîna prin părul lui decît prin al celorlalţi copii de sînge şi de lege: Teofana, Dudu, Săndel. E drept că nimeni nu-i mai spunea acum Gigi... Sergiu, mereu Sergiu. Diminutivul răsfăţat al copilăriei celei dintîi îl luase Magda Miclăuş, Magda Dobrotescu, Mado, în mormînt, cu dînsa. Dar Sergiu a simţit-o aceasta numai tîrziu. Şi mai dureros ca întotdeauna în noaptea asta, cînd buzele au şoptit involuntar o însetare ţipită în afundul subconştientului: „Spune-mi Gigi. De la moartea mamei nu mi-a mai spus nimeni Gigi"... Pe urmă? Pe urmă a început ceea ce e greu de povestit şi încă mai greu de înţeles. Ademenirile şi căderile adolescenţei, anii de facultate cu urîtele lor amintiri, dimineţile cînd se întorcea acasă scîrbit de el

însuşi, ca să o ia de la capăt în aceeaşi seară. A plecat. A fost silit de alţii să plece, fiindcă pierduse şi drojdia de mîndrie care să-i dicteze o plecare hotărîtă numai de el, dintr-o casă de unde îl alungau toate privirile şi tăcerile mai apăsătoare decît cele mai crunte mustrări.

Tot sîngele îi năvăleşte în obraz de umilinţă şi de ruşine la gîndul acelei dimineţi...

Vreme de un an, Leon Dobrotescu încercase să şi-l facă secretar şi ajutor în treburile sale de avocatură. Nu izbutise. Apelase la un prieten din barou să repete experienţa cu mai severa autoritate a unui străin. N-a izbutit nici acela. I l-a trimis îndărăt, fiindcă în cîteva săptămîni îi anarhizase un personal disciplinat, încurca termenele proceselor şi dădea întîlnire clienţilor prin bodegi.

Era într-o dimineaţă după această din urmă ispravă, cînd l-a chemat Leon Dobrotescu în birou şi i-a pus numirea sub ochi: „E ultima încercare pentru a te mai salva, Sergiu. Răspunderea faţă de alţii are să te înveţe, poate, cu răspunderea faţă de tine. Pleci chiar astăzi să te prezinţi la post. Nici o amînare”... Şi sfaturile Sandei Dobrotescu la despărţire, gheţoase, pedante, enumerate şi categorisite pe capitole, ca enunţarea unor principii dintr-un breviar de morală civică! Şi precauţia de a-i da banii pentru biletul de tren şi subzistenţa pe o lună abia la intrarea în gară, ca să nu aibă cum să se mai abată la vreun tripou sau la vreo bodegă, să-şi ia adio de la prieteni!...

L-au dat afară. L-au alungat...

N-a murmurat un singur cuvînt, fiindcă dreptatea era de partea lor.

A plecat, şi dreptatea lor s-a dovedit repede şi deplină. S-a tămăduit. În tîrguşorul acela ardelenesc de munte a aflat că dormitau în el puteri necunoscute; s-a dezmeticit şi a acceptat ispăşirea.

Nimic nu mai regreta. Nimeni n-ar fi bănuit de la ce căderi respingătoare şi triste venise judecătoraşul acesta la început posac, muncit de nemărturisite nostalgii; mai apoi, din ce în ce mai împăcat cu noua sa soartă, meticulos şi exact la datorie, străin de măruntele cancanuri şi ambiţii ale breslei, dezbărat de toate năravurile, pînă şi de inofensiva raţie zilnică de ţigări, suprimată; prezent un singur ceas din douăzeci şi patru la singura cafenea din Piaţa Unirii, pentru a satisface tabietul preşedintelui, înveterat jucător de şah şi de table; încolo singuratic şi distant, partidă matrimonială ochită de toate mamele din tîrg, care nu visau alt ginere ideal.

Rupea foile calendarului cu indiferenţă. Îşi plătea cu o punctualitate exemplară pensiunea la madam Covaci; servea de şapte ori pe săptămînă aceleaşi şapte glume prin rotaţie domnişoarei Ergi, odrasla rotofeie şi mîna dreaptă a gazdei întru cele gospodăreşti. Domnişoara Ergi pleca genele roşcate şi se îmbujora sub pistrui la fiecare glumă cunoscută şi aşteptată ca un drept al ei, cum îşi aştepta Byk, cîinele-lup, tainul. Sergiu Miclăuş avea cuvînt să creadă că-i păstrează un amor ascuns şi fără speranţă. El nu se înduioşa, dar nici nu avea ferocitatea să-şi rîdă de languroasele-i priviri.

Citea. Dormea. Vegeta.

Punea bani la o parte pentru o lună de vilegiatură într-o staţiune fără cazino şi ruletă. Îşi cumpărase bocanci cu talpă ţintuită, rucsac şi costum de alpinist. Pleca sărbătoarea în zori să se caţere pe stînci şi se întorcea seara frînt de oboseală, ca să doarmă fără visuri. Nu mai dorea altceva. Uitase că mai există altceva. O dată pe lună expedia lui Leon şi Sandei Dobrotescu un răvaş pe patru pagini, anunţîndu-le starea prosperă a sănătăţii trupeşti şi sufleteşti, mulţumindu-le că au ştiut să vadă mai limpede ca dînsul, că l-au silit să plece şi că l-au ajutat aşa să se despotmolească dintr-un smîrc care-l trăgea cu perfidie afund.

Răspunsul sosea cu regularitate, dar din ce în ce mai identic şi concis, în stilul formularelor comerciale.

Îi scria şi-l semna în ultima vreme numai Sanda Dobrotescu, lăsîndu-i destul de neocolit să priceapă că distanța în spațiu şi în timp a restabilit raporturile normale între el şi o familie care nu este a sa.

Era un străin; rămînea un străin.

Le răsplătise generoasa ospitalitate cu ingratitudine; a tras cuvenitele consecințe. Că se dezmeticise şi se vindecase, cu atît mai bine! Sosise şi timpul. Era o chestiune numai a lui, privindu-l strict personal. Sergiu se pregătea să răărească scrisorile. Fiindcă de cîteva luni se pomenea tot mai stăruitor în ziare despre o apropiată remaniere ministerială, cu un portofoliu rezervat lui Leon Dobrotescu întru încununarea unei laborioase cariere politice, nu voia să pară că îi cultivă cu vreun calcul premeditat cine ştie ce protecție viitoare, de care nu avea nevoie...

Iar acum îl chemase telegrama la înmormîntarea Sandei Dobrotescu.

Ştirea a căzut neaşteptată. Sanda Dobrotescu îi ținuse oricum loc de mamă, sub ochii ei crescuse, pe dînsa mai ales o scandalizau isprăvile de pomină, exemplele deşănțate oferite zilnic celorlalți copii din casă, sînge din sîngele ei. Mîhnirea şi sentimentul de vină acum ireparabilă s-au risipit însă pe măsura drumului, au făcut loc neastîmpărului irezistibil, aproape cinic, din tren. Cînd Sergiu Miclăuş a schimbat acceleratul la Braşov şi s-a urcat în compartimentul celor două prea vorbărețe pensionare, uitase spre ce merge. Erau fără îndoială presimțirea, pregătirea, preludiul săltat ca o melodie de Lulli ale unei întîlniri de mult şi tainic nădăjduită de toate fibrele ființei.

Acestea se pot face înțelese într-o povestire sumară şi uscată, în termenii unui raport? Cugetul le parcurge vertiginos, fiindcă în gînd şi în amintire toate se desfăşoară

înainte şi îndărăt, în afară de timp, pe o sută de planuri — ghemul ursitei răsucit şi dezrăsucit magic în cîteva clipe. Nevoiaşul vocabular omenesc de toată ziua le cuprinde însă ceva mai rudimentar şi nesigur, dibuind, pipăind, revenind în strădania neputincioasă de a exprima inexprimabilul. Gina le va cunoaşte şi le va înțelege treptat, înfățişate cu luminile şi penumbrele, căderile şi ridicările vieții trăite îndeaievea, încă o dată resuscitate de emoția unei confesiuni. Căci orice spovedanie îşi aşteaptă un ceas al ei, anumită atmosferă, climatul prielnic... O noapte cînd şoapta vîntului şi foşnetul frunzelor continuă să vorbească pentru tine după ce ai tăcut... O dimineață cu lumina transparentă, cînd toate par aeriene, eliberate de penibila osîndă a gravitației: toate uşor de înțeles, de acceptat, de simțit, cînd şi cuvintele capătă o fluiditate şi un timbru necunoscut, dacă se mai arată atunci nevoia cuvintelor. Altfel, ce-ar rămîne din toate? Actele omeneşti par ilogice şi adesea monstruoase fiindcă nu cunoaştem adîncurile în care au fost pregătite; după cum şi o viață pare alcătuită din episoade dezarticulate şi contradictorii fiindcă nu-i cunoaştem istoria ei secretă şi continuitatea subterană. Cine poate da un verdict fără să cunoască pricinile obscure ale păcătuiri lor noastre? Cine poate ridica piatra fără şovăire s-o arunce?

Sergiu Miclăuş se deşteptă din meditațiile menite să adune argumente, întru apropiata lămurire a Ginei Alimănescu şi întru iertarea unui trecut netrebnic, fără îndoială, însă definitiv abolit.

Privirea regăsea cu emoție un decor familiar.

Strada pe unde se întorcea elevul Sergiu Miclăuş de la şcoală, cu pantalonii scurți şi cu bluza bleumarin, hîrjonindu-se într-o ceată gălăgioasă, smulgîndu-şi ghiozdanele şi poticnindu-se în piedici... Aci era prăvălia cu bomboane sticloase şi vopsite, în borcane cilindrice. Şi dincolo, debitul de tutun de mai tîrziu, de unde cumpăra pe furiş țigările cu carton, să le fumeze în closet ori în pod.

Tot aci începea să-şi scuture hainele şi genunchii, să-şi verifice nasturii şi să-şi netezească părul, fiindcă acasă îl întîmpina examinarea minuțioasă a Sandei Dobrotescu: Mamisanda.

Prăvălia mai este; mai există şi debitul de tutun.

Şi iată aceeaşi stradă sub alt aspect, lugubru şi înăbuşi tor, unde celălalt Sergiu Miclăuş, trecut prin pierzaniile adolescenței, oprea birja în zori de ziuă, ca să se furişeze în vîrful degetelor, ca un răufăcător, şi să bîjbîie gaura cheii cu mîna nesigură. Întotdeauna aci cobora cu ochii buimaci şi gura coclită. Uneori se împleticea. Adesea se întorceau să-l măsoare din urmă lucrătorii porniți de cu noapte la uzinele lor, precupeții încovoiați de spinare sub cumpăna coşurilor, măturătorii rezemați în coada măturoaielor. Doi, trei, cîți ani a durat aceasta?

— Opreşte aci!

Sergiu Miclăuş aşteptă restul hîrtiei de cinci sute. Îl băgă în buzunar fără să numere. Cu valiza în mînă şi cu pardesiul pe braț, se îndreptă din colțul străzii tiptil, cu paşi neauziți, în puterea vechiului obicei.

Prin fereastra deschisă de la salon se vedea flacăra fumegos legănată a lumînărilor.

O singură fereastră deschisă, cu lumînări de mort, în strada pustie, în noaptea deşertată de sunete, de trecători, de viață, halucinantă ca o stradă de vis rău.

Abia atunci îl pătrunse realitatea materială a morții, spăimoasă şi irevocabilă.

Intrarea era astupată de catranul pînzelor verticale.

INTRAREA ERA ASTUPATĂ DE catranul pînzelor verticale. Tot aşa, oglinda cea mare din hol.

Sergiu Miclăuş nu recunoscu mobila nouă, cubistă: scaunele din ţevi nichelate şi mesele paralelipipede în etaj. Nici tablourile de coloritul putred al planşelor anatomice, străpunse de violente trăsnete roşii şi verzi, în zigzag.

Ştiu, însă, fără să-i spună nimeni că ele reprezentau încă o biruinţă recentă a Sandei Dobrotescu, campioană energică a tuturor inovaţiilor şi a emancipărilor de prejudecăţi: preşedintă şi vicepreşedintă de societăţi feministe, secretară de jurii şi inevitabilă delegată la congresele internaţionale de artă, de puericultură, de eugenie şi de egalizare civilă, politică şi socială a sexelor, a raselor şi a claselor. În anii din urmă, isca periodic în casă discuţii pentru a înlătura vechiturile demodate: sofale şi jilţuri, paturi de nuc şi scrinuri străbune de palisandru. Leon Dobrotescu, îndeobşte conciliant şi supus jugului conjugal, opunea o rezistenţă placidă, invocînd argumente sentimentale. Sanda Dobrotescu le dobora pe toate cu un surîs rece şi superior. Bărbatul tăcea, pleca fruntea, despăturea ziarul şi aştepta resemnat să treacă altă problemă estetico-socialo-morală la ordinea zilei. Vechiturile mai cîştigau păsuire de o lună, pînă la discuţia viitoare.

Se dovedea acum că pînă la sfîrşit tot Sanda Dobrotescu ştiuse că triumfe. Iar această deşartă victorie a unei moarte întinsă în încăperea de alături, cu mîinile încrucişate pe piept şi cu lumînările milenarelor rituri de îngropăciune la căpătîi, mărea senzaţia zădărniciei.

Matei, servitorul inamovibil, păşea grotesc, ca pe un covor de jăratic. Luă în primire valiza, pălăria şi pardesiul drumeţului. Lungind gîtul uscat în gulerul alb şi prea larg, cu un buton conic şi ruginit în locul crăvăţii, lămuri cu vocea scăzută:

— Am pregătit camera dumneavoastră cea veche. Aşa a dat ordin domnul!... Pentru domnişorii Dudu şi Săndel am mutat paturile în sufragerie. Acolo dorm.

Sergiu protestă stupid:

— Nu era nevoie. Puteam să dorm eu în sufragerie.

Glasul sunase bizar şi prea viu în holul cu acustica nouă.

Servitorul bătrîn îi făcu semn să vorbească încet, ca într-o casă unde se află un mort. Şi imediat Sergiu simţi mai insuportabil mirosul special al anticamerelor mortuare; de flori, de feştilă, de eter şi tămîie.

— Vreţi s-o vedeţi acum? întrebă moşneagul arătînd spre uşa salonului. Tot el adăugă, însă, fără s-aştepte răspuns: Mai bine treceţi întîi la domnu-n birou. E a doua noapte de cînd nu-nchide ochii. Are nevoie de-un suflet de om mai de aproape. Au venit numai străini şi telegrame: telegrame şi străini...

Sergiu Miclăuş observă că Matei era îmbrăcat într-un rînd de haine negre şi vechi ale stăpînului. Negre, vechi şi prea largi. Mai îmbătrînise şi se mai uscase; nasul părea acum un plisc cornos de pasăre. A îngropat doi stăpîni, îngropa pe al treilea. El era cioclul tuturor: pasărea de cobe a casei. Mînecile hainei îi spînzurau pînă la jumătatea palmei, şi moşneagul se necăjea să le împingă îndărăt cu vîrful degete-lor încovoiate.

Luciditatea acestor observații îi apăru odioasă lui Sergiu. Îl dezgustă de el însuşi. Dar dezgustul nu-i opri gîndul să alerge după alte năluci... Oare s-a culcat Gina? O mai doare piciorul strivit? Cum de a uitat s-o întrebe?... Ochii ei sînt verzi ca smaragdul şi mîinile ei le cuprinzi într-un singur pumn amîndouă, mai mici decît ale unui copil.

Pînzele negre se clătinară pe fața oglinzii, înfoiate de o bruscă adiere. Au dezvelit o fâşie din luciu, un coridor de argint sclipitor şi adînc, magic, ducînd spre un alt tărîm luminos, departe de aci, de morți, de tămîie, de noapte.

Matei luă aminte că a uitat uşa de afară deschisă. O lipi la loc. Adierea stătu. Perdeaua căzu iarăşi inertă, oglinda se posomorî mată şi plumburie, astupînd ieşirea spre cealaltă lume. Totul redeveni surd, obscur, fantomal.

Servitorul răsuci cheia şi se întoarse, continuînd:

— Cum v-am spus, numai străini şi telegrame. Ian priviți ce mai maldăr de bilete! Care cum venea, lăsa un bilet.

Aşteptă un semn la aspectul cupei de cristal încărcată de telegrame şi cărți de vizită — orgolioasă mărturie a prestigiului de care s-a bucurat moarta şi a neconsolărilor lăsate în urmă.

— Ce spui? tresări Sergiu Miclăuş din întrebările lui tot aşa de îndepărtate ca lumea înghițită de eclipsa oglinzii. A, da!... Telegrame şi cărți...

Cupa de cristal o recunoaşte. Era o mai veche achiziție a Sandei Dobrotescu de la o expoziție de artă şi industrie decorativă. Se încăpățîna să-i descopere o utilizare precisă. Fusese pe rînd vază de flori, fructieră, piesă de ornament pe pian. Destinația aceasta funebră, însă, nu intrase în prevederile moartei.

— Înțeleg... vorbi Sergiu Miclăuş, prefirînd cîteva cartoane între degete şi citind maşinal. Societăți, comitete, preşedinți, directori... Nici nu se putea să lipsească...

Matei clătină capul scofîlcit într-o blajină mustrare de slugă veche, care l-a ținut pe genunchi şi i-a fabricat zmeie:

— Eu cred că numai vi se pare a înțelege, domnule Sergiu. N-aveți de unde să ştiți! Toate aceste cîte se văd de multe, telegrame şi cărți, nu-i aduc omului ce-i cere inima lui la durere. Nici nu s-a uitat la ele. Numai pe dumnea-voastră vă aştepta. A întrebat şi la gară cu telefonul, cînd a văzut că nu mai veniți. A aflat că trenu-i de vină şi s-a mai ogoit...

Sergiu Miclăuş se îndoi că avea de ce să-l aştepte cu atîta nerăbdare un om pentru care devenise străin. Desigur, moşneagul exagera ca întotdeauna, dînd evenimentelor o interpretare după a sa judecată naivă şi prăpăstioasă.

Îşi privi mîinile unse de funinginea drumului; îşi simți obrazul uleios şi ochii spuziți. Cu neplăcere îşi aminti că Gina i-a cunoscut numai această mutră puțin atrăgătoare.

— Aş vrea deocamdată să mă spăl. Se poate, Matei? întrebă.

— Se poate, dar nu acuma.

Observa multe, prea multe Sergiu Miclăuş, cu o prea ascuțită luciditate. De cînd a intrat aci trăia într-o dedublare stranie. Se mişca mai încet, rămînea cu mişcarea suspendată în aer, în vreme ce ochii înregistrau toate din juru-i vertiginos, şi cugetul lucra febril, amestecînd îndelaolaltă amintiri, comentarii, verdicte. Nu observa însă că în toate chipurile se acăța de orice prilej, oricare, pentru a amîna să dea ochii cu omul singur din birou.

Matei ghici mai lămurit pricina adevărată a vinovatei şovăieli. Nu-i lăsă răgaz:

— Vreți să vă spălați? Bine, aveți să vă spălați. Apa nu se isprăveşte, domnule Sergiu. Vă pregătesc baia, poftim!... Acuma intrați şi găsiți o vorbă omenească, domnule Sergiu. Să-i fie balsam la durere. Are nevoie, s-o credeți.

Sluga îl mîna de la spate spre uşa dublă, capitonată. Sergiu Miclăuş uită toate condoleanțele îndelung pregătite la începutul călătoriei din tren. Călcă pragul fără să ştie ce avea de spus şi ce de făcut. Iar duhul răutăcios nu-l părăsi,

îmboldindu-l la alte amintiri şi judecăți nepotrivite ceasului. Cu un mizer resentiment, gîndi că ultima oară a păşit pragul acesta cu privirea în pămînt, umilit, cînd l-au alungat. Resentimentul dura, deşi numai izgonirea îl mîntuise.

Leon Dobrotescu ridică ochii scufundați în găvane, obrazul spongios, fruntea cu început de chelie.

Descleştîndu-se din scaun, se sprijini cu palma în tăblia biroului şi îl aşteptă să se apropie, îmbumbiat strîns în hainele negre, strangulat în gulerul înalt, solemn şi funebru.

Sergiu Miclăuş făcu jalnica descoperire că durerea cea mai teribilă nu lasă pe chipul omenesc decît urma unui banal guturai.

Cinci paşi îl despărțeau de birou; i-a străbătut în mai puțin de cinci secunde.

Destul timp pentru a-şi aminti că Leon Dobrotescu mai avusese ochii aceştia şi nasul de tuberculă tumefiată în iarna cînd a zăcut de gripă. Înfăşurat în pled, la gura sobei, îi dicta atunci cu glasul schimbat, nazal, concluzii scrise pentru procesele ajunse la termen; era în anul cînd încerca să şi-l facă secretar. El dicta cîntărind cuvintele, ducînd la nările violete batista îmbibată cu Vapex; Sergiu trăgea cu ochiul nerăbdător la pendul, fiindcă fiecare ceas de aci îi părea pierdut...

Acelaşi glas nazal, guturăit l-a întîmpinat acum:

— În sfîrşit, Sergiule! Mă temeam că nu vii...

Mîna întinsă îl trase spre el. Fruntea-i căzu pe umărul lui Sergiu, răpusă.

A fost neaşteptat şi a fost ca o suflare fierbinte, topind năvalnic un sloi de gheață.

Tot ce făcuse, gîndise şi observase Sergiu Miclăuş pînă atunci fu deodată tîrît, înecat, mistuit undeva adînc şi departe. N-a mai existat decît prezența omului zidit singur aci între patru pereți, cu deznădejdea sa incomunicabilă; lipsit de somn în pustiul lugubru al sfîrşitului de noapte, cînd toți cei de dincolo dorm, iubesc sau visează, se pregătesc

pentru viața lor de peste cîteva ceasuri, care nu vrea să ştie că se află undeva o moartă gata de pus în pămînt.

Sergiu Miclăuş se înfricoşă de singurătatea atroce a oamenilor în durere; se înduioşa cu remuşcare de apelul acesta neprevăzut la el, un străin. Susținu lin fruntea căzută. Găsi gestul şi cuvintele pe care nu le pregătise în tren şi nici nu le-ar fi socotit ființînd în el acum cîteva clipe.

Pe urmă bărbatul moartei se depărtă un pas, îi puse amîndouă mîinile pe umeri şi îl cercetă în ochi:

— Fața ta arată sănătate, Sergiule. Sănătate în toate sensurile. Îmi iei o greutate de pe inimă. Văd într-adevăr că nu trebuie să regret hotărîrea noastră de acum doi ani...

Spunea: a noastră, cu toate că acum nu mai erau doi.

— Dar, Tatileon, doar am scris regulat că sînt sănătos. În toate felurile sănătos.

Leon Dobrotescu îi mulțumi din privire pentru „Tati leon". Sergiu nu-l mai numise aşa din copilăria nevinovatelor răsfățări.

— Ai scris, recunosc. E just. Aceasta se putea, însă, să nu însemne nimic, Sergiule...

Sergiu plecă ochii în pămînt, simțind că-i arde obrazul. Cuvintele aveau o singură tălmăcire, şi, spre a sa umilință, ea singură îndreptățită întru totul: „Scrisorile tale s-ar fi putut să mintă. N-ar fi fost întîia oară. O ştim amîndoi."

Acestei tălmăciri îi murmură Sergiu Miclăuş un răspuns cu glas înecat:

— M-am schimbat, Tatileon... Mult.

— O speram. O credeam. Acum sînt convins, copilul meu.

Leon Dobrotescu îşi reluă locul în jîlțul biroului.

O clipă îşi acoperi fața în palme. Mîinile erau foarte pale, golite de sînge, epuizate.

Cînd îşi descoperi ochii, Sergiu Miclăuş nu mai găsi că durerea lasă pe chipul omenesc numai urmele unui banal guturai.

— Eşti obosit, Tatileon, rosti cu milă ocrotitoare, invertind raporturile care au existat întotdeauna între dînşii. De ce nu vrei puțin să?...

Reproşul din privirea lui Leon Dobrotescu opri întreba rea să urmeze pînă la capăt.

— Nu e vorba despre aceasta, Sergiule. Îmi rămîn des tule nopți de dormit. Mîine, şi poimîine, şi mereu... Fixînd mînerul cuțitului de tăiat foile, rosti fără să ridice ochii: Ai fost? Ai văzut?

— Nu, Tatileon. Încă nu.

Tovarăşul de viață al moartei glăsui sacadat, căutîndu-şi cuvintele:

— Ai să te duci şi ai s-o vezi... Are acum o figură foarte calmă... iluminată... S-a împăcat cu toate... Dar agonia a fost lungă şi îngrozitoare, Sergiule... Trei zile s-a zvîrcolit... A gemut şi a țipat, a încercat să fugă din pat... Ea, care era atît de stăpînă pe sine!... A ştiut că moare şi nu voia să moară... Fiindcă sînt convins că numai în aceste zile din urmă şi-a dat seamă că şi-a pierdut viața... Eu... Cu dînsa şi eu... Amîndoi...

Sergiu Miclăuş încetase să mai înțeleagă.

Pe scaunul din fața biroului, incomodat de mîini, îşi pierduse definitiv luciditatea avidă să înregistreze şi să disece totul.

Leon Dobrotescu zvîrli cuțitul pe sugativa mapei. Înalță ochii gălbui şi îi citi nedumerirea.

— Te surprinde ce afli, Sergiule? M-a surprins şi pe mine că le-am văzut, în sfîrşit, acestea şi că, în fine, le-am înțeles... Mîine ai să le cunoşti şi tu. Țineam să-ți vorbesc, Sergiule. În special pentru aceasta am vrut să vii... Am luat hotărîri care într-o măsură te privesc şi pe tine. Vei lua notă de ele şi vei decide. Aceasta fără întîrziere, fiindcă eu am să plec şi am să lipsesc pentru multă vreme. Nu mai pot respira aerul de aci. Mă sufocă zidurile.

Sergiu Miclăuş se gîndi la remanierea anunțată în ziare şi aşteptată din zi în zi. O plecare acum însemna

renunțarea, abandonarea unui suprem țel de existență, pentru care Leon Dobrotescu şi mai cu seamă Sanda Dobrotescu luptau tenace de zece ani. Poate că omul din brațele jîlțului îi bănui gîndul, căci preîntîmpină o întrebare care nu fusese rostită:

— E o dezertare, ai să spui? Nu, Sergiule... M-am hotărît să schimb tot ce-a fost pînă acum. Să redevin eu. Toate au fost o mare şi, din nefericire, o ireparabilă eroare...

Leon Dobrotescu plimbă ochii osteniți peste rafturile bibliotecii, la tablourile cubiste, la statuetele indescifrabile de pe piedestaluri. Apoi privi îndelung chipul lui Sergiu. Neaşteptat, spuse:

— Sergiule, acum ochii tăi seamănă iarăşi cu ai mamei tale... Cu ochii Magdei... Sărmana Mado!

Acestea le-a spus, iar spusele au fost însoțite de un zîmbet tot atît de neaşteptat.

„E oboseala, desigur. Surescitarea oboselii care îl face să vorbească aşa”... gîndi Sergiu Miclăuş. Şi nu găsi ce să răspundă, cătînd în jos, stînjenit.

Cu talpa ascundea şi descoperea o figură geometrică din friza covorului. Păru cu totul absorbit de această derizorie îndeletnicire. Tăcerea se lăți ca suprafața imobilă a unei ape negre după ce a înghițit o piatră nebuneşte zvîrlită şi cercurile s-au închis.

Leon Dobrotescu împinse fotoliul. Zgomotul sparse cavernos tăcerea şi noaptea. Bărbatul moartei de dincolo veni pînă la scaunul lui Sergiu şi îl atinse pe umăr:

— E tîrziu, Sergiule. Cred că te simți obosit după atîta drum.

— Nu, Tatileon.

— Spune mai bine că nu-ți dai seama cît eşti de obosit, fiindcă te afli la vîrsta cînd oboseala nu se simte... Dar cum ai să pui capul jos ai să adormi imediat. E alt privilegiu al vîrstei... Eu rămîn aci, am hîrtii de clasat şi de pus în ordine, socoteli... Tu te duci la culcare. Vom vorbi peste cîteva ceasuri, după ce ne întoarcem... Da, după ce ne

întoarcem de la înmormîntare... Şi îţi mulţumesc că ai venit, Ser giule. Am pus să-ţi elibereze camera: ţi-a spus Matei?

— Da, Tatileon.

La uşă Sergiu Miclăuş nu se îndură să lase singur omul acesta intoxicat de nesomn, ţeapăn în hainele negre, strangulat în gulerul înalt, tare şi strîmt, îndărătnicit să-şi continue în costum de solemnitate veghea încă mai sinistră, acum, în preceasul pustiu al zorilor.

Făcu încă o încercare, întorcîndu-se:

— Nu se poate să rămîi aşa... aci... E o tortură inutilă... Inumană, Tatileon...

Leon Dobrotescu îi deschise uşa; îl îndemnă încetişor afară, cu palma pe spate, fără să murmure nici un cuvînt. Apoi el se zidi înăuntru cu singurătatea şi gîndurile lui, cine ştie ce gînduri...

În hol aştepta Matei, dormitînd pe un scaun de ţevi nichelate şi răsucite ca măruntaiele de alambic. Sări, închise gura, îşi potrivi butonul, haina, pantalonul încreţit în urechea ghetei; păşi din nou, dezarticulat şi grotesc, pe un covor de jăratic, cu mînecile prea lungi căzute peste laba mîinii.

Arcuind a întrebare sprîncenele, glăsui confidenţial:

— N-am spus bine, domnule Sergiu?... Avea nevoie. De dumneavoastră, şi nu de altcineva, avea nevoie. O slugă ca mine le înţelege mai bine ca alţii... Acuma puteţi trece şi dincolo... Cu băgare de seamă: faceţi semnul crucii şi sărutaţi... întîi iconiţa, pe urmă mîna...

Macabru regizor, îl conduse spre cealaltă uşă. Dar el nu intră. Intră numai Sergiu.

O călugăriţă fără vîrstă se ridică înclinîndu-se, aşeză cartea de rugăciuni pe măsuţă şi dispăru mută, în foşnet de stofe aspre.

Sergiu Miclăuş rămase drept, neclintit în faţa catafalcului.

Cu mîinile împreunate, privi.

Flori, lumînări şi moarta întinsă orizontal.

Încăperea era tapetată cu postav negru; catafalcul, înălțat pe un podium la mijloc. Lumina, împuținată în capuşoane cernite. Salonul, golit de mobile, mai vast decît s-ar fi crezut.

Sergiu înaintă un pas.

Într-adevăr, Sanda Dobrotescu n-avusese niciodată chipul acesta iluminat şi calm.

Prin viață trecuse cu o figură ingrată, cartilaginoasă, pretimpuriu matură, contractată de prea multe şi grave preocupări. Tinerețea ei a fost mai efemeră decît a altor femei. O scurtă palpitare, îndată istovită, fiindcă îndată au devorat-o o sută de mai nobile griji... Cariera bărbatului, înclinat spre pasivă moliciune... Comitete, societăți şi jurii... Misionară laică a emancipărilor, austeră şi rigidă, şi-a alcătuit existența din tot atîtea datorii, care trebuiau plătite cu exactitate, la termen. Seducția feminină, plăcerea, măruntele îndestulări şi delicii pămînteşti legate de ochi şi de carne le-a îndepărtat ca frivole şi nevrednice slăbiciuni, la al căror spectacol subția buzele în surîs de dispreț, niciodată de milă...

Acum surîsul buzelor pale era necunoscut şi nou.

În locul sardonicei trufii — un zîmbet umil, fericit şi blînd. De unde venea împăcarea aceasta supranaturală? Leon Dobrotescu spusese că s-a zvîrcolit, a gemut şi a țipat, că a vrut să fugă din pat de spaima morții. Imobilitatea nu mai păstra nici o urmă din această ultimă luptă cu duhurile neantului.

O acalmie oceanică.

Un somn apărat de siguranța dulce că nu mai are deşteptare pentru a reîncepe aceeaşi îndîrjită vrăjmăşie cu tot ce a plămădit viața din slăbiciuni, ispite arzătoare, pofte şi căderi, după care urmează cealaltă voluptate, a ridicărilor.

Sergiu Miclăuş înaintă încă un pas.

Fruntea moartei era albă şi lucie. Toate încreţiturile urîte au dispărut. O daltă severă săpase an de an, suprimînd plăpîndele vestigii ale unei prea repede stinse graţii. A pus în loc o cută a voinţei încordate, alta a intransigenţei, a ironiei, a asprelor datorii. Izbutise deplin. Şi tot ce a izbutit a fost şters, definitiv anulat. Moartea restituise Sandei Dobrotescu fruntea pe care nu i-o încrustase viaţa cu slutele-i hieroglife. I-a redat-o albă, intactă, senină.

Sergiu Miclăuş fu atras mai aproape de misterioasa transfigurare.

Boltită şi sidefie, pe perna de atlaz, între florile cu aurul polenului scuturat, învăluită de efluviul parfumului capitos — ce taină dezlegată în clipa din urmă, ce siguranţă impenetrabilă închidea fruntea aceasta răcită şi pacificată? Toţi morţii iau cu dînşii un secret numai al lor. Gînduri, şi fapte, şi dureri, şi speranţe care n-au fost niciodată spuse. Au făcut parte obscură din viaţă. Nimeni nu le-a ştiut, nu le-a presimţit. A trecut o seară cînd mărturisirea stătea să expire pe buze şi n-a mai fost rostită fiindcă a survenit un banal incident domestic. Au venit apoi ani cînd această mărturisire nu-şi mai avea rost şi ascultători. S-a închis. A rămas numai cenuşă într-o urnă abandonată. Moartea o poartă dintr-o singurătate să se resoarbă în altă singurătate. Neant redat neantului. E povestea vieţilor toate şi a morţilor toate. Dar taina Sandei Dobrotescu părea să fi fost alta. Pentru dînsa n-au existat întrebări, îndoieli, speranţe şi regrete, neconturate fantasme după care aleargă şi cad făpturile omeneşti, tot atît de inconsistente ca fantasmele. Ea a cunoscut numai certitudini. Domeniul ei era rece şi clar: al raţiunii, al abnegaţiei, al datoriei, toate puse şi rezolvate în abstracte ecuaţii. Eliminase zona penumbrelor. Tot ce avea de spus, de voit şi făcut a fost spus, voit şi făcut.

Ce îndoială plină de spaimă i s-a căscat deodată la hotarul abisal al morţii ca să-i dea cele trei zile de zvîrcolită agonie, şi ce dezlegare a întrevăzut, ce revelaţie numai de

dînsa ştiută ca să-i dea apoi împăcarea aceasta în veşnicie? Era înaltă; părea acum mai lungă, culcată orizontal. Rectilină. Da, cum i-a fost şi viaţa. Un model de existenţă rectilină. Dar fruntea şi surîsul nu mai erau ale preşedintei şi vicepreşedintei de societăţi, secretară de jurii şi austeră misionară laică a tuturor emancipărilor de prejudecăţi. Şi-au căpătat o feminitate postumă. Societăţile şi comitetele s-ar afla în drept s-o repudieze. Nu mai era a lor. Le-a scăpat.

Sergiu Miclăuş sprijini un picior pe podiumul aşternut cu postav negru.

Stătu cu fruntea plecată, mai aproape.

Mîinile moartei, încrucişate pe piept, ţineau cruciuliţa de argint. O cruciuliţă necunoscută, fiindcă în casa lor nu se aflau icoane, candele şi cruci.

Pe mîna dreaptă Sergiu Miclăuş desluşi o cicatrice abia perceptibilă. Oblongă, mai albă şi mai lucioasă decît epiderma lucioasă şi albă. Veche de zece ani. Cum de n-o uitase, cum de n-o mai observase Sergiu de atunci? Cicatricea dura din seara cînd a izbucnit în sufragerie cearta dintre el şi Săndel: cînd fratele-i vitreg, Săndel Dobrotescu, a sfărîmat paharul într-un acces de puerilă violenţă, cu spume la gură şi lacrimi mînioase în ochi. Ea s-a ridicat din capul mesei să-i judece şi să facă dreptate. O aşchie de cristal îi zdrelise mîna, nimeni n-a priceput cum. Şi alta, mîna lui Sergiu; rană care n-a mai lăsat după o săptămînă nici o urmă, fiindcă ţesuturile tinere se regenerează rapid şi total. Sanda Dobrotescu nu şi-a oprit sîngele. Mai întîi judecata şi dreptatea... Sergiu nu purta nici o vină, s-a dovedit în cîteva cuvinte de explicare; pedeapsa a fost pentru Săndel. Pe urmă i-a spălat zgîrietura lui Sergiu cu apă oxigenată, a bandajat-o cu un calm meticulos de infirmieră. Numai după toate acestea a trecut şi la rana sa, din care curgea o aţă subţire de sînge.

Toată viaţa Sandei Dobrotescu a fost exprimată atunci, în întîmplarea aceasta ştearsă din amintire. Grija ei pentru

dreptate şi adevăr; lepădarea de sine, înfrîngerea femininei emoţii în faţa sîngelui şuroind.

Sergiu Miclăuş apropie buzele de cicatricea rece.

Îşi dădu socoteală că nu aşa cerea ritul morţilor. Făcu semnul crucii, sărută mai întîi icoana rezemată de pervazul raclei, încă o dată mîna pentru eternitate încrucişată pe piept. Poate ritul cel adevărat nu era nici acesta. El aşa l-a crezut. Lacrimile nu şi-a dat seama cînd au venit; nici cum le-a şters. S-a retras spre uşă, călcînd îndărăt fără să întoarcă spatele, fiindcă-i părea o impietate să întoarcă spatele unei moarte.

Călugărița se prelinse înăuntru, balansînd şiragul mătănii-lor de lemn. Matei nu mai era în hol. L-a găsit în camera lui, cu un braţ de prosoape şi cearşafuri.

— V-am pregătit baia... Am dat drumul apei încet-încetişor, să nu se audă în casă.

— Bine, Matei, sfîrşeşte odată! Pleacă şi te culcă!

Sluga clătină din cap, cu mîna dusă la gură. Ştia mai bine ce are el de făcut în asemenea împrejurări; nu priveghea întîia oară într-o casă c-un mort.

— Am pus şi nişte hapuri de somn, din care lua răposata, Dumnezeu să-i aibă sufletu-n pază!... M-am gîndit că n-ar strica să încercaţi două, ca să vă hodiniţi de îndată.

Matei scutură tubul de sticlă de pe noptieră, sunînd comprimatele de fund. Mai păturI aşternutul. Deretică flacoanele scoase din valiza de voiaj.

— Sfîrşeşte, Matei. Vreau să rămîn singur.

— Rămîneţi şi singur. Am să v-aduc eu dulceaţa şi cafeaua la vreme.

Moşneagul se mistui afară, păşind pe resorturi.

Sergiu Miclăuş răsuci butonul luminii din mijloc, ca să-şi revadă din plin camera lui pînă atunci înecată în semiîntunericul lămpii albastre. Toate, orînduite din nou, cum au fost. Şi în plus pianul scos din salon, singura urmă rămasă în casă de la Magda Miclăuş, Mado... Sergiu plimbă

palma cu o dezmierdare melancolică peste lemnul negru, dens şi curb, cu fine reflexe de metal oxidat.

Se îndreptă spre geam. Gîndul să facă o baie, să-şi frece trupul gol cu săpun şi cu mănuşa i se arătă monstruos acum, indecent, sub acelaşi acoperiş cu o moartă. Ridică storul, deschise fereastra. Mijea de ziuă. O lumină lividă, bolnavă, spectrală. Un pas sonor, undeva, departe, la capătul străzii, la capătul lumii. Cînd nu s-a mai auzit, tăcerea a fost mai nefirească, imobilă, totală, bloc solidificat peste morţi şi peste vii.

Pianul îl chema îndărăt.

Pianul unde poate prin vis, poate în amintire, poate în amintirea plăsmuită de un vis îi apărea întotdeauna o umbră diafană, fîlfîind degetele într-un zbor de aripi albe pe clapele de ivoriu. În amintirea sau în visul acela, sau în amintirea plăsmuită de visul acela, el se afla în mijlocul camerei de atunci, altă cameră, clădind pe covor un precar edificiu de cuburi. Se năruia edificiul; copilul cu straiul de catifea potrivea din nou cuburile, înălţînd turnul pînă la vîrf; la ultimul cub toate se clătinau, iar căderea n-o mai putea opri. Era seară, dimineaţă, amiază?... Melodica armonie strămutase plutitor copil şi mamă în afară de timp.

Sergiu Miclăuş apăsă uşor, cu vîrful degetului, o clapă. Pianul scoase un suspin depărtat şi vechi, o şoaptă numai de dînşii auzită şi cunoscută.

„Gigi... Ce faci?" îl întrebase glasul de atunci cu o surîzătoare mustrare cînd el s-a ridicat părăsind cuburile şi a venit tiptil să strecoare mîna pe sub mîinile albe şi să încerce un sunet al lui.

„Gigi... Ce faci?"

Amintirea sau visul, sau amintirea plăsmuită de vis aicea sfîrşeşte. Nu-şi mai aduce aminte de glas să-l mai fi auzit vreodată pe urmă; de glas, de nimic...

Încet, închise capacul pianului.

Gigi... Nu i-a mai spus nimeni Gigi de atunci...

„GIGI... NU I-A MAI SPUS NIMENI Gigi”...

Cu aceste cuvinte şoptite sieşi prin vis s-a deşteptat Gina Alimănescu din somn.

A deschis genele gîdilate de pămătuful poleit al razelor. A surîs. S-a răsucit în pătucul îngust; cu zveltă mişcare, s-a eliberat din crisalida aşternutului, s-a săltat dintre perne şi, întinzînd palmele mici, a adresat un salut matinal:

— Bună dimineața, domnule Gigi!

Cum invizibilul Gigi n-a dat nici un răspuns, Gina îl amenință cu degetul:

— Foahte frumos! Şi să mai pofteşti dumneata să-mi vohbeşti despre politețe, domnule Gigi! Sau poate vhei să spui că nu mă auzi, că nu eşti aci?... Dar toată noaptea ai fost phezent. Nu m-ai părăsit o clipă... Şi acum taci? Pen thu aceasta meriți... meriți...

Gina îşi lăsă capul cu buclele răvăşite pe pernă, meditînd cam ce pedeapsă ar merita Sergiu Miclăuş, care nu putea pretinde că e plecat în Platoul Pamir de vreme ce toată noaptea i-a stat prezent în vis.

Pedepsele în orice caz nu se anunțau înfricoşate după surîsul jucăuş din colțul buzelor, dezminținд prefăcuta în-

cruntare dintre sprîncene. Gina le recapitulă pe toate în imaginație, nu se îndură să aleagă una anume şi să renunțe la altele zece; îşi rezervă dreptul unei mai nepripite hotărîri pentru mai tîrziu, după amiază, la cinci jumătate; acum zvîcni din pat şi merse direct la oglindă.

Examenul a fost scurt.

Nici n-ar fi avut de ce să dureze. Cele cîteva ceasuri pu-ține de somn au şters orice urmă de oboseală şi drum. Prin oglindă îi zîmbi Ginei chipul cel cunoscut din deşteptările voioase ale şcolăriței şi studentei fără pricini de mîhnire şi lacrimi, cînd totul era simplu, şăgalnic, candid.

Tot ca atunci, Gina Alimănescu trimise oglinzii o tiflă amicală, îi scoase limba şi îi întoarse spatele cu o piruetă, simțindu-se cea mai fericită vietate de pe lume, nerăbdă-toare să-şi inaugureze cea mai feerică zi.

Pămătuful de raze lunecat oblic prin ochiul perdelei poleia un colț de pernă, o bandă diagonală din covorul mola-tic, un pantof răsturnat, aşteptîndu-şi Cenuşăreasa. Ca şi altădată, se juca dînd la iveală din penumbra vişinie aceeaşi incorigibilă dezordine: ciorapul zvîrlit pe un spătar de scaun, cartea cu foile în evantai, corola pală a cămăşuicii de mătase strivită sub teascul unui album cu vederi din Moscova țarilor, care a descins printr-un inexplicabil capriciu de la locul său bine ştiut să-şi petreacă noaptea la picioarele patului. Zadarnic, cuprinsă de cele mai brave decizii, şcolărița scria cu litere mate de săpun pe luciul oglinzii un sever ultimatum:

„Astăzi vei fi mai ordonată decît ieri!”

Zadarnic studenta de mai tîrziu preschimbase textul im-perativ într-o variantă aforistică şi altfel convingătoare, scrisă cu roşul de buze:

„Dezordinea exterioară este indiciul dezordinii lăuntrice.”

De asemenea năzdrăvane şi dinainte condamnate tentative de autoeducaţie rîdea poşeta cu mănuşile în gura larg căscată, ițindu-se după paravanul de lac; se clătina în ho hot pălăria cocoțată pe un sfeşnic antic cu trei braţe; îşi pierdeau echilibrul pantofii, rostogolindu-se în chicote de pe etajera de cărți. Corul rîsetelor, imperceptibil pentru alte urechi, îl auzea prea bine şcolărița şi studenta de mai tîrziu, fiindcă din copilărie păstrase tainica înțelegere a limbajului folosit de obiecte, de păpuşi, de animale, de nevăzutele zîne care răspund îndată la chemarea celor ce ştiu să le cheme.

Le auzea şi le înțelegea rîsul; sceptica lor înveselire însă n-o indigna, căci toate erau prietenele sale vechi, confidentele extravagantelor monoloage gîngurite de fetița de o şchioapă, cînd era mai măruntă şi mai plăpîndă decît păpuşa favorită, Pomponeta, cu obrajii ei bucălați de porțelan şi cu ochii de sticlă mirați. Fetița crescuse (o! nu prea mult), învățase abecedarul, mai apoi regula de trei simplă, algebră, trigonometrie, cronologia voievozilor moldo-valahi şi istoria literaturii franceze de la *Cîntecul lui Roland* pînă la *Cimitirul marin* al lui Paul Valéry; toate n-o împiedicau să le păstreze aceeaşi statornică fidelitate, să le încredințeze planurile şi proiectele, să le ceară sfaturi cu glas tare şi să le asculte răspunsul în dialectul lor secret.

Solemn, le făgăduia:

— Aveți să vedeți voi că de mîine încep! Hotărît! Tot ce poate fi mai hotărît!

— Ha-ha! Ho-ho! Hi-hi! replica ireverențios corul de hohote. Tu, şi ordinea?! Aceasta chiar că am vrea s-o vedem şi noi!

Pantoful făcea o tumbă de pe comodă; tocul cu penița înfiptă în duşumea zbîrnîia un rîs mefistofelic; Pomponeta, păpuşa cu obraz de porțelan, se lățea pe burtă în spasmuri de veselie, dezgolindu-şi fără pudoare un pomponet emisferic în pantalonaşi cu dantelă.

— Nu credeți? Atunci am să ahăt eu chiar de azi! Na!... De astăzi după amiază...

— Hi-hi! răspundea corul.

Gina pleca la şcoală, la facultate, trîntindu-le uşa în nas, grăbită, fiindcă era întotdeauna în întîrziere cu cinci minute. Iar ordinea o restabilea în urma ei tanti Catriona, începînd cu inscripția nulă şi neavenită din oglindă, îndelung frecată cu petecul de flanelă pînă la abolirea totală.

Grafitele din oglindă lipseau acum; dezordinea era aceeaşi.

În loc să se simtă umilită de mustrătorul spectacol, Gina se chinci în fundul patului cu bărbia în pumni, să lene vească încă puține clipe, savurînd atmosfera deşteptărilor ei de altădată, atît de străină de tot ce a lăsat ea în urmă, departe, la capătul țării, în camera prea vastă şi rece a pensiunii „Unio" de la Oradea-Mare.

Acolo totul e strict, necesar, alb, ripolinat, higienic şi aerisit, ca într-o severă sală de sanatoriu.

Aici toate sînt pe o altă scară redusă, şi totul factice, exotic, încîntător şi absurd, în disprețul utilelor destinații din încăperile într-adevăr locuite.

Prin perdele soarele dimineții ilumina un interior minuscul şi colorat de lampion japonez. Şi ce aglomerație de muzeu necatalogat! Ce refugiu secret al fantasticului! Porțelanuri chinezeşti şi cristale venețiene; statuete şi făşii de brocart; şaluri spaniole crucificate în perete şi bisactele de mahon încrustate cu argint şi sidef. Cele unsprezece păpuşi, surori mai mici ale Pomponetei. Pat, scaune, taburete, oglinzi — toate sub mărimea naturală. Scund, tavanul. Scunde, uşa, casa; liliputane, celelalte odăi; decor fantasmagoric pentru creaturi aeriene şi mai apropiate de pasările tropicelor decît de oamenii care se hrănesc cu o halcă de porc afumat pe varză călită, înghit pe nerăsuflate o halbă de bere, sughit, asudă şi scuipă.

Cînd Gina era o fetiță de cinci ani (arătînd ca una de trei) şi cînd s-a întors tanti Catriona din țările ei depărtate, s-o adopte şi s-o despartă de restul familiei cu frați numeroşi, bătăuşi şi spătoşi ca haiducii, îndată şi-a făurit o seducătoare legendă. S-ar spune că e o ciudată şi totuşi foarte frecventă pornire a copiilor să-şi atribuie o naştere misterioasă, să se creadă numai vremelnic încredințați unor părinți provizorii de către cine ştie ce prinți şi prințese din împărăția mirajului, pînă la teatrala lor întoarcere cu alai măreț, carîte de aur, călăreți încoifați şi paji cu bucle bălane. Poate închipuirea aceasta consolatoare răspunde unor suferințe şi umilinți ascunse, unor însetări ale vîrstei de a transfigura o realitate mîhnită şi hîdă, fără altă zarişte. Minunea o aşteaptă toți: nu se împlineşte niciodată, pentru nimeni. Vremea presară o cenuşă mocnită peste licărul tot mai agonic al închipuirii. Copiii se resemnează adevărului prozaic. Uită, îşi află alte mai mediocre amăgiri; tîrziu, îşi rîd cu o înfiorătoare indiferență de tot ce n-a fost şi nici n-avea cum să fie.

Printr-un mic privilegiu, însă, fetița de cinci ani găseşte aci o lume de vrajă aşa cum numai visul urzeşte. Căci totul a fost de la început altcum decît viața cea banală de toate zilele. Şi altfel era această necunoscută tanti Catriona, despre care nimeni nu pomenise în casă vreodată şi a apărut pe neaşteptate, mică şi enigmatică, asemeni zînelor născute dintr-o alună de aur, crescute de o veveriță fermecată a brazilor din codrul lui Moş Crăciun.

Gina de atunci şi-a explicat în felul său minunata întîmplare.

Tanti Catriona venise s-o caute fiindcă amîndouă făceau parte dintr-un neam deosebit de al celorlalți pămînteni, cu alte legi, alte bucurii, alt destin. Se afla departe-departe o țară a lor himerică, poate un ostrov, poate un palat în fundul mării, poate o vale împresurată cu munți de cleştar, drepți ca peretele — acolo a trăit neamul lor fericit, fără griji şi pricini de mîhnire, fără bătrînețe şi boli slute, în

patria lor blîndă şi paradisiacă a feelor. Pe urmă au venit căpcăunii cei mari şi urîţi să le risipească neamul în toată lumea. S-au împuţinat, mai trăiau cîteva, izgonite, fără să ştie una de alta, căutîndu-se şi tînjind.

Tanti Catriona i-a dat de urmă. Nu s-a îndurat s-o lase singură. A pornit de peste nouă mări şi nouă ţări s-o scape, s-o ia cu dînsa, la dînsa.

Avea pe atunci părul pudrat. Acum e alb ca o perucă de marchiză. Dar obrazul îi era roz, ochii — vii, verzi ca smaragdele, verzi ca ochii Ginei; pasul, dansant şi elastic, rîsul, cristalin, făptura, cu un lat de palmă mai joasă decît a celorlalţi oameni grosolani.

Pentru Gina n-a mai fost nici o îndoială că părul argintiu al zînei Catriona însemna numai o înşelare, o joacă, o încercare de travestire pentru a sili lumea cealaltă să le lase în pace pe amîndouă, în viaţa lor secretă şi fabuloasă, alcătuită după visul copiilor şi după legile basmelor.

În prima dimineaţă au ospătat jos, pe blana de urs alb, instalate pe perne, cu o măsuţă de lac chinezesc la mijloc, în farfurioare ca de păpuşi şi din ceşti de porţelan străveziu, jumătate cît cănile din care îşi beau cafeaua în cealaltă casă fraţii cei spătoşi şi bătăuşi. Au ospătat şocolată, cacao, fructe, struguri uscaţi, pesmeţi de migdale. La amiază s-au strămutat să ronţăiască dejunul frugal în altă cameră, la altă măsuţă. Seara, aiurea. Hrană ciugulită de păsări, menaj de păpuşi, gîngureală de copii fără răspunderea şi teama zilei de mîine.

Cum să mai creadă fetiţa de atunci că adevărata ei familie şi adevărata ei lume fusese cea rămasă undeva, într-un tîrg urîcios, unde venea un domn de la birou în straie lustruite la coate, descălţîndu-se din prag şi cerîndu-şi papucii cu tălpile ciur?

Masa acelora era acoperită cu muşama vînătă; farfuriile, mari, desperecheate şi ştirbe; mîncările, cu miros sleit. O femeie descărnată ofta într-un capăt de masă; în celălalt, domnul cu papucii citea, printre înghiţituri, ziarul, rezemat

de cana cu apă; cinci hojmălăi înfulecau zgomotos, trînteau tacîmurile şi mai cereau pîine; bucăţi mari, miezoase şi înecăcioase de pîine.

Chiar acum, după optsprezece ani, cînd Gina Alimănescu îşi ştia părinţii odihniţi în pămînt, fraţii împrăştiaţi fără urmă unde i-a tîrît viaţa cea aspră şi grea, ea încă mai are părelnica îndoială cîteodată că aceia i-au fost cu adevărat adevăraţii părinţi, adevăraţii fraţi, adevărata familie.

Fireşte, amăgirea abia palpită şi s-a stins. Face loc realităţii, aşa cum a aflat-o şi a pătruns-o treptat, pe măsura anilor.

Femeia descărnată din capul mesei a fost mama ei de aievea şi ofta din greu, fiindcă din greu se poate îndestula o casă cu şase copii cînd leafa bărbatului e mică şi pîinea se scumpeşte la fiecare jumătate de an. Domnul cu hainele lustruite în coate şi cu ochelarii legaţi în ramă de fier a fost tatăl ei de aievea şi îşi cerea papucii ciuruiţi ca să-şi cruţe perechea de ghete, fiindcă o pereche nouă de încălţări e o problemă adesea fără dezlegare pentru un slujbaş mărunt de percepţie. Casa lor era urîtă şi tristă, fiindcă sărăcia e urîtă şi tristă.

Le-a priceput Gina mai tîrziu acestea; a simţit şi simte o milă pentru soarta lor de animale osîndite la cruntă povară pînă la moarte; dar de viaţa şi de necazurile lor s-a înstrăinat de îndată pentru totdeauna.

Şi i-a venit încă mai greu să accepte cealaltă realitate, care arăta că tanti Catriona nu sosise de pe un tărîm fantastic, din lumea basmelor, zîna chemată de tainicul mesagiu, că o aşteaptă undeva o soră mai mică şi nefericită, capturată de nişte vitregi străini.

Tanti Catriona era numai sora mai mare a femeii descărnate din capul mesei. Soră mai în vîrstă, însă neasemănat mai tînără la chip, dispărută pe timpuri, poate furată, poate ademenită de o trupă trecătoare, ca să ajungă dansatoare celebră, primă-balerină de operă imperială, cu

pseudonimul ilustru anunțat cu o lună înainte de uriaşe afişe cînd pleca în turneu dintr-o capitală în alta. Aceasta a durat un sfert de veac, pînă ce a presimțit că steaua ei păleşte. Atunci n-a aşteptat bătrînețea decrepită şi caricaturală a celorlalte contemporane, îndîrjite să țopăiască un dans macabru de strigoaice pînă cînd li se risipesc ciolănaşele pe scenă. S-a întors din străinele locuri, şi-a reluat numele vechi şi obscur, a găsit o casă pe măsura ei — întotdeauna a avut de suferit în carieră din pricina prea miniaturalei făpturi — s-a hotărît să viețuiască retrasă, anonimă, împresurată de odoarele adunate în existența-i nomadă.

Încăperile strîmte şi scunde s-au umplut de eteroclitele piese de muzeu.

Dar casa i s-a părut, cu toate acestea, deşartă.

Şi-a amintit că lăsase undeva o familie.

A mers s-o cerceteze. N-a găsit-o pe plac. Nu mai vorbeau aceeaşi limbă. A descoperit, în schimb, o nepoată aidoma cu dînsa la chip, la ochi, la statura puțintică. S-au adorat din întîiul ceas, s-au înțeles din întîia zi, deşi fosta primă-balerină de operă imperială, sub înfățişarea ei pue rilă, nealterată de vîrstă şi de corosivul vieții, e o mică persoană foarte energică şi foarte străină de pasiunile, de aventurile şi de slăbiciunile unei celebrități care atîta vreme a trăit între culise şi rampă.

În tinerețea glorioasă nu s-a înconjurat de suita admiratorilor; la bătrînețe nu s-a înconjurat de o turmă de pisici şi căței, alintînd dobitoacele cu poreclele amanților de altădată. Nu pune în evidență pe etajere vrafurile de reviste şi ziare cu fotografiile baletelor faimoase unde a figurat, programe îngălbenite, cronici memorabile, dedicații cu fulgurante parafe. Nu povesteşte zarzavagiului cum a fost ea, ehei! în junețe şi cum îi trimitea prințul de Galles brațe de flori; n-o umileşte pe Reveica amintindu-i că a fost slujită de valeți, camerieră, costumieră şi coafeză, ca să ajungă pe mîna unei slujnice surde, uitucă şi fără ştiință de carte. De

aceste josnice şi senile deşertăciuni ale semenelor sale a fost scutită. Casa e încărcată de podoabe rare, însă impersonale, fără o pecete a profesiei de odinioară; le-ar fi agonisit tot aşa orice altă femeie după ce a cutreierat lumea, dacă va fi purtat cu dînsa tot aşa subtilul instinct al formelor şi colorilor.

Poate că undeva, după cum bănuieşte Gina, păstrează cîteva altfel de suveniruri, misterioase şi melancolice. Vreun sertar de scrin cu acele fotografii absente din casă, scrisori cu literele pale (cerneala violetă a desuetelor caligrafii), flori uscate, grațioase şi pulverizate nimicuri: un mic cimitir, închis cu o cheiță de argint.

Uneori, după ce se zăvoreşte în iatacul ei, apare cu ochii umbriți de o ciudată visare, nu aude întrebările, altceva ascultă, tresare şi zîmbeşte unor glasuri care de mult vor fi trecut în tăcerea cea mare.

Arar şi scurt episod.

Dincolo de asemeni colocvii cu umbrele în ceasuri de toamnă cu bura măruntă, de iarnă cu viscolul potopind în ferestre, tanti Catriona zumzăie neostenită dintr-o cămăruță în alta, încearcă mereu să modifice orînduiala unui ungher, atîrnă un şal, înlocuieşte o statuetă, e în căutarea unei ordini cu neputință de realizat într-un spațiu atît de mărginit şi cu atît de diverse scumpeturi unde şi-a investit economiile. Gina ştie acum că strămutarea din prima zi, cu masa purtată de colo-colo, a fost o adorabilă joacă pusă la cale ca să-i cîştige sufletul şi încrederea de copil; mai ştie însă că pornea şi dintr-un neastîmpăr atras de noutatea acestui rol, dintr-o nepremeditată identificare a jucătoarei cu rolul. Nici trei ani nu sînt de cînd tanti Catriona a întrebat-o pe neaşteptate dacă îşi mai aminteşte cum au stat la masă în acea zi, ca „țiganii cu şatra", jos, la pămînt...

Gina i-a ghicit îndată dorința din privire şi din vibrația anumită a glasului.

Era o amiază urîtă, plicticoasă, cu zloată, o zi de martie, cînd vîntul şi ploaia primăverii se amestecă zburlit cu spicul de zăpadă al iernii.

Tanti Catriona nu-şi găsea loc. Se uitase pe geam, afară, la lapovița urîtă, la trecătorii zgribuliți sub umbrele; îşi scuturase odoarele de praful invizibil; încercase fără apreciabil efect o altă metamorfoză a decorului.

Voia altceva: nou, neprevăzut, amuzant.

Gina şi-a rostit atunci cu o sfială şireată pofta să mai dejuneze o dată aşa, jos, la pămînt, ca țiganii cu şatra... Îndată, tanti Catriona a bătut din palme, a alergat după farfurii şi şervete, a născocit ingenioase explicații pentru a se convinge că le face toate acestea numai de dragul nepoatei. Plăcerea cea mare a fost însă pentru dînsa.

Şi tot cu această plăcere copilărească, în zilele rare — o dată la lună — cînd iese în oraş pentru tîrguieli, se deghizează într-o bătrînică pocită, îmbracă pelerina înzorzonată cu mărgele negre, îşi acoperă fața cu o voaletă groasă ca un obrăzar, îşi ascunde părul sub o capelină comică şi se sprijină într-un toiegel ca al Sfintei Vineri.

Acasă e sprintenă, elastică pe tocurile înalte, de o miraculoasă tinerețe a trupului musculos şi a sufletului scăpat viu, ca salamandra după ce a trecut prin toate văpăile; cînd calcă în stradă, ca să-şi capete portul şi înfățişarea cea adevărată a animalelor, e silită să se deghizeze în băbuşcă.

Iar drumul pînă la magazinele centrului ia proporțiile unei aventuroase expediții, plină de peripeții tragicomice. O săptămînă are de povestit ce a văzut, ce i s-a întîmplat, cum un băiețoi obraznic i-a făcut loc în tramvai, invitînd-o: „Poftiți. Vă ofer scaunul meu, madam Statu-Palmă!" În loc să tune şi să fulgere, tanti Catriona se înveselea de ghiduşiile plebei: o amuzau mai mult decît înflăcăratele cronici care o asemuiseră cîndva cu divinitățile aeriene ale Eladei, decît dedicațiile străluciților compozitori şi dirijori de orchestre. Cum intra pe uşă, abia lepăda toiegelul, îşi

deznoda obrăzarul de sub bărbie şi începea cu rîsul deodată întinerit: „Închipuieşte-ți, Gina, ce mi se întîmplă numai mie!”...

Gina sări a doua oară din pat.

Ațipise cu bărbia în pumni, ghemuită, cu picioarele încrucişate sub ea într-un ungher, între perne, cum îşi acorda un supliment dulce de somn în dimineţile de iarnă înainte de a pleca prin viscol la şcoală, înotînd în troiene ca o vajnică nepoțică a lui madam Statu-Palmă ce era.

I s-a părut că a dormit o eternitate.

Căută ceasul, să se convingă. Pe o măsuță, pe alta, la oglindă, în poşetă, sub scaune. Zvîrli hainele în aer. Un ciorap descrise o serpentină mlădioasă de țipar în acvariu; cămaşa pluti, aterizînd legănată ca o paraşută.

Răscolind camera cu frenezia unei pisici care s-a încîlcit în ghemul de lînă, Gina presimțea o catastrofă ireparabilă.

Cînd s-a trezit întîia oară, ceasul arăta şapte şi douăzeci. Mai vede încă minutarele sub ochi. Are însă impresia că de atunci a dormit patru, cinci ore, mai multe. A străbătut mări şi oceane, codri şi munți, pînă ce a ajuns cu Gigi în Platoul Pamir. Un platou altfel de cum îl cunoştea ea din manualele de geografie... Cerul era atît de aproape, încît îl ajungea chiar şi dînsa cu mîna. A aşteptat să se facă seară şi a început să culeagă stelele una cîte una, înşirîndu-le pe un fir de platină şi înjghebîndu-şi un superb colier. Gigi o ajuta. Strîmba delicios din buze cînd i se părea că ea se mulțumeşte cu o stea prea mică. „Se poate, Gina? Gîndeşte... Ce găseşti tu la un nimic ca acest Algol? Zvîrle-l jos... Uite Arcturus, Capella, Rigel, Canopus”... Ea zvîrlea jos steaua Algol, cu lumina istovită şi opacă. Prindea în zbor, din mîna lui Gigi, Arcturus, Capella, Canopus... Pe urmă s-a îmbrăcat într-un costum de prințesă indiană... Ce nostim era Gigi în straiul lui asiatic! Au mers la o serbare de la curtea unui maharajah. Apoi la o vînătoare de tigri, cu elefanți... S-au întors iarăşi în Platoul Pamir, aproape de

cer... Vis de patru, cinci ore... Şi dacă a dormit atît, Odeta e în drept să creadă că nu mai vine, că i s-a întîmplat ceva, ori că a supărat-o ceva. Desigur, s-a dus de zece ori la fereastră şi a revenit frîngîndu-şi mîinile în agitare, a bătut din picior şi a plîns. Nu e o fată să se consoleze atît de uşor că prietena ei cea mai bună a abandonat-o şi i-a tur-burat un întreg program de ceremonie nupţială.

Gina îşi apăsă bătăile inimii cu mîna. Se opri să încerce o investigaţie metodică pentru a descoperi ceasul, procedînd prin eliminare, zonă cu zonă.

Din mijlocul covorului, ales ca ideal punct de observaţie, îşi plimbă privirea scrutătoare, pe rînd, în fiecare ungher unde s-ar fi putut pitula infamul transfug. Cerca să reconstituie cam în ce loc se afla cînd a văzut ea atît de bine minutarele: şapte şi douăzeci.

Dar perfid, dincolo de toată încruntarea atentă a sprîncenelor, se strecura un gînd în acelaşi timp eroic şi mizerabil... La urmă, de ce atîta alarmă? A furat-o somnul? A întîrziat? Poate e cu atîta mai bine. Cum spune Sergiu, Gigi: „Providenţa îşi are intenţiile sale ascunse, care nouă ne scapă!" El o rostea aceasta cu o înfăţişare bufonă, însă acum ştiu amîndoi că enunţa un adevăr mai profund. A întîrziat? N-a fost din voinţa ei. Aşa a decis o putere ocultă. Nu-i mai rămîne decît să trimită un răspuns Odetei că s-a îmbolnăvit în tren, că nu mai poate veni nici după amiază la biserică, nici diseară. Îşi cere iertare... Va găsi ea altă prietină să-i ţină locul. Dora sau Baby. Ce importanţă au asemenea nimicuri într-o zi ca aceasta, cînd viaţa i-a revărsat Ginei altceva, altfel hotărîtor?

Are într-adevăr altceva de făcut. La cinci jumătate îl aşteaptă pe Gigi. Vor fi două, trei ore ale lor. Poate mai multe. O seară întreagă numai a lor. Să se cunoască mai bine, să vadă că sînt amîndoi aşa cum s-au presimţit. Îi va destăinui totul tantii Catrionei, iar ea va înţelege că de astă dată...

— Ah! Te-am prins! se repezi Gina la o statuetă de na iadă albă şi goală, smulgîndu-i unica podoabă, colierul din jurul gîtului, improvizat din ceasul ei cu brățara de platină.

Exclamație şi violență lipsite de orice justificare. Nici ceasul, nici statuia nu aveau intenția să fugă undeva, poate în Platoul Pamir. N-o luaseră la goană nici măcar minutarele: *Eheu! fugaces labuntur...*[2] Arătau numai şapte jumătate. Cele cinci ore de somn se reduseseră la zece minute.

Gina mai speră că a uitat poate ceasul neîntors. Despoiase naiada de podoaba gîtului şi o duse la ureche. Inima de metal ticăia vie şi sprintenă. Nu mai încăpea îndoială. A somnolat numai zece minute. E încă devreme. Prea de-vreme.

Şi abia acum măsură Gina uşurința monstruoasă şi crudă cu care atît de repede se lepădase de cea mai bună prietenă, după ce pentru dînsa a parcurs cale de douăzeci de ore cu trenul; după ce de o lună pregătea pentru această zi cele trei rochițe cu o savantă alegere a colorilor şi modelului, corespunzătoare celor trei acte din programul ceremoniei nupțiale: una pentru starea civilă, alta pentru biserică, a treia pentru seară... „Am să le spun ce am fost eu capa bilă!" hotărî Gina surîzînd, fără o conştiință a vinovăției. Căci nu o amară pocăință îi dicta nevoia de a se spovădui. Ci un simțimînt nou, romantic şi arzător, identic cu orgo liul eroinelor pasionale, care ucid ca să-şi apere iubirea şi îşi mărturisesc crima fără înconjur, socotindu-se dinainte absolvite.

Erau doi în drept să afle de ce crimă de *lèse*-prietenie a fost capabilă Gina, măcar în cuget. Tocmai buna ei prie tenă, Odeta, ca să-şi dea seama ce înseamnă pentru dînsa tînărul acesta a cărui existență o ignora acum douăsprezece ore şi i-a devenit mai scump decît tot ce i-a fost scump pe lume: camaradele cele mai vechi, tanti

[2] Vai! Cum se scurge... [timpul] (lat.).

Catriona, amintirile, viața... Şi mai trebuia să o ştie neapărat Gigi, dacă încă n-o ştie şi n-a simțit-o de astă-noapte.

Şapte treizeci şi cinci... Gina răsuci brățara ceasului pe un vîrf de deget, prefăcînd-o în morişcă vertiginoasă. Apoi restitui colierul naiadei, ca să mai aibă ce căuta de izbelişte peste o oră. Naiada îşi primi podoaba cu marmoreană indiferență. Gina o interpelă cu o mînă în şold, cu glas alintat:

— Ştii tu, urîto, cine-i Gigi? Fost-ai tu în Platoul Pamir?

Naiada surîdea enigmatic.

Gina se îmbufnă:

— Eşti o mathacucă! Na! Bine spunea tanti Catriona... Şi mi se pahe că mai eşti dumneata şi puțintel cam geloasă, invidioasă, aşa ceva... Taci?

Naiada tăcea.

Ca să nu-i mai vadă mutra de matracucă, Gina culese basca de jos şi i-o zvîrli în cap cu o dibăcie de aruncătoare cu discul. Basca nimeri ținta, căzu în capul statuetei, țuguindu-se şi acoperind-o pe sfert. În orice caz, îi acoperi în întregime colierul. Aşa, Gina putea fi sigură acum că va avea ce căuta peste un ceas, răscolind toată încăperea şi făcînd să zboare serpentinele ciorapilor, paraşuta cămăşuicii, pantofii-proiectili.

Deocamdată nimic n-o grăbea. Regreta că s-a întrerupt prea repede călătoria din vis în Platoul Pamir, tocmai cînd Gigi îi arăta, sală cu sală, palatul înălțat pentru dînşii de fachirul Kama-Brahmin dintr-o singură atingere a stîncilor cu bagheta lui magică. Tacke 33 devenise marele maestru de protocol al Curții. Cristofor, căpitan de caravane. „Să-l trimitem să aducă nunta Odetei la noi. Fă-mi această plăcehe, Gigi!... Ahe să fie o suhpriză nemaipomenită pentru ea”... se ruga răsfățat Gina. „Nimic mai uşor!” consimțise Gigi. Şi-i făcuse semn lui Kama-Brahmin să se apropie şi să pună bagheta sa de fachir în acțiune. Atunci s-a deşteptat şi visul s-a întrerupt.

Fiindcă se isprăvise ciclul visurilor, Gina se întoarse la aproximativa realitate, nu mai puțin încîntătoare. Trase perdelele, să vadă strada pe unde a plecat Gigi astă-noapte; pe unde avea să vină peste cîteva ceasuri.

Soarele izbucni cu o mie de însulițări sclipitoare.

Nimic nu mai subzista din duhurile ostile ale nopții, din lumina lividă, rece, submarină, care-l înfiorase pe Sergiu Miclăuş cînd a deschis şi el o fereastră, la altă casă, sub alt acoperiş, în alt ceas. După asemenea noapte şi asemenea zori spectrali era surprinzătoare candoarea dimineții.

Adierea proaspătă, soarele festiv, aerul transparent şi sonor, vibrînd ca o cupă subțire de cleştar.

Strada măturată, stropită şi goală se pregătise pentru lenevia duminicală. Lipseau oltenii opintiți sub cumpăna coşurilor. Lipseau şi lucrătorii uzinelor, slujbaşii grăbiți spre birouri, rîndaşii purtînd toarta coşniței pe braț şi sifoanele verzi atîrnate între degete. O țigancă cu flori, un băiețaş care s-a trezit dis-de-dimineață ca să îmbrace hainele nounoațe. S-a oprit să-şi şteargă praful de pe sandale cu batista. O scutură. O aşază în buzunăraşul de la piept. O mai pipăie. Se priveşte. E fericit, şi totuşi cu o umbră de decepție pe obraz. Nu-i încă nimeni să-i admire mîndrul echipament de primăvară!

Păşeşte agale ca o santinelă uitată la un post pierdut, unde nu se întîmplă nimic. Trece prin dreptul ferestrei, zece paşi pînă la felinar, zece îndărăt.

Gina nu poate rezista ispitei copilăreşti să-i sperie caraghioasa gravitate, parodiată după chipul şi asemănarea modelelor mature. Se ascunde în dosul perdelei, îl aşteaptă să se apropie; cînd face stînga împrejur, îi pufneşte chicotit în spate:

— Ksss! Ksss!

— KSSS! KSSS!

Sergiu Miclăuş atinse botul pisicului cu o sfîrlă uşoară.

Pisicul cenuşiu se dădu îndărăt, zburlindu-şi spinarea şi bîrzoindu-şi coada ca un fioros dragon în miniatură, gata să scoată flăcări pe nări. Apoi veni să se frece iarăşi pe pantaloni, torcînd prietenos. Ştia că a fost numai o glumă ani mată de cele mai cordiale intenții.

— Îl cheamă tot Papanaş!!... lămuri Matei.

Aceasta însemna că numitul Papanaş se trăgea din vița veche a pisicilor oploşite de pe vremea Magdei Miclăuş. Numele se alternau în scurt circuit: Papanaş, Alunica; Alunica, Papanaş. Dar neamul nu se stinsese şi nici nu degenerase, în disprețul teoriilor biologice care condamnă pro-creația incestuoasă. Papanaş se arăta jucăuş şi alintat, precum au fost toți ascendenții săi de la întemeierea dinastiei. Puțin îi păsa că se află în casă o moartă! Se strecurase printre uşi şi picioare. Îl intrigase scara pusă la pod. O escaladase din cîteva sprintene salturi şi venise să cerceteze cu ce ispravă se îndeletnicesc cei doi comparşi care au pornit dis-de-dimineață să scotocească prin lăzi.

Mirosul de naftalină şi foi de tutun nu-i prea plăcea. Strănuta:

— Ksss! Ksss!

— Ai cam răcit, domnule Papanaş al IV-lea! Mă tem că stai în curent şi că ai să ceri aspirină diseară... vorbi Sergiu Miclăuş cu o umbră de zîmbet pe buze.

Zîmbetul se şterse îndată. Despăturind hainele şi scuturînd asupra pisicului o ninsoare de cristali albi, gîndi că atît mai supraviețuiesc aci din casa şi căsnicia lui Anton şi a Magdei Miclăuş: el, sluga cea veche, pianul de jos şi nea-mul pisicilor.

Un alt Papanaş, I-ul în ordinea dinastică, jucăuş, cenuşiu şi poznaş, i-a ținut lui de urît în pat cînd a fost bolnav o lună — nici nu-şi mai aminteşte de ce boală anume. Pe urmă altul, cățărîndu-se să-i toarcă pe genunchi cînd îşi recita lecțiile de şcolar. Penultimul, prelingîndu-se pe uşă, să iasă afară, cînd el intra, în zori.

Matei primi hainele pe braț. Două costume. Un rînd negru pentru înmormîntare, de după amiază; celălalt, smochingul, pentru ora cinci jumătate, cînd Sergiu Miclăuş avea să-l îmbrace pe ascuns în camera lui, îndată ce se va întoarce, ca tot atunci să plece la Gina, cu gulerul pardesiului ridicat.

Nu-i plăcea duplicitatea aceasta, cum nu-i plăcea lui Papanaş mirosul de naftalină. Prea de multe ori se furişase tot aşa, pe ascuns, mînat de mai netrebnice pricini. Săvîrşea şi acum o faptă poate încă mai odioasă şi mai cinică. Un sacrilegiu. Îl socotea însă dinainte iertat. Îşi pusese în gînd, sub o formă încă nelămurită, să-i lase a înțelege lui Tatileon că îl cheamă ceva hotărîtor şi cu neputință de amînat. Nu-i va spune că merge la o nuntă, cum nu i-a spus Ginei că a venit pentru o înmormîntare. Îi va mărturisi însă că a întîlnit, în sfîrşit, adevărata, unica tovarăşă viitoare de viață. Numai de nu i-ar cere toate acestea prea mult timp, prea multe explicații, ca să întîrzie şi s-o condamne pe Gina la prea lungă aşteptare...

Sergiu Miclăuş mai ridică o dată smochingul de pe brațul lui Matei, să se convingă dacă nu i-a rămas cumva prea strîmt. În doi ani de existență tihnită, cu somn şi masă la

ceasornic, cu sporturi şi cu urcuşuri de munte, se simțea robust ca un campion din ilustrațiile gazetelor.

Sluga îi ghici îngrijorarea. Îl linişti:

— N-aveți teamă, domnule Sergiu... V-ați lățit numai în piept... Semănați acum la statură aidoma cu răposatul dom' locotenent înainte de-a pleca din armată... Hainele le cu nosc eu bine; vă stăteau cam largi la umeri... Le aerisim şi pe urmă le calc eu, cum îşi cunoaşte moşul datoria. De asta nu purtați grijă.

— Bine, Matei, nici nu mă îndoiesc, încuviință Sergiu Miclăuş.

Într-adevăr, Matei se pricepea în asemenea treburi.

În tinerețe, pe vremea oastei, fusese ordonanța locotenentului de cavalerie Anton Miclăuş, în epoca sa de strălucire şi de nebunii, cînd ținea cai de curse şi îşi părăduia averea moştenită din părinți. Pe urmă, după ce Anton Miclăuş şi-a dat dimisia din armată, fosta ordonanță apăruse la cîțiva ani să se tocmească slugă de încredere. Nu se mai clintise de atunci. Trecuse de la un rînd de stăpîni la celălalt, fidel casei ca neamul pisicilor.

Din vechea carieră de ordonanță păstrase anumite îndemînări, pe care Sergiu le-a exploatat fără cruțare cînd a început să calce pe urmele lui Anton Miclăuş. În seama lui treceau hainele mototolite şi pătate după nopțile de pierzanie. El alerga cu bilețele la prieteni, după împrumuturi, în diminețile de catastrofă bugetară. Matei se achita de aceste misiuni de încredere conştiincios şi discret. Hainele apăreau curățite şi călcate pe speteaza scaunului... Plicul bilețelelor nu se întorcea gol. Cu o abilitate de complice, ştia să scape de ochiul sever şi iscoditor al Mamisandei tot aşa cum odinioară se strecura sub ochii mult mai indolenți ai Magdei Miclăuş, aducînd răspuns la misivele fostului său locotenent a doua zi după o pasă nefastă la club.

Sergiu îşi scutură palmele de praf şi naftalină. Închise capacul.

Matei luă aminte:

— Ați uitat pachetul afară... Fotografiile.

Era un vraf de albume şi cartoane, înfăşurate într-un ziar vechi.

Cînd Sergiu Miclăuş le-a ridicat să le pună la loc în lada uitării, ziarul s-a desfăcut şi fotografiile s-au risipit, speriindu-l pe Papanaş. Le-a cules, una cîte una, Sergiu Miclăuş. Fără să vrea, a dat încă o dată ochii cu amintirile de care fugea. Toate au fost de mult mistuite din casă; strînse undeva, în vreun dulap ori vreun raft de cămară, de Sanda Dobrotescu. Pentru dînsa erau amintiri de familie care nu-i aparțineau.

Ea nu se lăsase fotografiată niciodată decît în momente solemne, cu scopuri bine precizate de propagandă pentru nobile acțiuni: prezidînd un comitet, citind o cuvîntare la un congres, proclamînd o moțiune de la înălțimea unei tribune, în mijlocul altor combatante ale tuturor emancipărilor; ascuțite, uscate, osoase, sluțite de ochelari şi recompensate de natură pentru energica lor faptă cu fire virile de barbă. Aceste memorabile fotografii apăreau în ziare şi în revistele ilustrate; rămîneau îndelungă vreme în vitrine; încadrate în rame late, împodobeau sălile şi birourile diferitelor asociații şi ligi, mărturii ale glorioaselor bătălii.

De la intrarea ei în casă, celelalte cadre şi albume au dispărut. Nu le aruncase în foc, cum a crezut Sergiu multă vreme. I le-a dat la plecare ca un drept al său, cu un superior surîs de dispreț şi compătimire. Sergiu Miclăuş s-a sfiit să le desfacă şi să le cerceteze atunci. Se temea de mustra-rea lor. Acum le putea privi cu ochii senini, ca unul ce se întorcea trecut prin purgatoriu.

Se aşeză pe marginea sipetului, prefirîndu-le pe genunchi.

Un prunc bucălat şi gol-goluț, aşezat cu pîntecul pe o pernă înspumată de dantele. Rîdea gîdilat cu gropițe în obraz. Pe dos, scris de mîna lui Anton Miclăuş: „Gigi la şase luni”. Acelaşi, în rochiță şi şorț, zuruind o jucărie ab-

surdă. Scrisul de aceeaşi mînă: „Gigi la un an jumătate”. Pe urmă altele şi altele, cu însemnările Magdei Miclăuş: an, lună, zi. într-o fotografie: „Gigi în braţele lui Matei”.

Sergiu ridică ochii şi confruntă chipul bătrîn şi scofîlcit al slugii cu imaginea de pe carton.

Matei se apropie şi se privi cu nepăsare.

Clătină din cap:

— Hm! Să mai creadă cineva că aista-s tot eu şi că acela din braţe sînteţi tot dumneavoastră! Ar trebui să fie oprită născocirea asta cu pozatul, domnule Sergiu... De ce adică să se mai amărască omul? Că ai fost trandafir şi ai ajuns tufă de ştir!... Ai fost şi s-o mîntuit!...

Dar tot el nu mai arătă aceeaşi dezaprobare cînd s-au ivit chipurile foştilor stăpîni.

Anton Miclăuş în uniforma de cavalerie, mîngîind botul unui cal de rasă, cu o mînă în şold ascunzînd cravaşa. Pe urmă, în straie civile, undeva, la o staţiune balneară, pe o bancă de mesteacăn. El şi Magda Miclăuş în cel dintîi an al vieţii lor împreună. Magda Miclăuş în genunchi, pe un pled, sub mărul din grădină, jucîndu-se cu Gigi şi cu Papanaş, primul în ordinea dinastică. Mărul nu mai este. Nici mica grădină, pătrată ca o batistă. După planul Sandei Dobrotescu, locul şi-a găsit o întrebuinţare mai practică. Atenanse, garaj, spălătorie de rufe şi încăperi pentru servitori.

Şi altă imagine, ceva mai tîrzie. Magda şi Leon Dobrotescu. Ciudat! Sergiu nu-şi mai amintea că a fost aşa Tati-leon vreodată. Nu şi-l mai închipuia decît cu ochii, cu trăsăturile de acum, cu făptura modelată de Sanda Dobrotescu.

Alături de întîia tovarăşă a vieţii, luase ceva din moliciunea ei dolentă. Sau poate că astfel fusese şi dînsul, poate că aceasta i-a apropiat şi că numai cea de-a doua căsnicie l-a împins la o metamorfoză treptată, ţinut sub ochiul vigilent al Sandei Dobrotescu într-o încordare de muncă îndărătnică şi ambiţioasă.

Fotografia aceasta acum o vedea Sergiu întîia oară. Nu se aflase prin casă. Desigur că pentru Sanda Dobrotescu va fi însemnat un document umilitor, dintr-o epocă degradantă a soțului, cînd trăia animalic şi pasiv, fără nici o no-bilă aspirație.

Chipul uitat, necunoscut, devenit nou pentru Sergiu, îl fascina ca o enigmă.

Nimeni din cei cîți ştiau un singur Leon Dobrotescu, fruntaş al baroului şi ministeriabil cu meritați sorți de izbîndă la cea mai apropiată remaniere, nu l-ar fi identificat în acest tînăr cu părul cam prea lung şi boem, cu privirea nostalgică. Alcătuia o potrivită pereche cu tovarăşa de alături; se contopeau indisolubil în decorul romantic şi rustic, în costumele lor demodate, dar nu ridicole, de o desuetă melancolie.

În acea vreme, fără îndoială, a început Sergiu să-i spună Tati-leon, şi atunci a început să-l iubească mai mult decît pe adevăratul său tată, acel Anton Miclăuş pe care nu şi-l amintea. Numai pe urmă s-a înstrăinat — s-au înstrăinat — cînd a apărut în casă o stăpînă nouă, cu alte orînduieli şi principii.

Sergiu rămase gînditor, cu palidul carton între degete.

Îi răsunau cuvintele de astă-noapte ale omului înțepenit în straiele cernite, rămas să privegheze zidit în înspăimîntătoarea singurătate. Îl neliniști o fîlfîire de presimțire. Ce avea să-i spună oare atît de hotărîtor? De ce-l chemase şi îl aştepta cu atîta nerăbdare? „M-a surprins şi pe mine că le-am văzut, în sfîrşit, acestea şi că, în fine, le-am înțeles... Nu mai pot respira între zidurile de aci... Mă sufocă."

De jos străbătu bătaia muzicală a unui pendul. Numără maşinal. Nouă bătăi. E tîrziu. Nici n-a dat încă ochii cu ceilalți copii: Teofana, Dudu, Săndel. Sergiu Miclăuş strînse vraful cartoanelor de pe genunchi şi îl înfăşură în rămăşițele de ziar. Sluga bătrînă îşi căutase de lucru în fundul podului, printre mobile vechi şi oglinzi ulcerate; se

depărtase cu discreția delicată a oamenilor simpli. Sergiu se simți mişcat de această pioasă înțelegere; îl mustra gîndul că astă-noapte îl socotise un cioclu inamovibil al tuturor.

Era ceva mai mult moşneagul acesta cu mersul lui caraghios pe jăratic şi cu mînecile spînzurînd prea lungi peste laba mîinii. Singura legătură vie cu oamenii morți. Supraviețuitorul unor destine încheiate.

Îl întrebă cu blîndețe, înainte de a coborî:

— Matei, n-ai vrea să vii cu mine, la mine?

— Cum adică, domnule Sergiu?

— Dacă-mi înjgheb şi eu casa mea... O gospodărie, în sfîrşit... Nu ți-ar plăcea să vii la mine?

Bătrînul ocoli răspunsul neted. Arătă numai bucurie la vestea subînțeleasă în întrebare:

— Aşadar, v-ați hotărît să vă culegeți de pe drumuri şi să vă gospodăriți? Sfîntă vorbă! Era şi vremea...

— Lasă acestea, Matei. Răspunde la întrebarea mea. Ai veni la mine ori nu? La noi...

Matei se plecă să netezească spinarea pisicului. Pe urmă observă că a tîrît o haină pe jos şi începu s-o scuture cu mare grijă.

Se vedea că răspunsul nu era cel aşteptat de feciorul foştilor stăpîni şi că nu se încumeta să-l rostească.

— Am înțeles, Matei!... făcu Sergiu cu dezamăgire. Tu eşti ca neamul pisicilor. Legat mai mult de casă decît de stăpîni.

— Aşa mă cunoaşteți, domnule Sergiu? Atunci puțin mă cunoaşteți... Vorba-i alta! Am îmbătrînit. M-am hodorogit şi nu mai sînt bun de nimic. De ce să vă fiu povară? Mă cugetam să mă aciuez şi eu de acuma. Să mă duc unde mă trage sufletu, în satu unde am văzut lumina zilei. Acolo să-mi odihnesc ciolanele.

— Atunci e altceva, Matei! recunoscu Sergiu Miclăuş. Te pricep şi îți dau dreptate.

Moşneagul mai avea, însă, ceva de spus. Murmură stînjenit, aproape în şoaptă:

— Fiindcă am ajuns la astea, fără supărare, v-aş ruga de un sfat, domnule Sergiu. Se cheamă că acum sînteţi judecător şi cunoaşteţi tot tipicul legilor... Am pe suflet un păcat din tinereţea mea nebună şi fără de minte...

— Ce spui, Matei?! se minună Sergiu Miclăuş, refuzînd să-şi creadă urechilor. Tu, şi păcat pe suflet? Tu, şi tinereţe fără de minte?... Nu-i fi vrînd să spui că ai ucis un om!?... Şi chiar aşa de ar fi, te scapă prescripţia...

Matei oftă cu amar, zgîncilind cu unghia un nod în grinda podului:

— Moarte de om n-am făcut, domnule Sergiu. Dară mi-am pierdut eu viaţa mea şi încă o viaţă am împins-o în lume de izbelişte. Ca să spun pe scurt, iacă anume cum a fost... După ce am stat eu ordonanţă la domnu locotenent, Dumnezeu să-l ierte, cînd m-am eliberat, m-am dus în sat la mine şi m-am însurat. Pot zice că dom' locotenent mi-o pus temelia însurătorii, că era larg la mînă şi darnic care nu se mai află. Mi-a zvîrlit mia de lei cum zvîrliţi dumneavoastră banul pe un pachet de ţigări. Iată, cu acest ajutor m-am gospodărit, am trăit bine vreo doi ani în capăt; pe urmă am început a mă lăsa de nevastă... Parcă-mi lua cineva mînţile. Era la noi în sat, la curtea boierului, o ţigancă, una, Frusîna... Aceea m-o scos pe mine din cumînţenie şi din casă... Aşa că într-o bună dimineaţă, am lăsat nevastă, casă, gospodărie, şi am fugit cu ţiganca-n lume. Eu zic ş-acuma, numai că mi-o făcut ea farmece, altfel nu mă lămuresc cum de m-am hainit într-atîta la inimă... Am fugit aşadară cu dînsa la tîrg, la Vaslui, şi ne-am tocmit slugi. Ca la un an m-o lăsat ţiganca pe mine. Îi sticleau ochii după altu... Ei, acuma ce te faci tu, Matei? Acasă cum să te-ntorci? Avea drept să mă opărească muierea cu-ncrop, măcar că Reveica mea nu era dintr-acelea... Mai de frică, mai de ruşine, mai din lipsă de minte, în loc să mă-ntorc pocăit la gospodăria noastră şi să-mi

pun cenuşă pe cap, am dat de urma lui dom' locotenent. Dumnealui plecase din armată, se-nsurase cu coniţa Magda, fie-i sufletul izbăvit la ceruri... Nu m-o întrebat nici unu cum şi de ce mi-am lăsat muierea şi casa...

Aveau în fire amîndoi să nu iscodească necazurile omului. M-au primit în serviciu şi în serviciu am rămas. Acuma se cheamă că m-au ajuns şi pe mine anii să ies la pensie, ca boierii...

— Bine, Matei... îl aprobă Sergiu Miclăuş cu blîndeţe. Dar tot nu te-nţeleg eu cu ce-ţi pot fi de folos. Ce are a face aceasta şi cu tipicul legilor?

— Ajung şi la asta şi am sfîrşit, domnule Sergiu... Cînd or început a mă încerca bătrîneţile, încă de acum cîţiva ani, vă aduceţi aminte că m-am cerut o dată să mă duc la mine acasă, în sat?

— Parcă, Matei... îşi aminti Sergiu ca prin vis.

— N-am spus atunci pentru ce mă duc. Aveam socoteala mea. Şi socoteala era că poate am să-mi găsesc acum baba, să ajung cu dînsa la iertare şi la împăcare... M-am dus, am căutat, am întrebat... Se schimbase lumea. Ici-colo, doi-trei să-şi mai amintească de mine... Iară aceşti doi-trei mi-or spus dînşii că Reveica m-o aşteptat ce m-o aşteptat, şi pe urmă a plecat şi ea în lume. S-o tocmit slugă. La vreo doi ani s-o întors şi-o vîndut tot, şi de atuncea plecată a fost pentru totdeauna... O lăsat vorbă că mă caută în lume... Unde să mă caute? Unde să mă mai găsească?... Eu o caut pe dînsa, ea mă caută pe mine... Asta-i povestea cu acu în caru cu fîn, după cîtu-i ţara de mare. Şi de aceea m-am gîndit să aflu o îndreptare de la dumneavoastră, domnule Sergiu... Nu se poate să nu se fi gîndit legea şi la o întîmplare ca asta. Să capăt un ajutor de la lege să-mi găsesc baba, să ne întoarcem la noi în sat şi să ne pregătim mormîntul... Eu am agonisit atîta cît să ne durăm un bordei. Poate şi dînsa a agonisit, fiindcă mult era chibzuită din fire, chiar prea chibzuită şi cumpănită, că de asta mi-o luat minţile ţiganca... Şi întrebarea-i a şti dacă nu se pot

face strigări; aşa ca o cercetare cu de-amănuntul, pe calea legii să-i aflu de urme. Văd că pe hoţi şi pe ucigaşi tot îi află pînă la sfîrşit, măcar că se ascund... Reveica mea n-avea şi n-are de ce s-ascunde...

Sergiu Miclăuş îşi trudea cugetul să-şi amintească unde a auzit nu demult numele acesta: Reveica. Poate vreo împricinată, vreo martoră ori parte în vreun proces. Sau un nume citit distrat în rubrica de fapte diverse a gazetelor.

— Ce credeţi? stărui Matei. Să am eu nădejde la una ca asta, ori e o nebunie clocită într-o minte nepricepută de bătrîn?

Sergiu Miclăuş cumpăni răspunsul:

— Ştiu eu?!... O încercare s-ar putea face. Poate la o gazetă. N-are să citească ea, citesc, însă, stăpînii. Să încercăm. Să-mi dai însemnare cu de-amănuntul şi am să mă gîndesc cum e mai bine de făcut.

Matei se plecă să-i sărute mîna. Sergiu o feri în lături ruşinat:

— Se poate, Matei? Cînd ai mai făcut una ca asta?

Sluga clătină din cap, a mai multe ştiutor:

— Am mai încercat eu să mai sărut mîna şi lui sărmanu dom' locotenent Miclăuş Anton, şi tot aşa nu m-o lăsat şi m-o mustrat. Atunci cînd m-o ajutat să mă gospodăresc şi n-am avut minte să-i păstrez darul făcut cu inimă bună. Acuma o ajuns vremea să mă ajutaţi dumneavoastră, domnule Sergiu... Eu zic c-o stat undeva scris şi aşteptînd să-i vină ceasul. Domnul cel de sus, care le vede şi le ştie toate, are să vă răsplătească la casă nouă, aşa cum vă doreşte inima mea, ca unul care v-am crescut pe genunchi... Pentru asta am să mă rog eu la icoane şi am să mai pun eu să se roage alt rob al lui Dumnezeu cu mai puţine păcate şi cu mai mult cuvînt... Orbul pe care îl milostivesc eu de douăzeci de ani...

— Ce orb, Matei? surîse cu o vagă tristeţe Sergiu Miclăuş. Nu te ştiam aşa de bisericos...

— Am eu un orb al meu... se mărturisi tainic Matei. Un orb sărac, care trăieşte din milostivirea celor cu doi ochi... Azi e Dumineca lui, după sfînta evanghelie cetită în biserică. Am să trec numaidecît să-i lepăd un pol în palmă, ca să se roage pentru împlinirea celor dorite de dumneavoastră şi de mine. Iară fiindcă-i dumineca lui, cu atîta mai mult va să capete ascultare rugarea sa la Cel-de-sus.

Sergiu Miclăuş continua să surîdă cu tristeţea scepticilor. Dar o pornire superstiţioasă, ascunsă în nebănuite zăcăminte ale sufletului, l-a împins să scoată o monetă de o sută de lei din buzunar. I-a întins-o lui Matei, silindu-se să pară ironic cu propria sa slăbiciune:

— Ţine, Matei!... Dă-i orbului tău şi asta, măcar că nu prea cred în milostivirile şi rugăciunile prin procură...

Matei pipăi moneta, o răsuci pe o parte şi pe alta, îi căută zimţii şi, după ce o jucă în palmă să-i încerce greutatea, îşi mărturisi o îndoială:

— Mă tem că nu-i bună, domnule Sergiu...

— Ei, asta-i! se miră Sergiu Miclăuş.

— Zău! Încercaţi.

Sergiu Miclăuş sună moneta. Era într-adevăr falsă. Mai sună una. Falsă şi aceea. Adică tot restul primit aseară de la Cristofor, şoferul, care atît de energic protestase să nu fie confundat cu haimanalele nărăvite să strecoare clienţi lor nocturni, distraţi şi grăbiţi tot stocul de mărunţiş fără curs.

— Nostimă întîmplare! Şi mare bandit! declară Sergiu. Merită să i-o povestesc Ginei...

Matei îl consolă:

— Lăsaţi, că-i dau eu orbului de la mine. Şi de-ale dumneavoastră scăpaţi uşor. Se-ntîmplă... Numai conița Sanda aduna toţi banii cei răi. Cred că se află pe undeva strînşi în vreo cutie. Zicea, în dreptatea sa, că dacă a înşelat-o unul cu voie ori fără voie nu-i un cuvînt să ducă înşelăciunea mai departe... Aşa vorbea întotdeauna, ca din cărţi.

„Într-adevăr — gîndi Sergiu Miclăuş — ca din cărți de morală laică şi de virtute civică.”

— Coboară înainte, Matei! Eu rămîn să închid visteria mea...

Nu de aceasta voia să mai rămînă Sergiu Miclăuş. Îl împresurase deodată atmosfera stranie şi grea de amintiri a podului de casă. Copil, aci se ascundea fără pricină, numai fiindcă se simțea stăpîn pe un domeniu neturburat de nimeni. Într-un colț se aflau în neorînduială cărți şi reviste cu poze, rămase de la adevărații săi părinți. Întindea foile revistelor pe jos, îşi făcea aşternut şi se culca pe brînci, cu privirea magnetizată de ilustrațiile cărților, pînă ce-i amorțeau coatele şi începeau să-i joace imaginile înaintea ochilor... Afară se auzeau glasuri în curte, portița de fier a grilajului izbindu-se, tramvaiul duruind, o goarnă depărtată de automobil... Totul lua un aspect ireal şi misterios. I se părea că deține secretul unei lumi inaccesibile celorlalți muritori... Acum îşi explică. Misterioasă era numai chemarea care îl aducea pe copil să se învăluie în efluviul ultimelor rămăşițe de la părinții săi de sînge, izgonite din casă. Între foile cărților se aflau flori decolorate: pansele şi nu-mă-uita, ghiocei şi lăcrămioare. Nimicurile elevei de pension, încredințate foilor în amintirea cine ştie căror primăveri volatilizate ca parfumul şi culoarea florilor. Nu-şi lămurea atunci simțămîntul subtil copilul din ultimii ani de şcoală primară, din primul an de liceu. Dar chemarea era irezistibilă în unele după-amiezi de vară, cînd casa îi părea deşartă şi deodată străină, fără să ştie de ce.

Tresărea cu urechea ciulită.

Jos se auzea un glas sever şi imperios:

— Sergiu! Unde eşti, Sergiule?

Dura o pauză.

Întrebarea se adresa altcuiva, lui Matei ori guvernantei:

— Unde-i copilul acesta imposibil?

Copilul imposibil se furişa tiptil pe scară. Apărea cu un aer nevinovat.

— Unde ai fost? îl cerceta Sanda Dobrotescu, sfredelindu-l cu privirea ei rece, de inchizitoare.

— Aici... Adică nicăiri.

Mai mult nu-i putea scoate, nici o încercare şi nici o amenințare. Sanda Dobrotescu îi examina mîinile pline de praf, hainele îmbîcsite. Îl trimitea să se spele şi să se perie, cu obligația să se prezinte peste zece minute la un nou examen.

— Copil imposibil!

Abia acum îşi dădea socoteală Sergiu Miclăuş cît de nefericit a fost copilul acela imposibil, lipsit de adevărată căldură — căldura de care avea nevoie mai cu seamă o mlădiță din neamul lui Anton şi al Magdei Miclăuş, exemplare morbide şi inutile, de seră. Pentru alt climat fusese născut. Sanda Dobrotescu l-a crescut ca şi pe copiii ei, la o temperatură glacială, fără dezmierdare şi moliciune, aşa cum poruncea catehismul său laic, inflexibil şi strict.

I s-a părut că-i aude glasul afară:

— Sergiule! Unde eşti, Sergiu?

Instictiv, şi-a privit palmele pline de praf, hainele cu ațe de paianjen.

S-a scuturat de absurda nălucire.

Întinsă pe catafalcul de jos, Sanda Dobrotescu nu mai avea glas pentru vecii vecilor; şi poate că dacă l-ar avea, altul i-ar fi glasul de acum, după zîmbetul cel nou şi transfigurat al buzelor. Fiindcă nimeni nu-l mai putea opri, Sergiu Miclăuş răscoli cu vechea voluptate înviată maldărul de reviste şi cărți. Mirosul de hîrtie uscată, fărîmicioasă îi dădea o amețeală ciudată şi dulce.

Papanaş se alinta, torcînd şi frecîndu-se de mîna lui Sergiu, ridicînd ochii gălbui şi întrebători.

— Ksss! Ksss! strănută comic.

Strănută, îşi spălă nervos botul cu laba, se repezi după o gînganie ieşită de sub hîrtii şi îndată mistuindu-se îndărăt.

Sergiu Miclăuş răsfoia un album cu foile albastre, roz, violete, verzui: versuri de Lamartine şi Musset, maxime despre amiciţie şi sentimente, un început de memorial zilnic al elevei de pension din anul 1900. Citi cîteva rîn duri: „Astăzi m-am împăcat cu Lisetta. După ora de germană — nici nu ieşise *Fräulein*[3] Weber din clasă. M-am dus la Lisetta şi am îmbrăţişat-o. Am izbucnit amîndouă în plîns. Ce prostie toată cearta noastră! Toată după-amiaza am stat amîndouă pe banca de sub castan şi ne-am mărturisit ce am simţit în aceste trei zile cît ne-am ocolit privirile." Reflecţii asupra lecturilor. Naive şi de o gravitate înduioşătoare. Un monolog interior. Impresii dintr-o vacanţă de Paşti... Sergiu Miclăuş avu sentimentul că săvîrşeşte o profanare. Prinse la loc încuietoarea de metal galben şi coclit. Se hotărî să adune toate aceste nimicuri pioase, să le închidă într-un dulap ca într-o discretă capelă, atunci cînd vor fi în casa lor: a lui şi a Ginei.

Pînă atunci puse la adăpost albumul în sipetul cu haine şi fotografii, coborî scara, făcînd loc pisicului să treacă înainte.

Îşi scutură hainele, părul şi palmele în sălița îngustă, cum făcea şi altădată ca să şteargă urmele explorărilor neîngăduite; se pregăti să intre în sufragerie cu un suspin, îl aştepta şi aci o întîlnire grea. Cei trei copii cu care a crescut împreună. Acea soră necunoscută a Sandei Dobrotescu, zugrăvită în termeni prea puţin cuviincioşi de Matei: „Un fel de madamă, că nu-i pot spune cucoană"...

Înainte de a deschide uşa, ascultă cu urechea atentă.

Se auzea numai clinchenitul surd al linguriţelor. Nici un glas. Sergiu Miclăuş deduse cu uşurare că nu se aflau înăuntru decît copiii şi că întîlnirea se va petrece astfel fără martori. Totuşi, îşi posomorî o figură de circumstanţă. Îl indignă această ipocrizie. N-ar fi avut nevoie de dînsa. N-a rămas nepăsător la moartea Sandei Dobrotescu: nu e un

[3] Domnişoara (germ.).

ingrat, nici un om cu inima uscată. În amestecul de simțăminte contradictorii cîte l-au frămîntat de la primirea telegramei, a predominat o sinceră şi omenească mîhnire, cu deosebire după sfertul de ceas de astă-noapte, cînd s-a aflat în singurătate, față în față cu moarta. De ce atunci preocuparea de a exterioriza într-un anumit chip, convențional şi exagerat, o copleşitoare durere? De ce a pierdut omul chiar înaintea morții simplitatea sentimentelor, ce dînd ispitei de a le cabotiniza? Aceste judecăți scîrbite nu l-au oprit să păşească pragul cu o înfățişare neconsolată. Tustrei orfanii s-au ridicat ca la un singur semn, s-au consultat din privire, au împins scaunele şi au înconjurat masa să-i iasă înainte. Aveau pleoapele roşii şi inflamate de plîns; straiele, negre. Sergiu Miclăuş i-a strîns la piept pe rînd, i-a sărutat pe frunte, le-a dezmierdat în neştire umerii şi obrazul, le-a rostit începuturi de cuvinte fără înțeles şi fără sfîrşit.

Teofana îşi dădu în lături de pe ochi o şuviță incoloră de păr, voi să se stăpînească, izbucni în plîns, îşi ascunse obrazul în palme.

— Fii cuminte, Fana, cuminte... Ce însemnează aceasta? murmură Sergiu, purtînd-o spre scaun, cu brațul încins în jurul mijlocului. Altfel mă superi... adăugă stupid, mirîndu-se singur de nerozia argumentului.

— Aşa face de două zile... rosti un glas necunoscut şi răguşit la spatele lui Sergiu Miclăuş. Pune şi dumneata un cuvînt să isprăvească. Durere, durere, dar trebuie să-şi cruțe sănătatea... Are paisp'ce pe cincisp'ce ani acuma, mai-mai domnişoară, şi uite cum se prezantează...

Sergiu Miclăuş se întoarse, cu mîna pe umărul Teofanei. Recunoscu făptura descrisă de Matei. Într-adevăr, o persoană foarte vulgară, grasă, ochioasă, sprîncenată şi mustăcioasă, cu rotunjimile revărsate într-un tricou negru spălăcit de lînă. Ceilalți doi copii se răsuciseră şi dînşii, cu fața spre mătuşa pînă atunci ignorată de familie. Iar din privirea lor, ostilă, stînjenită şi umilă, se ghicea că o

socotesc o intrusă care-şi luase drepturi dezaprobate de toți.

Femeia înaintă trecînd dintr-o mînă în cealaltă o verigă imensă de chei. Întinse palma scurtă şi grăsună ca o pituşcă:

— Mă recomandez madam Anica Stoian, sora decedatei. Ştiu că n-ai auzit încă de mine, dar sper că veți auzi mai des pe viitor!

Sergiu Miclăuş şovăi înainte de a apropia buzele de dosul mîinii. Atinse în silă pielița grunțuroasă. Mîna mirosea a săpun de Marsilia.

Doamna Anica Stoian rosti:

— Mersi. Nu vă deranjați.

Apoi se aşează pe o margine de scaun, cu cheile în poală. Îl cercetă cu privirea încordată, direct, ca pe un obiect neînsuflețit. Rezultatul examinării păru că a satisfăcut-o pe deplin. Spuse fără înconjur:

— Mă mulțumeşte că nu arăți cum te-au zugrăvit alții. Luasem informațiile mele şi mi s-au spus lucruri aşa şi aşa... Văd că m-au înşelat. Eu cîntăresc omul dintr-o sin gură ochire. Îmi ajunge. Tot ce-am auzit cade de la inima mea, uite-aşa!

Ca să arate cum cad de la inima sa cele auzite, madam Anica Stoian ridică între două degete cheile din poală pînă la înălțimea capului şi le dădu drumul la loc, în culcuş.

Cei trei copii oftară pe rînd, cu lacrimile în ochi. Se vedea limpede că într-acea clipă, mai mult decît durerea unor orfani de mamă, îi apăsa această prezență în casă. Madam Anica Stoian făcu gura pungă, într-un surîs oțețit, dovedind o foarte precisă intuiție a situației, sale de oaspe nepoftit. Roti ochii asupra copiilor în straie cernite, rînduiți la masă, după înălțime, drepți, cuminți şi din nou stăpîni pe sine, cu o rigiditate precoce, aşa cum îi crescuse Sanda Dobrotescu.

Îndepărtînd scaunul ca să-şi poată lărgi picioarele groase, apelă la arbitrajul noului-venit:

— Spune şi dumneata, domnule Sergiule... Una ca asta se face? Ai observat cu ce ochi se uită la mine, mătuşa lor, sora mamei lor?... S-ar zice că sînt o străină. Şi pentru ce aceasta, mă întreb? Fiindcă am rămas o femeie nevoiaşă, măritată cu un om care-şi cîştigă pîinea cinstit, ţinînd o mică dugheană şi locandă... Sărăcia nu-i ruşine, necum sărăcia unei surori, care a tăcut şi s-a păstrat la locul ei cînd a văzut că soru-sa se înalţă şi merge la mă rire. Trebuie să ştii şi 'mneata şi copiii aceştia că Alisandra, dacă a ajuns unde a ajuns, se datoreşte în parte şi nouă, oameni nevoiaşi şi cu puţină ştiinţă de carte... Aceasta ca să fim înţeleşi de la început şi să înlăturăm spusele altora şi nedumeririle pe care le văd în jurul meu de cînd am păşit pragul casei... Nu te uita la mine, Fănuţo, că aşa este!...

Teofana, strîngind în pumni batista udă cu chenar ne gru, se sili să pară nepăsătoare:

— Nu mă uit de loc, tanti Annie. Înţeleg foarte bine...

Sora moartei strînse din umerii bine căptuşiţi cu un strat de grăsime:

— Tanti Annie?... Spune-mi tanti Anica ori mătuşa Anica... Nici eu, nici biata maică-ta n-am fost crescute cu farafastîcuri. I-au venit acestea mai tîrziu. Am fost nişte sărmane fete de uşier la un oarecare trebunal.

Privi pe rînd la Teofana şi la Sergiu, încruntînd sprincenele îmbinate, parcă i-ar fi găsit întrucîtva vinovaţi şi responsabili de această umilă origine. Ochii foarte negri şi lucioşi căpătau un uşor strabism cînd se fixau încordaţi într-un singur loc.

Madam Anica Stoian apucă de pe masă sticla de rom, îşi turnă o jumătate de păhărel, îl dădu pe gît şi plescăi din limbă. Sergiu înţelese după aceste zgomotoase manifestări că nu e la primul păhărel. Femeia urmă cu un surîs crud, satisfăcută de oroarea din ochii copiilor:

— Da, da! Nu vă uitaţi cu scîrbă... E bine să ştiţi că bunicul vostru a fost un uşier de trebunal, din cei care primesc bacşişuri şi fumează capete de ţigări lepădate de

domnii advocați. Meritul Alisandrei a fost cu atît mai mare. Nu-i ruşine, e mîndrie! Eu n-am avut dar la carte. Însă m-am măritat de tînără şi am făcut o partidă destul de bună pentru puterile noastre... M-am învrednicit s-o ajut pe Lisandra să meargă mai departe la învățătură, ca o soră mezină ce-mi era. A învățat, a fost silitoare şi cuminte, şi-a păstrat ambițul, a ajuns la universitate, s-a ridicat sus... Am înțeles că nu-i plăcea să mă bag în sufletul ei. Nu m-am băgat. Am rămas la sărăcia şi prostia noastră. Am stat la o parte, la tejghea, servind fără ruşine muşteriii, şi m-am bucurat din depărtare de mărirea sa... Aceasta nu m-a putut opri să-mi fac datoria de soră cînd am ştiut-o întinsă în sicriu. Am luat trenul şi am venit. Văd că nu se află o mînă de femeie să țină frînele casei. Le-am luat eu! Sună cheile pe verigă, simbolul acestor frîne. Le-am luat şi bine am făcut... Am pus ordine. Cînd se află un mort în casă, slugile şi străinii atîta aşteaptă. Dau vraişte prin cămări şi dulapuri. Cu mine asta nu merge. Ți le-am spus şi dumitale, domnule Sergiule, ca să nu te mire de unde şi de ce am răsărit eu într-o casă unde nu-i fi auzit despre mine... Te-am văzut că te urci în pod. Bine! Îi fi avînd şi 'mneata lucrurile 'mnitale, fiindcă această casă, după cît am aflat, a fost mai întîi a mamei dumitale. Dar, fără supărare, țin să-ți spun că atunci cînd s-a dat Matei jos l-am controlat. Slugă veche! Asta nu le împiedică să fie cîteodată şi hoți vechi, care înşală încrederea stăpînilor...

— Doamnă, protestă Sergiu Miclăuş, îmi pare rău că ați putut pune măcar o clipă la bănuială credința unui om care de mai bine de douăzeci şi cinci de ani...

Madam Anica Stoian sună cheile ca un clopoțel, întrerupînd cu autoritate cuvîntul vorbitorului:

— Mă rog, nu-i chestia de supărare şi de părere de rău. Aşa-mi văd eu datoriile de soră a moartei. După înmormîntare îmi iau catrafusele şi plec de unde am venit, la locanda şi muşteriii noştri, dacă mi se dă a înțelege că nu se mai arată nevoie de mine şi dacă nu le place acestor

nepoți mutra mea... Tot fără supărare şi fără părere de rău. Sperez că măcar dumneata m-ai priceput.

Sergiu Miclăuş îngăimă o vagă aprobare. Încă nu se dezmeticise după această nouă şi neaşteptată apariție. Simțea copiii jigniți de brutalitatea femeii sprincenate şi ochioase, care nu avea nimic în înfățişarea ei din purtarea „decedatei" sale surori. Întrezări mai lămurit o realitate expiatorie. Sanda Dobrotescu îşi durase o existență artificială, o impusese şi celor din juru-i; încă nu intrase în mormînt, şi tot edificul precar se năruia. Ce urmă putea să lase în sufletul copiilor o asemenea invazie a unui element orb, distrugînd micul şi convenționalul lor univers?

Madam Anica Stoian îşi aminti datoriile de amfitrioană ad-interim. Se descleştă de pe scaun, înfigînd veriga cheilor în cingătoare.

— Eu stau şi vorbesc, şi nu te-am întrebat ce obişnuieşti dumneata... Cafea cu lapte? Ceai?

— Nimic, doamnă. A avut grijă Matei să-mi aducă dis de-dimineață cafea neagră.

Madam Anica Stoian clătină cheile:

— Asta-i altceva. Ştiu, fiindcă a trecut jupînul Matei pe la vama mea mai întîi, pe aici, pe la chei. Dar cafeaua-i cafea, şi gustarea de dimineață îi altceva. Trebuie să iei un ceai. Nu le da exemplu rău nepoților acestora ai mei, care, precum vezi, numai au linciurit linguriţele în ceşti... Uită-te, rogu-te, la dînşii!... Care de care mai pirpiriu şi mai gălbejit. La ce să mai agoniseşti bani şi să te chinui, nu zău, dacă te răsplăteşte Dumnezeu cu nişte sfrijituri de ploduri să-i culce suflarea de vînt? Aş dori să ți-i pot arăta pe ai mei, domnule Sergiule... Se adresă celor trei nepoți, cu o nemărginită milă: Pe verişorii voştri să-i vedeți şi să luați exemplu de la dînşii! Crescuți fără guvernantă... Cei mari, la meserie. Cei mai mărunți, la tejghea şi la bucătărie, cot la cot cu mine... Nu ştiu ce-i moftul. Făcînd deosebire între nepoții vrednici de milă şi între Sergiu, pe care se vedea că altfel îl prețuia, îl luă sub binevoitoarea sa

ocrotire: Aşadară, aşteptaţi să vă preparez un ceai, domnule Sergiule. Un ceai cu rom mai din plin drege după drum lung şi după o noapte pierdută. Aduc şi pîine prăjită cu unt; dă-le o lecţie, rogu-te.

Cînd a ieşit pe uşă, copiii au strîns instinctiv scaunele în jurul lui Sergiu.

Erau într-adevăr slabi, cartilaginoşi, fără sînge în obraz; după chipul şi asemănarea Sandei Dobrotescu. Teofana se deşirase, încă mai urîţită în epoca ingrată a pubertăţii. Lui Dudu îi mai crescuseră încă urechile, depărtate de ţeasta capului, transparente şi prea mari, ca două torţi. Numai Săndel aducea îndepărtat cu figura lui Leon Dobrotescu din necunoscuta fotografie a tinereţii. Bubuliţele roşii de pe frunte dovedeau însă acelaşi sînge comun, strepezit şi împuţinat de vlagă.

Teofana despături batista udă de lacrămi, o mototoli la loc în jurul degetelor, rosti fără să ridice ochii:

— Nu e aşa că nu-i adevărat? Nu se poate să fie adevărat...

— Ce anume, Fana? o întrebă Sergiu cu blîndeţe, netezindu-i părul moale şi rar, cînepiu.

Teofana înălţă ochii turburi, pleoapele roşii; toată figura exprimă o implorare dureroasă:

— Spune-ne că nu poate să fie sora lui *maman*, nu e aşa, Sergiu?... Te aşteptam... Numai tu poţi să ne scapi de această femeie străină... Tati nici nu vrea să iasă din birou... Ne-a lăsat pe mîna ei... *M-lle* Riche, guvernanta cea nouă, s-a închis şi dînsa în odaie... I-a luat femeia aceasta cheile, i-a scotocit în lucruri. Nu ştiu ce se întîmplă cu noi, Sergiule... Ai auzit cum vorbeşte? Ai văzut cum ne tratează?... Şi sărmana *maman*!... Stă singură. Nici nu ne lasă să intrăm la dînsa. Pretinde că nu-i locul copiilor... Ai văzut cum bea rom? Trei pahare a băut în faţa noastră... Nu e aşa că nu poate să fie adevărat?...

— Ba e foarte adevărat, Gina dragă! Tot ce poate să fie mai adevărat...

Tanti Catriona se opri cu brațul încărcat de liliac alb.

Căuta vasul potrivit cu o concentrare pătrunsă de gravitatea funcțiunii sale pe pămînt. De cîte ori i se părea că a dat greş în astfel de alegeri nu-şi mai găsea loc. Se ridica de la mijlocul mesei, zvîrlind şervetul şi înverşunîndu-se să repare neiertata eroare. O nemulțumeau atunci ştirile gazetelor, vremea de afară, competința culinară a Reveicăi. Pînă ce o fericită inspirație îi lua povara de pe inimă. Şi îndată totul devenea din nou luminos şi încîntător, ferit de vulgara realitate în a cărei robie tiranică trăieşte restul umanității.

Îşi înclină pe spate capul cuprins în capsula străvezie a bonetei de muselină albastră cu tiv de dantelă pală, făcu doi paşi îndărăt, pe tocurile exagerat de înalte, micşoră privirea printre gene.

Gina ştia că e de prisos s-o întrerupă acum şi s-o întrebe ce e adevărat, tot ce poate să fie mai adevărat.

Aşteptă cu un surîs drăgăstos şi admirativ să vadă ce nouă modificare în orînduieli mai poate născoci nesecătuita fantezie a tantii Catriona. Ghemuită pe un taburel de catifea portocalie, în pijamaua de o grațioasă absurditate în colorit şi croială, cu brațele împresurate cerc în jurul picioarelor îndoite şi cu obrazul culcat pe un genunchi, părea că face şi dînsa parte din mobilierul minuscul şi fantast al încăperii.

Urmărind cu ochii nehotărîrea tantii Catriona, paria cu ea însăşi, copilăreşte: „Dacă mută vaza de porțelan verde de pe pian pe mesuța cea joasă din mijloc, atunci toate au să se petreacă aşa cum doresc eu... Simplu, repede, fără nici o piedică... Înseamnă că Gigi mă iubeşte îndestul pentru a se mulțumi cu ce-i pot aduce eu”...

Poate Gina trişa puțin cu acest pariu. Căci îndată prinse a privi stăruitor spre mesuța rotundă, ca să-i sugereze tantii Catriona alegerea atît de decisivă pentru viitorul său destin.

Inima începu să-i ticăie zvîcnit cînd o văzu înălțîndu-se în vîrful pantofilor şi aşezînd crenguțele de liliac fără să

mute vasul din loc. S-a sfîrşit! Ce naivitate, ce imprudenţă, ce provocare vinovată a ursitelor, să-şi joace în asemenea puerile rămăşaguri un sentiment cu totul mai adînc, poate întreaga ei viaţă!

Gina simţi lacrimi în ochi. Îşi netezi cu degetul genele lungi şi ude. Deodată sări în sus, bătînd din palme, cu o frenezie care-i dezgoli din pijamaua învîltorată un sîn mic, dur şi insolent.

Tanti Catriona strămutase florile cu de la sine voinţă. Le resfiră în vasul verde, cu o precisă mînă de florăreasă pavoazîndu-şi vitrina. Trase imperceptibil mesuţa în lături, atît cît trebuia ca liliacul alb să lumineze toată încăperea. Gina o cuprinse cu amîndouă braţele de gît, o sărută pe obraji, o tîrî în cîţiva paşi de dans, şerpuind ca un demon în spaţiul îngust. Cînd s-a liniştit, tanti Catriona o privi mirată, zîmbind şi trăgîndu-i pudic flamura pijama lei pe sîn.

— Ce e cu tine, Gina? De astăzi-dimineaţă de două ori ai plîns fără motiv, acum văd că eşti dispusă să dansezi un *french-cancan* tot fără motiv... Aşa te-i fi purtînd tu la şcoală?... Le plîng pe sărmanele eleve!...

Gina se bosumflă alintată:

— Pahdon! Opinia fohuhilor didactice a recunoscut unanim că sînt o profesorică ideală. Pot phezenta documente. Copie de pe registrul de inspecţii... Acum şi aci sînt alt ceva, tanti Catriona... Mai bine stai alături de mine. Spune-mi: ce este foahte adevărat, tot ce poate să fie mai adevărat?...

Îi făcea loc pe divanul scurt şi strîmt, acoperit de şalul turcesc, care odată slujise de fundal pentru un portret celebru al primei-balerine de operă imperială, Catriona Catriowina... Se cuibări între perne şi pufuri. Scobi alături alt cuibar, moale şi primitor. Tanti Catriona nu se îndură însă să renunţe la tabieturile sale.

— Aşteaptă mai întîi să-mi aduc tot tacîmul de cafea. Vom vorbi. Țin chiar să vorbim foarte serios, Gina, Ginoşca...

— Şi eu, şi eu! se grăbi să aprobe Gina Alimănescu. Mai avem o ohă. Într-o ohă trebuie să fiu gata... Gata: fard, baie; îmbrăcată şi împopoțonată.

Cu toate intențiile de gravă discuție, în care nici ea nu prea avea totală încredere, tanti Catriona izbucni în tril uşor de rîs, ca o cascadă de perle rostogolite într-o cupă de cristal. Rîsul îi dezveli dantura nefiresc de intactă. Dinți albi, mărunți şi regulați de copil — alt miracol capricios al naturii.

— Tu, şi fardată? Tu, şi împopoțonată, Gina? Nici nu ți-ar sta bine! Cunoaştem. În ultimele zece minute ai să le dai toate peste cap, trecîndu-ți roşul pe buze la portiță, din mers...

— ...şi după mine, rămînîndu-ți ție de sthîns şi de dereticat o ohă, tanti Catriona. Ştiu! Recunosc! Ertahe! Grație!... Cu palmele împreunate, Gina parodie şăgalnic gestul deznădăjduit de implorare al sclavelor osîndite la cnut. În chip de dezvinovățire, adăugă: Dah cine m-a crescut oare aşa, răsfățată şi dezordonată?... Thebuie să împărțim vina în două...

Tanti Catriona îşi aşezase pe o masă scundă tava de alamă cu tot tacîmul pentru cafea. Rămase cu cutia de chibrituri într-o mînă şi cu bețigaşul în cealaltă, privind-o mai pătrunzător de cum îi era în fire.

Gina nu putu suporta mustrarea aceasta tăcută.

Vorbi repede, cu obrazul dintr-o dată serios şi trist:

— Iartă-mă. De data aceasta te hog cu adevărat: iartă-mă! Am glumit. Ştiu la ce te gîndeşti, tanti Catriona. Niciodată nu mi-a dat prin minte să arunc vina pe alt-cineva... Din nefericire phostiile mele au fost numai ale mele. Eu am suferit penthu ele şi le-am plătit scump... Prea scump, tanti Catriona...

— Tocmai, copilo. E vorba să nu le mai plăteşti a doua oară... Şi să-ți aminteşti că n-ai suferit pentru ele numai tu... Nu e o imputare, Gina. Nu ştiu de ce, mi-am adus deodată aminte că pe divanul acesta unde stai acum ai plîns atîtea zile şi nopți, cu ochii în perne... Asemenea zile şi nopți nu trebuie să se mai întoarcă. Nici pentru tine, nici pentru mine...

Tanti Catriona aprinse chibritul, dădu foc spirtului şi păru absorbită numai de priveliştea flăcării viorii.

Înfăşurată în chimonoul de mătase neagră şi densă ca pielea, femeia fără vîrstă, mică şi zveltă, cu părul alb ascuns în capsula bonetei, cu obrazul neted, cu ochii de acuarelă verde şi extraordinar de transparentă, cu dinții nealterați, arăta ca o soră a Ginei, abia ceva mai înaintată în ani. Două copile jucîndu-se de-a oamenii mari în lipsa părinților.

Numai de foarte aproape se deslușea painjenişul fin de cute în jurul pleoapelor, în jurul buzelor, cînd fosta primă-balerină de operă imperială se întîmpla să rămînă imobilă şi preocupată ca acum.

De îndată ce începea să vorbească şi să rîdă, figura animată nu se mai deosebea de a oricărei femei tinere, de obrazul unei fetişcane ca Gina. Atît doar că pe dînsa n-o atingea soarele în viața claustrată din casa-i muzeu, pe cînd pielița Ginei, bronzată şi mată, părea după o mereu înnoită cură solară.

Gina se mişcă.

Voi să rostească întrebarea care-i ardea buzele. Făcu un gest de neputință. Se strînse scuturată de un fior între pernele calde. Îi pierise curajul, vioiciunea, sclipirea jucăuşă din ochii verzi cu luciri aurii.

În neştire îşi cercetă degetele, unghiile...

Îşi aduse aminte cît de grăbit şi cu ce adorabilă spaimă i-a smuls astă-noapte mîna Sergiu, Gigi, să vadă dacă nu poartă cumva verighetă...

Zîmbetul se estompă foarte îndepărtat, melancolic ca surîsul pierdut al logodnicelor de marinari, sus, pe faleza înaltă a oceanului, cînd nava s-a topit în ceață, mai pare din cînd în cînd o nălucă, un miragiu rău prevestitor, spectrul unei năvi de mult înecate.

Tot ce se arătase Ginei simplu, rapid, firesc, scutit de orice obstacol era acum încărcat de amenințări. Împresurat de umbre, de duhuri duşmane, de avertismente spăimoase ca semnele morții.

Închise ochii ca să cheme într-ajutor imaginea lui Sergiu, senzația brațului tare de sprijin şi de apărare, cînd a cu prins-o la pieptul voinic.

Tanti Catriona înregistra sfîrşeala de pe obrazul Ginei, cearcănul adîncit deodată sub genele lungi, căderea aceasta de pasăre rănită, cu gîtul moale şi frînt.

Regretă cuvintele rostite. Nu-i reuşeau ei niciodată discuțiile grave! Se miră că a putut fi atît de lipsită de tact şi delicatețe. Îşi spuse că e o bătrînă uscată, răutăcioasă, cobitoare, o adevărată cumătră aspidă şi moralistă din repertoriul clasic. Schimbă privirea, să nu i-o surprindă Gina. Îşi plimbă ochii îngînduraţi la şalurile şi la covoarele care tapisau zidurile, la obiectele cunoscute pînă la cel mai neînsemnat amănunt, la crengile de liliac alb cu toată lumina pierdută sub o ploaie de leşie, sub o ninsoare de cenuşă.

De pretutindeni se retrăsese intimitatea caldă, siguranța adăpostului încîntător şi inexpugnabil ferecat cu şapte zăvoare bîntuirilor dinafară.

Camera era cu puțin, mai largă decît iatacul Ginei. Navea o destinație precisă. O dată pe lună ținea locul unui salon de primire, cînd venea s-o viziteze în după-amiaza de duminecă, singurul cunoscut din Bucureşti al fostei primebalerine de operă imperială. Încolo, devenea pe rînd cabinet de lectură, sală de muzică, iarna seră de flori, după cum dispuneau capriciile unei stăpîne cu nestatornicia

condamnată să se exercite pe un domeniu limitat la două sute de metri pătrați.

Acum era transformată în provizorie cabină de costumat. Cele două geamantane enorme aduse de Gina se aflau desfăcute lîngă o uşă, împiedicînd trecerea. Scosese ea rochiile, le vînturase în aer, le pipăise cu plăcerea unei vechi şi pătimaşe cumpărătoare, le încercase în fața oglinzii, le călcase, le atîrnase pe umeri în cuiere. Pregătise la îndemînă toate sculele şi dresurile feminine de înfrumusețare, deşi ştia că vor fi prea puțin folosite de Gina. Chibzuise din vreme ce brățară, ce inele, ce coliere s-ar potrivi la fiecare rochie, răscolind în scrinul ei secret de juvaeruri. Surpriza o păstra pentru ultima clipă. Cutioarele capitonate de pluş aşteptau sub un ziar aruncat ca din întîmplare.

Toate acestea i-au dat de lucru, din zori, înainte de a se mişca țipenie pe stradă. Le-a pus la cale într-o delicioasă înfrigurare. Se regăsea. Un an întreg tînjise în lipsa Ginei. Întoarcerea ei o înviase din torpoare. O bucura ca un epocal eveniment în singurătatea deşartă de evenimente, şi o bucura mai ales fiindcă Gina îi venise din nou voioasă şi vindecată la suflet, reintrată în adevărata ei fire, copilăroasă şi zvăpăiată: trîntind uşi; uitînd robinete deschise; răsturnînd etajera de cărți în mijlocul covorului ca să caute un signet pe care-l făcuse cadou unei prietene cu un an în urmă.

Aşa-i lăsase impresia astă-noapte, înainte de a o trimite cu sila la culcare. Şi după ce a rămas cu lumina stinsă, se răsucise îndelungă vreme în pat, durînd planuri cum s-o aducă iarăşi lîngă dînsa pentru totdeauna, de vreme ce toate s-au sfîrşit. Nimic n-o mai silea să pribegească în celălalt capăt de țară, printre străini. Locul ei era aci, în fantasmagorica lor locuință, atît de deosebită de a celorlalți oameni grosolani şi de o respingătoare idolatrie numai a utilităților practice, urîcioase, nesățioase, triviale.

Iar acum purtarea Ginei o neliniştea. Îi dovedea că se înşelase.

Într-un singur ceas trecuse de la izbucniri de lacrimi la izbucniri de înveselire nervoasă. Rostise cu sfială cîteva enigmatice aluzii la mai enigmatice proiecte, pipăind fără îndoială calea unei mărturisiri. Înfăţişarea aceasta, cu gîtul căzut moale în piept, cu obrajii subţi şi cu ofilirea bruscă de sub ochi, o alarma fiindcă încheia un lanţ de simptome prea bine categorisite. Se temea să le pătrundă înţelesul. Din nou i-o fura lumea cea sălbatică şi fără milă a căpcăunilor. Cum de n-a învăţat încă mica ei Gină că amîndouă sînt prea fragile pentru a rezista la viaţa croită pe altă măsură, pentru făpturi necioplite şi ciolănoase, cu alte puteri?

Cînd era şcolăriţă, chiar dînsa singură părea a fi pre simţit că lumea aceasta nu e a lor.

Se afla aci, în aceeaşi încăpere, pe acelaşi divan, cu un atlas mare deschis pe genunchi.

Un atlas istoric, cu hărţi vechi din alte timpuri; caricaturile strîmbe şi neisprăvite ale hărţilor din vremile de faţă. Se oprise arătînd cu degetul o pată albă.

— Tanti Catriona, te hog citeşte ce scrie colea...

Ea citi cuvintele străine, într-o limbă neînţeleasă pentru o fostă dansatoare cu altfel de lecturi:

— *„Hic sunt leones!”*

Strînsese dip umeri, nelămurită:

— Şi ce însemnează aceasta, Gina? Ce vrei să spui?... Ştii că n-am învăţat latineşte... Pot să te ajut la lecţiile de nemţeşte, de franţuzeşte, de italieneşte, de engleză... Aşa, după ureche cum le cunoaşte o ignorantă ca mine, care a învăţat viaţa cutreierînd lumea. Te-aş mai putea ajuta de-ai mai avea nevoie la rusească, la spaniolă... Cît despre latineasca ta, latinească ori chinezească, pentru mine totuna înseamnă...

Gina o lăsase să termine, zîmbind şireată. Îşi astupase urechiuşele cu amîndouă mîinile într-un gest comic. Cînd a

sfîrşit, rostise cu oarecare vanitate, fiindcă se dovedea măcar pe un tărîm superioară tantii Catriona:

— Ajunge, tanti! Nu-i vohba să mă ajuți. Să-ți spun eu ce înseamnă. *Hic sunt leones:* aci sînt lei.

— Şi ce-i cu asta?

Gina îşi luă un aer savant, imitînd poate vreo profesoară pedantă de pe catedră:

— Să-ți explic eu... Aşa scriau cărturahii cei vechi pe hărțile pămîntului unde încă nu străbătuse picioh de om. Acolo sînt lei. Adică acolo începe primejdia. Uite, citeşte! Aci: *Hic sunt leones.* Şi dincoace... Un sfert din hărți... Şi mă gîndeam, tanti Catriona, că aşa trăim şi noi, în casa noastră. Aşa trăieşti tu mai ales... Pahcă ți-e frică de lumea cea dinafahă, cum se temeau călătohii cei vechi de atîtea țări din Asia şi Africa, ba chiar din Europa, din Husia, unde ai stat atîta vreme. *Hic sunt leones!* Se află lei în Husia? Nu prea cred. [...]

— Ai început să te saturi de casa noastră, Gina? Te plictiseşti cu mine? Doreşti altceva?

— Nu, tanti Catriona. Mi-a venit aşa, o phostie.

Dar gîndul lucra mai departe. Gina rămăsese cu atlasul pe genunchi, cu ochii la harta cu pete albe: deşerturi şi codri unde se ascund fiarele fioroase.

Abia într-un tîrziu dădu răspunsul aşteptat, recunoscînd:

— Şi eu cred că ai dreptate, tanti Catriona... E atît de bine în lumea noasthă, care nu seamănă de loc cu cealaltă! Ce să căutăm noi dincolo, unde sînt leii?...

Atunci aşa îi vorbise Gina ei. Acum fiarele de acolo au muşcat-o, dar tot la ele se întorcea.

Copleşită de întrebări şi de temeri, fosta primă-balerină de operă imperială îmbătrînise straniu în cîteva clipe, ca printr-o magie care şi-a suspendat efectul. Cutele fine s-au adîncit, bărbia s-a ascuțit, buzele şi-au plecat colțurile în jos. Părea o vrăjitoare pitică, distilînd la flacăra viorie un filtru satanic să-i redea tinerețea eternă şi cine ştie ce alte

puteri împotriva uriaşilor de afară. Era, însă, numai o bătrînică puțintică la trup şi ingenuă la suflet, neînvățată cu asemenea griji. Fugise de lumea cruntă a leilor. Se ascunsese la adăpost de necunoscutele primejdii. O urmăreau pînă aci... Şi cum nu se afla pregătită pentru primejdii şi spaime, ele îi scriau pe obraz, cu unghii de fier, printr-un răutăcios sortilegiu, adevărata sa vîrstă.

Nu-şi ierta că a fost o dată uşuratică şi că a lipsit de la datorie, lăsînd-o pe Gina să se avînte singură, zbenguind ca un inocent pui de vietate într-o junglă unde în fiecare tufiş pîndeşte o fiară cu dinți de os şi în cel de alături o capcană cu dinți de fier. I s-a întors sîngerată atunci. I-a căzut în brațe. A alintat-o, a legănat-o, i-a adormit durerea şi dezgustul, a vegheat la căpătîiul ei zile şi nopți; iar fiindcă i s-a părut că depărtarea va desăvîrşi ceea ce poate ea încă n-a izbutit pe deplin, a lăsat-o să plece. Credea că a făcut bine. Toate scrisorile Ginei, pînă la cea din urmă, primită acum două zile, exultau de încredere voioasă în ea însăşi şi în viață, de bucuria că se întoarce măcar pentru puține ceasuri în „casa păpuşilor", cum o numea ea. Ce s-a întîmplat atunci? Ce-a fost cu putință să se întîmple numai în două zile?

Culegînd spuma aromată a cafelei cu lingurița lungă de argint, se căznea să descifreze din priviri furişate un răspuns pe figura Ginei. Şi s-ar fi spus că exista o comunicație misterioasă între cele două chipuri. Pe măsură ce se alina crisparea din obrazul arămiu, dispăreau, netezindu-se, şi cutele de sub boneta albastră cu tiv de dantelă pală. Vrăjitoarea îşi lepăda masca urîtă, străină, mincinoasă: devenea tanti Catriona dintotdeauna.

Gina deschisese ochii. Se uita în gol, surîzîndu-şi gîndurilor.

Mai văzuse fosta primă-balerină acest zîmbet vag, acest extaz de rău augur. În viața sa de peregrină, în atmosfera specială a culiselor şi a rampei, unde bărbații urmăresc o pradă mai tenaci decît leii şi unde femeile se apără mai

viclean şi mai crud decît tigroaicele, nu o dată i-a fost dat să asiste la episoadele acestor peripeții cu un singur sfîrşit. Ştia ce urmează inevitabil după fiecare fază. Extaz, zîmbet, lacrimi, jurăminte duc la aceeaşi deşteptare amară. Unul din doi rămîne sfîşiat, dacă nu amîndoi.

Întrebă, cu nevinovăția cea mai desăvîrşită:

— De ce-ai rămas pe gînduri, Gina? Nu te mai re cunosc...

Gina zîmbi în aburul abia vizibil al cafelei. Toate i se arătau iarăşi simple şi ferite de amenințări. Înlocui răspunsul cu o întrebare:

— Spune dhept, tanti Catriona... Ai iubit vreodată?

— Mi-am iubit... (cum să vorbesc fără a întrebuința o vorbă prea mare pentru micimea mea?)... mi-am iubit chemarea, arta, Gina dragă... Pentru aceasta am trăit.

— Bine-bine. Ştiu. Dar altceva te-ntheb... Adevărata iubihe. N-ai iubit tu pe nimeni?

Tanti Catriona recurse la considerații de ordin general:

— De aceasta nu-i apărată nici o femeie.

— Şi-ai sufehit?

— N-aş putea spune, Gino. Eu am fost întotdeauna cam egoistă şi mărginită. Nu mi-am făcut mari iluzii. N-aveam atîta imaginație pentru aşa ceva. Încît n-am avut nici deziluzii. În orice caz, mi-am găsit consolare în arta, în meseria mea...

Gina depuse ceaşca de cafea pe farfurioară şi se întinse s-o aşeze pe masa scundă. Rămase aproape de tanti Catriona, prinzîndu-i o mînă şi dezmierdînd-o, cum se juca alintată cînd era mică de tot şi se pregătea să mărturi sească o poznă dinainte iertată:

— Tanti Catriona, dah eu dacă n-am nimic să mă consoleze? Cum să mă absoarbă acordul participiului şi întrebuințarea lui *si* condițional?... Eu n-aş putea iubi aşa... cu jumătățile şi cu sfehtul, fiindcă n-am în ce mă refugia.

Spre surpriza Ginei, tanti Catriona nu păru speriată de asemenea declarații:

— Sînt firi şi firi, Gina! Pînă la un punct te înţeleg şi îţi dau dreptate. Eu am fost o privilegiată de soartă.

Gina duse la obraz mîna mică şi moale a tantii Catriona, se mîngîie singură cu dosul catifelat al degetelor.

— Am să te hog ceva... murmură fără să ridice privirea şi să-i caute în ochi. Dar să nu spui că nu se poate. .

— Bine, Ginoşca. Nu spun că nu se poate.

— După amiază am să mă întohc pentru o oră aci... Aştept pe cineva. Ahe să vină cineva să mă caute... Cineva care mi-e foahte drag. Nu e aşa că ai să-l primeşti în casă?

Tanti Catriona glumi, ca să-şi ascundă preocuparea mai puţin frivolă:

— Voi pregăti pîine şi sare, Ginoşca. Îi voi ieşi înainte cu tava...

— Nu glumi, tanti Catriona! E ceva foahte serios.

— Atunci voi fi şi eu foarte serioasă, făgădui tanti Catriona cu resemnare. Deşi aceasta nu mă prea prinde...

— Tocmai. Fii aşa cum eşti tu întotdeauna, te hog, nu prea serioasă, să-l sperii. Şi te mai hog ceva... Se prea poate să vină înaintea mea... Îl primeşti tu, nu? Îl primeşti şi-l reţii...

— Îl primesc şi-l reţin, Gina... consimţi tanti Catriona, făcîndu-şi socoteală că ar fi cel mai potrivit prilej pentru a cerceta un om şi a citi în el.

— Aşadah, ne-am înţeles... Lasă-mă să te sărut. Am ştiut eu că întotdeauna ai să fii bună cu mine şi înţelegătoahe...

Tanti Catriona îşi lăsă obrajii sărutaţi, şi după arşiţa buzelor, înţelegătoare cum se afla, mai pricepu că acele îmbrăţişări focoase nu erau toate pentru dînsa.

O încercă, prefăcîndu-se că şi-a amintit un amănunt fără însemnătate:

— Gina, e acum rîndul meu să te rog ceva...

— Orice, tanti Catriona. Dohinţa ta e ordin pentru mine...

Lunecase pe o pernă moale la picioarele ei, sprijinindu-şi bărbia pe genunchii tantii Catriona, privind-o de jos în sus.

Tanti Catriona îi cuprinse obrajii în palme şi rosti rar, fără să-i scape tresăririle pleoapelor pe măsură ce cuvintele înaintau:

— Anume, voiam să te rog, Gina, să-mi ierți că am făcut o prostie. Poate că ar fi trebuit să te întreb... Mai tîrziu mi-am dat seama... Am găsit într-un dulap sulul cu desene, cu schițe... Ştii care... Şi pînza scoasă din ramă... Le-am găsit din întîmplare astă-iarnă... Fără să cuget prea mult, le-am aruncat în foc, aşa cum erau... Cred că am procedat bine...

— Da, tanti Catriona... şopti Gina cu tot sîngele golit din obraz, cu glasul sfîrşit. Ai procedat bine... bine... bine...

Închisese ochii. Tanti Catriona îi susținea capul mic în palmele ei mici. Îşi simțea privirea împîclită de lacrimi. Ce a făcut viața din Gina ei? Ce voia să mai facă, nesățioasa?

Cu pleoapele strînse, Gina nu putea să-şi alunge sarabanda priveliştilor care se desprindeau cu o crudă vivaci tate din ceața adormită de amintiri, ca să se ceară încă o dată trăite. Atelierul cu peretele de sticlă. Scoarțele vechi. Armele şi icoanele. Şevaletul cu pînza neisprăvită... Schițele în cărbune, în sanghină, în tuş, în acuarelă. Chipul ei în zece, în douăzeci de exemplare, răvăşit în toate ungherele, prins în piuneze peste alte cartoane şi chipuri... Şi seara de iarnă cu cea dintîi ninsoare. Trecătorii voioşi, întinzînd mîna să primească fulgii, bucurîndu-se copilăreşte, apostrofîndu-se sonor într-o prietenoasă fericire generală... Ea — mică, aşteptînd lîngă felinar. Tropăind în zăpada proaspătă, să-şi dezmorțească picioarele. Oferind genele fulgilor moi. Cum a tresărit cînd s-a apropiat el! Venea exact de unde nu-l aştepta să vină. S-a repezit deschizînd amîndouă mîinile să-l primească, aşa cum era întîlnirea lor întotdeauna. El şi-a păstrat mîinile în buzunări... Ce-a fost? Cum s-a petrecut?... În lanțul imaginilor se rupe un gol... Îl vede numai plecînd, cum i-a întors spatele atunci. Depărtîndu-se şi lăsînd-o singură în ninsoare, cu brațele căzute de-a lungul trupului. Se depărta topindu-se în fulgii jucăuşi, iar ninsoarea îi

astupa urmele paşilor pînă ce n-a mai rămas nimic, nimic, nici o urmă... O fată rezemată de un stîlp de felinar... Şi trecătorii cu glasurile lor sonore, neobişnuite, înviorate de cea dintîi ninsoare a iernii. O fată rezemată de un stîlp de felinar, sub joaca feerică a fulgilor, pătrunsă deodată de tot frigul lumii.

Tanti Catriona o ridică uşor:

— E tîrziu, Gina. Mai ai numai douăzeci de minute.

Gina se împleticea. Îşi trecu mîna pe pleoape, ca şi cum ar fi ajuns această atingere materială ca să risipească vedeniile dinăuntru, pe care nimic nu le putea şterge; le credea cîteodată moarte, şi din moarte înviau.

Tanti Catriona întrebă cu o mirare exagerată, oprindu-se în faţa celor două geamantane enorme:

— De unde ai găsit tu coşciugele acestea, Gino? Sper că nu sînt ale tale...

— Nici nu sînt, tanti. Mi le-a împhumutat directoarea mea, care ahe un metru optzeci... Sînt pe măsura ei, dah mi le-a oferit ca să nu-mi şifonez phea mult rochiile...

— Şi poşeta tot ea ţi-a împrumutat-o? Să nu-mi spui asta, că n-am să te cred!

— Poşeta, nu! E a mea... Mähtuhisesc.

— Bagă de seamă, Gino! o ameninţă tanti Catriona. Observ că de cînd ai plecat ai început să te depărtezi de la pactul nostru. Ce e pasiunea aceasta nouă pentru lucruri gigante?... Nu vezi că nu mai încăpem în casă de ele? Aceasta numeşti tu geamantan? E coşciug, şi nu altceva!... Pot să încerc, ca să-ţi dovedesc, dacă nu eşti convinsă.

Spunînd, tanti Catriona îşi înfăşură chimonoul în jurul picioarelor, păşi în geamantan, îngenunche, se culcă înăuntru şi trase capacul deasupra. Mai era loc şi pentru Gina.

— N-am dreptate? Pretinzi şi acum că n-am dreptate? întrebă cu un surîs în silă, ieşind din geamantan, cu sentimentul penibil al clovnilor bătrîni cînd se căznesc să facă o glumă de care nu mai rîde nimeni.

Gina zîmbi caritabil. Cînd era copilă mică, mică de tot, cu asemenea ghiduşii încerca tanti Catriona să-i abată gîndurile în altă parte după copilăreştile ei mîhniri şi plînsete. Atunci izbucnea în rîs printre lacrimi. Dar acum Gina nu mai era aceeaşi. Iar tanti Catriona jucase rolul de paiață fără nici o convingere. Astfel, amîndouă şi-au dat seama că în fermecătoarea lor viață împreună s-a căscat o lume nouă şi duşmană, un deşert amenințător: *Hic sunt leones.*

— Ce bună eşti tu... murmură Gina cu remuşcare. Şi ce inghată sînt eu pe lîngă tine!

Tanti Catriona îi puse ceasul sub ochi:

— Lasă bunătatea mea şi ingratitudinea ta! Intră deocamdată în baie. Mai ai numai un sfert de oră.

Închise uşa după dînsa cu o energie teribilă.

Îi mai bătu cu pumnul în tăblia de lemn, cum făcea cînd întîrzia la şcoală:

— Repede! Să aud apa curgînd!

Răspunse gîlgîitul robinetului.

Liniştită, tanti Catriona verifică metodic, încă o dată, rochiile, ciorapii, pantofii, pălăria, cutiile capitonate cu juvaere. Toate erau în ordine. Fără îndoială că în ultima clipă ceva tot avea să-i mai lipsească Ginei. Era şi aceasta în ordinea lucrurilor.

Sună. Fără să întoarcă ochii, aplecată deasupra unui sertar, porunci slujnicei cînd o simți la spate, în prag:

— Reveico, un automobil! În cinci minute să fii aici... Şi vezi, n-aduce un camion!...

Baba, cu broboada pe ochi, făcu scurt:

— Ha?!

Exclamație şi interogație nevinovată, fără intenție comică. Baba Reveica era surdă şi întreba de două ori, ca să nu înțeleagă niciodată.

Tanti Catriona scoase nasul din sertar, înaintă amenințător, cu degetul ridicat, subliniind în cadență silabele:

— Un au-to-mo-bil! înțelegi? Automobil! Teuf-teuf teuf! Gniau-gniau... Fşşşşş!

După aceste onomatopeice articulații, imitînd baterea motorului, sunetul claxonului şi fîşîitul roților înfrînate, baba Reveica dădu semne că a priceput despre ce este vorba. Tanti Catriona continuă, cu amănuntele suplimentare:

— Automobil pentru domnişoara Gina... Ai priceput? În cinci minute (arătă pe ceas) în cinci minute să fii aci... Ai priceput? Şi ascultă! Să nu fie un camion, o ho-do roa-gă... Automobil frumos...

Duse degetele împreunate la buze, într-o mimică destinată să exprime o foarte expansivă admirație pentru automobilul frumos pe care îl va aduce baba Reveica.

— Înțelegi? Frumos! Frumos ca moşneagul tău cînd a plecat în lume.

Baba auzi mai lămurit de cum era de aşteptat şi scoase glas:

— Că nu era moşneag atuncea omu nieu!

— Cu atîta mai mult. Hai! Fuguța, să te văd, mai poți fugi?...

Baba îşi rodea colțul tulpanului în gingii:

— Mă duc, dară cer învoire după asta.

Tanti Catriona o privi mirată, ridicînd sprincenile în accent circumflex.

— Ce să faci tu cu învoirea?... Aceasta e ceva nou.

Într-adevăr, baba Reveica nu se aventura decît pe o rază de trei sute de metri în jurul casei. Trecuse o singură dată pe Calea Victoriei, cînd a sosit în Bucureşti. De atunci pomenea despre strada zgomotoasă şi forfotind de lume ca despre un ținut himeric, din altă planetă.

— Ce să faci?! întrebă tanti Catriona din nou. Se înțelege că ai învoire! Dar spune-mi şi mie, unde vrei să te duci?

Baba Reveica îşi molfăi răspunsul:

— Că mă duc şi mă întorc... Azi e dumineca orbului... dacă mata nu ştii. Am eu un orb de miluit... Orbul din colţ, de la Grădina Tîncăbeascăi...

ORBUL DIN COLȚ, DE LA Grădina Tîncăbeascăi, stătea neclintit, cu pălăria pe genunchi şi cu ochii albi în soare.

Îmbrăcase un strai curat, negru-verzui, o redingotă foarte veche, dar fără pată şi fir de praf, căpătată acum douăzeci de ani la o pomană de mort, pusă la o parte numai pentru zile solemne.

Astăzi era întrucîtva onomastica lui.

Dis-de-dimineață scosese redingota din dulap, o periase parcelă cu parcelă, pipăindu-i urzeala cu degetele agile şi experte, îi încercase nasturii de lemn înveliți în mătase destrămată pe muchii, îşi netezise barba cu un pieptene ciung şi în mare ținută ieşise la „serviciu".

Aşa spune, vorbindu-şi singur şi îndemnîndu-se cînd i se părea că a întîrziat:

— Hai, nu te mai tîndăli, orbul lui Dumnezeu, că *serviciu* n-aşteaptă!

Răposatul stăpîn al redingotei negre-verzui, profesor universitar cu mare faimă pe vremuri şi cu multe slăbiciuni pămînteşti, n-a fost niciodată atît de exact la datoria sa ca orbul din colț, de la Grădina Tîncăbeascăi. Astfel, rozeta

decorației, rămasă la butonieră şi păstrată cu sfințenie de succesor, nu se afla întru nimic compromisă. Orbul n-o tîra prin cîrciumi, n-o spurca în petreceri desfrînate şi senile, ca răposa-tul titular al decretului, n-o călca în picioare în diminețile de deşteptare buimacă dintr-un pat străin, unde alături mai dor-mea încă o femeie necunoscută şi goală, cu sînii revărsați. Cărturarul cu mintea ascuțită şi cu prelegeri celebre le săvîrşise toate acestea fiindcă şi le ierta cu un cinism elegant socotindu-se deasupra moralei rezervate pentru mulțimea de rînd. Orbul purta insigna roşie cu mai multă demnitate. O reabilitase. Era un orb model, cunoscut şi stimat de populația celor trei cartiere cu intersecția la Grădina Tîncăbească.

Lespedea de piatră a grilajului se tocise, se adîncise şi se lustruise acolo unde-şi sprijinea ciolanele de patruzeci de ani. Lumea se schimbase, oraşul, legile, țara, regii; născociri-le omeneşti au primenit fața planetei şi au adus alte năravuri, cu alte pofte, îndestulări şi suferințe; orbul de la Grădina Tîncăbească a rămas credincios la postul său. Se încorpora-se străzii, grilajului de piatră şi fier, mai durabil ca piatra şi fierul. Căci împrejmuirea mai suferise oarecare rectificări edilitare, granitul se dezghioca pe alocuri de vînturi şi ploi, țăpuşele de fier rugineau şi arătau capete strîmbate şi rupte de derbedeii ulițelor. El îmbătrînise încet, pe nesimțite, cu o discreție menită să amintească la răspintinea tuturor revoluționărilor noțiunea tonică a eternității.

Trecătorii îi răsplăteau statornicia aceasta cu o reciprocă fidelitate. Nu-l uitau. Nu-l ocoleau. Nu se prefăceau că nu-l văd, ca să gonească grăbit, sub cuvînt că n-au mărunțiş.

Orbul de la Grădina Tîncăbească n-avea nevoie să milogească. Nu întindea mîna şi nu se tînguia prelung, cu glas de țîrcovnic şi cu versete din *Biblie*.

Aştepta răbdător şi tăcut, cu pălăria pe genunchi întoarsă cu gura în sus, cu bățul lustruit de mînă alături şi cu ochii albi şi calmi, deschişi fără viață, cu o egală

imobilitate în fața elementelor şi a jalnicelor zvîrcoliri omeneşti. Îl bătea soarele, ploaia, vîntul, adierea lină de primăvară; părea insensibil la aceste efemere urgii şi mizericordii ale naturii. Poate că nici paşii trecătorilor nu-i aştepta apropiindu-se cu tresărirea celorlalți cerşetori. Nu mormăia mulțumiri fățarnic bocitoare cînd banul căzut peste alți bani din pălărie scotea un zîngăt metalic.

Neclintit, privea înainte cu ochii bulboşi ai statuilor oarbe.

Uneori se întîmpla să fie chemat a răspunde la îndatoriri de duhovnic. Neveste cu necazuri casnice, babe bisericoase cu feciori plecați în lume, mahalagii cu procese, copii în ajun de examene şi trecători care au pierdut banii la cărți şi se duceau să-i cîştige înapoi, o dată cu leul lepădat în pălărie adăugau un cuvînt:

— Roagă-te şi pentru mine, orbul lui Dumnezeu!

Orbul lui Dumnezeu ridica palma încet, într-o calmă binecuvîntare întăritoare de suflete. Trecătorii puteau să-şi vadă de drum fără grijă. Se ruga el pentru dînşii. Şi se ruga într-adevăr, fără să mişte buzele, în neclintirea sa de piatră, deplin încredințat că rugăciunea merge unde trebuie, e auzită şi ascultată. Semnul crucii nu-l făcea sub ochii mulțimii. Ajungea să-l facă de două ori pe zi, o dată dimineața şi o dată seara, în cămara lui măturată şi dereticată ca o chilie de călugăriță. Avea un bordei de veci în mahala, două încăperi închiriate la muncitori mai nevoiaşi decît dînsul, ogradă cu păsări şi trei gutui prăfuiți lîngă zaplaz. Avea bani nefolositori, mulți ieşiți din circulație, strînşi într-o față de pernă în fundul lăzii. La „serviciu” nu se înfățişa nici din lăcomie, nici din lipsă. Se îndestula cu puțin şi nu punea carne în gură, rachiu ori alte bunătăți la care jinduiesc calicii stîrcind înaintea vitrinelor îmbelşugate. Agoniseala o hotărîse danie la moarte pentru epitropia bisericii din mahalaua lui. Făcuse şi hîrtie întru aceasta, scrisă de advocat şi întărită cu pecetea legii, păstrată în ladă sub fața de pernă cu bani.

Dar de la datorie nimic nu-l putea opri. Pleca în fiecare dimineață cu foarte liniştit şi evlavios cuget, pipăind marginea trotuarului cu bățul şi pereții cu mîna, pentru a-şi îndeplini o misiune de care era mult mai pătruns decît va fi fost de a sa răposatul profesor universitar, stăpînul dintîi al redingotei negre-verzui, cu prelegeri celebre într-o vreme, şi astăzi cu desăvîrşire uitate.

Iar o misiune îndeplinea fără îndoială.

Dacă el, pentru traiul cel de toate zilele n-ar mai fi avut nevoie de milostivirea trecătorilor, aveau nevoie trecătorii de dînsul, să-l găsească la locul ştiut, să-i zuruie o monetă în pălărie şi să se depărteze cu mulțumirea amăgitoare că au rupt ceva de la trebuințele lor pămînteşti pentru izbăvirea sufletului. După ce lăsau banul, toți se simțeau mai uşurați, mai împăcați cu socotelile cerului, mai îndreptățiți la optimiste nădejdi. Pasul era mai dezlegat de apăsătoare poveri, ochii, mai buni şi înduioşați. Dînd, fiecare se miluia pe sine, nu un orb ce nu se ostenea să ceară, nici să răspundă un gemut bogdaproste. De a lor milă şi de a lor bunătate se înduioşau.

Aceasta a priceput-o de multă vreme orbul din colț, de la Grădina Tîncăbească. Lipsit de lumina ochilor şi crescut din pruncie în pomana lumii, cu vremea a prins să se socotească un fiu mai ocrotit al părintelui ceresc decît mulți dintre cei cu doi ochi, care se vîntură fără ogoire de dimineața pînă-n seară pe dinaintea lui. Lumina soarelui n-o vedea. Cîți însă din cei dăruiți cu vedere se bucurau în deplinătate de această blîndă lumină? După cele ce-i auzeau urechile şi cele ce simțea în jur, numărul lor era mic şi bucuria lor era scurtă.

Din asemenea pricină şi judecată, se lepădase şi de singura sa dorință ca de o ultimă drojdie a deşartei iubiri de sine. Îl mîna inima să-şi lase scaunul de piatră o singură duminică din cincizeci şi două ale anului, să meargă pentru a îngenunchea cu fruntea pe lespedea bisericii cînd preotul citeşte în sfînta evanghelie a lui Marcu

şi Ioan minunea orbului tămăduit de Mîntuitorul la Betsaida.

A mers într-o vreme şi a ascultat minunea: „Cînd trecea, Isus au văzut un orb din naştere. Ucenicii lui l-au întrebat: «Rabi, cine a păcătuit, omul acesta sau părinţii lui, de s-a născut orb?» Isus au răspuns: «N-a păcătuit nici omul acesta, nici părinţii lui, ci s-a născut aşa ca să se arate în el lucrurile lui Dumnezeu. Cuvine-se să fac pînă este ziuă lucrurile celui de m-au trimis; că vine noaptea, cînd nimeni nu mai poate să lucreze. Cît sînt în lume, eu sînt lumina lumii»... După ce au zis aceste vorbe, au scuipat el pre pămînt şi au făcut tină din scuipat. Şi au uns apoi ochii orbului cu tina aceasta şi au zis lui: «Mergi şi te spală în scăldătoa-rea Siloamului, care tălmăcit înseamnă Trimes». El s-a dus, s-a spălat şi s-a întors văzînd”...

A ascultat în genunchi, cu fruntea pe lespede, minunea după *Evanghelia lui Ioan*, şi minunea după *Evanghelia lui Marcu*: „...Şi au pus mîinile pre el şi l-au întrebat: «Vezi ceva?» El s-a uitat şi a zis: «Văd nişte oameni umblînd, dar mi se par ca nişte copaci»”...

Iar în întunerecul său veşnic, l-a mîngîiat înţelesul tainic al spuselor: „...Apoi Isus au zis lor: «Venit-am în lumea aceasta pentru o judecată, anume: acei ce nu văd să vadă şi cei ce văd să ajungă orbi». Acei farisei care erau lîngă el, cînd au auzit aceste vorbe, i-au zis lui: «Oare şi noi sîntem orbi?»... Şi le-au răspuns lor Isus: «Dacă aţi fi orbi, n-aţi avea păcat; dar vă aud zicînd: Vedem. Tocmai de aceasta păcatul vostru rămîne»”...

S-a întors acasă pipăind drumul cu vîrful băţului de orb, şi înaintea lui şi pe lîngă dînsul treceau oamenii cei mulţi şi cu ochi luminaţi, pe care el nu-i vedea şi nu-i va vedea niciodată, măcar într-o ceaţă, ca pe nişte copaci. A rămas ziua întreagă închis în cămară, pe marginea laviţei, cu palmele pe genunchi, aşa cum stătea la locul de milă, postind şi lăsînd cuvintele să-i sune înăuntru cu o mare blîndeţe şi alinare. A ştiut dintr-acel ceas că nu e un

oropsit al lui Dumnezeu, cum îl socoteau muritorii dăruiți cu vederea, ci un ales întru o anumită orînduială a lumii peste puterile lui de a cugeta.

Dar a doua zi, trecătorii, aflîndu-l din nou la locul de obşte, pe scaunul de piatră, l-au întrebat cu dojană:

— De ce-ai lipsit ieri?... Nu trebuia. Te-am căutat... Înadins ne-am abătut din drum şi nu te-am găsit...

S-a întîmplat aceasta un an, şi al doilea, pe urmă orbul lui Dumnezeu a înțeles că n-are drept să fure oamenilor cu vederea întreagă o mulțumire de care aveau trebuință în duminica lui, a orbului, mai vîrtos decît în celelalte zile. S-a lepădat de sine şi de balsamul minunii ascultate din sfînta evanghelie, venind să răspundă datoriei la locul unde-l cău-tau cu deosebire în asemenea sărbătoare de primăvară şi de lumină milostivii credincioşi ai Mîntuitorului din trei cartiere. Pentru dînşii primenise cămaşa şi straiul curat, cunoscînd că mila se scîrbeşte de calicii zdrențăroşi şi urîți care supără ochii şi-i înspăimîntă.

Pălăria se îngreuia pe genunchi de grindina monetelor.

Orbul privea liniştit cu ochii albi în soare.

O şcolăriță cu uniformă neagră de lustrin, şchiopătînd din pricina pantofilor noi şi strîmți, rămase mai în urmă dintr-o ceată de trei prietene şi zvîrli banul pe furiş. Metalul sună. Prietenele au întors capetele, pufnind de rîs:

— Ai şi început turneul cerşetorilor, Sofico? Stai, că mai ai pînă la sfîrşitul anului...

Şcolărița se ruşină. Se prefăcu a înnoda şiretul pantofilor. Căci este o vreme şi o vîrstă cînd a milostivi un calic înseamnă o umilitoare slăbiciune. După şcolăriță poposi un rîndaş, desfăcînd colțul batistei cu dinții. Pe urmă o babă îndoită de şale, în polcă încrețită de dimie călugărească şi cu broboada trasă pe ochi.

Matei se opri, aşteptînd-o să sfîrşească. Baba mai avea şi ceva de spus. I se vedea numai un colț din bărbia uscată, răsucită în sus, o jumătate ştirbă de gură, un plisc ascuțit. Era surdă, după cum punea mîna la ureche, întrebînd:

— Ha?

Întrebare de prisos. Orbul nu cuvîntase şi nu cuvînta. Ridica palma în sus, semn mut că a înțeles şi că atît îi ajunge. Se va ruga diseară.

Matei se întoarse cu spatele, privind spre capătul străzii. Se depărta cîțiva paşi. Nu voia să asculte păsurile babei celei surde, cum nu i-ar fi plăcut să le afle nici alții pe ale sale. Trase din chiostecul țigării şi scuipă împroşcat printre dinți. În palmă ținea cele două monete calde şi asudate. Polul său şi suta de lei pentru pomana lui Sergiu, feciorul întîilor săi stăpîni.

Cînd baba plecă, astupîndu-şi gura foanfă cu tulpanul, Matei zvîrli capătul de țigară şi îi luă locul.

Se mai uită după bătrînă. Mergea mărunt, cu spatele gîrbovit în polca încrețită de dimie. De două ori încercase să traverseze strada şi de două ori dăduse îndărăt, înfricoşată, fiindcă se arătă departe un automobil o dată, altă dată un tramvai.

„Asta-i o babă proastă de la țară!" gîndi Matei şi se întoarse să-şi plătească obolul. Simți datoria să atragă luarea-aminte orbului asupra monetei de o sută de lei, încercînd să i-o pună în mînă. Orbul ridică palma apărîndu-se. Apoi privi cu ochii lui deşerți peste capul lui Matei, departe, sus, în soare. O sută de lei sau un leu, totuna, merg laolaltă! Matei dădu drumul argintului în pălărie, peste movilița de alte monete albe şi galbene, coclite, cu un soi de părere de rău că pomana nu e prețuită în chip deosebit. Sprijinit cu o mînă de grilaj, îşi destăinui cele două rugăciuni, care pentru a ajunge la Atoatefăcătorul, aveau nevoie de întărirea unui orb în ziua de Duminecă a orbului.

Orbul asculta neclintit.

Auzea? Nu?

Nu străbătea nimic pe chipul fără tresărire, în bulbii morți şi goi. Minunarea nu răspundea în afară. Se aduna înăuntru.

Ce lume ciudată mai este şi aceasta a oamenilor cu ochi luminați! Adineaori o femeie bătrînă cerea rugăciune pentru aflarea unui bărbat pribegit fără urme. Acum un bătrîn, după glas, cerea rugăciune pentru aflarea unei femei plecate fără să lase ştire. La ce le mai foloseşte atunci minunea luminii? „Apoi Isus au zis lor: «Eu am venit pe lumea aceasta pentru o judecată, anume: Cei ce nu văd să vadă, şi cei ce văd să ajungă orbi».”

Orbul lui Dumnezeu ridică palma. Atît îi ajungea. Ştia cum trebuie să sune rugăciunea de diseară în chilia lui. Îl aştepta o noapte lungă de închinări. Păstra răbojul fiecăruia, iar pînă la asfințit aveau să se mai adune alte ciudate dureri şi nădejdi de tămăduiri ale celor din lumea cu ochi de văzut.

Matei se uşură mai apoi de cealaltă rugăciune, pentru feciorul foştilor stăpîni. Acela nu cerea nimic. Cerea Matei în numele său luminare şi ajutor de sus întru apropiată întemeiere de casă nouă. Orbul lui Dumnezeu numără în gînd: „Asta-i a treia rugare de casă nouă pe ziua de azi”. Şi luă aminte că la toate au venit alții să-i spună cuvînt: bătrînii, mamele şi uncheşii, pentru tineri. Tinerii aveau altceva de făcut într-o asemenea dimineață cu soare şi liliac înflorit.

— Suta... Argintul e de la el, pentru el... lămuri Matei, dintr-o onestă dorință să înlăture o greşită înțelegere şi în teama ca nu cumva orbul lui Dumnezeu să încurce socoteala rugăciunilor.

Orbul rămase de piatră, pe scaunul lui de piatră.

Matei băgă de seamă cum adierea uşoară de vînt îi clătina firele albe şi subțiri din pletele capului, firele moi din barba pieptănată pe piept. Iar adierea aceasta molcom învălurată în soarele dulce al primăverii îi aminti tremurul ierbii şi al lanurilor, cînd le înfioară vîntul, colo, undeva, departe, în cîmpurile de unde a plecat cu treizeci de ani în urmă şi nu s-a mai întors.

Purtă ochii de-a lungul străzii, cu vînăt caldarîm, şine de tramvai, ziduri de piatră şi grilajuri de fier.

Răsuflă greu şi porni grăbit spre casă, călcînd crăcănat în vîrful tălpilor, ca pe jăratic, împingîndu-şi cu degetele mînecile prea lungi.

Doi trecători au încetinit pasul în dreptul orbului. Unul, ca să aprindă pipa, celălalt, să depună în pălărie un mărunţiş.

— Nu te-am ştiut filantrop, Grigori! vorbi cel cu pipa, suflînd în chibrit şi aruncîndu-l stins în pălăria orbului.

— Nici eu nu mi-am închipuit că eşti în stare să faci ceea ce ai făcut acum! Tu, Ioachim Grult, donatorul, ctitorul Fundaţiei Grult, să batjocoreşti mizeria unui orb sărman!

Cel care se numea Ioachim Grult mîrîi articulaţii ne-înţelese printre dinţi, fără să scoată pipa din gură.

Păşi pînă la orb. Culese chibritul din pălărie şi îl zvîrli jos. Răscoli cu degetul în pumnul de monete. Mîrîi a mirare cînd descoperi argintul. Îl luă în mînă şi îi căută zimţii. Îl sună pe zid. Păru încă mai mirat:

— E extraordinar! spuse de astă dată mai inteligibil, scoţîndu-şi pipa din gură. E extraordinar, Grigori! Unul care a dat de pomană o sută de lei, şi suta nu e falsă! Aceasta însemnează că speţa imbecililor nu s-a stins de pe lume.

— Te-ar fi bucurat să descoperi încă o ticăloşie stupidă şi inutilă? întrebă Grigori. Pe cine ar fi înşelat cel care dădea de pomană o sută de lei falsă? Cine l-ar fi silit să dea de pomană? Şi dacă nu-l silea nimeni, de ce să-şi încarce sufletul cu o înşelăciune, cu o farsă de prost-gust?

Ioachim Grult îl privi de sus în jos, printre pleoape, cu buzele răsfrînte la colţuri de scîrbă.

Mormăi, muşcînd iarăşi din osul pipei:

— Treci la loc. Spui prostii...

Era un om deşirat, slab din cale-afară, scofîlcit şi verzui la obraz, cu amestec de fire albe şi negre în barba nerasă de cîteva zile. Ochii mici şi cenuşii, adînciţi sub pleoapele coborîte anormal, ca la unele păsări carnivore şi la unele reptile cînd dormitează, luceau de-o vivacitate

neliniştitoare, contrastînd cu oboseala trăsăturilor şi cu mişcările lenevoase ale trupului. Toată viaţa şi tot caracterul figurii se aflau concentrate în aceşti ochi, apropiaţi de rădăcina nasului osos, iscoditori şi ironici, răutăcioşi şi acizi, în ciuda obloanelor pe jumătate închise...

Pentru a filtra privirea prin linia îngustă, Ioachim Grult îşi înclina capul pe ceafă, ca turiştii în contemplarea monumentelor istorice. Schima buzelor era însă a unui turist blazat.

— Spui prostii, reluă firul vorbei, fiindcă tocmai acesta e elementul de bază, permanent, al stupidităţii omeneşti. În 99 cazuri la sută, omul săvîrşeşte ticăloşia, şi fără folos, şi fără să-l fi silit cineva. Fără nici o justificare. Ticăloşia pură.

— Te exprimi în cimilituri. Mărturisesc că nu pricep... rosti tovarăşul lui Ioachim Grult.

Rotund, bine hrănit şi rumen la faţă, bărbierit proaspăt şi cu o urmă de pudră roz la gene şi nări, dovedea în surîsul satisfăcut că nu-l îndurerează această incapacitate de a pricepe.

Ioachim Grult îi ridică bărbia grăsună cu coada pipei şi îl privi în ochi:

— Vorbesc, bineînţeles, ca un om ieşit numai de un an dintr-o casă de sănătate... Aceasta poate să-ţi fie o explicaţie. Mai vorbesc ca unul care a fost internat în casa de sănătate graţie binevoitoarei şi dezinteresatei intervenţii a familiei... Adică a celor pe care nu-i silea nimeni să facă o ticăloşie şi nici n-au tras vreun folos, precum s-a dovedit. Aceasta poate să-ţi fie a doua explicaţie. Acum gîndeşte puţin şi ai să înţelegi. Pentru atît nu-ţi trebuie nici creierul lui Kant, nici al lui Einstein. Ţi-ajunge miezul tău de nucă.

Grigori primi ofensatoarea comparaţie a creierului său cu miezul de nucă în aceeaşi imperturbabilă seninătate.

Îşi şterse bărbia cu batista parfumată şi zîmbi fericit. Zîmbea fericit fiindcă dimineaţa de mai era frumoasă şi

caldă; după cum tot atît de fericit ar fi acceptat-o dacă ar fi fost ploioasă şi rece. Îi stătea în norocita sa fire să găsească încîntător tot ce vede, aude şi se întîmplă. Prietenul fusese internat cu sila într-o casă de sănătate. Pe dînsul nu-l amenința aşa ceva. Un motiv să se simtă fericit. Ioachim Grult ieşise de acolo. Un motiv să se simtă fericit că povestea s-a sfîrşit aşa. Cît despre cele ce le spune el şi le face, nu-l puteau surprinde neplăcut, nici jigni. Erau fapte şi vorbe de om care s-a întors dintr-o casă de sănătate. Cel mult pot fi amuzante, supărătoare în nici un caz. Cu beatitudine, aştepta, deci, să vadă ce va urma.

Ioachim Grult puse suta de lei în buzunarul vestei. Mai căută în pălărie monetă măruntă pînă la patruzeci de lei. Orbul nu dădea semne de nelinişte ori de întrebare, în încremenirea lui încorporată pietrei, cu palmele pe genunchi, cu ochii albi privind fără să vadă.

— Eşti un orb de ispravă! recunoscu Ioachim Grult. N-ai mişcat mîna să-ți aperi comoara, nu te-ai temut că pot să plec şi să te las în pagubă... Aceasta-mi dovedeşte că eşti mai înțelept şi că vezi mai bine decît acest prieten al meu, care a holbat ochii şi n-a priceput nimic, deşi ține conferințe psihologice pentru un auditoriu mai tîmpit decît el. Ca să-ți lămuresc socoteala, află că ți-am luat o sută patruzeci de lei. Adică exact strictul meu necesar pe ziua de azi: dejunul şi tutunul pentru pipă. Masa de seară are alt cîntec. Nu te interesează. Şi astfel stînd lucrurile, primeşte în schimb hîrtia aceasta de lei cinci sute...

Scoase din celălalt buzunar al vestei o bancnotă, o mototoli ghemotoc, lăsînd-o să cadă ca o bilă în pălărie.

Pe chipul orbului nu tresări un singur trăs.

— Constat că eşti de o indiferență scandaloasă pentru un cerşetor! observă Ioachim Grult. Aceasta, amice, poate să fie un bun, poate să fie şi un rău... Depinde de interpretare. În orice caz, diferența de trei sute şaizeci de lei primeşte-o cu inimă bună de la mine; îmi faci un serviciu. Dar nu pentru mine să te rogi. N-am nevoie. Ci pentru

acest prieten al meu. Pune cuvînt acolo unde ai trecere, dacă ai într-adevăr, ca să nu-l mai înşele nevasta... Nu pînă la moarte. Aceasta ar fi prea mult. Măcar trei săptămîni... Şi de-i prea mult şi atîta, măcar trei zile. Nu uita! Îl cheamă Grigori Costacopol pe nume, iar pe dumneaei, coana Semiramis; nume păgîn şi predestinat păcatului lumesc... Roagă-te, iar după rezultat voi cunoaşte dacă eşti într-adevăr orbul lui Dumnezeu, cum îți spune lumea pe aci, ori numai un infam impostor.

Ioachim Grult îşi apucă prietenul de braț, pufăind cu nepăsare din pipă. Ocoliră doi indivizi cu şepcile trase pe ochi: unul rezemat de un stîlp de tramvai, celălalt, de zid. Amîndoi priveau spre orb cu mîinile în buzunări, mozolind în buze capete stinse de țigări.

— Ce-ți veni, frate?! întrebă Grigori Costacopol după ce-au urcat iarăşi trotuarul îngust.

— Să-i dau trei sute şaizeci de lei?... Nimic mai uşor de înțeles, onorabile psiholog. Mi-am reținut strictul necesar. M-am dezbărat de ceea ce însemna un prinos inutil şi periculos; îndemnul viciilor, ispitelor şi nefericirilor... În mic, am făcut astăzi exact ce-am făcut pe altă măsură acum cinci ani, înainte de a intra la balamuc...

— Nu aceasta te întreb, protestă Grigori. Cu banul tău faci ce vrei, cum ai mai făcut. Ce-ți veni însă să vorbeşti aşa despre Semiramis?... Toate au o limită, dragă Ioachime...

— De perfect acord. Toate au o limită!... Aceasta s-ar cuveni să i-o spui însă scumpei tale Semiramis. A început să se întreacă binişor cu gluma. Ai devenit fabula tîrgului.

— Cum? Adică tu crezi că... rosti Grigori Costacopol, retrăgîndu-şi mîna de sub brațul prietenului, roşu la față, dar continuînd să surîdă imbecil.

— Eu cred? Numai eu? Crede şi ştie toată lumea. Şi dacă prietenii cu mintea întreagă nu găsesc că se cade să-ți turbu-re tîmpita ta beatitudine, o fac eu aceasta, cu dreptul nebunului. Măcar de atît privilegiu mă bucur. Pot

spune în fața omului cele ce alții şoptesc numai la spate, cu o ipocrită compătimire în aparență, de fapt, cu scîrboasă voluptate de mahalagii... Voi mai servi asemenea adevăruri cuiva, poate chiar cîtorva, în astă-seară... M-au vrut nebun? Vor auzi vorbe de nebun!...

— Dar eu nu spun de fel că ai fost ori că eşti nebun, dragă Ioachime!

Grigori Costacopol îi apucase el brațul, iar în glas pusese o rugăminte şi un reproş pe care prietenul le înțelese foarte bine. Ioachim Grult se opri, îşi scoase pipa din gură, se întoarse pe jumătate şi îl privi cu milă ironică, dîndu-şi capul pe ceafă.

— Ha-ha! Ce laşă şi păcătoasă e firea omenească, dragul meu psiholog! Nu m-ai crezut nebun şi nu sînt nebun. Deci vrei să-ți vorbesc ca toată lumea. Să te cruț de adevărurile neplăcute. Poftim! Află că toate cele spuse de mine au fost o glumă idioată. Nimic nu e adevărat. Dacă ar fi adevărat, cum aş fi avut curajul şi cruzimea să ți le rostesc în față? Ce fel de prieten aş fi? Cum mi-ai mai întinde mîna? Acum eşti mulțumit?

— Nu aşa, Ioachime, cu vorbe în doi peri... Cu aceasta n-ai rezolvat nimic.

— Nici nu vreau să rezolv ceva!... declară Ioachim Grult, înfigîndu-şi pipa între dinți. Lasă prostiile! Uită-le! Bucurăte de această superbă zi de mai, căci eşti din fericita speță a celor săraci cu duhul şi cu drept la bucuriile săraci-lor cu duhul... Priveşte cerul. E tot aşa de albastru şi pur ca al Italiei.

Grigori Costacopol privi cerul. Îşi aminti Italia voiajului de nuntă, cerul Florenței. Nu poate să fie adevărat! Sigur că nu e adevărat! Sînt numai născocirile unui om care, chiar dacă a fost vreodată cu mintea teafără, şi-a smintit-o definitiv în casa de sănătate. Şi, revenind la fireasca sa beatitudine, încuviință:

— E într-adevăr un cer extraordinar, Ioachime! În onoarea lui ar merita s-o iau după amiază pe Semiramis

undeva, la cîmp, la munte, spre Valea Prahovei... Cu neputință, însă. Trebuie s-o trimit singură. Iar eu, ca un imbecil — cum bine ai spus — să rămîn aci şi să citesc un discurs de înmormîntare.

— Nu e nimic, îl consolă prietenul. Mîine ai să-ți reciteşti discursul în ziar, probabil însoțit de o fotografie luată la fața locului, şi te vei simți foarte fericit. Te asigur. Pe cuvîntul meu de nebun!

Ioachim Grult mîrîi un hohot printre dinții încleştați în pipă, prinzîndu-i brațul.

Prinzîndu-i brațul, Odeta Cristodoreanu îşi apropiase prietena de fereastră. Îi cercetă ochii în lumina vie a zilei. Bănuiala ei se adeverea.

— Gina, tu ai plîns astăzi.

Gina recunoscu:

— Am plîns. De ce să te mint?... Fii fără grijă însă... Înth-un ceas n-are să se mai cunoască nimic... Nu vei avea o domnişoară de onoare uhîtă şi plînsă... Ştii cît de repede mă refac eu...

— De data aceasta nu prea pare... îşi exprimă îndoiala cu placiditate Odeta Cristodoreanu, abandonînd-o şi verificîndu-şi conținutul poşetei: tubul de roşu, pudra comprimată, fardul pentru pometi.

— Ai să vezi tu! îi făgădui Gina cu hotărîre, ca şi cum această schimbare depindea numai de voința sa.

Cu uşurință de veveriță, săltă pe pervazul ferestrei. Se aşează cu fața spre interiorul camerei, balansînd picioarele în pantofii miniatură. Aşa îşi făcea singură umbră, în toarsă cu spatele la soare. Urmele de plîns nu se mai desluşeau sub borul pălărioarei zvîrlite pe un ochi cu o savantă zvăpăiere, cum cerea moda timpului. La aceste urme se adăugaseră pe obrazul îngust şi arămiu alte semne proaspete, mai anevoie de ascuns şi foarte uşor de tălmăcit pentru o privire mai subtilă decît a Odetei.

O surprindea un sentiment bizar.

Nu-şi mai regăsise prietena.

A crezut mai întîi că această impresie de stinghereală e firească după o despărțire îndelungată şi că are mai ales o pricină fizică. Odeta se mai împlinise la piept, la brațe şi la coapse. Se rotunjise la trup şi se bucălase la obraz. Încă puțin, şi amenința să treacă în categoria *poids lourd*. Pentru o fostă candidată la ftizie, cum o avertizau medicii în primii ani de facultate, însemna, fără îndoială, o prefacere îmbucurătoare. Atunci se hrănea cu droguri, pilule şi extrase de glande, fără efect. Acum izbutise natura acolo unde au dat greş doctorii şi medicamentele.

Schimbarea era însă mai adîncă şi altfel neprevăzută.

În locul camaradei nebunatice, gata la năzbîtii şi la chicote de rîs în unghere, aflase o Odetă necunoscută, flegmatică, gravă, cu precepte de burgheză prematură pe buze, cu un surîs compătimitor de renegată pentru încîntătoarea lor viață de şcolărițe şi studente. O simțise deodată opacă la amintiri. Parcă le despărțea o membrană subțire, dar rece şi rezistentă, împiedicîndu-le comunicarea fluidă a gîndului din vremea cînd nici n-avea una nevoie să ducă o vorbă la capăt ca s-o înțeleagă cealaltă.

Într-o jumătate de oră îi vorbise cu o satisfacție lăbărțată în amănunte numai despre cadourile de nuntă, stăruind asupra evaluării lor în bani; despre leafa şi perspectivele de înaintare ale lui Barbu; despre personajele simandicoase care s-au anunțat că vor răspunde la invitație; despre un oarecare serviciu de 24 persoane, care a fost comandat pentru o întreținută a unui faimos bancher şi pe care Nae Cristodoreanu, cu multă stăruință şi diplomație, l-a smuls negustorului. O mai preocupa chestia unui automobil plătibil în rate şi un şofer încăpățînat la tocmeală pentru o diferență de cinci sute de lei. Nu-şi ascundea vanitoasa mulțumire că Nae Cristodoreanu, director general de minister, om cu vază şi cu întinse cunoştințe în breasla funcționărească a capitalei, mobilizase în mod cu totul excepțional primarul de culoare şi slujbaşii mai mărunți de la starea civilă, într-o zi de duminecă, scutind nuntaşii de

promiscuitatea plebei din celelalte zile. Odeta cea adevărată, prietena şi confidenta ei, altfel era şi altceva i-ar fi povestit într-un ceas ca acesta.

— Şi, mă rog, pentru ce ai plîns, dacă nu sînt indiscretă? întrebă Odeta Cristodoreanu, trecînd în faţa oglinzii şi aranjîndu-şi pentru a treia oară zulufii blonzi sub pălăria de pai albastru-închis, asortată cu rochia şi mantoul.

Gina strînse a neştire din umerii mici. Era de prisos să-i spună adevărul acestei Odete, străine de ea.

— Nu ştiu precis de ce am plîns. Phostii...

Prietena o privi prin oglindă. Rosti cu aerul de superioritate al unei persoane practice şi serioase, care se ştie în drept să propovăduiască şi altora aceleaşi virtuţi:

— Cred, dragă Gino, că a trecut vremea prostiilor. Viaţa nu le admite şi noi le ispăşim în modul cel mai dezagreabil.

— Da, Odeta. Ai dheptate! suspină Gina.

Prietena continuă s-o iscodească prin oglindă cu privirea:

— Şi ce este cu acest domn, pe care spui că l-ai invitat din proprie iniţiativă?... El e prostia?

Gina sări jos de pe pervazul ferestrei, merse pînă la Odeta şi îi puse mîinile pe umeri, înălţîndu-se în tocuri.

— Te hog, Odeto, te hog mult, mult de tot... Nu vorbi aşa! Pentru prietenia noastră, nu vorbi aşa...

Odeta Cristodoreanu îi desprinse mîinile încet de pe umeri şi îi înfăşură braţul după gît, strîngînd-o lîngă ea, ca pe un copil mic şi prostuţ, cu o pornire de dragoste care mai supravieţuia totuşi din lunga lor camaraderie de şcoală, copilărie, adolescenţă.

Un timp a fost tăcere. Le apropia mai mult această alipire a trupurilor prin stofa încălzită de sîngele lor decît cuvintele ce nu mai sunau în acelaşi grai, din aceeaşi lume. Se auzeau uşi trîntite. Glasuri. Paşi apropiindu-se şi depărtîndu-se în antret. Toată larma unei case cu numeroşi copii, într-o zi de nuntă cu mare alai. Afară, în

curtea pavată, zbîrnîiau automobilele, îngrămădindu-se să-şi ca-pete loc.

— Aşadar, e ceva serios? O *phostie* sehioasă? întrebă Odeta, parodiind vorba prietenei.

— Altădată m-ai fi înțeles, făhă să mai întrebi, Odeta...

— Atunci ce te mai opreşte să nu faci şi tu ca mine? Ia exemplu şi invită-mă cît mai curînd să-ți întorc vizita. Vorbesc cu Barbu şi îl conving să-ți fim noi nuni.

Gina Alimănescu discernă o supărătoare vulgaritate în această grabă şi siguranță cu care prietena simplifica povestea ei mult mai gingaşă. Mutînd dintr-un loc în altul nimicurile de toaletă de pe mesuța oglinzii, murmură:

— Nu e atît de simplu, Odeta. Încă nu e vohba de aceasta. De-abia ne-am cunoscut.

— Atunci nu e ceva serios! trase concluzia cu dezaprobare Odeta.

— Eu cred că da, Odeta.

— Dacă aşa crezi şi aşa este cum crezi tu, revii tot la cele ce ți-am spus, Gină mică şi fără de minte. Ai nevoie de puțină energie şi tenacitate... Să-ți servească exemplul meu... Ce-ți imaginezi că-mi propunea domnul Barbu acum trei luni? Să mai prelungim logodna un an, pentru nu ştiu ce studii de perfecționare în străinătate. A! Nu... Mersi! Ne-a ajuns cvasi logodna noastră, care durează de doi ani... I-au ajuns şi lui studiile în străinătate, cînd eu am stat aci să-l aştept, refuzînd alte partide, şi dumnealui s-a distrat cu berlinezele şi charlotenburghezele sale... Ori, ori! El mă iubeşte, eu îl iubesc. Putem trăi fără studiile de specializare. Leafa lui şi cu venitul meu ne ajung prea destul cu o dozată chibzuială. Nu țin să inventeze nimic, cum pretinde el, nici să ambiționeze la cine ştie ce carieră excepțională... Încet şi sigur. Trăim pe pămînt. I le-am spus neted, cum ți le spun. Neted şi cu efect imediat!... În trei zile am fixat data. Şi dacă am pus-o atît de departe, am făcut-o de comun acord, numai ca să-şi aranjeze mutarea de la Moreni la Ploieşti. Aci a pus în mişcare şi tata sfinții

noştri de la Ierusalim. Ca să se convingă domnul Barbu al meu că pe lîngă zestre mai aducem şi alt capital însemnat pentru o carieră... *Phostia* ta ce învîrte în viață, ce meserie are?

— Magistrat... răspunse cu repulsie Gina la acest interogator. Ce impohtanță are?

— Are foarte mare, copila mea. E bună şi magistratura. Cu puțină bunăvoință şi protecție, poate scăpa de la provincie, să vină la centru. Căci îmi imaginez că în provincie v-ați cunoscut, la Oradea ta... Aş avea chiar drept să mă supăr pe tine, Gino, că nu mi-ai scris nimic... Cum ai putut să-mi ascunzi aceasta?

Gina plecă genele în jos, prefăcîndu-se foarte spăşită de această vinovată tăinuire. Odetei de altădată, de anul trecut, i-ar fi mărturisit totul. Cum l-a cunoscut pe Gigi abia astă-noapte în gară; cum le-au fost destul două ceasuri, mai puțin chiar, ca să ştie că se iubesc. Cum n-ar mai fi în stare să spună altceva nimic despre dînsul, despre familia lui, despre cele ce l-au adus în Bucureşti şi despre pricina celor doi ani de exil, pomeniți de Gigi astă-noapte. I le-ar fi istorisit toate cu de-amănuntul, stînd mînă în mînă, ca în anii lor cei buni, înțelegîndu-se fără să existe între dînsele nici o stînjenire.

Acestei Odete necunoscute însă, mărginită la preocupări terestre — leafă, carieră, venit, mutări, protecție — nu-i mai putea confesa adevărul. Nu l-ar mai fi înțeles.

— Încît încă o dată îți repet, Gino! rosti sentențios Odeta Cristodoreanu. Energie şi tenacitate... Calcă pe urma mea.

Gina cuprinse mîna grăsulie şi albă a Odetei, răsucindu-i verigheta de pe deget.

Îi aminti într-o oftare abia şoptită:

— Tu uiți ceva, Odeta!...

— Adică?... Mă ştiam cu o memorie excepțională în şcoală.

— Uiți că între tine şi mine este o deosebihe. Din nefehicire pentru mine, o foarte mare deosebire... Eu am

mai iubit... Mai bine spus: am mai crezut că iubesc... Pe cînd tu l-ai iubit numai pe Bahbu al tău.

Odeta Cristodoreanu strînse din umeri, aşezîndu-şi a pa tra oară zulufii oxigenaţi sub pălărie, trecîndu-şi încă o dată puful de pudră pe obraz. Îi vorbi prin oglindă:

— Ei şi? Ai crezut că iubeşti. Te-ai înşelat... S-a înşe lat şi el. V-aţi înşelat amîndoi. Povestea cea mai banală! N-ai să te călugăreşti pentru asta... A trecut vremea cînd dezamăgitele din dragoste luau drumul mînăstirii.

O clipă se gîndi să-i spună Ginei că va fi şi *el* diseară. Omul pe care Gina a crezut că-l iubeşte şi pe care Gina l-a iubit, oricît ar încerca să nege acum cu sofismele ei naive. E un prieten al familiei, o rudă întrucîtva, deşi foarte îndepărtată. Şi e în orice caz un personaj prea cunoscut şi preţuit în lumea capitalei, o tînără glorie care sună prea frumos într-o cronică mondenă de mariaj spre a fi înlăturat de pe lista invitaţilor ca un individ oarecare numai fiindcă a avut o aventură neplăcută pentru Gina. Cumineţenia o povăţui să lase întîmplării grija de a descurca această întîlnire. Îşi aminti vorba slujnicei de la ţară, Lenţa-Toanta: „Duducuţo, după cîne să nu sai în apă. Lasă-l să se descurce singur. Înoată fără să-l fi învăţat nimeni şi tot iese la mal... Aşa şi cu omul.” De asemenea gînd şi mai ales de formularea lui grosolană se ruşină îndată cu remuşcare. Aruncînd puful de pudră în cupa de cristal, se întoarse spre Gina şi, plecîndu-se, îşi apropie obrazul de obrazul ei, înlocuind astfel sărutul pe care nu-l permitea roşul de buze.

— Nu mă crede atît de nesimţitoare, Gino... Ţi le spun toate neted, fără înconjur, fiindcă ai nevoie de un trata ment energic... Aş dori să înţelegi o dată pentru totdeauna că nu mai trebuieşte să priveşti îndărăt. Deosebirea dintre noi două e numai în imaginaţia ta. Iubeşti? Pentru o fată care nu vrea să se declaseze concluzia logică a iubirii este mariajul. Ce fac eu azi vei face tu mîine...

Gina stărui:

— Tu mi le spui acestea fără să le crezi, Odeta dhagă. Din compasiune. Ştii bine că eu nu mai pot aduce omului pe cahe îl iubesc ceea ce duci tu în căsnicie.

— Dacă te iubeşte, nu are nici o importanță. Absolut nici una!

Zîmbind cu tristețe, Gina întinse mîna la etajera vecină cu oglinda şi scoase din raft o carte a lor, cunoscută:

— Răspunsul îl ai aci, Odeta. Cahtea am citit-o amîn două acum doi ani. Tu mi-ai dat-o atunci. Şi tu ai subliniat un pasaj, la care am meditat mult mai tîhziu... Mai tîhziu şi mai ales astăzi-dimineață, ca să-ți vin cu ochii aceştia plînşi.

Odeta Cristodoreanu îşi aruncă ochii pe cartea deschisă, la pasajul subliniat:

„Jenny appelait ce genre de personnes des pêches à quinze sous... *Ces pêches paraissent excellentes... Seulement, tout près d'elle, on aperçoit un autre panier de pêches qui coûtent* trente sous... *Elles semblent de la même qualité que les premières. Pourquoi existerait-il des pêches d'un prix deux fois plus élevé qu'un autre?... Oui... mais voilà, les pêches à quinze sous ne sont parfaites qu'en apparence: chacune possède une légère tare... un petit endroit gâté... une tache presque imperceptible... une meurtrissure... Il faut les tourner avec précaution, en tout sens, pour voir la tache. Mais celle-ci n'en existe pas moins... Eh bien, conclut Jenny, je suis tout à fait comme"...*[4]

[4] „Jenny numea acest gen de persoane piersici de cincisprezece bani. Aceste piersici păreau excelente. Numai că, aproape de tot de ele, se zăreşte un alt coşuleț de piersici care costă treizeci de bani. Ele păreau de aceeaşi calitate ca primele. De ce există piersici de un preț de două ori mai ridicat decît altul? Da... dar iată, piersicile de cincisprezece bani nu sînt perfecte decît în aparență: fiecare posedă o tară uşoară... un mic loc stricat... o pată aproape imperceptibilă... o strivitură. Trebuie să le întorci cu precauție, în toate sensurile, pentru a vedea pata. Dar totuşi aceasta există. Ei bine, conchide Jenny, eu sînt exact ca..." (fr.).

Odeta închise foaia şi aşeză cartea la loc, în raft, fără să-şi poată alunga un sentiment egoist şi meschin de superioritate faţă de prietena ei, care se clasificase singură printre piersicile *„à quinze sous”* şi rămînea în această categorie.

— Stupizenii! exclamă fără convingere. Literatură proastă şi demodată!

Gina sublinie uşor cu unghia numele autorului pe muchia cărţii din raft:

— Mauhice Baring nu e un autor demodat. Literatura lui nu e phoastă, dragă Odeta. Eşti foarte sigură de aceasta, fiindcă amîndouă îi pîndeam căhţile în vitrină pe măsuhă ce apăreau... Dar chiar de-ah fi o litehatură proastă, nu pentru o frumuseţe literară ţi-am amintit pasajul, ci fiindcă exprimă exact... duheros de exact... ce, simt eu, cum simt eu, Odeta. Cum de nu mai poţi tu înţelege aceasta, tu, Odeta, după atîţia ani de prietenie?

Odeta Cristodoreanu fu mişcată de acest apel la amintire. Încă nu era pe deplin viitoarea matroană, cu trup şi suflet consacrată grijilor casnice: coşniţă, masa la oră, ghetele copiilor, ciupelile bucătăresei la piaţă. Se afla la o răspintene de tranziţie, la un început de drum care o va înghiţi pentru totdeauna cu încetul în nisipurile lui mişcătoare. Deocamdată, păstra urme din sufletul celeilalte Odete; slabe şi legănate pîlpîiri de altă văpaie, agonică. Îşi zgudui prietena de umerii mici:

— Ascultă, Gino! Dacă o singură dată te mai aud stăruind cu *phostiile* tale, îţi aplic muştru ca la şcoală! Ştii tu! Nu te mai gîndi la *phostiile* tale vechi; gîndeşte la *phostia* cea nouă! Şi fă ca să nu mai fie o *phostie*!

Depinde de tine. Ţi-o repet mereu, cu toată dorinţa mea să-ţi fiu o prietenă utilă cu sfatul la nevoie, nu numai o fostă camaradă de nebunii. Vremea nebuniilor a trecut! Priveşte viaţa în faţă... Cad numai cei cari se lasă doborîţi. Fixează-ţi aceasta în minte...

O ţinea cu braţul după gît, în faţa toaletei.

Gina Alimănescu văzu încă o dată imaginea lor răsfrîntă de oglindă: cît de nepotrivită pereche alcătuiau acum! Ea, mică, firavă, ştearsă, estompată în rochia gris-argintie, alături de prietena robustă, cu picioarele solid înfipte pe pămînt. Ea, clătinată ca o fragilă smicea de trestie; Odeta, clădită pentru o viaţă temeinică, fără surprize şi fără mister.

Dincolo de uşă se întețeau paşii.

Ciocăni un deget şi sună glasul lui Barbu Leca:

— Hola! Sfîrşiți cu secretele, preafrumoaselor! E douăsprezece fără un sfert!

Şi glasul Nadinei, sora mai mică a Odetei Cristodoreanu:

— Deta, a început să se impacienteze *maman*!

Gina voi să se repeadă la uşă, să tragă zăvorul. Odeta îi făcu semn să nu se grăbească:

— Lasă-l să mai aştepte puțin pe domnul Barbu. Nu vreau să se deprindă de pe acum cu ideea că-i stau la ordine!

Ciocăniturile de deget fură urmate de lovituri cu pumnul. După gălăgie şi chicote se ghicea că tribul din dosul uşii a crescut.

Vocea lui Barbu Leca se îngroşă cavernoasă:

— În numele legii, deschide!

— Acum poți să-i dai drumul nebunului, că adună toată casa... rosti placid Odeta, întorcîndu-se iarăşi la oglindă, să-şi examineze pudra şi roşul de obraz.

Năvăliră cu toții înăuntru, Barbu şi frații mai mici ai Odetei: Bazil, Nadina, Bebe, Fanfan, Dolofanul...

Frații şi surorile purtau ca semn distinctiv al familiei cîteva trăsuri comune, moştenite mai mult de la Maria Cristodoreanu decît de la Nae: sprincenele îmbinate, pomeții proeminenți, ochii puțin oblici, un vag tip mongol, dacă s-ar putea închipui mongoli cu ochii albaştri şi cu pielița alb-rozã.

— Ce delicioasă te-ai făcut tu, Nadina! exclamă Gina Alimănescu, minunîndu-se că atît de mult seamănă acum cu Odeta de altădată.

N-avu cînd să-şi rostească această descoperire. Îi luă Barbu Leca înainte:

— Nu e aşa? Leit Odeta de acum trei ani, cînd am cunoscut-o!

Odeta ţuguie buzele în semn de indiferenţă pentru „scîndura" de atunci. Barbu purtă de cîteva ori ochii de la o soră la alta. I se păru Ginei că dacă ea s-ar afla în locul Odetei, asemenea privire nu i-ar fi pe plac. O vagă reflec ţie îndată risipită în tumultul întrebărilor şi exclamaţiilor care o asaltau. Ea era o amică veche a tuturor, îi văzuse crescînd, întrecînd-o în înălţime; îşi petrecuse zile întregi în această casă a lor şi la ţară, la moşioara cu vie din Prahova.

Barbu Leca îi cuprinse amîndouă mîinile. Era şi el o cunoştinţă veche, un camarad. Rosti, rîzînd zgomotos:

— Numai de hatîrul tău, Gino, n-am spart uşa cu umărul. Ce v-aţi povestit atît?

— Nimicuri de ale noasthe.

— De ale tale, poate, Gino! De ale Odetei nu cred. Ea a eliminat nimicurile din viaţă... Ai remarcat ce idei macabre are această prietenă a ta? Nu ştiu unde le-a gă sit! Nici mai mult, nici mai puţin decît să mă pună sub papuc! Se anunţă o madam Leca teribilă! Parcă mă văd ascuns după ziar, înfundat într-un jîlţ, la gura sobei, cînd va începe să cadă asupra mea un duş de admonestări... Şi eu, mut, făcîndu-mă mic, mic, ca tine!...

Rîdea fără să creadă prea mult în asemenea ameninţări ale viitorului.

Nu era un mire frumos. Pistruiat şi cu părul roşcat, rebel pieptenului, nu era făcut nici pentru haina solemnităţilor. Dar radia simpatie, o energie optimistă, o vioiciune mucalită, neschimbate toate după trei ani.

Nadina veni să-i îndrepte nodul cravatei.

Privirea lui, încă sclipitoare de rîs, deveni gravă cînd se fixă țintă în ochii apropiați ai Nadinei. Iar Gina avu impresia că mîna copilei tremură imperceptibil.

În uşă apăru Maria Cristodoreanu, înaltă, grasă şi închingată în corset, cu pălăria pe cap şi cu blana de vulpe pe umeri, căznindu-se să-şi îmbumbie mănuşile negre. Icoana anticipată a Odetei cea de peste treizeci de ani. Îşi contemplă cu satisfacție progenitura agitată şi gălăgioasă din cameră. Stătea în prag, cu picioarele puțin depărtate ca să susțină greutatea trupului supus la chinul balenelor şi centurilor elastice. Cînd sfîrşi de încheiat nasturele rebel, anunță:

— Toată lumea s-a adunat? Acum putem merge, copii!

— Acum putem merge, copii! zise madam Anica Sto ian, închizînd veriga cu chei în poşeta de muşama scămoşată.

Poşeta îşi lepădase pe alocuri solzii de lac cenuşiu, renunțînd la pretenția de a mai imita pielea de şarpe veritabil, cum o vînduse ca atare negustorul, pe a sa garanție, unei madame de mahala, patroană de locandă. Încuietoarea de tablă clănțăni scurt, ca dinții cîinilor cînd prind muştele enervante în amiezile de vară, înainte de ploaie.

Cei trei copii se aşezară la uşă în ordinea înălțimii, tipărindu-şi hainele negre, confecționate în pripă, mirosind încă a stofă nouă şi a vatelină.

Sergiu Miclăuş ridică bărbia Teofanei cu arătătorul îndoit.

— A rămas aşa, Fana! Am vorbit cu Tatileon. Mergi cu noi... Îmi dai mie brațul. Dar cu o singură condiție: să fii cuminte!

Teofana făgădui mut, clătinînd capul sub voaleta neagră şi deasă, care îi astupa cu desăvîrşire ochii.

Fusese o discuție lungă, stîrnită de madam Anica Stoian. Ea susținea că locul copiilor era în cupeurile trimise de casa pompelor funebre, fiindcă pentru aceasta încasau tîlharii atîta amar de parale. Copiii înțelegeau să meargă

după dric. Nimeni nu le putea uzurpa acest drept. Sergiu Miclăuş pledase pentru dînşii. Madam Anica Stoian hotărîse atunci să se urce măcar ea şi *m-lle* Riche, fiecare în cîte un cupeu, ca să nu circule deşarte pînă la cimitir.

Fumul de tămîie şi lumînări străbătea în toate încă perile, se impregnase în pereți.

Madam Anica Stoian deschise uşa şi o închise repede la loc.

Cioclii scoteau sicriul pe umeri, traversînd holul plin de lume necunoscută.

— Mai este! spuse. Chestie de cinci minute... Şi de ce lasă, mă rog, cioclii să facă treaba asta? Era datoria dumnealor, de la societăți şi comiteturi, că pentru dînşii şi-a mîncat viața sărmana Lisandra... Aşa cum duc meli tarii pe căpitan, pe umărul lor, cînd le-a murit; aşa trebuiau s-o ridice domnii din comitet, că i-am văzut graşi şi sătui!...

Îşi înălță vălul negru pe frunte. Goli romul din fundul paharului pus la îndemînă pe colț de masă. Îşi aminti, scotocind în poşetă şi dînd la iveală o sticluță de eter:

— Ține, domnule Sergiule. Poate are să-ți fie de ne voie pentru un caz de leşin, cu această copiliță ghergheteagă şi nemîncată...

Sergiu Miclăuş puse flaconul în buzunar, pipăind maşinal dopul. Gînditor, privea la urechile lui Dudu, palide, prea mari şi grotesc depărtate de cap. Erau străvezii în lumină. Străveziu era la față şi copilul, cu pleoapele lui fără gene, înroşite de plîns. Se întrebă ce se poate pe trece în capul său, într-un asemenea ceas. Îl mîngîiase cu palma pe tidva tunsă mărunt.

Dudu ridică ochii recunoscători şi îi încleştă unghiile în mînă. Îngăimă:

— Sergiule... Sergiu... Tu nu trebuie să ne laşi... Rămîi cu noi, nu e aşa? Nu mai pleci...

Sergiu făcu din cap un semn care putea fi interpretat ca o promisiune. Gîndurile însă nu-i mai erau aci. Din ce în ce mai arzător îl stăpînea numai amintirea Ginei. Ce face oare

exact în această secundă? Fără îndoială că e veselă, dată cu totul atmosferei amețitoare, zgomotoasă şi fericită care domneşte într-o casă unde se sărbătoreşte o nuntă... Mai are ea timp să cugete la dînsul? Nu presimte oare de fel de ce i-a răspuns încurcat şi „suspect" astă-noapte, cînd l-a întrebat atît de stăruitor ce-l împiedică să vină la atîtea ore amînate pe rînd?... Ce bănuitor l-a privit Gina cînd îl întrebase: „N-ai venit în Bucureşti pentru ce cred eu? Nu te hetine ce cred eu?" De-ar şti mica lui Gină ce l-a adus şi ce-l reține acum! *Heține*, cum rosteşte ea cu o seducătoare infirmitate de pronunție!... De sigur că nici astăzi n-ar fi prudent să-i spună adevărul. E nevoie să-l cunoască bine, să capete toată încrederea în el ca să poată înțelege deplin această purtare în aparență, nu-mai în aparență, odioasă şi cinică. De la înmormîntare, la nuntă!... Realitatea e cîteodată mai absurdă decît cele mai absurde plăsmuiri ale romanelor de fascicolă... Ce urechi urîte are bietul Dudu! Măcar de şi-ar fi lăsat părul mai mare, ca să le mascheze. Dar tunsul cu maşina făcea parte din principiile de educație ale Sandei Dobrotescu. Disciplină spartană. Totul strict, aspru, rigid: cu înlăturarea vinovatelor preocupări de a cultiva frumusețea corpului şi a chipului — stigmatul senzualității, origina pierzărilor. Nu-i spunea lui cu toată gravitatea că dacă s-ar fi născut cocoşat sau şchiop, pocit fiziceşte, aceasta l-ar fi concentrat cu toată ființa la o altfel de viață? I-o repetase de cîteva ori după ce-a trecut de anii adolescenței şi a început a lipsi nopțile. Credea atunci că-l scot din minți aventuri feminine, pasiunile vîrstei. Nu bănuia încă adevărul. L-a aflat mai tîrziu... Şi cu atît mai îndărătnic a ținut să-şi crească puii ei într-o disciplină spartană. Spartană?... După legea spartanilor asemenea copii nici n-ar fi avut drept să se bucure de lumina zilei. Poate cel mult Săndel. Pe bietul Dudu, pe biata Teofana i-ar fi aruncat spartanii lui Licurg pe muntele Taiget încă din primele luni. Exemplare neizbutite. Ofensa zeilor!... Sergiu Miclăuş tresări desprinzînd palma de pe creştetul lui Dudu.

Madam Anica Stoian deschise iarăşi uşa, se înălţase să privească peste capete, slobozise vălul cernit pe obraz şi le făcea semn cu poşeta din imitaţie de şarpe:

— Gata! Veniţi!... De astă dată, gata!

Necunoscuţii din hol, deşi mai împuţinaţi la număr, deschideau greu pîrtie de trecere.

Un domn asudat, cu o insignă corporativă la butonieră şi cu mănuşi negre, se simţi dator să intre în acţiune cu energie, împingînd cu pălăria tare piepturile în lături:

— Loc, domnilor! Loc, doamnelor! Loc pentru copiii defunctei!

Copiii trecură cu frunţile în pămînt sub spinii privirilor.

Madam Anica Stoian se întoarse în capul scării să le împărtăşească o ştire menită să-i umple de mîndrie şi de consolare, după a sa socoteală:

— Auziţi, copii? Cic-ar fi venit un ministru... Aşa mai înţeleg şi eu! Domnule Sergiule, eu cred că trebuieşte să-i mulţumeşti în numele tuturor pentru atenţie... Ce i-o spune Leon e alta! Dumneata în numele copiilor să vorbeşti...

Mîna Teofanei, sprijinită pe braţul lui Sergiu, se crispa în tremur.

Pe ultimele trepte s-au oprit, siliţi să aştepte pînă ce s-a alcătuit convoiul. Cioclii ridicau coroanele peste capetele mulţimii, purtîndu-le spre carul din frunte. Suna un clopot nerăbdător de tramvai. Cioclul de pe capra celui de al doilea dric, al sicriului, îşi isprăvea ţigara pe ascuns, dosind-o în palmă, ca şcolarii cînd se sfîrşeşte recreaţia şi mai trag în fugă ultimul fum.

— Avea Dobrotească un băiat aşa de mare? întrebă un glas piţigăiat de bătrînă. Nu s-ar fi spus... O credeam mai tînără, măcar că n-aş fi ştiut ce vîrstă să-i dau...

— Nu-i al ei... Ceştilalţi trei sînt ai răposatei. Ăsta-i băiat din cealaltă căsătorie a lui Dobrotescu. Dacă-ţi mai aminteşti, de la nevasta aia vaporoasă care trăia în nori...

— Aşa mai vii de acasă! se linişti glasul.

— Auzii că a venit şi un ministru! şuşoti altă voce la stînga... Mîine-poimîine îl vedem şi pe Dobrotescu ministru; scria în gazetă săptămîna trecută.

— Păcat de sărmana răposată că nu i-a lăsat Dumnezeu zile să se bucure!

— Adevărat, păcat! Maaare ambiție avu şi mult se mai trudi pentru alții! La urmă ce s-alese?... Te chinui şi te munceşti, şi la urmă, pfu! ca fumul se duc toate...

— Loc, domnilor! Loc, doamnelor, pentru copii. Ce lume, Dumnezeule din cer, ce lume! Ăsta nu-i spectacol, domnilor! Loc, vă rog, pentru familie!

Domnul asudat, cu insignele de societate la butonieră, îşi şterse broboanele cu batista şi îşi socoti misiunea încheiată cînd văzu cu uşurare că familia a răzbit pînă în spatele dricului.

Leon Dobrotescu îşi lăsă brațul prins de degetele Teofanei. Ministrul era lîngă el. Iar lîngă ministru, alte personagii; un reprezentant al palatului, generali, preşedinți de societăți, doamne bătrîne cu pălării preistorice şi chipuri de sufragete, directoare şi profesoare de şcoli — o mulțime împărțită în două categorii: o parte venind pentru fosta combatantă în ligi şi societăți de emancipare, de protecție şi egalitate; altă categorie venind să împărtăşească neconsolata durere a lui Leon Dobrotescu, fruntaş politic, cu perspective ministeriabile. În spatele acestui numeros grup, se desfăşurau societățile şi şcolile de fete, cu steaguri şi insigne înfăşurate în pînze de doliu. Dintr-un balcon, un operator de cinematograf răsucea repede rîşnița aparatului.

Înmormîntarea Sandei Dobrotescu era un eveniment important în cronica Bucureştilor. Timp de o săptămînă, gazetele aveau să mai amintească în foiletoane şi rubrici pioase activitatea acestei neostenite pioniere a progresului şi emancipărilor sociale.

Grigori Costacopol, delegat din partea cercului de studii şi de conferinţe *„Per aspera ad Astra”* [5] îşi alinta din cînd în cînd în buzunarul de la piept, cu latul palmei, cuvîntarea bătută la maşină şi împăturită în patru. Îmbrăcase jachetă şi pantaloni cu dungi, pălărie neagră; o ţinută severă, potrivită funebrei ceremonii. Însă în pofida acestui sobru costum, obrazul rotund, proaspăt bărbierit, cu urmă de pudră trandafirie la nări şi la colţul ochilor, trăda o nereţinută încîntare de măreţia cortegiului. Îşi trimisese soţia să facă singură o plimbare cu automobilul spre Valea Prahovei. La început Semiramis s-a opus. Pretindea că fără el va fi o după-amiază anostă, de plictiseală, nu de plăcere. A convins-o pînă la sfîrşit. A plecat numai cu şoferul. Pe şoseaua de acum, lucie ca în palmă şi cu automobilul lor nou, abia scăpat din rodaj, desigur că în ceasul acesta a ajuns la Sinaia. Diseară va fi însă tîrziu îndărăt. Ea a in sistat să n-o aştepte; să ia masa în oraş, la restaurant. Nu mai de-ar găsi un tovarăş mai simpatic la masă, nu un mizantrop ca Ioachim Grult. Ce individ nefericit, acest Grult! Toate le vede în cel mai cătrănit negru. Şi nici nu mai ştii cînd vrea să vorbească serios şi cînd glumeşte în felul său, sinistru. Grigori Costacopol păşi mai repede, făcîndu-şi loc în dreapta excelenţei. Îşi strînseră mîna, glăsuind în şoaptă după paravanul pălăriei.

— Rostiţi ceva? întrebă Grigori Costacopol.

Ministrul dădu din cap afirmativ:

— Evident! Am pierdut o colaboratoare preţioasă în opera noastră de asistenţă socială şi de educaţie a maselor.

— Şi eu tot în acelaşi sens voi spune cîteva cuvinte! anunţă Grigori Costacopol cu modestie, aşteptînd de la ministru o apreciere elogioasă şi anticipată, fiindcă trecea drept un vorbitor cu reputaţie.

Însă ministrul nu se osteni să-l fericească servindu-i complimentele de rigoare. Mergea încruntat, cu fruntea

[5] „Prin trudă spre mai bine” (lat. - traducere liberă).

pleaşă plecată în jos, preocupat de alte griji. Strănutase de trei ori astăzi-dimineață. Aerul de primăvară nu-i pria. Trecuse prin iarnă cu două gripe. Şi acum era obligat să meargă descoperit în urma unui dric! Privi pieziş spre Leon Dobrotescu, fără compătimire şi fără simpatie, ca spre un vinovat responsabil de aceste riscuri la care se afla expus egoismul său de ipohondru.

Nu-i purta prietenie şi din alte pricini. Era amenințat de apropiata remaniere. După toate sforăriile prea bine cunoscute, tocmai Leon Dobrotescu se afla destinat să-i ia locul. Venise la înmormîntare şi ținea să rostească el cuvîntul în numele guvernului, înadins ca să arate cît de străin este de intenții vindicative. Strănută. Cu o hotărîre eroică îşi puse pălăria pe cap.

— Sînt gripat! Doctorul îmi recomandase să nu ies sub nici un cuvînt din casă măcar trei zile. Dar se putea?

Se adresase lui Grigori Costacopol; rostise însă cuvintele cu glas destul de ridicat ca să le poată auzi şi Leon Dobrotescu.

Leon Dobrotescu ridică ochii, întorcîndu-se pe sfert.

— Îți mulțumesc! spuse cu răceală. Dar nu era prudent să calci prescripția medicului.

— Se putea? repetă ministrul.

Leon Dobrotescu, țeapăn în haina neagră şi strîns îmbumbiată pînă la gît, nu dădu semn că a auzit. Se uita din nou cu o fixitate bolnavă numai la capătul coşciugului de stejar, legănat în scîrțiitul roților sub maldărul de flori.

Convoiul înainta agale, cu opriri la răspinteni de străzi, în soarele molatic de mai.

Sergiu susținea brațul Teofanei de o parte. Leon Dobrotescu, de cealaltă parte. Dudu şi Săndel mergeau schimbînd paşii, silindu-se să-i rărească după ritmul încet al cortegiului. Alături de dînşii, printre înaltele personalități, călca pe jăratic Matei. Cu straiele căpătate de la stăpîn, de în dată ce-şi pusese guler şi cravată, nu se

deosebea de mulți delegați ai societăților patronate de Sanda Dobrotescu. Un domn îl confundase:

— Sînteți delegat din provincie? Din ce localitate?

— Eu sînt din Mălăieşti! îşi proclamase Matei cu energie satul de origine.

Domnul rămase mai în urmă, muncindu-şi mintea să situeze pe harta țării localitatea despre care atunci auzea întîia oară.

— Au să fie multe discursuri... se dădu cu părerea o doamnă în vîrstă, cu negi şi cu fire stufoase de păr în obraz.

— Te cred! încuviință vecina, răsuflînd greu şi invidiind trecătorii tolăniți confortabil în automobilele oprite în drum, cu două roți pe trotuar, aşteptînd să se scurgă mulțimea.

Îşi exprimă o îngrijorare:

— Numai de-ar fi destule maşini la întoarcere...

— Ne-om întoarce şi cu tramvaiul. Sărmana Dobrotească umbla destul şi cu tramvaiul, măcar că au automobil.

— Zice că-l face ministru pe Dobrotescu acuşi-acuşi.

Doamna cu negi şi cu smocuri de păr scoase printre buze o exclamație sceptică.

— Eah! Poate să-l tot facă... Fără nevastă-sa şi-a pierdut trei sferturi din capital. De-acuma se dă la fund.

— Crezi?

— Vorbesc în cunoştință de cauză. Am lucrat cu dînsa cot la cot şapte ani. Îi ştiu ce-i puteau puterile. Zece ca dînsa să fi avut în țara românească, ajungeam departe... Aşa, o pierdurăm şi pe dînsa... Să vezi ce mai lupte pentru prezidenții şi secretariate! Nici n-au băgat-o în pămînt, şi au început intrigile... La noi îşi pune candidatura Zamfireasca... A şi prins a pipăi terenul...

— Care Zamfirească? Matilda?

— După cît ştiu, una singură este.

Cealaltă îşi explică întrebarea:

— Am întrebat şi m-am mirat fiindcă am fost colegă de clasă cu Matilda. Apoi dacă şi aia face de prezidentă, păcat de toată munculiță Dobrotească, biata de dînsa!... Aş fi curioasă să ştiu dacă ai s-o votezi...

Doamna cu negi şi cu oaze de păr ca palmierii deşerturilor schimbă vorba, precaută:

— Anul ăsta o să avem fructe multe, după cum se anunță.

— Să dea Dumnezeu, că anul trecut rău am dus-o din partea lor.. Mie mi-a recomandat doctorul compot şi iar compot, pentru stomah...

Pe măsură ce cortegiul înainta cu prapuri şi preoți în frunte, cu nesfîrşitul lanț al delegaților, corporațiilor şi şcolilor în coadă, toți începură să vorbească mai tare şi mai liber; priveau cu pismă la perechile tinere oprite braț sub braț pe marginea trotuarelor; din afişele lipite pe ziduri voiau să afle ce film nou se anunță la cinematografe pe diseară; comentau apropiata remaniere şi so-coteau cam cît va marca aparatul taximetrelor la în toarcere.

Bărbatul moartei şi copiii moartei păşeau după dric, împresurați de mulțime, într-o înfricoşătoare singurătate.

Sergiu Miclăuş cugetă un timp la această atroce ne putință a oamenilor de a-şi comunica durerea chiar în fața morții. Fiecare o închidea în sine, ostil. Apoi îi trădă şi el. Se gîndi numai la Gina. Imagină diferite pretexte pentru a scăpa de convorbirea cu Leon Dobrotescu, anunțată încă de astă-noapte. Ce-l grăbea neapărat? Vor avea timp mîine pentru aceasta. Va telegrafia să-i prelungească încă două-trei zile concediul. O va convinge şi pe Gina să facă la fel.

Teofana se împleticea în mers.

Sergiu o susținea de braț mai puternic.

— Mai este puțin... Ajungem, Fana.

Îşi dădu seama de cruzimea acestei îmbărbătări. Mai este puțin pînă ce vor ajunge cu toții s-o pună pe moartă în pămînt!

— Sînt tare, am să fiu tare, Sergiu... şopti Teofana sub perdeaua neagră, care-i ascundea faţa şi îi înăbuşea glasul.

Sergiu privi la brăţara ceasului: minutarele arătau patru şi un sfert.

Patru şi un sfert arăta ceasul de voiaj, îmbrăcat în toc de marochin roşu, plat şi pliant — ultima creaţie a industriei elveţiene.

Dolofanul, fratele mezin al Odetei, băieţel de şase ani, cu obrazul sferic şi dens ca o bilă de popice, îl depuse delicat pe măsuţa de toaletă, după ce răsuci în prealabil un buton misterios. De mult pîndea momentul acesta. Acum era la adăpost de privirile surorii, care nu ştia de glumă cînd ajungea vorba la lucrurile sale. De după uşile şifonierei deschise paravan, Odeta nu-l putea zări. Avea altă ocupaţie. Îşi schimba rochia cu un capot subţire şi uşor de odihnă. Dolofanul scutură braţul Ginei Alimănescu, conjurînd-o să-şi încordeze toată atenţia. Păstra un deget la buze, zîmbind cu extaz.

— Ssst! şopti. Acuşi începe...

Deocamdată, Gina Alimănescu luase aminte că minutarele marcau numai patru şi un sfert. Mai avea timp. Putea întîrzia încă o jumătate de oră. Cîtă vreme a durat solemnitatea de la starea civilă şi masa în cerc restrîns de familie, n-a ţinut atît de nerăbdătoare socoteala minutelor. O contaminase atmosfera aţîţată şi sărbătorească din casă. Îşi reluase locul şi rolul de altădată, cînd părinţii Odetei o invitau în fiecare duminică şi făceau mare haz de năzdrăvăniile lor nebunatice. Acum, în locul Odetei, gravă şi ceremonioasă, i-au ţinut tovărăşie Nadina, Barbu, de cîteva ori, în schimb de glume şi înţepături, ca o sprintenă încrucişare de florete cu lamă elastică. Simţea o remuşcare pentru această veselie de care s-a lăsat învăluită, gîndindu-se la Sergiu numai în scurte străfulgerări. După ce s-au risipit toţi la repaus şi la pregătirile de seară, îngăduindu-i să se izoleze cu Odeta, timpul s-a oprit în loc. Amintirea lui Sergiu s-a înfipt în toată fiinţa ei, dulce şi sfîşietoare.

Dolofanul ridică degetul:

— Ssst!... Acum s-auzi!

Mecanismul ceasului bîzîi uşor. Apoi începu să cînte fin şi vibrant o arie de operă cunoscută. Melodia creştea treptat, apropiindu-se dintr-o lume ireală, pentru a sfîrşi în sonerie puternică, argintie; explozie de voioşi zurgălăi.

— Ce zici? întrebă radios Dolofanul. Ți-a plăcut?

În locul Ginei răspunse Odeta, apărînd de după uşile şifonierei înfăşurată în capotul javanez.

— Ce zic? Zic să pofteşti afară, stimabile! Cine ți-a dat voie?

Îl luă de o aripă şi îl expulză pe uşă; trase zăvorul după dînsul. Dolofanul răzbună asemenea ofensă bătînd cu pumnul în tăblia de lemn şi strigînd:

— Hu-hu! Mamă-soacră! Eşti mamă-soacră, nu mireasă!...

Pe urmă, paşii lui îndesați, în pantofi noi cu talpă scîrțiitoare, se auziră depărtîndu-se spre capătul sălii.

Odeta cercetă ceasul pe o față şi pe alta, pentru a con stata dacă a scăpat teafăr din mîna barbară a Dolofanului. Cu toate că voia să pară nepăsătoare, se cunoştea bine că e cel puțin tot atît de încîntată de ultima creație a industriei elvețiene de orlogerie cît stimabilul şi sfericul frate mai mic.

— E ceva foarte ingenios? exclamă, capitulînd impulsiei. Nu te trezeşte brutal, să-ți dea durere de cap. Muzica îți provoacă mai întîi un vis plăcut, te pregăteşte pentru o deşteptare radioasă: soneria e numai un final pe care îl presimți şi îl aştepți prin somn. Ce zici?

Repetase inconştient aceeaşi întrebare cu acelaşi ton ca Dolofanul.

— O idee adobabilă! recunoscu Gina, exagerînd înadins, admirația pentru a face plăcere prietenei atît de fericite să-şi prezinte cadourile de nuntă în termenii prospectelor anexate la ambalaj de fabricanți.

Odeta stărui:

— Unde mai pui calendarul? Luna şi ziua, apărînd automat pe ecran! Nu mai ai nevoie să rupi foile din perete, pe care le uiți şi le încurci.

Calendarul ceasornicului indica ziua de duminică 13 mai. Dumineca orbului din 1934.

— Şi nu eşti supehstiționasă? întrebă Gina, în dorința de a alimenta cu orice preț o conversație lîncedă cu această Odetă de acum, străină de ea.

Prietena începu să rîdă, aşezîndu-se între brațele fotoliului, picior peste picior, şi jucînd între degete medalio nul de aur prins în lanțul subțire de la gît:

— Ba tocmai că sînt superstiționasă... Tu mă întrebi? Nu mă tachinați voi destul la şcoală pentru superstițiile mele?... Aşa am rămas. În această privință nu m-am schimbat.

— O supehstiționasă care se măhită în ziua de treisphe zece e în orice caz o supehstiționasă cam ciudată.

— Dimpotrivă, dragă Gina. E o superstiționasă consecventă. Mie numărul treisprezece mi-a adus întotdeauna noroc. Sînt o superstiționasă *à rebours* [6]... Citeşte aci!

Se plecă să-i arate dintre sîni cifra medalionului, bătută în briliante.

— Observă, aşadar, că acest 13, de care fuge o lume întreagă, mi-a devenit acum un talisman. Eu m-am născut într-o zi de 13 a lunii. Barbu tot într-o zi de 13 a altei luni. Am fost de părere să păstrăm credință numărului. Se scufundă mai adînc în fotoliu, legănînd cu vîrful piciorului pus peste picior pantoful de casă împodobit cu pufoşi fulgi de struț, albaştri şi frizați. Privi în tavan şi urmă, concentrată în îngustul univers al preocupărilor sale:

— De altfel, dragă Gino, chiar fără acest talisman, te asigur că n-aş avea de ce să mă îngrijorez pentru existența noastră de mîine... Ziua bună se cunoaşte de dimineață... Barbu e un băiat serios, sub aspectul lui cam şui. Are să

[6] Invers (fr.).

fie un soț devotat şi fidel. Toți de la societate îl apreciază. Cînd s-a dus tata să stăruie pentru mutare, cu toate că era foarte greu de nedreptățit fucționari şi ingineri vechi, directorul a trecut peste dînşii nu numai de hatîrul intervențiilor... A recunoscut că e un element de mîna întîi... Mai are el încă oarecare idei de lunatec. Nu ştiu ce invenții! Nu ştiu ce experiențe! Nu ştiu ce studii pe care vrea să le publice în reviste de specialitate, aşa, de dragul ştiinței... Sînt sigură însă că se va potoli. Am să-l aduc eu pe pămînt. Numai Nadina pretinde că n-ar trebui descurajat, ci dimpotrivă, susținut în asemenea *lubii* [7]. O romantică incorigibilă, Nadina! Ar fi în stare să trăiască la mansardă şi să facă mîncare la primus de dragostea unui bărbat care-şi chinuieşte mintea să născocească praful de puşcă... Eu am alte principii, mai sănătoase.

— Văd... rosti Gina cu melancolie.

Odeta nu dădu nici o atenție la tristețea şi imputarea din glasul prietenei.

Se ridică din fotoliu. Mai examină încă o dată cadourile aduse de Gina în unul din geamantanele enorme: fețe de mese şi şervete lucrate de elevele şcolii de la Oradea, lenjerie spumoasă de corp cu *valenciennes* din rezervele puse la dispoziție de tanti Catriona, o sculptură originală tot din vechile sale colecții: o panteră lungită în lenevie felină, cu botul culcat pe o labă, cu ochii pe jumătate întredeschişi.

— Ai fost foarte drăguță, Gino... spuse Odeta, încercînd calitatea olandei între degete şi privind de aproape lucră tura în *point de Venise* a feței de masă. Foarte drăguță şi tanti Catriona a ta, ca întotdeauna.

Alintă spinarea de marmură brună a panterei.

În gest era mai mult o satisfacție a instinctului de proprietate decît o gingăşie feminină ori o venerație artistică, fără prihană.

---

[7] Capricii (de la fr. lubie).

— Spunea Barbu că sculptorul acesta a devenit celebru după moarte, de vreo cincisprezece ani încoace. Şi se întreba el ce ochi de subțire cunoscătoare a putut să ia înaintea criticii, prețuindu-i lucrările pe vremea cînd încă nimeni nu pomenea despre dînsul... I-am explicat că ochiul acela l-a avut tanti Catriona a ta... Cred că astăzi ar fi considerată ca o piesă foarte scumpă.

Gina privi la minutarele care abia se mişcau. Ce repede trecea altădată timpul pentru amîndouă, cînd altceva îşi aveau de spus! Nici nu prindeau de veste că le-a apucat miezul nopții.

— Nu e aşa că e piesă într-un exemplar unic? reveni la întrebare Odeta. Cu ochii închişi face zece-cincisprezece mii de franci francezi.

— Nu ştiu, mărturisi Gina. În această privință eu mă asemăn foahte mult cu tanti Catriona... Am învățat de la dînsa să nu evaluez lucrurile după alte critehii.

Odeta condamnă energic această erezie:

— Fiindcă amîndouă nu trăiți pe pămînt, fetițo dragă...

— Şi cum înțelegi tu a se trăi pe pămînt? întrebă Gina, lărgind ochii verzi sub genele lungi, ca să pară că participă cu pasiune la asemenea discuție.

Gîndul îi era însă departe.

Pieptul mic se dilata într-un singur apel: „Sergiu! Gigi, nu e aşa că tu n-ai vrea să fiu altfel? Să trăiesc pe pămînt, după chipul şi asemănarea Odetei?"

Odeta nu presimți însă distanța dintre dînsele. Declară cu toată gravitatea, care acum făcea parte din riturile proaspetei sale religii:

— În primul rînd, eu, să fiu în locul tantii Catriona, nu m-aş resemna să stau într-o căsuță de periferie. M-aş debarasa de o parte din capitalul neproductiv; căci capital neproductiv numesc eu atîtea bogății cîte vă asfixiază de nu mai încăpeți în camere... Aş vinde jumătate din tablouri, statuete, vaze ețetera... Bineînțeles după o expertiză serioasă, cum se face în străinătate în asemenea cazuri. Şi

m-aş muta foarte simplu într-o vilă din Parcul Filipescu, de exemplu, ca să nu trăiesc în strîmtoare...

— Noi nu thăim în strîmtoare, Odeta! protestă Gina Alimănescu. Am thăit şi thăim altfel decît ceilalţi oameni, şi atîta tot... Mi se pare că pînă acum doi-trei ani găseai încîntătoh felul nostru de a privi viaţa, casa tantii Ca triona, „casa păpuşilor", cum a fost atîta vheme pen tru noi...

— A trecut vîrsta păpuşilor, Gina! predică Odeta, înăl ţînd mîna ca preotul în amvon. A trecut şi pentru tine. Dovadă că ai ajuns la vîrsta altor prostii... *Phostii* ceva mai puţin inofensive.

Gina dădu semne de plecare. Odeta Cristodoreanu, doamna Odeta Leca de trei ceasuri jumătate, după buletinul stării civile, simţi că a depăşit zona tratamentului energic. Cu o violenţă exagerată în glumă, o împinse de umeri la loc şi se aşeză pe un braţ al fotoliului, lîngă dînsa, perseverînd în dorinţa de a-i fi folositoare cu sfatul:

— Nu te impacienta, dragă Gina! Lasă-mă să termin... Eu am convingerea că viaţa voastră, a ta şi a tantii Catriona, are să vă mai aducă surprize neplăcute. Acum văd lucrurile mai limpede, mai matur... Ea a rămas cu o mentalitate specială, falsă, fantastică dacă vrei, amuzantă dacă vrei: de fapt, puerilă. Te-a crescut şi pe tine fără contact direct cu realităţile... Ştiu că ai influenţă asupra ei. Ai putea să uzezi de această influenţă făcînd-o să părăsească locuinţa de la periferie, să se mute în rînd cu lumea bună, cum spuneam. Să trăiţi în normal... Cu atît mai mult cu cît tot ţie au să-ţi rămînă toate odată şi odată...

— Ce oribil vohbeşti tu, Odeta!

— Ce practic, poate vrei să zici! Ţi-am amintit că ai nevoie de o aducere la realitate. Încerc să te ajut şi eu... Şi fii sigură că *phostia* ta — magistratul acela cu care aş vrea să dau ochii şi să-i spun şi eu cîteva vorbe — fii sigură că tot aşa va vedea lucrurile... În afară dacă nu-i un om lipsit

de seriozitate. Insist atît de plicticos, dragă Gina, cu riscul să-ți par peste seamă de prozaică, fiindcă noi avem un exemplu trist în familie.... Unchiul Ioachim, fratele mamei... Gîndindu-mă la viața mătuşii tale, fără să vreau îmi amintesc de el şi de excentricitățile lui... Deşi e cu totul altceva. El e un om răutăcios, teribil... Tanti Catriona a ta e o ființă cum nu se poate mai bună şi slabă la suflet... În fond, însă, la amîndoi s-au manifestat două chipuri deosebite de a nu primi realitatea. Iar realitatea se răzbună, fetițo... Pe unchiul Ioachim Grult într-un fel. Pe tanti Catriona a ta, altfel, indirect, lovind în tine... Ştii că unchiul Ioachim e liber acum?

— Cred că nici n-ah fi trebuit să fie altfel decît liber...

— Vorbeşti ca Barbu şi ca Nadina! exclamă Odeta, contractîndu-şi sprincenele îmbinate.

O îngrijorare brusc răsărită îi urîțea fața, care îşi găsise echilibrul trăsurilor pe veşnicie în placiditate şi calm. Inerția aceasta de apă moartă, o dată ce se turbura în mîlurile adînc aşezate, scotea la iveală în obraz o convulsie respingătoare, de panică şi de ură.

— Vorbeşti ca Barbu şi ca Nadina! repetă cu aprindere. Fără să-ți dai seama ce fel de om este! Eu trebuie să-ți mărturisesc că libertatea lui nu mă lasă tot atît de indiferentă... Mă tem să nu se prezinte acest unchi Ioachim diseară şi să ne facă fasonul. E în stare, numai din răutate.

— Te înşeli, Odeta. Nu-mi pahe un om rău. Un om ciudat, da! Atît cît mi-l amintesc şi aşa cum l-a judecat mintea mea de copilă cînd venea pe la voi.

— Ai spus bine! Aşa cum îl judecai cu mintea ta de copilă! Cu mintea de acum ar trebui să-l judeci altfel. Cum îl judec eu şi cum îl judecă toată lumea! Mă sur prinde cît de mult te potriveşti în păreri cu Nadina. Ea, cel puțin, are o scuză. Ea e singura din familie pe care unchiul Ioachim n-o maltratează cu ricanările lui...

Minutarele se apropiau, în sfîrşit, de cinci fără un sfert. Gina îşi căuta mănuşile şi blana gri-argintie. Se gîndi cu

tristețe că aceasta a fost poate ultima lor întîlnire de prietene, în camera unde altfel se găseau, altfel erau şi altceva îşi aveau de spus. Toți din casă au țintit să le lase încă o dată singure. Îşi închipuiau că mai au de împărtăşit cele din urmă ale lor secrete. Gina aflase, însă, fără drept la nici o aluzie, că prietenia cu Odeta s-a sfîrşit. Nu vor mai avea pentru ce să se caute. Una din ele murise.

— Acum se instalează Nadina în locul meu! rosti Odeta, aruncînd o privire circulară şi indiferentă pereților. Dar sper că nici ea nu are să ocupe mult camera şi are s-o elibereze pentru Fanfan... Cum îi spuneam mamei, ar trebui s-o mărite repede şi degrabă... Imaginează-ți că i se oferă o partidă magnifică şi ea nici nu vrea să audă! Zice că nu-i plac oamenii cu chelie precoce şi cu ochelari... Oamenii posaci! Oamenii serioşi ei i se par oameni posaci...

Odeta îşi conduse prietena pe coridorul unde se înşirau uşile de la camerele copiilor, numeroase, fiindcă neamul lor era numeros. În sufragerie se auzeau ciocniri uşoare de tacîmuri şi şuşotiri de servitoare; pregătirile pentru ospățul de seară al nunții. Mesele însă urmau să fie întinse afară, într-o curte interioară înconjurată de ziduri şi acoperită cu tavan mobil de sticlă; un fost atelier mecanic cumpărat pe vremuri de Nae Cristodoreanu de la vecin şi transformat în grădină, cu pereții căptuşiți de viță-sălbatică şi iederă. Acolo se desfăşurau din primăvară pînă toamna tîrziu petrecerile familiei, în zilele de patroane şi aniversări. Salonul şi holul cu uşile date în lături rămîneau rezervate tineretului pentru dans; biroul lui Nae Cristodoreanu, pentru jucătorii de cărți.

— Poți lua maşina tatii de la minister, propuse Odeta, făcînd semn şoferului, care lepădă cu precipitare ziarul şi trase la scară. Numai să ne-o trimiți imediat îndărăt. Şi nici tu nu întîrzia! La şase jumătate să te prezinți cu domnul magistrat al tău, să-l vedem şi noi la mutră... Nu uita că la şapte trebuie să fii la biserică... Adu-ți şi rochia de seară: te

schimbi în cameră la mine, dacă vrei să ne dai gata numaidecît cu toaletele tale, Pompadurino!

Gina înregistră cu strîngere de inimă lipsa de emoție a prietenei într-o astfel de zi. Calmul desăvîrşit, preocupa rea de nimicuri vulgare şi practice.

Automobilul străbătu străzile golite de lume cu obloanele trase, lipsite de distracția vitrinelor. Numai pe Calea Victoriei începea să se adune publicul cu mers lălîu al serilor de duminică. Dinspre Şosea se întorcea o şcoală de fete, înşirate două cîte două în uniformele negre, însoțite de călugărițe catolice cu poalele pînă în pămînt, cu mătănii pe mînă şi cu aripi albe, scrobite în jurul tîmplelor. O salută un necunoscut. Salutase desigur maşina ministerului. Cinci fără cinci? Ce-ar fi s-o aştepte Sergiu, Gigi, acasă?

— Grăbeşte-te, te hog!

Şoferul apăsă acceleratorul şi slobozi un țipăt de claxon lung şi strident, alungînd trecătorii pe trotuare.

Din nou străzi deşarte. Arar, un rîndaş bălăbănindu-şi mîinile în mers fără țintă. Soldați în permisie de duminică. Un licean învățînd să se țină pe bicicletă, susținut de altul, care îi dă drumul şi face haz din urmă de caraghioasa echilibristică în zigzag.

În colț, la Grădina Tîncăbeascăi, orbul lui Dumnezeu se pregătea de plecare, strîngîndu-şi banii din pălărie într-o basma popească. Doi indivizi, rezemați de zidul de peste drum, cu mîinile înfundate în buzunări, cu mucul de țigară lipit în colțul buzelor, îi urmăreau mişcările pe sub cozorocul şepcilor trase adînc peste ochi.

„Ar fi trebuit poate să-i dau şi eu orbului ceva, de dumineca lui, ca baba Reveica”, gîndi Gina.

Dar automobilul virase la colț. Gina Alimănescu îşi făgădui să-l milostivească mîine.

Încă o stradă şi alta.

— Aici, te hog. Opreşte!

În fața casei aştepta un cupeu înalt şi ridicol de demo dat, cu un cal alb, fantomatic. De pe capră, un vizitiu bătrîn, tot atît de fantomatic, în livrea şi cu barbete albe, salută ridicînd țilindrul de lac în unghi drept.

Gina îşi muşcă buzele contrariată. Tocmai acum îşi găsise să vină prietenul tantii Catriona! Însă portița o trînti voioasă în țițînele de fier. Ce însemnătate mai aveau toate? Îi făcu mosafirului un semn amical şi ştrengăresc de bun găsit, cu palma ridicată spre fereastra deschisă.

PE FEREASTRA DESCHISĂ A biroului străbătea o infernală larmă de copii.

Leon Dobrotescu se opri din mers.

Cu mîinile la spate, înțepenit în haina neagră de văduv, sugrumat de gulerul prea înalt şi strîmt, care-i umfla vinele gîtului, rămase la geam, privind ceata gălăgioasă de afară, din locul viran; traiectoriile mingii de piele zvîrlite cu piciorul, îmbulzeala haimanalelor despoiate şi desculțe strămutîndu-se dintr-un colț în altul, căzînd buluc şi zvîrcolindu-se în ciorchini de trupuri, risipindu-se iarăşi cu urlete şi chiote.

Pe lespezile verzui de granit clădite între spini şi urzici, două fete cu pulpele goale ronțăiau din poală cocoşei albi, cumpărați de la țiganca din Sf. Ioan Nou. Participau la joc de la distanță, sărind în picioare şi asmuțind combatanții cu chiote tot atît de frenetice. Țineau atunci fustele ridicate cu o mînă, ca să nu-şi piardă grăunțele; cu cealaltă, strînsă pumn, gesticulau pasionat, ca spectatoarele luptelor cu tauri. Pe urmă se aşezau brusc calmate să-şi ronțăiască restul de *cocoşeii-floricelele*, ştergîndu-şi gura sărată cu dosul palmei.

Blocurile de piatră aşteptau de trei ani începerea unei construcții. Plodurile cartierului puseseră stăpînire pe terenul împrejmuit cu o iluzorie barieră de sîrmă ghimpată. Acolo îşi făceau veacul: goi, rupți, murdari şi neastîmpărați ca demonii — sănătoşi însă ca nişte pui liberi de sălbăticiune.

Leon Dobrotescu se plecă pe marginea ferestrei, să-i vadă mai deplin.

De zece minute, de cînd s-a întors de la cimitir, încă nu rostise nici un cuvînt. Pe scări şi în hol, nu-l slăbise pe Sergiu de braț. Îl tîrîse în birou cu această chemare mută şi încleştată. De atunci măsura încăperea de la uşă la fereastră, cu paşi egali şi monotoni, amețitori: mersul captivilor între ziduri prea strîmte de celulă.

Acum se oprise întîia oară, privind cu o fixitate neliniştitoare.

Sergiu Miclăuş a rămas rezemat de dulapul bibliotecii. A refuzat scaunul împins de Leon Dobrotescu. Voia să arate aşa că nu poate întîrzia. Se uita cu deznădejde la ceas. Încrucişase brațele pe piept, într-o poză afectată şi teatrală, fără să-şi dea seama ce l-a îmbiat la această atitudine de gravură romantică, străină de firea lui. Minutarele alergau vertiginos. Oare îl mai aştepta Gina?

De la cimitir, în timpul cuvîntărilor nesfîrşite, se gîndise de cîteva ori să se strecoare prin mulțime şi să fugă, indiferent la orice s-ar fi spus şi s-ar fi întîmplat după dînsul. Îl ținuseră prizonier, de un braț, Leon Dobrotescu, de celălalt, Teofana. Toată mila omenească din el se usca pe măsură ce treceau sferturile de ceas. Devenise aşa cum îşi închipuia în copilărie că ajungeau acele ținuturi devastate de blestemele biblice: un fund arid de baltă sărată şi seacă, spuzită la soare, de unde a pierit orice urmă de vegetație vie, unde nu mai coboară nici păsările cerului. Ce voiau toți cu moarta lor şi cu durerea lor?... Unghiile Teofanei i-au lăsat semne vinete în braț prin stofa

hainei. A încercat să-i desprindă mîna cu binişorul. Unghiile se încleştau mai disperat; i-a ghicit reproşul dureros şi uimit din ochii ascunşi sub perdeaua neagră. Ce voiau toţi, ce mai cereau de la el, pe care-l alungaseră acum doi ani din casă ca pe un străin nevrednic de adăpost şi de milă?... Îl mai aştepta oare Gina?... Deasupra sicriului, cînd a început să cadă cea dintîi lopată de ţărînă, s-au plecat toţi cu o stupidă curiozitate să privească. Să vadă, ce?... Şi ministrul întinzînd peste capete, unui reporter de gazetă, textul discursului! Şi individul cu rămăşiţe de pudră roz la nări şi la colţul pleoapelor, tînguind grotesc acelaşi refren pe un glas din ce în ce mai subţiat, din cap, emoţionat de propria sa oraţiune funebră: „Jalnică adu nare, neconsolată familie!" El nu aparţinea acestei familii neconsolate. E străin şi liber. Are drept mai cu seamă acum la libertatea lui de străin... Îl mai aşteaptă oare Gina? Ce poate să-şi imagineze, uitîndu-se la minutarele care înaintează cu atît de neîndurată grabă?

Pe birou se mai aflau cîteva anunţuri de înmormîntare, fără adrese, numai cu timbrele lipite. Sergiu Miclăuş împături una şi o lunecă în buzunarul hainei. „Te hog să nu rămîi prea mult în Platoul Pamir!" Va fi silit acum să-i mărturisească Ginei în ce Platou Pamir a fost el. Îi va despături hîrtia cu chenar negru sub ochi. Iar Gina va înţelege îndată, cu toate că numele lui nu e menţionat în pomelnicul neconsolatei familii. Se află înscrise numele doamnei Anica Stoian, soră; numele lui Vanghele Stoian, cumnat, proprietar de locandă. Numele lui Sergiu Miclăuş lipseşte. Nu le este nimic acestor străini care şi-au în gropat o moartă a lor, numai a lor. Atunci de ce se acaţă de dînsul? De ce înverşunarea aceasta despotică să-i răpească libertatea în ziua cînd îi este mai scumpă? Ministrul s-a simţit dator să-i strîngă mîna: „Eşti cel mai mare dintre copiii neprețuitei colaboratoare... Permite-mi să-ţi amintesc, în calitate de îndurerat prieten al defunctei, că singura sa mîngîiere, în viaţa de dincolo, unde a trecut, va

fi să ştie că îi urmezi cu aceeaşi virtute pe pămînt înălțătoarea sa pildă!" Imbecilul! Smîrcîia din nas şi strănuta... îl mai aştepta oare Gina? „Şi, vezi, nu pleca, te hog, chiar în Platoul Pamir, să te aştept prea mult!..." Îndată ce va şti Gina ce-a însemnat pentru dînsul această zi, are să-i sprijine şi lui fruntea obosită şi grea pe genunchi, aşa cum i-a sprijinit-o el pe piept, astă-noapte, înainte de a se despărți, atunci cînd avea lacrimi în ochi, două boabe tremurătoare de rouă în genele răsucite şi lungi... Oare e un monstru de se gîndeşte numai la aceasta în casa de unde a fost scoasă o moartă abia de cîteva ceasuri? Astă-noapte altceva a simțit, altfel gîndea. Acum a rămas numai avida dorință să dezerteze de la o silnică datorie şi să alerge la Gina... Ce-ar fi să păşească tiptil pînă la uşă cît Leon Dobrotescu e întors cu spatele, să dispară şi să-l lase singur? Monstruos?! Nu e mai monstruos s-o ştie pe Gina aşteptînd? S-ar strecura pînă în camera lui, în cîteva minute şi-ar schimba hainele, ar ieşi pe poarta servitorilor, pe unde fugea şi altădată... Pînă la stația de taxiuri mai sînt cîțiva paşi. Pînă la Gina, mai puțin de zece minute... Dar îl mai aşteaptă Gina? Dincolo, în hol, se aud uşi trîntite, glasul Anicăi Stoian, lovituri de ciocane, paşi tîrşindu-se greu, oameni tîrînd ceva. De bună seamă, desprind scîndurile catafalcului din ținte, pînzele negre, aerisesc încăperile de mirosul tămîiei, mătură florile strivite de tălpi, tot ce a rămas în casă după o moartă. Şi el se gîndeşte cum să fugă mai repede la o nuntă, abia întors de la o înmormîntare... La cimitir s-au întîlnit cu altă îngropăciune. Cei dintr-un cortegiu se întorceau să privească la cei de dincolo, pentru o clipă uitîndu-şi mortul lor... Toate se întîmplă într-un singur oraş, într-o singură zi. Cîți oameni mor oare zilnic în Bucureşti? Ar fi o statistică vrednică de consultat. Cîți mor, cîți se nasc, cîte nunți... Toate se întîmplă într-un singur oraş; iar viii şi morții sînt mai străini unul de altul decît locuitorii din două planete, din două sisteme solare, despărțite în spațiu

cu mii de ani-lumină. Astă-noapte, omul acesta, întors cu spatele, a zguduit ceva în el. Acum îi este un străin. A început să-l urască, fiindcă îl ține prizonier aci... Oare Gina îl mai aşteaptă?

Leon Dobrotescu se răsuci de la geam. Cu batista de doliu îşi tamponă buzele şi mustățile. La alții gestul e natural, după ce au deşertat un pahar de apă ori au sfîrşit un fruct savuros. La dînsul e un tic profesional, de avocat, înainte de a începe să cuvînteze.

Întrebă surd, în batistă:

— Îi vezi? Îi auzi?

Sergiu rămase neclintit în poza teatrală, cu brațele încrucişate pe piept. Gîndi: „Îi spun hotărît că plec. Orice se întîmplă, plec!... Pentru aceste întrebări mă ține aci?" Leon Dobrotescu îi puse mîna pe umăr şi îl îndreptă cu fața spre priveliştea de afară, repetîndu-şi întrebarea:

— Pe aceşti derbedei, îi vezi? Îi auzi?... Nu-ți poți imagina, Sergiu, cît m-a enervat gălăgia aceasta de trei ani încoace. Mă gîndeam la începutul primăverii să intru în legătură cu proprietarul terenului, să plătesc eu costul unei împrejmuiri înalte, de scîndură, numai pentru a alunga haimanalele şi a scăpa de zgomot...

Sergiu privi la ceas. Rosti cu un zvîc de energie liberatoare:

— Tatileon, mă ierți, însă trebuie să plec! Neapărat!

— Nu poți să pleci, Sergiule! îl întrerupse cu blîndețe Leon Dobrotescu. N-ai acest drept. Este pentru mine o chestiune de viață şi de moarte... De altfel, nici n-am să te reții mult. Se întoarse iarăşi cu ochii spre geam, înăbuşindu-şi un hohot sinistru în batistă: Ha-ha! Credeam, de trei ani credeam că voiesc să scap numai de zgomot. Era altceva. Cu totul altceva, Sergiu... Îi vezi? Îi auzi?... Haimanalele de pe stradă. Copii de servitoare, de rîndaşi, de măturători. Desculți, goi, rupți. Ignorînd demnitatea, şi virtutea civică, şi sistemele pedagogice... Sînt sigur că din camerele lor, de trei ani, tot aşa i-au privit

nu o dată copiii mei şi ai Sandei. Jinduind la libertatea haimanalelor... Ai observat ce gît ca un vrej are Teofana? ce urechi are Dudu? ce frunte cu bubulițe, Săndel? Compară-i cu tipurile din manualele de medicină. Rahitism, candidați la scrofuloză... Copiii mei şi ai Sandei. Admirabilii noştri copii, după chipul şi asemănarea noastră... Acum înțelegi puțin, Sergiule? Nu mă enerva zgomotul haimanalelor, ci existența lor, aci vecină, prezentă, afirmîndu-se ca o provocare sub ferestrele casei noastre, transformată într-un templu al virtuților civice, aşa cum o numea adineauri, la cimitir, în fața gropii deschise ministrul cel cu strănuturi... Aş dori să mă asculți altfel, Sergiu. Lasă, te rog, brațele acestea!... la loc pe scaun.

— Tatileon, mă ierți... Vorbim mîine. Eşti obosit... încercă Sergiu o ultimă scăpare.

— Cu neputință! Obosit nu sînt. Oboseala nu mai are nici o însemnătate pentru mine. Şi pentru tine te rog astăzi să fie la fel... Dacă puțin ai luat aminte la înmormîntare, cum s-au petrecut toate, ai înțeles atunci cît de singur sînt, Sergiule... Am avut prieteni, tovarăşi, altădată, altfel, în vremea vieții mele cu Magda... Cu Mado... Cu mama ta, Sergiu... De aceştia m-am îndepărtat eu cînd nu s-au îndepărtat dînşii... Mi-a impus Sanda alții... I-ai văzut cine erau, cum sînt... Se poate numi tot ce-a fost o înmormîntare?... Nu ştiu dacă ai observat alt convoi, sărac, pe care l-am încrucişat la cimitir. Cîțiva oameni: treizeci, patruzeci... Rude ale unui mort nevoiaş, anonim; prieteni de ai mortului, tot anonimi... Au rămas în urmă, respectuoşi, aşteptînd să treacă alaiul cu steaguri în doliu şi cu ministrul, cu delegații şi oratori specializați în discursuri funebre... S-au depărtat pe urmă în fund, spre locurile săracilor. Femei cu broboade, copii care n-au avut de unde să-şi cumpere haine negre. Au încins o bandă de stofă la mînecă... Sînt sigur că n-a rostit nimeni nici o cuvîntare la mormînt. Au plîns însă. L-au plîns pe mort şi i-au plîns pe cei rămaşi. Iar cei rămaşi, cînd s-au întors

acasă, nu s-au descoperit deodată singuri. Nu poți să mă lași singur, Sergiu! Nu-ți cer mult timp. A treia oară, te rog, așază-te pe scaun.

Sergiu Miclăuș trase scaunul cu resemnare. Leon Dobrotescu trecu în dosul biroului. Se instală țeapăn, cu vinele gîtului umflate în gulerul înalt și strîmt. Își împături batista. O puse în buzunar. Cu latul cuțitului de tăiat foile mătură un praf invizibil. Scrijelă cu vîrful de os un ieroglif pe sugativa mapei.

Mărturisi, ridicînd ochii rotunzi și turburi, alburii, ca bilele de sticlă mată din gîtul buteliilor de limonadă:

— Sergiule, presimt că din inima ta a fugit o căldură care aseară încă nu dispăruse... Aceasta îmi îngreuiază cele ce vreau, cele ce trebuie să ți le spun ție nu numai fiindcă sînt singur și fiindcă n-am cui le spune...

Sergiu Miclăuș îngăimă o protestare vagă. Cuvintele rostite de buze n-aveau însă nici o legătură cu gîndurile sale.

— Există și alte pricini care mă îndeamnă să ți le împărtășesc ție, și nu altuia! apăsă Leon Dobrotescu, scrutîndu-i privirea, să descopere o tresărire de interes.

Privirea lui Sergiu Miclăuș era absentă.

Trecuse dincolo de obstacolele materiale, dincolo de pereți, dulapuri de cărți, de statuete indescifrabile, dincolo de alte ziduri, case și străzi. O urmărea pe Gina pregătindu-se de plecare, pășind pragul căsuței din strada Cuțitul de-Argint, închizînd în urmă portița grilajului verde, intrînd deodată într-o negură stranie, opacă, scufundîndu-se ca o înecată.

Se uită la ceas.

Fără îndoială că Gina pleca acum într-adevăr.

N-a fost numai o părelnică plăsmuire a gîndului. A văzut-o închizînd portița, făcînd un semn cu degetele fluturate, depărtîndu-se; toate cu tensiunea unei apariții telepatice, precis proiectînd o clipă a vieții trăită îndeaievea. Dar de ce negura aceasta? De ce scufundîndu-se ca o

înecată?... Pe chipul lui Sergiu Miclăuş întrebările se săpau dureros. Leon Dobrotescu avu amăgirea că îndurerarea era pentru el.

Deschise sertarul biroului. Zgomotul sec îl readuse pe Sergiu la realitatea imediată. În sertarul strict ordonat, după disciplina legendară a casei, apărură o scoarță galbenă de dosar, un mic registru de socoteli, un teanc de bancnote cu banderolele Băncii Naționale neatinse. Deasupra, un revolver de oțel oxidat. Cutia de penițe, altă cutie dreptunghiulară de rezerve pentru creioanele colorate cu automat. Agende, sigilii, ace de metal pentru împerecheat actele, toate orînduite meticulos, cum le mai văzuse Sergiu şi altădată. Nou era revolverul şi nou teancul de bancnote. Leon Dobrotescu le răvăşi fără respect pentru simetrica rînduială. Căută mai adînc. Scoase o cărțulie legată în pînză roşie, decolorată, cu muchiile poleite. O ridică abia atingînd-o cu degetele, ca un fragil odor dezgropat dintr-o tainiță, gata să se risipească în pulbere la un contact mai brutal. Dintre foi desprinse o fotografie subțire, îngustă, pală; i-o întinse peste masă lui Sergiu, vorbind cu tremur în glas:

— O recunoşti, Sergiule?... Ți-o mai aminteşti tu? Măcar, tu, încă...

Sergiu Miclăuş nu mai zărise fotografia aceasta a mamei sale. Nu se afla un al doilea exemplar în sipetul de sus.

Peste borul pălăriei, strînsă la tîmple ca un coif de velur, coboară o voaletă diafană, umbrind jumătate din obrazul Magdei Miclăuş, dînd ochilor migdalați o privire misterioasă, magnetică, din lumea ei ireală.

Era o fotografie neîndemînatică de amator. O imagine fără contururi lămurite, dar tocmai prin această imprecizie a luminilor şi umbrelor, fumegoase, flotante, şterse, mai turburătoare decît obişnuitele efigii fidele şi stricte din fotografiile executate cu perfecție tehnică.

Leon Dobrotescu aştepta cu mîna întinsă peste birou. Cînd căpătă imaginea înapoi, o păstră între degetele înfiorate de tremur, o contemplă îndelung. Se auzea balansul metalic al pendulei. De afară străbătea gălăgia haimanalelor. Dar sunetele erau pentru amîndoi mai slabe, mai depărtate, lipsite de semnificaţia tiranică de adineaori.

Nici Sergiu Miclăuş nu mai gîndea la minutele care trec; nici Leon Dobrotescu, la libertatea provocatoare a derbedeilor din locul viran.

— Aşa era mama ta, Sergiule, cînd am cunoscut-o... Magda, Mado... Singura fiinţă pe care am iubit-o cu adevărat, singura alături de care am fost fericit, pe care îndrăznesc să spun că am făcut-o fericită... De unde această fotografie?... Nu văd o cifră, o dată, un semn... Nimic. Se află ascunsă în carte de douăzeci şi cinci de ani... Cartea ascunsă în bibliotecă, între colecţii de legi şi jurisprudenţe. Acum patru zile le-am descoperit. Ţin să cunoşti împrejurările. Îţi vor explica multe. Hotărîrea de acum, tot ce ţi se pare în purtarea mea fără sens...

Figura spongioasă a lui Leon Dobrotescu pierdea înţepeneala învinetită în gulerul strîmt. Îşi puse amîndouă coatele pe tăblia biroului, îşi cuprinse obrajii în palme şi vorbi cu glas înecat:

— Ţi-am spus aseară că Sanda a murit urît... S-a zvîrcolit, a încercat să fugă din pat... A avut o agonie chinuită. Tot ce putea să contrasteze mai teribil cu firea ei rigidă, stăpînă pe sine, eliminînd surprizele şi slăbiciunile cărnii, a sărmanului animal din noi... Nu accepta moartea. Aceasta a fost! A vorbit fără şir... Printre gemete şi strigăte, cu răstimpuri de delir odios, respingător... Cuvinte pe care n-am bănuit că ştia să le pronunţe gura ei... O priveam şi o ascultam cu spaimă... Nu cu durere, cu spaimă... Se zvîrcolea, delira o muribundă cu totul străină de Sanda... Am trăit şaptesprezece ani într-o casă, am împărţit aceeaşi masă, acelaşi pat... Şi acum n-o recunoşteam. E un

sentiment greu de imaginat, Sergiule, oribil!... O lăsam în paza surorii de caritate, veneam aci şi îmi prindeam capul în palme, ca acum... Cine era femeia care murea?... Unde era Sanda cealaltă, uzurpată de această străină? Deodată, cu patru seri în urmă, au încetat să mă mai tortureze aceste întrebări, spaima, stupoarea, indignarea pe mine însumi... A pus stăpînire pe mine altceva: o nelinişte... Ţi s-a întîmplat vreodată să ai senzaţia că te urmăreşte de undeva o privire? Te crezi singur, departe de orice ochi omenesc, apărat, şi simţi că o privire s-a oprit asupra ta. Aceasta mi s-a întîmplat acum patru seri aci, unde mă închisesem să n-o aud, să n-o văd pe Sanda. Mă ridicam şi nu-mi găseam loc... Mă învîrteam în jurul biroului, încercam să mă gîndesc la spusele medicului, la deznodămîntul inexorabil, la soarta copiilor, egoist, la a mea... Obsesia privirii stăruia mai puternică decît aceste mizerabile tentative de a mă sustrage. Mă oprisem, o clipă, la fereastră. Se potolise zgomotul de afară. Se întuneca. Mă aflam la fereastră şi m-am întors răsucit de umeri ca de-o mînă străină, am mers la dulapul de cărţi cu o siguranţă de hipnotizat care execută altă voinţă, am deschis uşa şi am pus mîna direct pe această carte. Am găsit între scoarţe şi prima foaie imaginea Magdei, şi o mare linişte s-a făcut în mine. Cum se ogoieşte un vînt... O explicaţie nu există, nici n-o caut... Destul că o mare linişte s-a făcut în mine... Crezi că delirez şi eu, Sergiule?

— Nu, Tatileon... Ascult. Încerc să pricep.

Leon Dobrotescu îşi desprinse obrajii din palme.

Pe faţa spongioasă se cunoşteau urmele degetelor, mai albe, recăpătîndu-şi treptat coloarea o dată cu fluxul sîngelui. Rezemat cu ceafa de spătarul înalt, urmă cu tonul obiectiv al unui povestitor care se mulţumeşte să expună faptele, fără năzuinţa vană de a le găsi explicare:

— Inutil să încerci a pricepe o întîmplare ca aceasta, Sergiule! Poate să aibă o interpretare mistică, dar şi una foarte banală... Nu e întîia oară cînd o carte, într-o

bibliotecă de alte opt-nouă sute, rămîne trecută cu vederea vreme de ani. Ți-am spus că se afla asfixiată între tratate şi jurisprudențe... Uite, colo, rîndul cel de sus. E foarte probabil că de zeci de ori ochiul şi mîna mea au trecut peste dînsa cînd aveam nevoie de un text ori de un comentator pentru a pregăti o pledoarie... Ochiul şi mîna au trecut fără să se oprească fiindcă nu mă interesa atunci cărțulia; era o instrusă. Deci prezența n-o dau pe socoteala unor circumstanțe misterioase. Altceva însă îmi pare că a fost de ordinea revelațiilor. Ceea ce s-a petrecut cu mine. În mine. Originea fenomenului nu era în afară. Era aci şi aci, Sergiule!

Leon Dobrotescu însoți ultimele cuvinte, ducînd pe rînd arătătorul la frunte şi la inimă.

— Aci şi aci! repetă.

„Are nevoie de linişte, de odihnă. I-ar face bine acum un calmant; un somn de 24 ore. Comprimatele pe care mi le tot îndesa astă-noapte Matei”... gîndi Sergiu Miclăuş.

— Ghicesc! exclamă înăbuşit Leon Dobrotescu. Încă o dată mă urmăreşte şi în ceasul acesta o pedeapsă... Ce greu este să-ți exprimi o realitate subtilă din tine cînd te-ai învățat să reacționezi numai în funcție de profesie, de obicei, cu gesturi şi cuvinte de-a gata! Ne aflăm într-un birou de advocat. Zidurile acestea au auzit tot felul de spovedanii; unele dramatice, multe meschine. Pe toate le-am ascultat, le-am pătruns în firul lor cel mai încîlcit şi secret; tuturor le-am găsit o soluție... Pe toate le-am pledat cu reuşită, fiindcă erau ale altora. Iar cînd e vorba să lămuresc ceva decisiv pentru mine, făcînd parte din mine, nu mai găsesc vorbele cele vii şi fireşti... Mă împiedic în formulele uzate ale profesiei, în gesturi de pledant la juriați... Totuşi, e foarte simplu ceea ce voiam să-ți spun, Sergiule. Extraordinar de simplu!... Şaptesprezece ani am fost orb, opac, mecanizat. Am trăit prin voința Sandei, în universul Sandei. Din asemenea pricină, cartea aceasta n-a existat pentru mine, chiar dacă aş fi luat-o în mînă şi i-aş fi

pipăit scoarțele. Cum poate s-a şi întîmplat. N-avea o realitate perceptibilă pentru simțurile mele de atunci. Acum patru seri a căzut o perdea. M-am dus direct la cărțulia din dulap cu imaginea Magdei, fiindcă pentru mine abia din acel moment aveau iarăşi o realitate... Reîncepînd de acum patru seri... Nu e simplu? Extraordinar de simplu?

Leon Dobrotescu se opri, aşteptînd o încuviințare. Sergiu nu-i putea suporta privirea exaltată. Vorbi, întorcînd ochii spre fereastră:

— Tatileon, pentru cineva dinafară asemenea sondaje în subconştient nu par atît de simple, atît de extraordinar de simple...

— Altceva atunci... se încăpățînă Leon Dobrotescu. Am fost confuz. Ți-am spus că nu mă mai servesc cuvintele. Îmi fug. Mă trădează. Era mai cuminte să mă servesc de o analogie. Admiți că un mormoloc percepe universul cu simțurile pe care i le-a dat specia? Admiți că o pasăre percepe acelaşi univers cu alte simțuri? Fatal, fiecare are o altă viziune a universului. Nu există o corespondență între ele... Aceeaşi grădină e altceva pentru o broască, o pasăre, un melc, un vițel, grădinarul care o îngrijeşte şi vizitatorul care o admiră. Cu mine s-a întîmplat o ruptură, o mutație dintr-o specie în alta... Ani de zile, din copilărie pînă ce-am cunoscut-o pe Sanda, am aparținut unei specii... Am trăit viața acelei specii, într-un univers perceput ca atare. Prin Sanda am fost înglobat cu sila unei specii străine de adevărata mea structură. Acum patru seri am fost restituit speciei mele. Natura a reparat o eroare.

Sergiu Miclăuş se înduioşă de aceste divagații, de înfățişarea omului cu părul ciufulit de năduşeală, cu obrazul torturat de jalnica neputință de a da expresie limpede gîndurilor poate mai puțin confuze din el.

Murmură:

— Tatileon, cred că altfel povestite toate, în alte condiții, mai calm...

— Sînt calm! întrerupse Leon Dobrotescu, ridicînd glasul şi pumnul cu o vehemenţă care îi dezminţea spusele. Sînt calm, dar sînt prea singur, Sergiule. Adăugă, schimbînd vocea scăzută şi rugătoare: Uite, sînt calm. Sînt calm, Sergiule...

Leon Dobrotescu îşi astupă ochii cu palmele. Rămase un timp neclintit, cu faţa ascunsă, cu coatele sprijinite în tăblia biroului.

Era extraordinar de simplu tot ce avea el de spus, dar acum ştia că nu le va mai spune nimănui.

Nădăjduise că le va presimţi copilul Magdei. Trei zile, a trăit în această amăgire şi aşteptare. Poate că astă noapte ar mai fi fost încă timpul. I s-a părut că se făcuse între dînşii o legătură prin antene sensibile şi fine. Acum, era prea tîrziu. Antenele s-au închis. Comunicarea de la unul la altul fusese suspendată. Bunăvoinţa, explicaţiile, cuvintele multe şi împleticite nu mai erau de nici un ajutor.

Cu patru seri în urmă, descoperise că viaţa lui cea adevărată o trăise numai alături de Magda. În cei doi ani ai tinereţii, alături de dînsa, n-a existat nici un proiect ambiţios de viitor, nici o aspiraţie de înălţare în regiunile superioare ale umanităţii, nici un devotament în afară de cel egoist, restrîns şi încîntător, al lor, al unuia pentru celălalt. Nu ştiau ce se va întîmpla cu dînşii a doua zi. Averea Magdei o devorase Anton Miclăuş, o dată cu propria lui avere. Casa era grevată de ipoteci. Iar el, al doilea soţ, era un debutant fără pasiune de meserie, fără clientelă, pledînd pe apucate. Adeseori masa de a doua zi devenea o problemă. Nu plăteau apa, ca să-şi poată cumpăra Magda o pălărie. Au renunţat altădată la un vagon de lemne angajat şi la arvuna plătită ca să plece două săptămîni la Constanţa. Toată iarna şi-au furnizat apoi lemnele cu ţîrîita, cîte două-trei sute de kilograme. S-au strîns cu focul în două camere. Dar fericit a fost numai aşa şi numai atunci. Poate că era o viaţă inferioară, lipsită de noblеţe şi

de eroism. Poate că şi el era o făptură inferioară, lipsită de noblețe, de abnegație şi de eroism.

Sanda a introdus altă ordine. Sub influența ei a căpătat cultul existențelor rectiline. Şaptesprezece ani s-a asfixiat într-o atmosferă irespirabilă, fără să-şi dea seamă de ce toate izbînzile de carieră, prosperitatea bănească, prestigiul în barou şi în politică nu-i dădeau nici o mulțumire. S-a schimbat şi la chip. Cu încetul, pe nesimțite, a luat şi el înfățişarea Sandei, gesturile ei, o dată cu formulele ei. Trădase amintirea Magdei. Murise pentru el a doua oară. I se părea că a fost absurdă viața lor din cei doi ani de neprevăzut şi capricii. Rupsese legăturile cu prietenii de atunci, cu tovarăşii de atunci. Devenise un manechin articulat cu rotițe, mişcîndu-se după cum poruncea mecanismul răsucit de o altă mînă.

Iar rătăcirea i s-a luminat într-o singură clipă, acum patru seri.

Încă nu murise Sanda, se zvîrcolea în altă singurătate, a ei, cînd a simțit că în ființa sa ascunsă nu-l deznădăjduia deznodămîntul anunțat de medici cu precizie de ceasuri şi minute. Nu-l durea acest deznodămînt, cum nu l-au durut nici zvîrcolirile muribundei. Îl aştepta. Cu un inconştient sofism al cugetului, se înşela, spunîndu-şi că aşteaptă s-o vadă în rigiditatea morții, fiindcă numai aşa se vor sfîrşi cumplitele şi degradantele spasmuri de agonie. Aşa afirmau medicii; aşa şopteau prin unghere cele două surori de caritate cînd îşi treceau schimbul de zi şi de noapte, cu fiolele de injecții; aşa s-a împăcat şi el cu gîndul. Să se termine mai repede, pentru ca să scape bolnava de chinuri. Adevărul era, însă, că aştepta moartea Sandei ca o dezlegare din lanțuri. Cu două săptămîni înainte de boala ei, asemenea gînd i s-ar fi părut înfricoşător şi mizerabil. Acum ştie că în zăcămîntul întunecat al sufletului i-a fost o dorință tăinuită dintotdeauna, ignorată de controlul conştiinței, păstrîndu-se totuşi vie. Iar Sanda a ştiut-o şi ea aceasta. E sigur că a ştiut-o. În ceasul din urmă i-a prins

mîna, repetîndu-i aceleaşi şi aceleaşi cuvinte: „Tu ai să mă ierți, Leon? Am crezut că e bine ce fac... Tu ai să mă ierți, Leon?”... Aşadar, măcar atunci, la hotarul dintre viață şi moarte, a înțeles că totul a fost o mare eroare. Nu durerile o chinuiau. Nu spaima de moarte. Ci gîndul că moartea o împiedică să mai repare eroarea în care au trăit amîndoi. Şi în ultimele clipe s-a liniştit. Moartea i-a scris pe chip o împăcare neaşteptată şi supranaturală. Poate a plecat cu siguranța că pentru amîndoi e mai bine aşa, deşi prea tîrziu. Rămînea el singur să repare eroarea, să se întoarcă la viața pentru care a fost hărăzit...

Sanda era acum în pămînt. El cunoştea ce-i rămîne de făcut. Va lipsi o lună, două, un an poate... Atît cît se va arăta nevoie pînă ce se va regăsi. Viața cea veche, adevărată e închisă pentru dînsul. Timpul a lăsat urme; şaptesprezece ani i-au deformat ființa, cugetul, vocabularul chiar... Dar se va mulțumi cu o umbră a ceea ce a fost şi ar mai fi putut să fie. Se va întoarce să-şi crească altfel copiii, suprimînd catehismul virtuților laice, preceptele ucigaşe, tot ce i-a înăbuşit şi pe dînşii, l-a înăbuşit şi pe el. Poate o sfoară de pămînt, cu muncă brută în aer liber şi cu satisfacții simple, într-o casă de țară; poate aceasta ar fi o soluție. Poate există alta pe care acum încă n-o întrevede... A crezut că feciorul Magdei era singurul destinat să-l asculte şi să-l înțeleagă; fiindcă era copil al Magdei, sînge din sîngele ei; fiindcă toate se cercau ascultate şi înțelese de cineva. S-a înşelat! Este şi Sergiu un străin ca oricare altul. L-a îndepărtat, a făcut din el un străin. Toate aci sînt străine şi reci.

Leon Dobrotescu îşi descoperi încă o dată fața din palme. Îşi îmbumbie haina corect, îşi potrivi nodul cravății, gulerul înalt şi strîmt, părul umed la tîmple. În dosul biroului avu din nou înfățişarea profesională, advocatul care expune unui client punctul de vedere într-un litigiu şi sorții de izbîndă într-un proces. Dar obrazul îi era foarte palid, galben-verzui. Sergiu Miclăuş îşi aminti cu dezgust pielița

păsărilor tăiate şi jumulite din vitrina băcăniilor, albeaţa golită de sînge, petele vinete, carnea flască şi moartă, conservată în frigider.

— Mă ierţi, Sergiule? întrebă Leon Dobrotescu. Ai avut dreptate! Sînt obosit... Sîntem obosiţi amîndoi. Te-am făcut să pierzi timpul zadarnic. Să trecem la cîteva chestiuni de ordin practic. Privi la pendul: În zece minute am terminat. Scoase din sertar dosarul cu scoarţele galbene, o agendă, micul registru de socoteli; alese un teanc de bancnote, din trei. S-o iau metodic. Ai fi dispus să-ţi dai demisia şi să revii aci, Sergiule? Ţi-aş preda toate procesele în curs... Rămîi asociatul meu, deşi eu voi figura numai cu numele. Asociat, fiindcă numele meu ţi-ar asigura o clientelă. Secretarul actual e un tînăr aproape de vîrsta ta, muncitor şi serios. Te va pune în curent şi-ţi va fi de un folos. Ce răspunzi la aceasta?

Sergiu se gîndi: „Aş avea nevoie să o întreb pe Gina. Numai ea ar decide dacă vom rămîne aci, sau la Oradea Mare a ei, sau la mine, în tîrgul meu.” Se deprinsese atît de mult cu ideea că viaţa lor va fi de acum înainte nedespărţită, i se părea că se cunosc şi că se iubesc de atîta vreme şi pentru veşnicie, încît nici o clipă nu se îndoi că toate depind numai de o hotărîre a Ginei.

— Ce răspunzi, Sergiule? stărui Leon Dobrotescu, surprins de această şovăială.

— Tatileon, aş avea nevoie de un răgaz. Să mă deprind cu ideea. E atît de neaşteptat!... În două-trei zile, aş da un răspuns chibzuit...

„În două-trei zile, aş avea timp să am cuvîntul Ginei”, gîndea Sergiu. Dar nu explică anume cum înţelegea el să chibzuiască răspunsul şi anume cu cine.

— În două-trei zile?... Cam tîrziu, Sergiule. Ţi-am spus, mi se pare, că am de gînd să plec chiar în noaptea aceasta... Mă sufocă zidurile... În orice caz, am fixat pe hîrtie toate dispoziţiile mele pentru secretar. Te va pune el în cunoştinţă dacă vei hotărî aşa cum doresc eu. De nu,

are alte dispoziții... Să consider acest capitol lăsat în suspensie şi să trecem la altul. Ai păstrat vreodată o socoteală de încasările tale după majorat?

— Nu, Tatileon, mărturisi Sergiu Miclăuş, plecînd ochii în pămînt.

Era o întrebare penibilă pentru el. Abuzase de oamenii care l-au crescut. Uitase că nu însemna nimic pentru dînşii şi că fusese un tolerat în casă: în anii de pierzanie le sustrăgea banii sub cele mai extravagante pretexte. După exilul de unde se întorcea tămăduit, purtarea din acei ani i se părea mai greu de iertat. Poate se afla o singură cale pentru a restitui sumele. Să primească rolul de asociat în treburile de advocatură ale lui Leon Dobrotescu, să muncească din răsputeri doi-trei ani şi să pună lunar o cotă la o parte, pînă la o achitare totală.

Leon Dobrotescu deschise carnetul de socoteli, citi o coloană de cifre. Totalul depăşea cu mult suma pe care şi-o închipuise Sergiu.

Leon Dobrotescu adăugă:

— Se află însemnați numai banii despre care ştia şi Sanda. Multe cifre sînt scrise chiar de mîna ei... Pentru celelalte sume n-am păstrat nici o socoteală. Cred că le recunoşti, Sergiule?

— Da, Tatileon! oftă Sergiu, îmbujorat de ruşine şi de umilință pînă în vîrful urechilor.

— Atunci să considerăm şi acest capitol încheiat. A fost pentru tine o lecție, Sergiule. A trecut. Ți-a folosit, după cum văd. Aceasta îmi pare singurul lucru important. Socotelile pot să dispară.

Leon Dobrotescu rupse foile micului registru, le mototoli şi le aruncă în coşul de lîngă birou.

— Tatileon, cum să-ți mulțumesc?... îngăimă Sergiu Miclăuş ridicîndu-se de pe scaun.

Leon Dobrotescu îi făcu semn cu mîna să rămînă la loc. Mulțumirile n-aveau ce căuta între dînşii. Ani îndelungi

crezuse că le-a făcut toate pentru Sergiu. Le făcuse numai pentru copilul Magdei.

Trase în față dosarul cu scoarțele galbene:

— Şi acum al treilea capitol, Sergiule. Am aci toate actele casei şi toate documentele tutelei, din vremea cînd erai minor. Socoteala am făcut-o o dată la majoratul tău. E bine s-o revizuim. Trebuie să ştii că te-am frustrat. Cu bună-ştiință, în complicitate cu Sanda. Nu protesta! E adevărul. Împotriva ta, apărîndu-te pe tine de tine, am vrut să-ți păstrăm o rezervă... Casa Magdei, a ta deci, a rămas grevată de trei ipoteci. Datorii în condițiile cele mai oneroase. Nici mama ta, nici tatăl tău n-au fost buni administratori. S-ar fi spus că aşteptau să se întîmple a doua zi un cataclism cosmic sau un miracol pentru a rezolva problemele de existență. Doi ani, cît a trăit Magda, am continuat şi eu acelaşi fel de a privi viața... A survenit Sanda. Am gospodărit moştenirea ta altfel. Am achitat datoriile pe măsură ce ne-au îngăduit mijloacele. Am radiat ipotecile şi am cumpărat noi casa, la licitație, după toate formele prevăzute de lege şi aprobate de secția tutelelor. Disponibilul ți-a revenit la majorat. Spre al meu regret, am făcut imprudența să nu rezist la stăruințele tale. Ți-am depus banii la bancă, de unde tu i-ai ridicat cînd ai vrut... I-ai părăduit. Licitația şi cumpărarea au avut de bază o estimație a tribunalului, care mi s-a părut atît mie, cît şi Sandei inferioară valorii reale. Ne-am hotărît — şi ideea a pornit de la Sanda — ne-am hotărît să-ți punem la o parte diferența, fără ştiința ta, ca să-ți servească atunci cînd vei da dovadă de maturitate; o maturitate alta decît aceea presupusă de lege. Îmi face impresia că abia acum ai ajuns la adevăratul majorat. Deci am judecat bine... Sanda a judecat bine. Suma se ridică astăzi la nouăzeci şi ceva de mii de lei. Nouăzeci şi patru de mii patru sute, exact. Să spunem o sută. Banii îi ai aci. Te rog să-i numeri.

Leon Dobrotescu făcu să sară banderola cu unghia şi îi întinse în evantai bancnotele cu miros proaspăt de ceară şi

cerneală. Sergiu Miclăuş articulă cuvinte fără înţeles. Cît de nedrept fusese el cu Tatileon, cu Mamisanda, cu toţi! Îl apăraseră într-adevăr de el însuşi, împotriva sa însăşi. Cu o preştiinţă misterioasă, aceşti străini, după ce-i înduraseră faptele de copil, nebuniile adolescenţei şi tinereţii dintîi, tot dînşii i-au păstrat putinţa să-şi înjghebeze modestul cămin la care năzuia de astă-noapte, de cînd a cunoscut-o pe Gina, de cînd o iubeşte pe Gina. Se ridică înconjurînd biroul şi încercînd să-l îmbrăţişeze pe Leon Dobrotescu într-o stîngace pornire de recunoştinţă şi de remuşcare.

— Am fost un ingrat, Tatileon... Numai voi aţi ştiut să vedeţi limpede în mine, dincolo de mine... Numai voi, tu şi Mamisanda...

Leon Dobrotescu îi opri cuvintele pe buze:

— Ajunge, Sergiule. Ştii bine că nu-mi plac efuziunile acestea femeieşti...

Nu trecuseră multe clipe de cînd le căuta, le cerşea, avea nevoie de ele. Acum antenele lui erau închise. Rămase ţeapăn, în hainele strîns îmbumbiate, în scaunul cu spătar înalt.

— Numără, te rog! spuse cu răceală.

Sergiu Miclăuş îndoi teancul de hîrtii şi îl puse în buzunarul pantalonului, la spate, fără să numere, stingherit de privirea ghiţoasă, profesională a lui Leon Dobrotescu. Nu află acel cuvînt rar, nespus, unic care să umple golul dintre dînşii. Se auzea iarăşi balansul ritmic al pendulului. Unde are s-o mai găsească oare pe Gina acum? Se auzea iarăşi gălăgia haimanalelor din locul viran, sfîrşind ultima lor joacă pe ziua de azi. În hol încetase zgomotul paşilor. Pe scări răsună glasul lui madam Stoian. Se trînti o uşă. Un clopot de tramvai vuia depărtîndu-se.

— Erai grăbit, Sergiule! îi aminti Leon Dobrotescu. Nu te mai reţin. Eşti liber.

Se înălţă din scaun cu o mînă sprijinită pe marginea biroului. Tot aşa îşi concedia clienţii cînd uitau cît de preţios

e timpul avocatului Leon Dobrotescu şi se întindeau la vorbă, recapitulînd amănunte de prisos pentru susținerea unui proces. Sergiu se simți vinovat. Mai vinovat decît la plecarea din casă, cu doi ani în urmă. Ştia că altceva aşteptase de la dînsul Leon Dobrotescu şi că el i-a înşelat aşteptarea. Orice ar mai fi încercat acum, era fățarnic şi van.

Întrebă, totuşi:

— Şi cînd pleci, Tatileon? Unde pleci?...

Leon Dobrotescu îşi tamponă buzele uscate cu batista de doliu. Cuvintele sunară înăbuşit în căluşul de olandă:

— Nu are nici o importanță unde plec. În orice caz, departe de aci şi cît mai curînd.

Cu remuşcare, Sergiu Miclăuş încercă să arate că nu-l lasă nesimțitor aceste hotărîri.

— Dar copiii, Tatileon? Nu pot rămîne singuri...

— Am luat dispoziții! fu răspunsul sec.

— Era vorba de o remaniere...

— Ha-ha! Era vorba de-o remaniere? hohoti lugubru Leon Dobrotescu. Atît mă cunoşti tu, Sergiule? Aceasta crezi tu că mă interesează într-o zi ca aceasta? Era vorba de o remaniere! Se va face fără mine, spre uşurarea multora... Erai grăbit. Pierzi timpul...

Sergiu Miclăuş voi să-l îmbrățişeze. Leon Dobrotescu îl opri cu un surîs amar şi ironic. Acesta nu era copilul Magdei. Era al lui Anton Miclăuş! Şi ciudat, simți ceea ce nu cunoscuse niciodată — o gelozie dincolo de ani şi de morminte pentru acest Anton Miclăuş, primul bărbat al Magdei. Sergiu avea numai ochii lui Mado; încolo, toate le moştenise de la omul care şi-a pierdut averea în joc de cărți, cai de curse şi petreceri de pomină. Omul pe care îl aştepta Magda pînă în zori, cu lumina aprinsă, tresărind la fiecare pas de pe stradă. Cum l-ar fi putut înțelege un străin, feciorul lui Anton Miclăuş? Un copil al lui şi al Magdei l-ar fi înțeles. Numai copilul acela l-ar fi înțeles, pe care atît îl aşteptase şi nu le-a venit.

Din uşă, Sergiu mai întoarse ochii.

Leon Dobrotescu rămase în picioare, în faţa biroului, cu latul palmei pe cartea cu scoarţele de pînză roşie.

Strînse din umeri, resemnîndu-se neputinţei. Într-adevăr, între un om şi alt om nu există nici o comunicare. Chiar dacă îi apropie într-o clipă ceva, clipa de contopire nu coincide. Se depărtează, se contractează fiecare ca melcii în spirala lor de calcar. Sergiu traversă holul în vîrful degete-lor, ca şi cum moarta se mai afla încă în cealaltă cameră. Dispăruse vălul cernit din oglindă. Covoarele erau întinse la loc. La locurile lor erau şi scaunele nichelate, ca ţevile răsucite de alambic. Urcă în odaie, plănuindu-şi plecarea. Papanaş, pisicul cenuşiu, se strecură o dată cu el pe uşă, torcînd şi alintîndu-se.

— Scuzele mele, amice! Ai dat greş. Acum n-am timp.

Papanaş nu voia să ştie. Sări pe pat, ascuţindu-ţi ca într-o scoarţă de copac ghearele în stofa smochingului întins de Matei.

— A! Nu! se supără Sergiu. Te cam întreci, domnule Papanaş! Hai, gata! Adio!...

Îl apucă de ceafă şi îl scoase în antret, închizînd uşa după dînsul. Pisicul mieună afară. Sergiu se silea să nu-i audă chemarea. Tot aşa scînceau cerîndu-se înăuntru şi ceilalţi pisici, Papanaş I şi al II-lea, în anii de altădată. Întotdeauna la el găseau adăpost şi dezmierdare. Acum nu avea timp. Niciodată nu i-a fost atît de scump timpul. Alături de smochingul călcat şi aerisit se aflau cămaşa pregătită de Matei, gulerul şi funta neagră de mătase. Exact cum le aşeza de atîtea ori, altădată, sluga bătrînă şi complice; cum poate tot aşa aşeza echipamentul lui Anton Miclăuş pentru expediţiile sale de noapte. Dacă Matei n-ar fi dispărut îndată după înmormîntare, l-ar fi trimis cu răspuns la Gina. Era iscusit şi în asemenea misiuni. Ar fi dus ştire Ginei să nu-l aştepte, ar fi rugat-o să-i scrie un cuvînt, unde să vină şi cum să se prezinte, oaspe nepoftit la o nuntă de necunoscuţi. Acum răspunsul acela îl va găsi

fără îndoială acasă, în strada Cuțitul-de-Argint. Dar cîteva rînduri ar fi cruțat-o pe Gina de neastîmpărul aşteptării, de cine ştie ce gînduri şi închipuiri.

Ținînd cămaşa în mînă, Sergiu se apropie de fereastră să-i prindă butonii de perle în piepți — butonii moşteniți de la Anton Miclăuş.

Privi afară. Rămase cu ochii lărgiți de uimire. Leon Dobrotescu ieşise în stradă fără pălărie, țeapăn în straiele negre şi strîmte, purtînd între degete batista cu chenar negru. Se uită îndărăt spre uşă. Îşi pipăi creştetul cu păr rar şi asudat, sub care de sus se vedea începutul de chelie lucie. Făcu un pas spre intrare. Desigur, se gîndise să se întoarcă şi să-şi ia pălăria. Renunță. Se depărtă spre capătul trotuarului.

Sergiu îşi aminti revolverul din sertar, răspunsurile lui bizare: „În orice caz, plec departe de aci şi cît mai curînd".

Aruncă butonii şi cămaşa, smulse fetrul cenuşiu din cuier, trînti uşa, zdrobi sub tălpi laba lui Papanaş şi se repezi pe scări. N-auzi sfîşietoarea clamoare a pisicului care a umplut casa în urma sa.

În stradă, grăbi pasul. Apoi, cînd fu aproape, îl potrivi după mersul lui Leon Dobrotescu. Un trecător se opri să măsoare din ochi omul fără pălărie, călcînd sacadat şi ținînd în mînă batista cu banda de doliu. În dreptul lui Sergiu Miclăuş ridică din sprincene întrebător şi făcu un semn jovial cu degetul la tîmplă, adică: „Ce-i cu individul? Atins la cap sau numai atins de băutură?" Sergiu se cutremură de această cruzime, care transformă o suferință omenească numai într-un spectacol curios pentru ceilalți semeni. Răspunse cu o pantomimă identică, ducînd degetele la gură, adică: „Nimic neobişnuit. Băutura." Trecătorul se linişti. Spectacolul îşi pierdea interesul. Un om beat în zi de duminică se poate vedea pe toate străzile. Aprinse țigara şi îşi căută de drum.

Sergiu Miclăuş se dădu lîngă un stîlp de tramvai. Leon Dobrotescu ajunsese la stația de automobile, parlamenta

cu un şofer. Probabil că adresa rostită sau numai înfăţişarea clientului nu inspirau prea multă încredere. Leon Dobrotescu scoase port biletul. Şoferul păru satisfăcut. Îşi cerea iertare, ducînd mîna la caschetă. Coborî steguleţul roşu al aparatului şi deschise portiera. Sergiu Miclăuş sări în al doilea taxi din staţie.

— Repede! Să nu-l scapi din ochi!

— ...ţeles! Numai de n-or face spre centru, să dăm peste stopuri...

Automobilul din faţă nu apucă spre centru. Începînd de la a doua stradă, Sergiu pricepu că merg spre cimitir. Pe acelaşi drum unde cu trei ceasuri înainte urca agale convoiul funebru al Sandei Dobrotescu. Ce însemnau toate acestea? Ce s-ar fi cuvenit oare să facă acum? Sergiu Miclăuş îşi strînse tîmplele între degete. Încă o dată se îndepărta de Gina. Ce căuta Leon Dobrotescu la cimitir? Nu e întîia oară cînd un văduv se sinucide pe mormîntul tovarăşei de viaţă. Poate că datoria lui e să-i iasă înainte la poarta cimitirului, să-i reteze calea, să-l apuce de braţ, să-l aducă îndărăt cu sila. Poate că la ora aceasta poarta cimitirului e închisă. Ar fi un noroc. S-ar simplifica misiunea lui. S-ar întîlni faţă în faţă. I-ar spune că şi el a venit pentru a îngenunchea pe mormîntul proaspăt al Mamisandei, acum, cînd nu mai e lume, în tăcerea şi singurătatea prielnică reculegerilor.

— Mi se pare că mergem spre Belu! se dădu cu gîndul şi omul de la volan.

Sergiu se răsuci să privească îndărăt cerul învîlvătat al apusului. Peste o jumătate de oră va fi noapte. Toate conspiră să-l despartă de Gina.

Aruncă ochi duşmănoşi trecătorilor de pe trotuare, care se întorceau fără grijă spre casă, liberi şi tîrîndu-şi paşii după plimbarea lor de duminecă. Pe toţi îi pizmuia; pe toţi, fără deosebire. Femeia aceasta însărcinată, cu doi copii alături. Şi plutonierul încătărămat în curele. Şi cumetrele, care stau la sfat rezemate de zaplaz. Toţi au avut astăzi o zi

a lor, liberă. Mulți n-au ştiut cum să-şi umple ceasurile. Li s-a părut o duminecă prea lungă. Măcar de-ar fi putut să trimită Ginei un răspuns. Matei a plecat fără să ceară învoire, fără să spună unde se duce. Ca dintr-o casă care a rămas fără stăpîni. Unul în mormînt, celălalt rătăcind pe străzi cu capul gol. Poate că Matei a plecat să-şi caute Reveica lui. Unde a mai auzit numele acesta? Reveica. Heveica... Aşa i-a pronunțat numele Gina. Poate că aşa chiar l-a şi pronunțat. Baba Heveica... N-avu cînd sfîrşi gîndul...

— Ce vă spuneam eu?! întrebă şoferul frînînd. La Belu am ajuns!

Sergiu Miclăuş sări jos. Leon Dobrotescu pornise înainte. Mergea țeapăn, cu o mînă prinsă în nasturii hainei, cu fruntea goală în sus, cu batista în cealaltă mînă. Nu în toarse ochii nici cînd auzi paşii în spatele său. Sergiu Miclăuş n-avu curaj să-l oprească. Încetini mersul. Ocoli pe o potecă îngustă, lăturalnică, să-i iasă înainte la mormîntul acoperit de cunune şi jerbe proaspete.

Aşteptă.

Leon Dobrotescu se aplecă de mijloc, rupse dintr-o jerbă cîteva flori albe, îşi tamponă gura şi mustățile cu batista de văduv, după vechiul său tic.

Nu arăta nici un semn de emoție în fața groapei cu țărîna acoperind numai de cîteva ceasuri un trup omenesc.

Tovarăşa lui de viață. Şi totuşi, mormîntul încărcat de flori, cu provizoria cruce de stejar, era mai sfîşietor decît toate celelalte. Pe acelea încolțise iarba, creşteau flori, se lăsase pămîntul. Erau încorporate veşniciei. Mormîntul Sandei Dobrotescu părea încă străin, nelalocul său; s-ar fi spus că la noapte, în prima lui noapte de cimitir, se va simți înfricoşat de vecinătatea celorlalte morminte care se află în patria lor de zeci şi zeci de ani.

Leon Dobrotescu tuşi în batistă. Se răsuci pe călcîie. Porni spre fundul cimitirului.

,,Acum ar trebui să mă apropii", gîndi Sergiu Miclăuş

Dar mai puternică decît cugetul, o curiozitate bolnavă îl împiedică să-şi ducă la îndeplinire intenția. Păşi peste morminte, păstrînd distanța. Leon Dobrotescu nu privea nici în dreapta, nici în stînga. Mergea țintă, deşi drumul acesta nu-l bătuse de ani. Cînd se apropie de mormîntul Magdei, tălpile lui Sergiu s-au încleştat de pămînt. Îşi acoperi ochii. Aşteptă detunătura. Pocnetul sec în aerul limpede al amurgului de mai.

Pocnetul întîrzia. Sergiu crezu că s-a rupt sortilegiul care-l ținea împietrit. Se pregăti să se repeadă, să smulgă din mîna lui Leon Dobrotescu arma de oțel oxidat. N-avea nevoie s-o facă nici aceasta. Leon Dobrotescu nu ținea nici o armă în mînă, nu-şi apropiase nici o țeavă ucigaşă de tîmplă.

Văduvul moartei de dincolo, cu mormîntul proaspăt şi asfixiat de coroane, se înclinase într-un singur genunchi pe mormîntul vechi şi uitat. Aci crescuse iarbă de mult; era un mormînt încorporat cimitirului, veşniciei, împăcă rii cu marea uitare. Se lăsase pămîntul, se scufundase crucea de granit. Ca orice mormînt părăsit de grija oamenilor, se îmbrăcase singur în flori simple şi ierburi de cîmp. Un măcieş spinos îşi desfăcuse cu o gingăşie rustică bobocii rozi-albi. De zece ani Sergiu nu mai venise să îngenunche aci, nici în sîmbăta morților.

Îngenunchease acum, cu un singur picior, Leon Dobrotescu. Răscoli pămîntul cu degetele. Aşeză florile aduse de pe celălalt mormînt, înfigîndu-le cu potirul alb al corolelor în jos. Le acoperi cu țărînă. Ascunse vîrful cozi-lor. Tipări o moviliță de pămînt negru, ca micile piramide de la capătul galeriilor de cîrtiță. Aşa, florile erau numai pentru cea din adînc, îndreptate spre întunericul ei dinăuntru, nu pentru deşertăciunea şi ochii celor dinafară.

Poate că oasele de sub crucea de granit nu mai aveau nevoie de flori. Poate că toți morții, fără deosebire, nu mai au nevoie de flori. Cei rămaşi, dînşii însă au nevoie de

iluzia că pot dovedi cîteodată aşa, amintirea, mustra rea, regretul.

Leon Dobrotescu îşi scutură palmele, îşi scutură postavul genunchiului înverzit de iarbă. Cu ticul dintotdeauna, îşi tamponă buzele. Împături batista de doliu şi o mistui în buzunar. Apoi trecu spre poteca ieşirii cu pasul mai viu, descătuşat de înțepeneală, cu fața iluminată de toată văpaia apusului.

Sergiu ştiu că nu mai are a se teme pentru viața lui Tatileon.

Rămase în urmă. Se opri şi el lîngă mormînt, cu pălăria în mînă, cu fruntea plecată în jos.

O pasăre cenuşie se balansă pe creanga de măcieş. Înşelată de nemişcarea stanei omeneşti, piui molatic, chemîndu-şi tovarăşa. S-au speriat. Au zburat amîndouă în fîlfîit de catifea. În iarbă se prelinse o şopîrlă verzuie. Şi îndată după dînsa, alta. Vietate cu vietate se căutau şi aci, deasupra mormintelor, în senina indiferență a naturii, împinse de misterioasa chemare a primăverii.

Sergiu Miclăuş privi împrejur. Se convinse că nu era nimeni să-l zărească. Îşi îndoi la rîndul său un genunchi în pămînt.

Cerea celei de dincolo o povață la răscruce de destine, ajutor; îi cerea iertare pentru că o uitase, pentru că nu mai venise s-o caute în marea ei singurătate vreme de zece ani.

— DE ZECE ANI, ÎNTÎIA OARĂ MI se întîmplă aceasta, prietene! clincheti cu glas uşor tanti Catriona, răsturnînd pionii şi recunoscînd aşa că a pierdut a doua partidă. Mi se pare că te-ai pus să iei lecţii de şah pe ascuns, la cafenelele dumitale...

Enea Samurcaş primi elogiul cu c mare încîntare. Îşi alintă brelocurile atîrnate în lanţul de aur al ceasului. Îşi mişcă picioarele uriaşe şi amorţite. Ceru învoire să mai răsucească o ţigară.

Pentru nemaipomenita şi îndoita victorie de astăzi, merita această recompensă.

Într-adevăr, de zece ani, prietena sa Catriona nu-i îngăduise să cîştige o singură partidă. Cu o agerime demonică, îi ghicea jocul, îi prevedea mişcările, îl aştepta să se împotmolească în situaţii fără ieşire; cu aparentă neatenţie, se lăsa despoiată de pioni, scotea exclamaţii consternate cînd pierdea calul, nebunul sau turnul, pe urmă deodată îşi înfigea bărbia mică în pumn, încrunta sprincenele subţiri, surîdea imperceptibil în colţul buzelor. Atunci Enea Samurcaş ştia că soarta partidei e scrisă în pomelnicul altor o sută de partide pierdute. Calul negru începea să facă sărituri neprevăzute, turnul înainta încet şi năprasnic

ca un tanc, nebunul lovea pieziş — în cinci minute intra devastarea în piesele albe, iar el era mat în două mişcări. Aceasta făcea parte dintr-un program imuabil al vizitelor sale de duminecă.

Acum se întîmpla ceva nou cu prietena Catriona. Se întîmpla ceva nou şi cu nepoata sa, Gina. Amîndouă erau cu gîndul în altă parte. Păreau că se pîndesc şi că se spionează. Nu le-a văzut niciodată atît de preocupate, ocolindu-şi privirile.

Enea Samurcaş îşi răsucise ţigara, reteză firele de tutun cu unghiile lungi, galbene şi cornoase, pregăti ţigareta de chilimbar din cutioara de piele şi propuse cu generozitatea învingătorilor:

— Mai este timp pentru o revanşă, prietenă. Eu am impresia că mi-ai întins înadins o cursă, ca să mă umileşti la sfîrşit cu aşa-zisele mele lecţii pe ascuns...

Tanti Catriona prefiră pe sub gene o privire furişă spre fereastră, unde se afla Gina. O durea chinuirea scrisă pe obrazul ei îngust, micşorat parcă, tresărind la fiecare vuiet de automobil.

— Să încercăm!... încuviinţă fără convingere. Da-da! Să încercăm!... repetă cu mai multă, dar silnică energie.

Îşi aşează piesele în căsuţele albe şi negre. Cu mîna stîngă îşi ferea mîneca largă a hainei de mătase. Şahul era pe măsura sa şi a tuturor obiectelor din juru-i. Un joc miniatură, artistic şi rar, care slujise poate cîndva la desfătarea unui satrap asiatic. Enea Samurcaş o aşteptă să sfîrşească, risipind cu laba enormă fumul ţigării, ca să-l alunge din ochii prietenei.

El nu era întru nimic pe măsura casei. Înalt, osos, scorojit, adus de spate, cu faţa prelungă de cal, cu nasul proeminent şi încovoiat ca o carenă, cu mustăţile cănite şi peste căneală îngălbenite de tutun, îşi pleca fruntea la intrare şi la ieşire, ca să nu se izbească de pragul de sus; se mişca în încăperea scundă şi strîmtă cu mare băgare de seamă, ca să nu răstoarne fragilele mesuţe de palisandru şi

vasele de porțelan; se căznea în poziții incomode şi comice pe taburetele joase, fără să izbutească vreodată a găsi un loc de odihnă picioarelor.

Cînd Gina era numai o copiliță cu fustele mai sus de genunchi, de i se vedeau pantalonaşii albi cu volănaşe de dantelă, se înveselea cumplit de schimele şi de mersul lui caraghios, la primii paşi, după ce se ridica amorțit, trosnindu-şi oasele şi masîndu-şi încheieturile. Atunci plăcerea ei nemărginită era să-i turbure linia cărării trase în părul rar şi cosmeticat cu o precizie geometrică de la ceafă pînă la frunte; era să-l întrebe cu prefăcută nevinovăție dacă nu-şi procură cumva ghetele gigante de la furnizorul lui Guliver (uriaşul în țara piticilor, bineînțeles); plăcerea ei era să-i scotocească buzunările vaste, căutîndu-şi pachețelul cu bomboane sticloase şi să se frece ostentativ pe obraz, unde mustățile cănite i-au imprimat la sărut un desen negru ca aripile unui cocor în zbor din estampele japoneze.

Acum Gina stătea la fereastră, îşi pierduse glasul şi rîsul trilat, uitase că şi el există pe lume. Nici iarna trecută, cînd mai ghicise că se petrece ceva neliniştitor în casă, nici atunci n-a fost asemenea atmosferă. Îi apasă pe toți de un ceas; s-a lăsat ca o ceață vîscoasă. Gina sosise vioaie, trîntind portița, trîntind uşile, tachinîndu-l, amintindu-şi vechile ei ghiduşii de fetiță. De la cinci jumătate s-a instalat la geam. I s-a stins freamătul viu; i s-a retras sclipirea din ochi.

Cu degetele mari şi late la vîrf, Enea Samurcaş mişcă precaut o figură dintr-un pătrat în altul. Era surprinzătoare gingăşia cu care abia atingea piesele minuscule fără să le răstoarne, precum surprinzător era că nu trece prin tavan cu creştetul cînd se deşiră pe catalige.

— Aşadar, schimbăm tactica! exclamă a mirare. Am trecut la gambitul damei?

— Da! Aşadar, schimbăm de tactică. Încercăm şi gambitul damei... recunoscu tanti Catriona, repetînd

cuvintele distrată, după ce a aruncat o privire spre fereastra unde Gina întinsese mîinile împreunate pe pervaz şi îşi culcase capul pe un braț, într-un gest de istovită implorare.

Enea Samurcaş îşi încreți în suprem efort de atenție fruntea îngustă — singura porțiune îngustă din figura cu trăsături late şi mari. Se răsuci căutînd loc picioarelor. Îşi ciuguli cu înverşunare mustățile. Sună clopoțeii brelocurilor din lanț, ca şi cum acest semnal avea să dea drumul inspirației. Schimbă cotul. Absorbit, duse inconştient la gură tubul de chilimbar fără țigară; începu să tragă cu aviditate mirosul răcit de nicotină.

— Poți să mai răsuceşti o țigară, prietene! Nu te vede medicul că ai depăşit rația şi nu te pîrăşte nimeni... îl îmbie cu mărinimie tanti Catriona. Şi, în aşteptare, se ridică s-o zguduie de umeri pe Gina: Fii cuminte, Ginoşca... Ți-am spus! Lumea aceasta nu-i pentru noi. Pre găteşte-te de plecare.

— Încă un sfeht de oră, tanti Catriona... se rugă Gina. Numai un sfeht de oră, şi plec...

Tanti Catriona se uită cu dezaprobare spre soba de teracotă albastră, unde se afla mica pendulă încrustată în grupul figurinelor de Sevres. Netezi părul Ginei, trecîndu-şi degetele prin cîrlionții arămii. Îi strînse tîmpla la pieptul elastic. Păşi la loc pe tocurile înalte; aprinse un chibrit şi oferi flacăra mosafirului peste tăblia de şah, înălțînd mîneca largă, să nu măture aşezarea strategică a oştilor albe şi negre.

Enea Samurcaş observă că mîna prietenei, fină, dar puternică şi de obicei precisă în mişcări ca o mînă de prestidigitatoare, tremura o dată cu flacăra.

— Vă asfixiez cu țigările mele... rosti în chip de pocăită scuză.

Altădată Gina îi spusese în glumă că le asfixiază fiindcă dintr-o singură răsuflare a lui le ia o jumătate din aerul camerei şi face vid ca un aparat aspirator. Acum Gina nu-l

auzea, iar prietena Catriona, preocupată de alte gînduri, nu-i dădu nici un răspuns, cu beţigaşul de lemn stins, uitat între degete.

Prietenia lor era veche. Dura de pe vremea cînd afişe înflăcărate anunţau în capitalele europene turneul celebrei dansatoare Catriona Catriowina. Pe atunci Enea Samurcaş, rentier şi stăpîn pe moşii în Valahia, cutreiera şi el capitalele lumii, fără nici un scop, şi de altfel fără nici o pasiune. Era clientul cel mai fidel şi mai matinal al cafenelelor, unde sosea să se instaleze pe o terasă ori la o fereastră încă din ceasul cînd chelnerii pregăteau coşuleţele cu cornuri şi procedau la toaleta localului. Parcurgea cu religiozitate gazetele. Dar mai ales privea.

Îl îndestula, îl încînta priveliştea străzilor şi a pieţelor. Cînd îl ostenea o privelişte, se strămuta la altă cafenea, cu perspectiva în altă stradă şi în altă piaţă. Muzee nu vizita; teatre, şi mai puţin. Cunoscuţi nu-şi făcuse decît arar. Era cunoscutul chelnerilor din douăsprezece capitale europene şi încă din vreo alte douăzeci de oraşe mai mici, cu berării şi cafenele faimoase. Atît îi ajungea. Pentru dînsul Parisul însemna: „Café de la Paix", „Napolitain", „Cardinal", „Café de l'Univers", „Régence", „Soufflet", „Voltaire", „Deux-Magots". Viena: „Arkaden-Cafée", „Schrangl", „Bristol", „Zacher-Cafée". Madridul: „Levan-te", „Granja Henar", „El Aguila", „El Cocodrilo", „La Ma-llorquina". Roma: „Caffé Nazionale", „Faraglia", „Colo-nna", „Castellino". Veneţia: „Florian" şi „Quadri". Şi aşa pînă la o sută, cu specialităţile lor, chelnerii şi scaunele lor, mesele şi boxele lor, monogramele pe farfuriile şi pe tacîmurile lor, priveliştele şi tarifele lor, în franci, în lire, *pesetas*. Oraşele nu existau sub alt aspect. Nostalgiile sale de acum nu le căuta altfel.

Pe Catriona Catriowina a cunoscut-o într-o asemenea cafenea, la Milano, unde prima-balerină în turneu venise după spectacol să ciugulească în grabă cîteva boabe de struguri, un ceai şi o prăjitură. Mesele s-au întîmplat vecine. S-a minunat că dansatoarea celebră de operă

imperială este o compatriotă. Dar n-a fost curios să meargă şi s-o vadă dansînd. Pentru Catriona Catriowina Milano se rezuma la Scala, Teatro Lirico, muzeele şi magazinele de antichităţi, Santa Maria delle Grazie cu *Cina* lui Leonardo da Vinci; pentru Enea Samurcaş: „Caffé Cova", „Biffi", „Savini". În călătoriile lor meteorice le-a fost dat să se mai întîlnească. Catriona Catriowina, neliniştită de schimbările din lumea ei, a rampei şi a publicului; Enea Samurcaş, plîngîndu-se de jalnica decădere a cafenelelor care prevesteau sfîrşitul unei altfel de lumi.

Revederile erau scurte, banale, lipsite de însufleţirea conversaţiilor. Enea Samurcaş n-avea darul de a întrerupe o tăcere.

Îşi scărpina meditativ nasul prelung şi tăcea.

Surîdea în vid, smulgîndu-şi mustăţile, pe atunci încă de coloarea lor naturală, şi tăcea.

Juca între degete brelocurile lanţului, îşi culegea de sub scaune picioarele lungi, căuta spre fereastră şi tăcea.

El era omul singur de la masa singură a cafenelei, de prins să privească în tăcere cum se perindă consumatorii, lumea de pe stradă, timpul, viaţa.

Ciclul Catrionei Catriowina s-a sfîrşit cînd a apărut Djaghilew cu primul balet rus la Paris, cu Tamar Karsavina şi cu Nijinsky... *Le Prince Ygor*, *Le Pavilion d'Armide*, *Festins*, *L'oiseau de feu*... Într-o seară, din lojă, necunoscută spectatoare ascunsă în umbră, a asistat la *Spectrul rozei*. L-a văzut pe Nijinsky înălţîndu-se în aer, descriind o parabolă, dispărînd fără să se mai întoarcă, volatilizîndu-se ca o adevărată făptură a aerului. I s-au înroşit palmele aplaudînd. A înaintat în faţa lojii şi a participat cu toată inima la delirul publicului.

Dar a cunoscut că s-a încheiat ciclul ei.

A făcut pregătiri de plecare. Fără grabă, fără amar. Peste cîţiva ani a închis papucii de balet, costumele, afişele, cronicile, ilustraţiile revistelor şi ziarelor; tot aşa cum vînătorii osîndiţi de doctori la nemişcare îşi ascund de

parte de raza privirilor panopliile cu arme de un zadarnic şi melancolic suvenir.

Iar ciclul lui Enea Samurcaş s-a încheiat altfel nu mult mai tîrziu. Cu averea nimicită de răsturnarea vremilor; redus la modeste venituri, s-a întors în Bucureşti pentru a circula într-un cupeu fantomatic, tras de un cal fantomatic şi mînat de un vizitiu fantomatic, la ore fixe, spre anumite cafenele, schimbate pe rînd, după cum se schimba fluxul trecătorilor.

S-au întîlnit şi s-au recunoscut cu mirare. De atunci, o duminecă pe lună, e mosafirul care renunță trei ceasuri la priveliştea de pe fereastra cafenelei pentru a ține companie prietenei cunoscute pe alte tărîmuri, într-o altă a lor viață. Multe nu-şi au de spus. Au trecut de nenumărate ori prin aceleaşi oraşe, dar nu le-au văzut cu aceiaşi ochi.

Cîteodată Catriona Catriowina întreabă: „Îți mai aminteşti dumneata, prietene, la 1910, cînd ne-am întîlnit ultima dată la Milano?”... Enea Samurcaş îşi încrețeşte fruntea îngustă. Îşi scarpină lateral nasul enorm, face sforțări de memorie: „În 1910? Ne-am întîlnit noi în 1910 la Milano? Acum îmi amintesc... La «Biffi» servea atunci Antonio... Antonio! Parcă-l văd! Parcă-l aud: *«Si, signore! Presto, prestissimo, signore! Grazie, signore!»*“...[8]

În aceste condiții, conversația fiind amenințată de lacune catastrofale, tanti Catriona a căutat un remediu. L-a descoperit. Cutia de şah. Fusese o jucătoare mediocră. O începătoare capricioasă, cu lecțiile căpătate în tren de la impresar numai pentru a alunga plictisul călătoriilor lungi. Enea Samurcaş se socotea un jucător cu multă experiență, fiindcă, observator mut şi anonim, asistase pe la sute şi sute de partide de şah, în suta de cafenele ale Europei, cînd mesele de afară şi de la ferestre se întîmplau ocupate. Privise cu acelaşi interes cu care privea chelnerii pregătind şi strîngînd mesele; vînzătoarele de flori făcîndu-şi bilanțul;

[8] Da domnule! Repede, cît mai repede, domnule! Mulțumesc, domnule!... (it.)

vecinii de masă flirtînd şi echipagiile încrucişîndu-se pe străzi. Astfel, în primii ani jocul lor a fost cu soartă schimbătoare, inegală, precumpănind în favoarea lui Enea Samurcaş.

Dar Catriona Catriowina a prins fără întîrziere învățămintele subtile care scăpau adversarului. De zece ani nu i-a mai îngăduit să cîştige o singură partidă. Acum se întîmpla ceva nou. Din pricina Ginei era oare prietena sa atît de preocupată?

Îşi întoarse şi el ochii cu discreție spre fereastră.

Gina schimbase de loc. Ca să-şi amăgească timpul, încerca să citească un ziar, frunzărind paginile, parcurgînd titlurile, mica publicitate, coloana anunțurilor mortuare. De trei ori acelaşi anunț, în trei variante:

†

„În veci neconsolați: Leon, soț; Sandu, Teofana, Dudu, copii; Ana Stoian, soră, şi Vanghele Stoian, cumnat, şi copiii lor, cu durere în suflet anunță încetarea din viață după o lungă şi grea suferință a scumpei şi neuitatei lor soție, mamă, soră şi mătuşă

SANDA DOBROTESCU

Înhumarea are loc duminecă 13 mai la
Cimitirul Bellu.
Rugați-vă pentru ea!”

Altul din partea unei asociații, al treilea din partea unei ligi. O moartă foarte regretată. O înmormîntare cu foarte solemnă pompă, după cum stă anunțat!

Gina întoarse foaia ziarului:

„*Mica publicitate. Apare în fiecare zi minimum zece cuvinte. Cereri de serviciu:* Administrator…

Absolventă… Bacalaureată… Bucătăreasă… Conta bil… Caut… Caut… Căutăm… Domnişoară… Doam nă… Doică… Farmacist… Intelectual… *Institutrice* (Sarre)… Germană… Jupîneasă”…

Cineva a deschis un geam de cealaltă parte a străzii. Reflexul luminii a fulgerat în văzduh, ca atunci cînd se joacă un copil obraznic cu oglinda ascunsă în palmă, aruncînd razele în ochii trecătorilor. De ce i-a amintit aceasta deodată tot ce n-ar trebui să-şi mai amintească?… Un spate depărtîndu-se în ninsoare, în noapte; fulgii astupînd urme de paşi, netezindu-i treptat, pînă ce n-a mai rămas nici un semn, nimic, nimic… Ninsoarea cea dintîi a iernii, glasul trecătorilor cu răsunetul nou şi ciudat, şi ea zgribulită lîngă un felinar, cu mîinile atîrnate de-a lungul trupului, ca acum. De ce amintirea aceasta sfîşietoare ca o lamă înfiptă în inimă?… A, da… Sclipirea oglinzii din atelierul cu arme vechi şi covoare, cînd cădeau oblic razele asfinţitului şi ea nu mai putea poza fiindcă-i juca lumina în ochi… O asociaţie de idei şi de imagini ca oricare alta… Pe urmă ninsoarea astupînd urme de paşi, pînă ce n-a mai rămas nimic, nimic… Aceasta e partea ei în viaţă. Să aştepte pe cei care au plecat şi nu se mai întorc. De ce a minţit-o şi el, şi Gigi? Nu-l silea nimeni. „Nu mai plec în Platoul Pamir. Nu mai am ce căuta în Platoul Pamir.” De ce a minţit-o şi el? Nu-l silea nimeni.

— Gina, deduc că nu mai pleci…

— Plec, tanti Catriona. Acum plec. S-a tehminat.

Tanti Catriona nu-şi părăsise taburetul din faţa tăbliei de şah. Părea atentă numai la jocul său. Dovedea aşa că şi-a exprimat o simplă nedumerire, fără gîndul să facă o presiune asupra Ginei, s-o silească la renunţarea unei

aşteptări chinuite, umilitoare şi fără sens. Tresări însă şi dînsa cînd a auzit afară un claxon de automobil.

Era numai un curier de la Odeta. Şoferul apăru în cadrul ferestrei, cu şapca în mînă:

— Vă aşteaptă toată lumea, domnişoară! A dat poruncă domnul director general să vă urcaţi imediat şi să vă prezentaţi!

Transmitea şi executa ordinele directorului general cu o energie care făcea onoare disciplinei din serviciul inferior al ministerului.

Gina se supuse:

— Bine. Gata. Mehg!

Îi dădu pe geam cutia de carton cu rochia de seară, pentru dans. Întinse o mînă moale lui Enea Samurcaş, o mînuşiţă ca un mic cadavru de pasăre în palma uriaşă. Îşi lăsă tîmpla sărutată de tanti Catriona.

Murmură, ascunzîndu-şi privirea sub genele lungi:

— Am lăsat... Am lăsat o însemnahe, tanti Catriona. Dacă mai vine, să ştie unde să mă caute. Te rog să i-o dai.

Însemnarea era scrisă pe dosul invitaţiei de nuntă, prin care doamna şi domnul Nae Cristodoreanu anunţau căsătoria fiicei lor Odeta cu domnul Barbu Leca. Se aflau menţionate acolo: strada, numărul casei, biserica unde avea loc ceremonia religioasă.

Tanti Catriona zîmbi cu tristeţe. Cum îşi închipuia oare Gina că poate să mai vină? Dar o încredinţă cu optimism:

— Aşa va fi, cum vrei tu, Ginoşca! Îi dau întîi o lecţie şi ţi-l expediez... O trimit la nevoie pe Reveica să-l escorteze. Ca să nu mai scape domnişorul!

Gina se sili şi ea să surîdă.

Se zgribuli într-un ungher al limuzinei, prea vastă pentru o atît de puţintică şi doborîtă făptură. Vizitiul fan tomatic al cupeului fantomatic salută ridicînd ţilindrul de lac negru în unghi drept. Calul fantomatic privi din urmă automobilul cu ochi de filozof blazat.

Cînd a rămas numai cu prietena sa, Enea Samurcaş îşi trosni degetele late şi lungi cu o vădită stinghereală. Clătină tăblia de şah, răsturnînd figurile din căsuţele albe şi negre. Abandona partida, a treia victorie din acea zi aproape asigurată. Îşi zurui brelocurile atîrnate de lanţ. Căută loc picioarelor sub mesuţă, printre pufuri şi taburete.

Cuvîntă, frecîndu-şi carnea osoasă a nasului:

— Prietenă Catriona, am rămas înadins în urmă... Voiam să-ţi vorbesc. Aş dori să-ţi fiu de folos dacă se poate. Înţeleg, am înţeles că se întîmplă ceva. Ce anume? Nu ştiu... Niciodată nu mi-am permis să mă întreb cum trăiţi, cum trăieşti. Eşti o femeie singură. Sînteţi două femei singure. Acum îmi dau socoteală că sînteţi nişte femei singure, într-un oraş ca acesta, în nişte vremuri ca acestea... Poate aveţi nevoie de un sfat, de un ajutor. Eu sînt gata!... Te rog să mă ierţi că nu m-am gîndit mai de mult. Vin de atîţia ani, întotdeauna am venit cu o mare plăcere. Mă tratezi cu cea mai bună cafea pe care am băut-o eu vreodată. Nici la Constantinopol, la Pera, n-am găsit eu o cafea ca la dumneata. Mă tratezi cu un coniac fin, veritabilă Fină-Napoleon, cum numai la Paris se mai găseşte, la „Welper”... Se mai găsea cel puţin, pe vremea mea. Pe vremea noastră!... Pe urmă jucăm şah. Două partizi, trei... Mă faci mat întotdeauna, cu excepţia zilei de azi. Dumneata rîzi, vorbeşti, povesteşti, îţi aminteşti... Eu tac. Dar în sinea mea sînt fericit. Plec fericit... Nu m-am gîndit niciodată ce se întîmplă în urma mea. Acum mi s-au deschis ochii. Poate aveţi lipsuri... Vremurile sînt foarte grele şi crude. Nici eu nu sînt un privilegiat... Am fost... Dar mi-a rămas mai multă stare decît îmi cer ne voile mele de astăzi. După cît îmi spune medicul, n-am s-o mai duc un secol cu această anghină. Încă un an, doi cel mult... De ce să mă limitez la venit? Pot să atac capitalul. Este un nepot care aşteaptă să mor. Un nepot pe care nu l-am văzut de cinci ani. Mă pîndeşte de la distanţă şi-mi ţine socoteala

zilelor. N-am nici o legătură cu el. Poate să moştenească mai puțin sau foarte bine poate să nu moştenească nimic... Aşa că vă stau la dispoziție... Te rog să mă ierți...

Enea Samurcaş se opri răsuflînd greu, aspirînd la a doua înghițitură tot aerul din încăpere. Îşi şterse fruntea îngustă şi îşi turbură în zigzag linia geometrică a cărării... Niciodată nu vorbise atît de mult. Gemu extenuat.

În picioare, lîngă el, Catriona Catriowina îi puse mînuşița pe umăr, ca un cornac dezmierdînd un elefant mare, blajin şi prost.

— Prietene, îți mulțumesc... suspină ea. Îți mulțumim. Dar n-avem nevoie de nimic din cele ce ne-ai putea da. Te-ai înşelat!... Priveşte, te rog, mai atent în jurul dumitale. Tot ce vezi aci, în celelalte camere, în casa întreagă, reprezintă o relativă bogăție. Față de noi, dumneata eşti cel sărac... Gîndul de-a ne ajuta e cu atît mai mişcător! Îmi probează că nu sîntem atît de singure. Din nefericire, împotriva celor ce se întîmplă nu putem face nimic nici dumneata, nici eu... S-a lăsat întunerec. Răsuceşte, te rog, butonul de la stînga dumitale, să facem cel puțin lumină.

ÎN LUMINA POLICANDRELOR DIN biserică, pe obrazul Ginei Alimănescu nu se mai cunoştea nici o urmă a peripeţiilor prin cîte a trecut. Nimic din lacrimile care i-au udat de atîtea ori pleoapele într-o singură zi. Nimic din sfîşierea secretă.

Îşi învăpăiase obrazul bronzat cu două benchiuri de fard. Strivise mai apăsat roşul chimic pe buze. Ţinea bărbia în sus şi izbutea să surîdă.

Da! Izbutea să surîdă.

Dacă în ochii verzi mai plutea încă o tristeţe întunecînd lucirea limpede a smaragdelor sub genele adumbrite şi lungi, după a tuturor părere, aceasta îi adăuga un farmec nou, galeş şi enigmatic.

„Vheau să fiu bravă! O mică vietate nefericită, dar bravă!" îşi hotărîse cînd a coborît din automobil.

Şi se ținea de cuvînt.

Brav a urcat scările, a înfruntat privirile, exclamările, glumele şi admonestările nuntaşilor fiindcă nu venise decît adusă cu forța; brav şi-a luat în primire atribuțiile de domnişoară de onoare; brav zvîcnise în cupeul cu diagonalele încrucişate de flori şi panglici albe în geamuri şi tot aşa brav păşise pragul bisericii, ca să asculte şi să privească desfăşurarea ceremonialului cu toată atenția concentrată aci, fără să mai gîndească de fel îndărăt.

Se bucurase că în rochia de mireasă, sub cununa de lămîiță, sub vălul alb şi lianele de beteală, Odeta îşi pier dea tot ce i s-a părut de astăzi dimineață încoace vulgar şi prea terestru. S-a înşelat atunci? Se înşela acum?

Odeta s-a abținut să facă vreo reflecție cînd a văzut-o că vine fără tovarăşul anunțat. De o asemenea întrebare brutală se temuse Gina. „Ce e cu magistratul tău? Unde-ți este *phostia* ta?" N-ar fi ştiut să dea un răspuns. Cu o delicatețe la care nu se mai aştepta, Odeta a cruțat-o de supliciul interogatorului plin de umilință.

A primit-o numai cu un duş de invective nostime, ca în vremurile lor cele bune, fiindcă întîrziind n-a fost prezentă la anumite ritualuri de la punerea vălului şi a betelei, menite să-i asigure într-un viitor apropiat succesiunea în rolul de mireasă.

Gina se înălță în vîrful pantofilor.

Răspunse cu un surîs la surîsul Nadinei. Străbătea şi în zîmbetul Nadinei o vagă umbră de langoare. Poate era şi dînsa o fată bravă; nefericită, dar bravă.

Aurul şi argintul icoanelor sclipeau cald în lumina gălbuie a policandrelor, în fumul subțire de lumînări.

Dincolo de vitralii, afară, rămăsese seara albastră.

— Grozav de multă lume! şopti o doamnă bătrînă în rochie violetă, făcîndu-şi loc cu înverşunare să răzbească în rîndurile dintîi şi manevrînd *face-à-main*-ul în lănțug, ca să examineze mirele şi mireasa cu o competență de expertă.

— Multă şi de toată mîna! opină tovarăşa sa, înghesuindu-se cu aceeaşi îndîrjire şi aşezîndu-şi pălăria, care îndurase oarecare modificări de formă şi de poziție după anevoioasa expediție prin strîmtori.

Biserica era într-adevăr înțesată de mulțime. La numărul invitaților care au primit cartonul caligrafiat în relief se adăuga îndărăt, spre uşă, gloata cea mare a personalului subaltern de la ministerul unde părintele miresei se bucura de mari puteri şi de o veche autoritate cimen tată în treizeci de ani de carieră.

Deocamdată, Nae Cristodoreanu uitase exercițiul acestor puteri; îşi pierduse toată autoritatea; era mai emoționat decît mirele şi transpira fluvial.

Strîngea la subsuoară jobenul ca o țeavă de tun, cu gura îndreptată spre altar. Îşi rătăcise o mănuşă. Din cînd în cînd, îşi amintea, pipăia cu talpa covorul de jos, să simtă dacă nu descoperă o proeminență, încerca să privească printre picioarele vecinilor, se căuta în buzunarul de la spatele fracului. Apoi îşi trecea palma pe obraz, să verifice pe cale tactilă dacă nu i-a crescut barba. Căci era foarte păros. Un fenomen de exuberanță a sistemului pilos. Nadina pretindea că pînă ce bărbierul îi termină de ras obrazul stîng, pe obrazul drept îi creştea barba la loc. Exagera Nadina. Însă nu din cale-afară. Părul invadase mîinile lui Nae Cristodoreanu pînă la ultima falangă a degetelor, obrazul pînă la ochi, nasul în exterior şi în interiorul nărilor, urechile, ceafa dublă: păr negru, stufos, aspru, masiv. Iar toată această abundență prodigioasă, cu care în van luptau foarfecele şi briciul, se compensa printr-o chelie totală, unde se oglindeau luminile policandre lor ca în globurile poleite din stîlpii grădinilor cu trandafiri.

Pe cît de emoționat era Nae Cristodoreanu, schimbînd picioarele, rotind ochii măslinii sub sprincenele groase să ia aminte dacă nu lipseşte ceva ori cineva, dacă toată lumea e la locul său şi dacă vreun invitat n-are motiv să se simtă nemulțumit din cine ştie ce năzărită pricină, pe atît de

calmă era Maria Cristodoreanu. Nemişcată de cum a intrat în biserică, închingată în balenele corsetului, nu pierdea nici un amănunt al serviciului divin, urmărind intrările şi ieşirile preotului din altar, făcînd semnul crucii la timp cuvenit, indiferentă la foşnetul şi şoaptele dimprejur.

Toate se petreceau după orînduiala cea bună. Numai mirele şi mireasa păreau că au epuizat ultimul dram de înțelegere omenească.

Pricepeau pidosnic semnele şi cuvintele preotului, semnele şi cuvintele nunilor. Înaintau un pas cînd trebuiau să stea pe loc şi stăteau pe loc cînd trebuiau să înainteze. Întindeau o mînă în locul celeilalte şi, intimidați de zîmbetul blajin al preotului la aceste stîngăcii, care făceau parte din tradiția ceremoniei, se înroşeau plecînd pleoapele în jos.

Barbu Leca se simțea de un ridicol încîntător cu cununia de metal pe creştet, în frac şi cu funda albă la gît. Alături, Odeta, cu mănunchiul de flori albe pe braț, transfigurată în rochia lungă, sub voalul subțire şi sub sclipirea betelei, era din nou Odeta cea de acum doi ani şi de anul trecut, Odeta celei dintîi mărturisiri, cînd deodată, după un surîs incredul şi surprins, devenise serioasă, cu tot sîngele năvălit în obraz.

A fost aceasta în cerdacul de la țară, într-o seară cu lună, în august... Odeta purta tot aşa o rochie albă, şi în argintul luminii lunare zîmbetul ei i s-a părut misterios ca acum.

„Isaac şi Rebeca... Moise şi Sefora”...

Cuvintele liturgice îşi pierdeau sensul precis, făceau parte dintr-o formulă de magie.

„...Pînă la al treilea şi al patrulea neam”...

Niciodată n-are să-şi amintească dacă el a ţinut lumînarea în mînă sau nunul; dacă el a băut întîi din paharul cu vin sau Odeta; dacă întîi au ocolit masa cînd a cîntat preotul *Isaia dănţuieşte* şi numai după aceea le-a întins paharul la buze, sau dacă totul s-a petrecut în altă ordine. Au să-i rămînă în amintire numai lumina irizată, foşnetul de mătăsuri şi de odăjdii, fumul subţire de lumînări, mi rosul florilor amestecat cu efluviile de parfum artificial, un amănunt fără importanţă, absurd; ca manşeta cilindrică a preotului cînd ridică mîna, dezvelind sub straiul de cleric îmbrăcămintea lui de muritor ca oricare altul; ca picăturile late de ceară pe filele *Evangheliei* sau ca scîrţiitul de gheată al nunului de cîte ori se mişcă privind zugrăvelile şi icoanele, sfînt cu sfînt, episod biblic cu episod biblic, în porţiuni metodic împărţite. Şi are să-i mai rămînă în amintire chipul, zîmbetul Odetei, transfigurarea nepămînteană, alternanţa de siguranţă şi de teamă, de gravitate şi de reverie — o înfăţişare a Odetei care va fi, poate, pierdută pentru totdeauna, se va şterge într-un neant fără întoarcere, ca florile, ca parfumul lor, ca proaspăta lumină a unei dimineţi de primăvară, pen tru a face loc altei femei, banală şi eternă cu toate ti raniile, grijile, decepţiile şi monotoniile conjugale. Disputele. Leafa bucătăresei. Robinetul stricat de la baie. Coborîrea definitivă şi iremediabilă pe pămînt.

Gina îşi strivi o lacrimă între gene. De astă dată o lacrimă blîndă, dulce, de înduioşată şi pură emoţie, pentru prietena în văl de mireasă, pentru cuvintele rostite de preoţi şi cîntările liturgice, pentru misterul ceremoniei despoiată de semnificaţia sa terestră...

Pe urmă îşi aminti cu o săgetare ascuţită în piept că ea n-ar mai avea drept la cununa de lămîiţă fără să mintă. Izvorul limpede al emoţiei secă brusc, se uscă, se împietri. „Am hotărît să fiu bravă!" se mustră sin gură, înfigîndu-şi unghiile în palmă. „Fii bravă! Fii bhavă!" Şi Gina iarăşi

ridică bărbia îngustă, surîzînd cu eroismul ei de mică vietate nefericită, dar curajoasă.

O clipă se răsuci să privească îndărăt. Fracuri şi piepţi albi de cămăşi, toalete şi pălării multicolore, chipuri cunoscute şi necunoscute; chipuri omeneşti, destinse din încordarea dintotdeauna, involuntar pătrunse de evlavia locaşului şi a slujbei, chiar dacă în viaţa cea de toate zilele poartă altă pecete, lacomă, cinică, zeflemistă.

„Ce-ah fi phintre toţi să apară şi Gigi?" se întrebă Gina, şi îndată îndepărtă gîndul. A hotărît doar să fie bravă pînă la sfîrşit!

Babeta, fetiţa în rochiţă albă şi înfoiată care ţinea trena miresei, îi rîse prietenoasă cu toţi dinţişorii mărunţi, clătinîndu-şi buclele blonde şi fioncul lat din creştet. Erau amîndouă în dragoste veche. Gina o învăţase să mîzgălească primele litere. Ea, împreună cu Odeta, a dus-o întîia oară la grădina de copii. Acum Babeta ronţăia dragelele minuscule şi argintate, rotunde ca alicele de vînătoare, căpătate de la Dolofanul, înainte de a se urca sus, în cafas, cu un coşuleţ plin, pentru a împroşca la un anume semnal o ploaie abundentă asupra nuntaşi lor. Tainic, ca o supremă dovadă de dragoste, fetiţa îi strecură şi Ginei două mărgeluşe din pumnişor.

Bomboanele aveau miros răcoros de mentă.

Gina observă o mişcare străină de ordinea ceremonialului. Şuşotiri şi capete întorcîndu-se.

Ar fi fost destul să ia aminte la încruntarea dintre sprincenele îmbinate ale Măriei Cristodoreanu şi la culoarea brusc stacojie a obrazului, ca să priceapă că a sur-venit un eveniment grav şi alarmant, de vreme ce mama Odetei îşi ieşise din placiditatea de pomină. Cît despre Nae Cristodoreanu, de emoţie, el scăpase ţilindrul jos. Fără demnitate, gros şi năduşit, se căznea să-l culeagă

dintre picioarele doamnei bătrîne cu rochia violetă. Prin sticlele duse la nas, doamna privea cu dezaprobare aceste manevre stranii. De altfel, era o doamnă pe care n-o invitase nimeni şi nici n-o cunoştea nimeni.

În sfîrşit, Nae Cristodoreanu reuşi să pună mîna pe joben, îl readuse la locul său, pe braţ, ca o ţeavă de tun cu gura îndreptată spre altar; îşi pipăi cu îngrijorare un nasture de la bretele, pocnit din aţă. Aşteptă avizul ne vestei. Maria Cristodoreanu şopti ceva după paravanul degetelor înmănuşate. În conciliabul se amestecă bunica Odetei, madam Aspasia Grult, persoană ţepoasă, uscăţivă, mumefiată, foarte inteligentă şi foarte distantă, de al cărei cuvînt tremurau toţi nepoţii şi, în egală măsură, ginerele său, Nae, cît era el de director general, şi fiica sa, Maria, cît era de placidă. Fusese în tinereţe o femeie frumoasă, învîrtise lumea pe degete, îşi îngropase toţi contemporanii. Din acest trecut aparţinînd celuilalt secol îi rămăsese numai un rece dispreţ pentru oamenii şi moravurile timpurilor de faţă, pentru propriii săi copii şi progenitura lor. Arar, numai la zile mari îşi făcea apariţia în casa lui Nae Cristodoreanu. Sosea îmbălsămată în bijuteriile păstrate cu avariţie, servea fiecăruia fără alegere cîteva drăgălăşenii corosive, îşi încreţea pergamentul obrajilor într-un surîs ironic şi pleca, lăsînd tuturor impresia că au băut oţet dintr-un pahar coclit. Cum însă îşi conservase neatinsă isteţimea demonică, la sfatul ei apelau fata şi ginerele cînd se aflau într-un greu impas.

De la dînsa veni deci şi acum dezlegarea.

O chemare transmisă din şoaptă în şoaptă i-o aduse alături pe Nadina. În cîteva cuvinte îi explică misiunea urgentă.

Nadina clătină din cap, semn că le ia toate asupră-şi. Îşi făcu loc şi înaintă printre fracuri şi toalete de mare ceremonie pînă la strana unde un om în costum cenuşiu, nebărbierit, scofîlcit şi cărunt privea peste capete, printre pleoapele întredeschise, poate la zugrăveala sfinţilor, poate

la becurile policandrelor imitînd lumînările, poate nicăiri, în văzduh.

Gina se lămurise pe deplin.

Recunoscuse, pe unchiul Odetei, Ioachim Grult, feciorul doamnei Aspasia Grult şi fratele doamnei Maria Cristodoreanu; teroarea familiei, omul ciudat care-şi donase toată averea unei fundaţii; scandalizase lumea cu diferitele isprăvi extravagante; prin intervenţia rudelor fusese in ternat într-o casă de sănătate şi de un an se afla iarăşi liber.

De apariţia acestui unchi se temuse Odeta. Iar de această prezenţă nu scăpase. Gina mai înţelese şi solia Nadinei. Ea singură se bucura de clemenţa lui Ioachim Grult. O trimiteau să-l îmblînzească.

Nadina îi puse mîna pe braţ.

Ioachim Grult părea că n-a simţit. Continua să privească spre bolta cu heruvimii zugrăviţi în nouraşii albi, ca un turist, vizitînd o curiozitate locală, cu desăvîrşire străin de mulţimea din jurul său. Nadina îi atinse braţul a doua oară. Ioachim Grult coborî privirea printre pleoapele îngust întredeschise. Spuse ceva. Desigur ceva neplăcut şi hîtru, după rîsul înăbuşit cu palma la gură al vecinilor. Dar Nadina nu se descurajă. Se înălţă cu un picior pe pragul stranei, se acăţă de reverul hainei cenuşii ca să-i aplece urechea la şoaptă. Ioachim Grult încuviinţă, făgădui. În semn de pace, sau numai de armistiţiu, îşi rezemă mîna de umărul Nadinei, întorcînd-o cu faţa spre altar.

Toată familia Cristodoreanu a respirat.

Măcar pentru un timp, aci, la biserică, primejdia era înlăturată. De ce se temeau n-ar fi putut spune nici unul. Extravaganţele lui Ioachim Grult erau multe şi de multe feluri.

Iar faţă de dînsul toţi au fost îndeopotrivă de vinovaţi, începînd cu Aspasia Grult, care nu şovăise să unelteasă pentru a-şi trimite feciorul într-o casă de sănătate, după ce

dusese război cu el vreme de peste treizeci de ani, poate numai fiindcă se asemănau atît de mult la fire, la ascuțimea minții, la disprețul de ceilalți semeni. Între mamă şi fiu se afla o singură deosebire, una singură, dar destinată să-i înduşmănească fără sorți de împăcare. Aspasia Grult devenise avară o dată cu vîrsta; număra bucățile de zahăr, nu primea pe nimeni acasă ca să nu-i roadă covoarele şi să n-o silească la cheltuieli excepționale: ceai, pesmeciori, lămîie şi rom. După ce, într-o vreme, ținuse saloanele deschise pentru serate şi ceaiuri faimoase în protipendada capitalei pe la 1890, acum drămăluia mîncarea servitoarei şi economisea de la biletul de tramvai. Ioachim Grult, în cîțiva ani, îşi înzecise averea moştenită de la tată, clădise case şi întemeiase fabrici, exploatase păduri şi înființase ferme model, pentru ca într-o bună zi să se lepede de întreprinderi, să se descotorosească de bani şi să ducă viața de vagabond.

Maria Cristodoreanu îşi reluă poziția atentă şi cucernică. Nae Cristodoreanu îşi pipăi bărbia, care începea să înghimpe. Gina se bucură că prietena sa n-a prins de veste la toate acestea şi că a rămas în serafica ei seninătate de mireasă.

Odeta a avut ştiință numai la sfîrşitul ceremoniei, cînd în mulțimea îmbulzită pentru sărutările de circumstanță a zărit-o pe Nadina la braț cu omul nebărbierit, în haine cenuşii, privind peste capete, printre pleoapele abia întredeschise.

Atunci i s-au dilatat ochii de panică.

Nadina i-a făcut semn să n-aibă nici o grijă.

Doamna bătrînă cu rochia violetă plimbă *face-a-màin*-ul cu mare febrilitate de la o figură la alta, plecîndu-se să vadă cine cu cine se sărută, cît şi în ce chip, cum se gratulează şi cum sînt îmbrăcați. Se instalase lîngă Gina şi, fiindcă rudele mirelui o credeau din familia miresei, iar rudele miresei o socoteau din familia mirelui, primea şi dînsa felicitări îndelaolaltă; mulțumea; se lăsa sărutată şi

răspundea lipindu-şi buzele uscate de frunți şi obraze străine.

Gina observă cu mirare că, dincolo de sticlele ovale prinse în lănțug, ochii necunoscutei înotau în lacrimi. Mai observă că fața zbîrcită era acum superb tatuată după atîtea sigilii roşii de buze. Sub pălăria cu pene violete, cu nasul coroiat, brăzdată de toată gama carminului luciu şi gras, părea un şef indian gata să plece în război.

La ieşire, aşteptînd rîndul cupeurilor cu diagonale de flori şi panglici albe încrucişate în geamuri, Gina imploră un miracol blînd.

Ce-ar fi să-i audă glasul lui Gigi? Să-i simtă mîna sub brațul ei? Să vină cu paşi tiptili, şoptindu-i în ureche: „Mă ierți că am întîrziat prea mult în Platoul Pamir? E atît de departe!" L-ar săruta. În fața tuturor l-ar săruta. L-ar înlănțui cu amîndouă mîinile de după gît şi i-ar da buzele. Acum e permis.

Dar afară era numai noaptea. Erau numai cupeurile cu cravaşele împletite în flori, panglici şi beteală, ținîndu-şi rîndul la scară; erau numai perechile risipindu-se, numai stelele de sus, şi jos numai strada desfăşurîndu-se înainte, cu şiragul nesfîrşit de becuri, strada plină de lume şi totuşi deşartă.

Nadina o surprinse mică şi singură, rezemată de stîlp. Îi cuprinse mijlocul cu brațul:

— Foarte frumos, Gina!... Aşa-ți faci tu datoria de domnişoară de onoare? Unde-ți e cavalerul? Apoi, întorcîndu-se: Unchiule Ioachim, n-o mai cunoşti pe Gina? E cea mai veche şi mai bună prietenă a Odetei...

Ioachim Grult mîrîi scurt:

— Domnişoară, în cazul acesta te compătimesc.

— În cazul acesta te compătimesc, domnule Miclăuş! exclamă tanti Catriona, eliberînd mescioara de scrumiera rămasă pe urma lui Enea Samurcaş. Te compătimesc, dar nu-ți pot fi de nici un ajutor. Nu ştiu cum se numeşte prietena nepoatei mele, nu ştiu unde locuieşte, nu ştiu despre

ce biserică e vorba... Gina nu mă informează despre toate acestea şi nici nu i-o cer...

Sergiu Miclăuş îşi frămîntă mîinile.

Dădu să se ridice de pe taburetul pitic. Nu mai avea ce căuta aci. Nu mai avea ce aştepta.

Tanti Catriona îl invită să nu se grăbească.

— Te rog! Mai poți întîrzia zece minute. Zici că nu mai eşti ocupat. Ai terminat cu toate chestiunile dumitale grave, care te-au reținut pînă acum?...

Apăsase înadins pe cuvintele *„ocupat”* şi *„grave”*, ca să arate cît de puțină încredere acorda ea basmelor atît de neîndemînatic plăsmuite de acest tînăr agitat.

Cu palmele sprijinite în pufurile moi, balansînd picior peste picior şi lăsîndu-se săltată de telurile sofalei, tanti Catriona jucă întîia oară un rol dublu de cumătră cinică şi intrigantă, deplin convinsă că aşa cereau împrejurările şi datoria sa.

Voia să răzbune aşteptarea şi suferința Ginei. Voia s-o apere. De astă dată intervenea ea, ca să răscumpere vino vata uşurătate din trecut, cînd nu s-a întrebat ce poate pregăti viața unei copile crescute departe de urîțeniile şi asprimile lumii.

Hohoti ascuțit, continuînd să se dea huța pe resorturi:

— Ha-ha! Eşti nostim de tot cu ideile dumitale, tinere domn!

Sergiu încuviință cu o posacă ironie:

— Se şi vede! Nostim de tot...

— Amuzant, dar vrednic de compătimire!

— Mulțumesc. Sînteți prea generoasă!

— Cum îți închipuiai, adică? Faci o cunoştință pe un peron de gară, stai de vorbă un sfert de oră...

— Aproape două ore, doamnă! protestă Sergiu Miclăuş.

— Să admitem!... Precizia cronometrică n-are decît o relativă însemnătate. Stai, aşadar, aproape două ore de vorbă, şi atît ajunge pentru ca a doua zi noua dumitale cunoştință să tînjească la fereastră în aşteptare, tresărind

la fiecare pas de pe trotuar şi la vuietul automobilelor de pe stradă...

— N-am pretins aşa ceva.

— Nu, dar ți-ai imaginat-o! Iar în timpul acesta, după ce dumneata ți-ai văzut în pace şi onor de *gravele ocupații*, fiindcă nu aveai ce face cu timpul pînă la alte ocupații tot atît de grave, ți-ai amintit: „A! Este adevărat! Ce-o fi fă cînd oare gîsculița de aseară? Să trec aşa, de-o curiozitate, şi să văd de cîte ori a privit la ceas în şasezeci de minute!" Ha-ha! Dă-mi voie să rîd. Aceasta se întîmplă numai în teatrul romantic, unde abia apare Don Juan pe scenă, şi toate Faustele, Clorindele, Violanele, Isabelele şi Elvirele cad ca spicele de grîu... Teatrul romantic e demodat!... Fetele de astăzi trăiesc pe pămînt... Nepoata mea nu e nici romantică, nici naivă, nici frivolă. *Elle est un petit bout de femme tres sage. Terriblement sage!* [9] Aşa că n-a putut da mai multă importanță decît merită cunoştințele de pe un peron de gară... Un incident banal de voiaj, ca oricare altul. Peste două săptămîni, cînd vei saluta-o pe stradă, nu-şi va mai aminti numele dumitale şi se va întreba cu mirare unde ți-a mai văzut figura şi cînd...

— Mă iertați, dar nu cred, doamnă! Nu pot s-o cred... îngăimă Sergiu Miclăuş, purtînd privirea dureroasă de la această persoană fantastică, nesuferită şi volubilă la statuetele, vazele, tablourile şi covoarele din pereți.

Nu şi-ar fi imaginat vreodată un mai potrivit interior pentru Gina.

Toate erau fermecătoare, alcătuiau un decor ireal şi o atmosferă de capitonată moliciune în lumina viorie a abajurului: toate, în afară de stăpîna casei, care se bîțîia între pufuri, rîzîndu-şi sarcastic de abătuta sa mutră.

— Nu crezi?! se miră tanti Catriona, înclinîndu-şi uşurel capul pe un umăr cu o alintare afectată de cochetă bătrînă. Evident!... Tocmai din această pricină eşti de compătimit.

[9] E o femeie micuță foarte cuminte. Teribil de cuminte! (fr.).

Tinerețea e infatuată. Pariez că ți-ai creat o iluzie foarte seducătoare despre persoana dumitale. Şi alta foarte mediocră despre restul omenirii!... Iei aceste iluzii drept realitate... Te-ai înşelat amar, măcar în această ocazie.

— Nu e vorba de o iluzie, doamnă! gemu cu glas istovit Sergiu Miclăuş, răsucind în mînă un căluț de şah uitat pe măsuța rotundă şi contemplînd în prostație sculptura fină a lemnului, numai ca să nu ridice ochii şi să înfrunte scormonitorul examen. Nu e vorba de o iluzie!... Eram, însă, sigur că domnişoara Alimănescu mi-a lăsat un rînd. Adresa unde s-o caut...

— Confirmi spusele mele! Nu poți renunța la ceea ce ți se pare foarte natural... Dă-mi voie să-ți prezint eu realitatea aşa cum a fost, nu cum vei fi voit-o dumneata. Este adevărat că la plecare Gina mi-a anunțat perspectiva unei vizite. Era în uşă, cu mîna pe clampă, cînd s-a întors, spunîndu-mi: „Uitam... Dacă vine un oarecare domn Mircea... Mirclăuş... aşa ceva, deoarece nu i-am reținut bine numele, te rog cere-i iertare fiindcă mi-a fost imposibil să-l aştept, cum am făcut imprudența să promit”... Reproduc exact cuvintele Ginei. Regret că nu pot reproduce şi tonul. Cuvintele şi tonul, dar mai ales tonul, nu-mi par a justifica de fel iluziile domniei-tale...

Între degetele lui Sergiu Miclăuş gîtul calului de şah trosni sec, frînt în două. Tanti Catriona preîntîmpină scuzele, asigurîndu-l cu o indulgență mărinimoasă, şi prin aceasta mai usturătoare decît un reproş:

— Nu e nimic! Nu s-a întîmplat nici o catastrofă...

Iar Sergiu Miclăuş socoti şi dînsul că nu e nimic şi că nu s-a întîmplat nici o catastrofă, căci nu avea ochi şi cuget să măsoare ce lucru rar şi prețios a distrus.

Altceva îl mistuia acum.

Mai păstrînd nădejdea că vorbele şi tonul Ginei au fost pricinuite numai de o prea lungă şi contrariată aşteptare, întrebă, căznindu-se să potrivească la loc gîtul calului decapitat:

— Şi la ce oră le-a spus acestea, doamnă?

— Cinci şi un sfert, cinci jumătate cel mult! minți senin tanti Catriona. Cinci jumătate exact! Acum îmi amintesc, fiindcă tocmai o întrebasem, ca să verific penduleta mea, care e cam capricioasă...

Rezemată pe spate, continua să surîdă, înălțînd sprincenele sub casca părului de argint, într-o mimică menită să dovedească mulțumirea unui pronostic confirmat:

— Pricep şi sensul acestui interogator, tinere domn... Îl aşteptam venind... La ce oră? Ai fi dorit, desigur, să-ți răspund o oră mai consolatoare. Şapte, şapte trecute. Cît mai tîrziu!... Regret că ți-am procurat o nouă deziluzie. Crede-mă!... Eu îmi cunosc nepoata mai bine şi ceva mai de multişor.

Exagerîndu-şi rolul cu toată convingerea, tanti Catriona se silea să-şi zugrăvească nepoata ca pe o făptură foarte realistă şi prozaică, apărată de năluciri sentimentale; după cum se înfățişa şi dînsa ca o bătrînă fără inimă, respingătoare şi agresivă. Îşi spunea că dacă într-adevăr tînărul acesta venise mînat de o pornire adîncă, urma s-o probeze. Numai timpul şi obstacolele erau pietrele de încercare. Ea va chema într-ajutor timpul şi obstacolele. La nevoie, va născoci alte piedici închipuite. Îşi va lua toiegelul şi va purcede să culeagă informații, pînă ce va căpăta dovada că Gina nu-şi pregăteşte singură alte nopți de plîns cu obrazul în perne. Deocamdată, tînărul nu-i prea făcea impresia unui om din neamul celor oțeliți să reziste timpului şi obstacolelor.

Sergiu Miclăuş venise de-a dreptul de la cimitir. Alergase să afle mai întîi adresa lăsată de Gina (nu se îndoia că îl aşteptau cîteva rînduri de necăjită şi delicioasă dojană); plănuise să se abată mai apoi acasă şi să se travestească în smochingul unui prezentabil oaspe de nuntă. Acum arăta la chip şi la port cu totul suspect. Costum negru de înmormîntare pătat în genunchi de iarbă şi de țărînă,

pălărie cenuşie, nepotrivită cu restul veştmintelor, aşa cum o smulsese în grabă din cuier cînd a fugit după Leon Dobrotescu, o privire rătăcită de cîine alungat şi bolnav; toate ravagiile emoțiilor dintr-o noapte şi o zi săpate în obraz. Şi, pe deasupra, un miros echivoc de eter.

Micul flacon încredințat de madam Anica Stoian pentru Teofana se vărsase în buzunar. Îl zvîrlise printre mor minte. Dar mirosul stăruia îmbibat în stofă.

Fosta primă-balerină de operă imperială, în viața sa de culise şi de rampă, cunoscuse o anumită lume care păti mea de asemenea năravuri. Eter, morfină, cocaină, opiu — le ştia unde duc! Ştia ce fantoşe dezarticulate fac din oameni. Spasmodicul amestec de exaltare şi de deprimare de pe figura lui Sergiu Miclăuş se explica deci prea bine. Încă un motiv să-l îndepărteze de Gina, să-l supună la o severă carantină.

— Nu-ți pare că miroase ciudat liliacul acesta? întrebă, îndreptîndu-şi ochii spre vasul unde aşezase dis de-dimineață brațul de crengi albe.

— Nu florile sînt de vină, doamnă. Ci eu... Am adus cu mine un miros de eter.

— A! se miră tanti Catriona, foarte curioasă să afle cu ce năzdrăvan basm va justifica tînărul din fața sa stigma tul degradantului viciu. Ai dreptate... Mi-ai luat un păcat de pe suflet. Tocmai mă hotărîsem să arunc la gunoi frumusețea aceasta de liliac... Căci vei fi observat şi dumneata! Unii nu pot suferi eterul. Bunăoară, eu! Pe alții, în schimb, nu-i incomodează de fel. Dimpotrivă...

Tanti Catriona lăsă sfîrşitul în suspensie, aşteptînd cu o mînuşiță ridicată în aer.

Sergiu Miclăuş nu ținea însă să lămurească acestei anti-patice şi liliputane creaturi de ce miroase el a eter, cum n-a voit să spună nici de unde venea. Fusese o spovedanie rezervată numai pentru Gina. Acum zadarnică. Îi va lăsa un rînd, doar ca să-i pedepsească lipsa ei de presimțire,

cruzimea cu care atît de repede s-a lepădat de dînsul: „Un oarecare domn Mircea... Mirclăuş, aşa ceva”!...

Îşi pipăi buzunarul hainei unde purta stiloul; celălalt buzunar, unde pusese foaia cu lat chenar de doliu:

— Permiteți să scriu cîteva cuvinte domnişoarei Alimănescu?

— Te rog! consimți tanti Catriona, sărind sprintenă de la locul său pe tocurile înalte şi căutînd cutia cu plicuri.

Apoi, cu discreție, îşi află de lucru, întorcînd spatele şi răsfoind un album cu privelişti din Rio de Janeiro, ultimul ei turneu peste ocean, acum un sfert de veac. Sergiu Miclăuş n-avea nevoie de hîrtie. Îi ajungea plicul. Pe anunțul de înmormîntare arătă din ce Platou Pamir se întorsese s-o caute. Împături foaia, o introduse în plic şi rosti ridicîndu-se de pe taburet:

— Vă rog să mă iertați, doamnă, că v-am pricinuit poate o migrenă cu mirosul acesta de eter şi că v-am plictisit cu ridicolele mele pretenții de june infatuat. Recunosc! Am greşit... Am exagerat consecințele unui banal incident de voiaj. Domnişoara Gina Alimănescu a redus totul la adevăratele proporții...

Tanti Catriona lipi plicul. Îi găsi loc peste celălalt plic, al Ginei, cu invitația de nuntă. O clipă îi şovăise mîna... Îi tremurase.

Dar a fost destul să-şi arunce privirea la pernele unde a plîns Gina cu ochii ascunşi în nopțile din iarna trecută pentru a aduna destulă tărie să ducă hotărîrea pînă la capăt. După experiența de atunci, învățase cele ce n-a cunoscut în toată existența sa vagabondă şi plină de fabuloase peripeții: că viața cere cruzimi şi minciuni obligatorii, că înduioşarea este cîteodată numai o laşă slăbiciune şi că sinceritatea devine adeseori o culpă. Îi va spune Ginei că n-a găsit plicul la timp ori va născoci altceva. Are o seară întreagă înainte, mai mult de jumătate de noapte pentru a descoperi o explicare acestei trădări.

La despărțire, în uşă, ridicînd mînuşița răcoros parfumată la buzele lui Sergiu Miclăuş, glăsui în chip de concluzie:

— N-aş dori să-mi porți gînduri duşmănoase, dragă domnule Miclăuş. Nici mie, nici Ginei!... Ai aflat de la o femeie în vîrstă, mult încercată de viață, ceea ce nu ştie şi nu admite tinerețea. *Le temps ne respecte pas ce que l'on fait sans lui...*[10]

Sergiu păstră fălcile încleştate. Roti ochii la camera cu fantastic decor. Îşi înăbuşi suspinul. Ce dulce ar fi sunat aci glasul Ginei, nu al acestei aspide cu neputință de clasificat în vreo categorie femeiască! Glasul Ginei: „Ai întîhziat prea mult în Platoul Pamih... Dah te iert, dhagă Gigi!"

Platoul Pamir nu mai exista. Gina nu mai exista.

Iar el fusese pentru dînsa numai un oarecare domn Mircea... Mirclăuş... aşa ceva.

Nu mai exista deci nici Gigi. Nu va mai fi pentru nimeni de acum.

În urma lui, tanti Catriona îşi reluase chipul cel adevărat, sprijinită cu o mînă de uşor, privindu-l cum se depărtează cu o îndoială în suflet. Poate a greşit. Poate a exagerat. Poate că Gina nu-i va ierta niciodată. Se gîndi să-l cheme îndărăt. Să-i dea plicul.

Dacă Sergiu Miclăuş s-ar fi întors o singură clipită, ar fi întrezărit neprevăzuta metamorfoză a bătrînei, care simulase cu eroism tot ce nu putea ea suporta: ipocrizie, minciună, sarcasm, mofturi de sexagenară alintîndu-se cum nu i se şade vîrstei. Ochii ar fi descoperit încîntătoarea Catrionă dintotdeauna, într-altfel fantastică, la locul său în pragul căsuței de păpuşi.

Dar Sergiu Miclăuş pornise glonț. Trînti portița grilajului. Se împiedică de o babă încovoiată de şale, cu polcă de dimie călugărească şi cu o broboadă trasă pe ochi.

[10] Timpul nu respectă ceea ce se face fără el (fr.).

— Hei! răcni baba Reveica speriată, ducîndu-şi mîna la inimă.

— Nici un hei, hîrcile iadului! blestemă înciudat Sergiu Miclăuş, regretînd că au trecut vremile Inchiziției, cînd asemenea vrăjitoare îşi găseau sfîrşitul jupoiate de piele şi arse pe rug.

Apoi strigă şoferului:

— Mînă, Tacke! Dă-i drumul!

— Ce direcție, anume?

— Oriunde, în afară de Platoul Pamir! M-ai înțeles? Platoul Pamir nu există. E o invenție! O balivernă a geografilor... Să opreşti la un debit de tutun. Să mă duci pe urmă la un local de beție care ține toată noaptea deschis. Înțelesu-m-ai, Tacke?

— Dacă doriți, aşa vom face... răspunse flegmatic omul de la volan.

Căci şoferul de acum, ca şi Cristofor din noaptea trecută, renunțase să mai priceapă capriciile unui client cu atît de vădite semne de scrînteală.

Îi poruncise să urmărească pînă la Bellu un necunoscut pornit fără pălărie pe stradă. Au mers pînă la Bellu. I-a poruncit să aştepte. L-a aşteptat pînă ce i-au prins noaptea. I-a strigat să gonească nebuneşte, ca să ajungă mai repede aci. Au venit vîrtej. Acum voia debit de tutun, voia local de beție... Îl botezase Tacke şi se arăta supărat pe un oarecare Platou Pamir. Pamir? Tot vreo țicneală! E plină lumea de tot soiul de oameni. Au dat căldurile prea devreme în acest an. Numai de ar avea cu ce plăti atît cît a înregistrat aparatul! Peste trei sute de lei!... A mai pățit cu unul anul trecut. Au mers la secție. Pe lîngă bani, a mai pierdut şi timpul.

Opri în strada 11 Iunie.

— Vă rog, aveți aci debit de tutun. Aveți alături şi localuri care țin deschis pînă la ziuă...

Le cunoştea îndestul Sergiu Miclăuş din cealaltă viață a lui, înainte de surghiunul în tîrgul ardelenesc de munte.

Nu-i făceau nici o plăcere! Nu-l chemau cu nimic. Rostise cuvintele ca să-şi amăgească pustiirea din el cu o fanfaronadă de copil înciudat. Dar de un pachet de ţigări avea nevoie. Cu atît are să se aleagă din asemenea zi. Va lua din nou patima fumatului. Viaţa îi dă drept măcar la atît. Ţigara i-a fost o tovarăşă credincioasă în ceasuri de acestea, deşarte.

Coborî, căutînd cu ochii firma Regiei. De o parte şi de alta, litere de foc învăpăiau cerul, aşterneau pe asfalt o lumină spectrală, în care trecătorii apăreau şi dispăreau straniu fardaţi, defilau ca într-o figuraţie de teatru, nu păreau că aparţin lumii reale. „Mă mai recunosc oare chelnerii?" se întrebă. Şi aruncă o privire piezişă spre intrarea unei grădini, unde un pui de portar galonat ridicase şapca împodobită cu firet de amiral, deschizînd portiera automobilelor. „Desigur, e încă prea rece pentru stat afară. Nici jumătatea lui mai", gîndi Sergiu Miclăuş.

Ca să-şi verifice părerea, înaintă cîţiva paşi. Se vedeau feţele albe întinse pe mese sub teii cu frunza lată. Aşa dar, s-a înşelat.

— Să trăiţi, domnule Sergiu!

Îl salutase portarul.

— Cum, tu eşti, Tacke? întrebă minunîndu-se Sergiu Miclăuş.

De la sine înţeles că pe fostul picolo, devenit portar, nu-l chema Tacke. Confraţii de breaslă îi spuneau *Cîrnul*, după o anumită insuficienţă a apendicelui olfactiv. Totuşi, presupusul Tacke, puşlama isteaţă de local nocturn, răspunse cu o nesăbuită bucurie clientului de pe vremuri, generos la bacşişuri şi risipitor foarte la petreceri:

— Eu, domnule Sergiu, cum mă vedeţi! Am înaintat în grad,

— Ei, bravo! La mai mare, Tacke!...

— Că nici nu-i cine ştie ce procopseală! Mai bine era cînd serveam înăuntru... Ieşea ceva... Acilea, cam pă sponci. Nu poftiţi? S-au făcut schimbări...

— S-au făcut schimbări? Ce schimbări au putut să se facă?

Băieţandrul n-avu răgaz să răspundă. Se repezi să deschidă o uşă de automobil. Sergiu Miclăuş se surprinse singur în mijlocul trotuarului, sub lumina de foc bengal, interesîndu-se stupid de lucruri care nu aveau nici un sens pentru el. Întrebase şi aştepta răspuns un individ străin de adevărata lui fiinţă, mai ales acum, mai ales cu sufletul său de acum. Pricepu ascunsa pricină a acestei purtări. Îl înspăimînta singurătatea. Simţea nevoie de o apropiere omenească, de un glas, de orice şi de oricine, numai ,ca să nu rămînă faţă în faţă cu sfîrşeala deznădăjduită din el...

— S-au făcut schimbări grozave! reluă portarul recrut, netezindu-şi galoanele mînecii şi potrivindu-şi pe trup cutele hainei prea largi. Este dans dă la douăsp'ce înainte. *Zazz-band* şi numere!... Dacă n-aveţi timp acuma, vă sfătuiesc să veniţi mai tîrziu, numaidecît. Pă garanţia mea!... Aţi lipsit, se vede, din Bucureşti, de n-aţi mai dat pă la noi...

Sergiu Miclăuş nu-şi putea descleşta tălpile din asfalt. Ce căuta el aici? Ce putere vicleană îl împiedica să se mişte locului? Poate că Leon Dobrotescu, Tatileon, e încă acasă. Acum are sufletul să-l înţeleagă deplin; sînt amîndoi cu toate antenele deschise; acum ar fi mai apropiaţi decît au fost oricînd, deşi el n-a îngropat nici o moartă. Gina era mai pierdută pentru dînsul decît dacă ar fi murit. Un oarecare domn Mircea... Mirclăuş... aşa ceva...

— Se află aci şi alde domnu Dragomir!... anunţă confidenţial fostul picolo înaintat în grad. Adineauri a intrat. Dar acum vine rar şi stă puţin. Nu mai sînt vremurile dumneavoastră!... După cum se vede d-o poştă, o duce cam prost. Ştiţi, dînsul e cu foiţele... (arcuind degetele, filă un pachet de cărţi invizibile). Alea curăţă omul!... Sînt mai ale dracului decît vinul! Vinul numai te veseleşte: rîzi, vorbeşti, cînţi, spargi un pahar, o oglindă... A doua zi bei apă. Te-ai

liniştit pă cîteva zile şi-ţi cauţi dă treburi. Alea nu iartă: noapte cu noapte... Uite-l că vine!

Valeriu Dragomir, prietenul şi colegul de clasă al lui Sergiu, camaradul de mai tîrziu al vieţii de pierzanie, venea încet, cu pălăria trasă pe ochi, purtînd un pachețel învelit în hîrtie albă, cu sfoara petrecută pe deget.

Nu arătă surprindere ori bucurie. Îi întinse mîna moale, vorbind cleios:

— Bună seara, Sergiule. Ce vînt pe aici?

Parcă se despărțiseră de ieri.

Dar Sergiu Miclăuş constată că pentru prietenul său timpul trecuse ca într-o vrajă cruntă şi plină de spaimă. Niciodată nu văzuse la un om o asemenea schimbare. Nu doi ani, ci zece, doisprezece ruinează aşa un chip şi un trup care pînă mai deunăzi vibrau încă de voioasă tinereţe.

Valeriu Dragomir se buhăvise. Fălcile şi gura îi atîrnau invadate de o grăsime gălbuie, bolnavă; grăsimea parazită a mizeriei şi a nopților pierdute. Pleoapele erau năpîrlite de gene; umflate şi purulente, păreau înțepate de albine. Hainele cafenii cu dungi, decolorate şi prăfuite, căpătaseră lustru la piept şi la mîneci. Lustrul special al meselor de joc, al meselor de cîrciumi şi de cafenele. „Aşa aş fi fost şi eu acum dacă nu plecam”, gîndi cutremurîndu-se Sergiu Miclăuş.

Şi, cuprins de o înduioşată milă pentru prietenul de altădată, în care intră o ciudată şi superstiţioasă milă pentru cel ce ar fi putut şi el să ajungă, se acăță de providențiala întîlnire:

— Nu m-aduce nici un vînt, Dragomire! Poate presimțirea că aveam să te întîlnesc. Sînt liber... Vrei să rămîi cu mine?

Valeriu Dragomir privi în lături, răsucind sfoara pachețelului pe deget:

— Ce să facem dacă rămînem împreună? Tu ai scăpat. Te-ai eliberat... Mă tem că o să avem amîndoi o decepție...

— Tu vorbeşti aşa? îl mustră Sergiu cu o izbucnire prietenească. Lasă prostiile şi hai să mergem undeva, să stăm de vorbă, să ne amintim... Ai luat masa?

Prietenul cedă flasc:

— N-am luat... Să mergem, fiindcă ţii tu... Arătă pachetul, punînd o condiţie: Dar mai întîi să duc acestea acasă... Am aci nişte ouă proaspete, pîine, nişte brînză... Trebuie să le duc neapărat acasă...

Sergiu Miclăuş bănui că prietenul are vreo legătură: o femeie, o tovarăşă de mizerie. Şi-o închipui într-o odaie cu chirie ieftină, aşteptînd proviziile acestea sărace: ouă, brînză, pîine — cina dezmoşteniţilor pe un colţ de masă, pe o foaie de ziar.

Cu delicateţe, îşi stăpîni întrebarea indiscretă. Rosti:

— Bun. Admis! Să cumpărăm mai întîi ţigări...

— Tocmai! Şi eu voiam să mă aprovizionez cu niţică otravă.

Au intrat amîndoi în cabina dreptunghiulară a debitului de tutun. Sergiu i-a lăsat rîndul la tejghea, în aşteptare citind afişele ziarelor înfipte în perete: *„Săptămîna cărţii. Cum se remaniază guvernul Hitler. Ungaria se plînge Ligii Naţiunilor. S-au cerut dosarele în afacerea Skoda. Ex-împărăteasa Zitta vine în Austria. Festivităţile în cinstea d-lui Tewfik Rüstü-Bey. Moartea lui Lazăr Şeineanu la Paris”...*

Cînd întoarse ochii, observă că prietenul punea într-o cutioară goală de carton cinci ţigări Carpaţi. Atît îi îngăduia bugetul să cumpere: cinci ţigări, cinci lei! Toată mizeria exprimată într-un singur amănunt.

Sergiu ceru două pachete; două pachete de ţigări scumpe. Le va aşeza deschise pe masă. Îl va sili să fumeze din ale sale. Atunci îşi aminti întîia oară că avea în buzunar o adevărată avere. Pe lîngă economiile de salariat chibzuit şi fără pasiuni, un teanc de bancnote: o sută de mii. Îşi pipăi buzunarul de la spatele pantaloni lor. Hîrtiile îndoite făceau ţoaşcă. La ce-i mai foloseau acum? N-au trecut nici cîteva ore de cînd cu preţul acesta plănuia să-şi

înjghebe un cuib pentru Gina şi el, pentru amîndoi. Gînd nebunesc. Exaltare fără nici o legătură cu realitatea. El fusese pentru Gina numai un oarecare domn Mircea... Mirclăuş... aşa ceva.

Aprinse ţigara şi trase fumul, cu sete, pînă în adîncul plămînilor. Era delicioasă senzaţia primului fum după o întrerupere de aproape doi ani. Ca întîia ţigară după o îndelungată convalescenţă.

Afară şoferul coborîse şi nu-l slăbea din ochi, aşternut pe pîndă.

— Urcă-te. Mergem mai departe! hotărî Sergiu Miclăuş, adresîndu-se prietenului, punînd mîna pe mînerul nichelat şi piciorul pe scară.

— Eşti cu maşina? se miră Valeriu Dragomir. Nu e nevoie. Dă-i drumul, stau numai la cîţiva paşi.

Şoferul îşi primi dreptul său cu o uşurare. Încercă monetete de argint. Una suna mat.

— E falsă, domnule, dacă nu vă supăraţi. V-a înşelat un pehlivan.

Sergiu Miclăuş căută alta, surîzînd cu melancolie amintirilor de astă-noapte.

— E falsă cu adevărat, Tacke! M-a înşelat un pehlivan care se numea Cristofor, se recomanda proprietar de maşină şi pretindea că nu este o haimana din cei care dau poli falşi la rest. El dădea sute false şi mai avea ideea că Platoul Pamir e pe prelungirea Dorobanţi, cum faci la stînga! Ţine şi suta aceasta falsă bacşiş... Ai să găseşti alt imbecil la noapte, şi imbecilul are s-o primească fără să bage de seamă, cu gîndul aiurea, la Platoul Pamir. Însă să ştii de la mine! Platoul Pamir nu există. M-ai înţeles? Platoul Pamir e o fahsă sinisthă!

Filozofic, şoferul îşi strînse banii în punga soioasa, fără să se mai minuneze de vorbele şi faptele zănatecului client. Că nu era ca toţi oamenii nu mai încăpea nici o îndoială. O dovedise încă o dată. Însă ţicneala se arăta inofensivă şi

darnică. Răspunzînd cu generozitate la generozitate, se oferi ridicînd steguleţul roşu de metal:

— Puteţi urca... Vă duc tot eu, pă gratis, nu mai pun aparatul să marcheze.

Sergiu Miclăuş îl lăsă vorbind şi gesticulînd în vînt. Lărgi pasul după prieten.

Pe la spate, lustrul din coatele şi din pantalonii chibiţului de tripou, ai clientului de cafenea şi de cîrciumi trăda o mai jalnică decădere. Gulerul era slinos la ceafă; slinoasă, panglica pălăriei cu pete de năduşeală. Stofa făcea creţuri subsuoară şi pocnea la şolduri, ca straiele prea strîmte ale unui copil care a crescut şi s-a îngrăşat în vacanţă. Acum îşi amintea Sergiu Miclăuş că hainele datau de doi ani jumătate. El fusese cel care l-a silit pe Dragomir să meargă la croitor şi să le comande, într-o dimineaţă cînd s-au pomenit în stradă după o noapte norocoasă la club. Valeriu cîştigase cu opt poli peste şase mii lei. Chibiţ la o masă memorabilă. A plătit înainte toţi banii croitorului, fiindcă a doua zi, dacă nu chiar în aceeaşi seară, soarta lor era scrisă. Aşa, s-a ales măcar cu un costum pentru zile de sărbătoare. Sărmanul costum duminecal! Ajunsese mai mizer decît hainele lui Matei, căpătate de la stăpîn, dar curate, periate, fără pete şi fără lustru în coate. Sergiu Miclăuş se gîndi că poate cîteva mii de lei ar fi destul pentru a descurca bugetul prietenului, l-ar despotmoli dintr-un cerc vicios, i-ar da putinţa să-şi pregătească o evadare, să-şi organizeze altfel viaţa. Îşi propuse să aducă vorba mai tîrziu, după masă, cu tot tactul, galvanizîndu-i voinţa slăbită, alterată de sofismele perfide ale patimei. Va invoca exemplul său. O experienţă în care n-ar fi crezut dacă n-ar fi trăit-o.

— Ascultă, Dragomire; spuse aprinzînd a doua ţigară de la cealaltă. Poate că sînt indiscret... Poate că n-am ce căuta la tine. Poate te deranjez. Aştept mai bine aci, la marginea trotuarului.

Prietenul hohoti în rîs surd, ridicînd pachețelul suspendat în sfoară:

— Din pricina aceasta?

— Poate... Desigur...

— Fii fără grijă! Nu e ce crezi tu... Femeie, iubită, nevastă... Nimic din toate acestea, dragă Sergiule! Am pierdut dreptul la ele... Uită-te la figura mea...

Valeriu Dragomir gîlgîi un hohot oribil în guşa gîtuită de guler, expunîndu-şi înadins la vedere, în lumina vio lentă a becului electric, gura foanfă, obrazul lăbărțat, ochii cu genele spuzite. În şcoală era vestit pentru frumusețea atletică şi pentru eleganța înnăscută la diferite jocuri sportive. Numai opt ani au trecut de atunci. Prietenul începuse să putrezească de viu.

— M-ai privit bine? întrebă. În acest caz, te-ai convins că nu mă poate aştepta nici o femeie. Iubită, nevastă, prietenă... Nu sînt pentru noi... Pardon! Vreau să spun: pentru mine... E altceva, cu totul altceva...

Oprit în loc, Valeriu Dragomir păru deodată foarte stingherit. Privi în pămînt, mutînd pe trotuar o pietricică de colo-colo cu vîrful pantofului scîlciat.

— Ție pot să-ți spun! mărturisi. N-ai să rîzi. Îți mai aminteşti tu de Idiceanu, Ion Idiceanu? cel care era într-a opta, cînd ne aflam noi în clasa a cincea?

— Se poate să nu-mi amintesc?! exclamă scandalizat Sergiu Miclăuş. Gloria liceului nostru! Laureatul tuturor concursurilor generale pe țară...

— Exact! Gloria liceului nostru, laureatul tuturor concursurilor pe țară... Ei bine! pentru această glorie şi pentru acest laureat la concursuri generale duc eu pachețelul de aci. E pe dric... Cinci-şase luni, poate opt, poate numai două... Atît i-au dat medicii. Caverne la amîndoi plămînii. Şi, bineînțeles, nici un mijloc de existență... L-a ajuns boala în străinătate, cînd lucra la al nu ştiu cîtelea doctorat într-o specialitate care te ține zece ani în laborator. L-am întîlnit din întîmplare. Amici n-am

fost niciodată. Distanța era prea mare între noi... Pe urmă, el fusese laureat, gloria liceului; eu, ca şi tine... Fericita mediocritate!... L-am întîlnit, nu mîncase de două zile, făcea anticameră la autorități ca să capete ospitalitate gratuită la un sanatoriu... Aceasta acum trei luni, în februarie. Mi-a fost milă... M-a impresionat. înțelegi tu: mie, cel de acum, aşa cum mă vezi, mi-a fost milă de gloria liceului nostru, de laureatul tuturor concursurilor generale pe țară!... L-am adus la mine în cameră. Acum e în pat. Nu-i spun ce fac, nu ştie din ce trăiesc. Îl mint! Am inventat o poveste... O slujbă de noapte, la o fabrică. Prost plătită, dar destul ca să mă hrănească în aşteptarea unei ocazii mai bune... Aşa îl mistific de trei luni. Îi aduc mîncare după cum pot, cît pot, cînd pot. Noaptea tot nu prea vin pe acasă. Se odihneşte în linişte. Eu chibițesc la un tripou, la altul. Acum mă cunosc toți ca pe un cal breaz. I-am cumpărat acestea cu treizeci de lei... Băcăniile sînt astăzi închise şi numai de atît am putut face rost. De treizeci de lei: ouă, brînză şi pîine. De cinci lei, țigări pentru mine. La noapte, mai tîrziu, trag nădejde să mai ciupesc ceva...

Sergiu Miclăuş îşi pipăi teancul de bancnote în buzunarul de la spate.

— Aşa încît, te rog, stărui Valeriu Dragomir, să nu faci nici o aluzie la... la slujba mea de noapte. De altfel, nu stăm decît cîteva minute!,.. I-a recomandat doctorul să nu se osteneascâ... Are un tovarăş să-i țină de urît. Malec...

— Cum Malec? voi să afle Sergiu Miclăuş. Ce este aceea Malec?

— Malec. Buster Keaton... Ai să vezi...

Au urcat scările într-o lumină chioară, pipăind peretele cu mîna şi treptele cu talpa. Camera era la întîiul etaj, pe un coridor îngust, cu uşi de o parte şi de alta, făcîndu-şi față.

— Intră! răspunse un glas cavernos la bătaia înceată a lui Valeriu Dragomir.

Sergiu rămase mai în urmă, pentru a lăsa timp prietenului să prevină bolnavul că n-a venit singur.

— Hai, intră şi tu... şopti Dragomir, întorcîndu-se după cîteva clipe. L-am anunțat... Şi, te rog, nu fuma! Îi faci rău şi-i faci poftă.

Bolnavul zăcea într-un pat de fier, aşezat cu fața spre fereastra deschisă, cu pătura cafenie de cazarmă trasă pînă la bărbie.

De afară străbătea, în explozii de strune şi alămuri, muzica unui local de noapte. Sergiu Miclăuş strînse mîna scheletică, fierbinte şi vîscoasă. Ion Idiceanu îl cercetă cu privirea încordată, dînd în lături aripa de păr căzută pe frunte. Se vedea că-şi munceşte memoria să reconstituie chipul lui Sergiu Miclăuş aşa cum va fi fost acum doisprezece ani, în uniforma de liceu, cu obrazul şi cu ochii copilăreşti de atunci.

Fața prelungă se lumină. Îşi amintise. Voi să spună ceva, dar îl înăbuşi tuşea. Duse batista la gură. Cînd se potoli, ascunse sub pernă cîrpa mototolită cu pete late de sînge.

Se ridică într-un cot şi glăsui rar, întrerupt, economisindu-şi respirația:

— Acum mi-aduc aminte de dumneata... Mi-a vorbit Dragomir... Locuieşti la munte... într-un orăşel de munte... Pădure... brad... ozon... Pădurea de brad coborînd pînă în fundul curților... Pariez că nu te simți fericit... Omul nu ştie să prețuiască un bun decît după ce l-a pierdut... Apoi, adresîndu-se către Valeriu Dragomir: Închide, te rog, fereastra, dacă eşti bun... Nu se mai poate vorbi cu muzica aceasta.

— Nu se poate vorbi cu muzica aceasta. Să lăsăm pentru altă ocazie, *mon ami!*

Doamna Aspasia Grult articulase înțepat invitația, privind la vecinul de masă peste umăr, de la o seniorială altitudine, arogantă şi disprețuitoare, aidoma cu faimoasa poză din caricaturile faimoasei actrițe Cécile Sorel. O Cécile

Sorel contemporană cu Ramses al II-lea, din dinastia a XIX-a.

Vecinul, Lecache Leca, părintele mirelui, îşi ceru iertăciune cu umilă intimidare:

— Vă rog, scuzați... N-am vrut să... Credeam că...

— Nu e nevoie de explicație. Am priceput! întrerupse sec doamna Aspasia Grult, întorcînd capul şi încheind discuția.

Lecache Leca întinse mîna spre paharul înalt, cu picior, ca să ceară vinului puțin curaj. Paharul se clătină, gata să se răstoarne. Printr-un adevărat miracol acrobatic, izbuti să-i restabilească echilibrul înainte de a se dezlănțui catastrofa. Cu un suspin din adîncul redingotei, renunță la auxiliarul tonic al licoarei irizate din pahar, pe care o aprecia ca aromă, coloare şi vîrstă, în calitate de vechi cunoscător.

Era un bătrîn vesel din fire, vorbăreț şi mucalit în lumea sa de slujbaşi mărunți, într-un tîrguşor cu podgorii de pe vremea lui Ştefan cel Mare şi cu tabieturi rămase în afară de veac.

Aci îşi pierduse voia bună.

Se simțea ticălos şi străin.

Toată vremea a tras cu coada ochiului în dreapta şi în stînga, preocupat să nu greşească întrebuințarea tacîmuri lor complicate şi a paharelor de diferite mărimi cu misterioase destinații. Din cînd în cînd, se uita pe furiş la nevastă-sa — *„sireacă băbuşcă-mea”*, cum îi spunea cu înduioşare în gînd — aşezată de cealaltă parte a mesei, tot atît de străină şi zăticnită, trimițîndu-şi reciproc semne de îmbărbătare.

Amîndoi veneau din altă planetă, cu alte apucături: simple, modeste, demodate.

I-a scos dintr-o căsuță cu cerdac şi cu livadă nunta unicului copil. El nu mai călcase în Bucureşti de vreo douăzeci de ani; ea acum călca întîia oară. Şi au fost pe de-a-ntregul copleşiți de strălucirea şi de numărul familiei

Cristodoreanu, cu neisprăvit lanț de veri, unchi, nepoți, fini şi cumetri; de casa arătoasă şi de fastul ceremoniilor, de abundența ospățului şi de vestmintele de mare gală ale invitaților: fracuri, decolteuri, diademe şi pieptănături proaspăt ieşite din laboratorul coaforilor.

S-au ruşinat de straiele lor sărace şi străvechi, cu toate că Barbu o îmbrățişase pe bătrînă prin unghere şi cu toate că îi trosnise oasele bătrînului, strîngîndu-l la piept, cu vorbe de ale lui deşucheate:

— Asta ar mai fi trebuit! Să vii şi tu cu frac şi măicuța în mare decolteu... Fiți liniştiți, fiindcă voi sînteți aşa cum vă şade bine! Nu vă dau pe jumătate din spilcuiții şi din pănărămile astea care v-au speriat...

Liniştiți nu puteau fi sub nici un cuvînt. Se temeau să nu-şi facă feciorul de ocară. Înghițeau cu noduri şi se supravegheau la fiecare mişcare şi vorbă. Din instinct bătuseră laturile, apropiindu-se de rubedeniile mai nevoiaşe din neamul Cristodorenilor, strecurîndu-se printre uşi, pierzîndu-se la biserică în mulțimea cea mare.

La masă, însă, n-a mai fost chip. S-au supus orînduie lilor scrise pe cărți de vizită şi au trecut la vedere, spre locurile cuvenite, de cinste.

Lecache Leca socotise de a sa datorie să nu rămînă mut lîngă îmbălsămata bunică a miresei. Cu o mare prudență şi caznă, reuşise să născocească un subiect de conversație „distinsă".

Doamna Aspasia Grult îi tăiase cuvîntul.

Dezmierdîndu-şi gînditoare între degete perlele colierului de la gîtul uscățiv (numai tendoane, vine şi pergament încrețit), bunica familiei îşi plimba privirea acidă de la un comesean la altul, păstrîndu-şi gîndurile şi judecățile pentru sine. Vecinul o exasperase cu neghioabele sale reflecții şi cu precipitata grijă de a-i oferi o solniță, muştar, sosieră, lămîie, ca şi cum acestea nu s-ar fi aflat la înde mînă pentru fiecare în fața tacîmurilor, iar chelnerii cu

mănuşi albe, de la spate, nu şi-ar fi cunoscînd îndestul datoria.

Masa era întinsă în formă de potcoavă, în grădina cu tavan mobil de sticlă, sub cerul albastru cu stele. Ospăț de peste o sută de persoane, cu mîncările pregătite la o mare casă specializată în banchete; cu proviziile completate din îmbelşugata gospodărie de la conacul şi via de pe Valea Prahovei; cu vinuri înadins rezervate timp de două decenii din floarea tuturor recoltelor în vederea acestui eveniment.

Pereții dreptunghiulari ai atelierului scos din funcție şi transformat în grădină se îmbrăcaseră în ultimii ani pînă sus cu iederă, viță-sălbatică şi trandafiri acățători. Becurile colorate, ascunse în verdeață, împrăştiau o lumină savant calculată de meşterul electrician cu perfecționări şi ingenioase inovații introduse de Barbu. Fusese fericită inspirația lui Nae Cristodoreanu cînd a cumpărat locul din coasta casei şi s-a hotărît să-i dea această folosință. Fumul țigărilor se risipea fără urme. Răcoarea se păstra plăcută, dozată de acoperişul mobil; la florile înşirate pe mese se adăuga tapiseria vie şi verde a frunzelor, banda îngustă de gazon şi de pansele din jurul pereților.

„Numai în capetele imbecililor clocesc întotdeauna ideile cele cuminți”, gîndi Aspasia Grult, care nu avea o părere bună despre ginere, nici despre fiica sa, nici despre nimeni pe lume.

Ochii cocliți au trecut de la țeasta lucie şi brobonită de năduşeală a lui Nae Cristodoreanu la mireasa şi la mirele din fruntea mesei, străjuiți de cele două lumînări enorme, cu flacăra legănată de o imperceptibilă adiere.

Odeta îşi lepădase cununița şi vălul.

Astfel, îşi pierduse jumătate din farmecul tainic şi virginal care o transfigurase în biserică.

„S-a îngrăşat; în cinci ani are să capete proporțiile Mariei. Nici o bucurie pentru bărbatu-său”, cugetă Aspasia

Grult, căutînd cu o străpungătoare privire spre locul Nadinei.

Ea singură între toți, cu ascuțimea-i demoniacă, presimțise ceva nedesluşit, turbure, nebănuit de nimeni, poate nici de Barbu, poate nici de Nadina.

Ochii s-au fixat să descopere o umbră pe fața copilei.

Nadina rîdea.

Într-un capăt de masă, în ciuda protocolului şi a cărților de vizită care prescriau altă distribuție a oaspeților, se înjghebase în modul cel mai spontan un grup june şi gălăgios. Se proclamase „Banda veselă" şi aclamase prezidentă de onoare pe Nadina. De acolo porneau chicote şi explozii de glasuri, acoperind în răstimpuri murmurul lin şi egal al conversațiilor cu vocea cuviincios scăzută, sunetul mat al paharelor şi al tacîmurilor, melodiile orchestrei.

Fratele Nadinei, Bazil, licean sportiv, cu mîinile butucănoase şi roşii de salahor, uitase demnitatea şi ambițioasele hotărîri de debutant în cariera mondenă, juruite acum cîteva ceasuri, cînd a îmbrăcat întîiul smoching. Vînăt la față, se stropşea ca pe terenul de rugbi la Dolofanul, care îşi îngăduise ireverențioase comentarii asupra unor anumiți găligani mai puțin aspectuoşi în ținută de ceremonie decît chelnerii, adevărați gentlemeni prin comparație, în fracurile lor impecabile. Apelase la arbitrajul Nadinei. Răspunsul a fost de bună seamă demoralizant pentru Bazil, după figura lui consternată de o clipă. Demoralizant, dar împăciuitor şi hîtru, fără îndoială, căci toată „Banda veselă" a izbucnit într-un uragan de hohote. Cînd rîdeau, toți copiii Cristo-dorenilor îşi încrețeau la fel colțul pleoapelor ridicate în sus, mongoloide: de fapt, pecetea mamei, a familiei Grult...

Aspasia Grult nu avea de ce să fie încîntată de această predominare a sîngelui său într-un neam corcit, pentru care nu simțea acum nici un ataşament. Îşi strămută privirea neostenită spre alt şirag de meseni, mai importanți

şi mai vrednici de luare-aminte. Depusese tacîmurile transversal pe farfurie. Nu mai voia să se atingă de fripturi. Aştepta brînza şi fructele, cafeaua. În existența ei de avară îşi deprinsese stomacul cu un regim de schimnică.

Toată ființa sa cerea altă hrană.

Cu voluptate se străduia să descifreze adevăratele gînduri şi metehne ascunse ale fiecăruia, sub înfățişarea lor convențională, studiată de acasă, afectată din fire sau devenită după o îndelungă practică şi educație masca mincinoasă din fiecare zi, încrustată în obraz ca tunica lui Nessus pe trup. Îi cercetă pe rînd... Acesta şi aceasta... Un bărbat, o femeie... Nenumărați... Nenumărate... Bărbați de toate vîrstele, în straiul negru, cu piepții cămăşilor şi cu funtele imaculate. Femei cu umerii pudrați şi cu spatele dezgolit pînă la cingătoare. Nenumărate chipuri, care în mare parte au evoluat sub ochii săi, pe care le-a cunoscut în frăgezimea din anii copilăriei şi ai tinereții, le-a văzut căpătînd o trecătoare plinătate a maturității; le-a urmărit apoi alterîndu-se, zbîrcindu-se, ruinîndu-se.

Toți purtau furculițele cu mişcări cumpănite şi uşoare, sorbeau din pahare abia atingînd cristalul cu buzele, întorceau capetele cu o calmă distincție spre vecini, să împărtăşească o glumă, un ultim zvon maliții os, părerea des pre o piesă de teatru, o carte, un nou tip de automobil sau o schimbare politică în perspectivă. Toți zîmbeau stereotip şi, din cînd în cînd, aruncau priviri de cordială simpatie mirilor din capul mesei. Femeile se alintau ca mîțele. Bărbații îşi apropiau coatele de trup, se țineau țepeni în scaune, cu o corectitudine britanică, se stăpîneau să nu clefăie, să nu se joace cu scăunaşul de argint ori cu mînerul cuțitului, să nu frămînte cocoloşul de pîine între degete.

Dar Aspasia Grult îi ştia şi sub cealaltă față a lor, chiar dacă nu le-o văzuse cu ochii vreodată.

Unul sfîrşea de risipit averea nevestei cu o fostă actriță de varieteu; iar nevasta se consola şi se răzbuna punîndu-i

coarne cu secretarul. Se află tustrei aci. Trio perfect! Altul se judecă de doi ani cu fratele pentru un testament; nu-şi dau ziua bună, îşi îndeamnă soțiile să scrie una alteia răvaşe anonime cu insulte de mahala. Cealaltă, de alături, îşi lasă copiii pe mîinile slugilor, cutreierînd *dancing*-urile pînă la ziuă cu o echipă mereu primenită de amici ai casei. Alta e văduvă şi a ajuns la al treilea avort. Cunoaşte din ce afacere cu autorizații (înăbuşită la Parchet) şi-a înălțat vilă la Sinaia cutare şi din ce epitropie a unor minori orfani şi-a cumpărat moşie cutare venerabil patriarh cu barba albă în evantai. Ştia cu cine a fugit fata unuia şi ce semnături a falsificat pe polițe feciorul altuia.

Toți surîd, îşi adresează cuvinte amabile, glume, întrebări şi fățarnice complimente; cuvinte care lunecă peste realitatea lor ascunsă ca picăturile de ploaie pe fulgii de gîscă... Toți s-au examinat minuțios acasă în oglindă, şi-au restaurat stigmatele care se văd, neglijîndu-le pe cele invizibile dar ireparabile; au plecat satisfăcuți de figura provizoriu întineritã cu briciul, cu pudră şi cu sulimanuri; bărbații încîntați de costumele scoase din şifonieră; femeile, de toaletele croite nu numai din mătase ori catifea, ci şi din multe şi nespuse peripeții groteşti sau meschine; toți şi toate par a nu exista pe lume decît pentru a flecări cu nevinovăția de acum, acompaniați de muzica aceasta lascivă a lăutarului vestit pînă dincolo de hotarele țării.

Pentru fiecare, însă, Aspasia Grult păstra un cazier infamant în minte, întorcînd repede foile, completînd o misiune, corectînd cu precizii o informație vagă, lăsată sub semnul întrebării. Cei buni, slabi, dezarmați, cei proşti nu se bucurau de asemenea onoare. Îi trecea îndelaolaltă într-o rubrică lipsită de interes.

Numai spre un singur colț de masă nu îndrepta ochii. Acolo unde se afla Ioachim, fiul din carnea şi din sîngele său.

De privirea şi de judecata aceluia se temea ca de o conştiinţă exterioară; neîndurată cu dînsa, cum neîndurată era şi ea cu toţi.

Îi simţea uneori privirea oprindu-se cu o duritate de atingere materială, apăsată; iar atunci degetele îi tremurau pe boabele argintii ale perlelor.

Nadina izbutise să-i smulgă făgăduiala unui deplin armistiţiu de douăsprezece ore.

Ca o garanţie a pacificelor intenţii, Ioachim Grult consimţise să se abată prin odaia lui Bazil, să-şi radă barba ţepoasă şi sură, să-şi pieptene părul învîlvoiat şi să-şi scuture praful hainelor. Fără îndoială că hainele acestea cenuşii distonau cu ţinuta solemnă a celorlalţi comeseni. Dar lumea ştia că Ioachim Grult a fost întotdeauna un original incorigibil şi că în timpul din urmă avusese nevoie de căutare într-o casă de sănătate. Nadina îl încredinţase Ginei Alimănescu. O rugase să se sacrifice două ore, atît cît ţinea masa, numai pentru a nu-i lăsa lui şi altora impresia că familia i-a organizat o gardă permanentă.

Gina acceptase misiunea cu dragă inimă. Nu-i părea o corvadă. Încă de cînd era copilă cu fustele deasupra genunchilor îl socotise pe Ioachim Grult un om pitoresc şi captivant, curios, paradoxal anevoie de înţeles în vorbele şi faptele lui ciudate; însă nu un monstru cu viperine şi scelerate răzbunări, sau un nebun, cum îl zugrăvise Odeta.

Abia s-a aşezat alături, şi o cutremurase o spaimă. Descoperise că mai exista încă un motiv, în afară de rugămintea Nadinei, care tot ar fi silit-o să-şi caute un loc cît mai de-parte de tacîmul său, acolo unde fusese fixat de la început, în altă vecinătate.

Aşadar, venise şi *el*!

Sprijinită în spătarul scaunului, cu inima golită de sînge şi cu degetele deodată înfipte în şervetul de olandă mototolit, Gina îl văzuse înaintînd cu paşii elastici dintotdeauna, scuturîndu-şi şuviţele de păr pe fruntea boltită cu gestu-i familiar, împărţind viguroase strîngeri de

mînă şi răspunzînd voioaselor întîmpinări cu surîsul contagios care-i dezvelea dinții albi, puternici, strălucitori; dinți de carnivor de prins să muşte cu un robust nesațiu din toate poftele şi îndestulările vieții.

Aşadar, venise şi el!

Toți i-au ascuns.

S-au ferit s-o prevină. În egoismul lor de familie, s-au gîndit îndată s-o prefacă în santinela lui Ioachim Grult; dar de sfîşierea din inima ei nu s-a îndurat nimeni s-o cruțe. Nici Odeta, care ştia. Nici Nadina, care bănuia. Amîndouă o trădaseră într-o complicitate josnică. Dacă ar fi presimțit că se poate întîmpla aceasta, fugea de la biserică. Alerga acasă. Îl aştepta pe Sergiu. Se amăgea aşteptîndu-l pe Sergiu, pe Gigi, chiar de este scris să nu se mai întoarcă niciodată din Platoul lui, Pamir. Există o voluptate şi în supliciul unei aşteptări fără nădejde. Orice mai bine decît aceasta.

Aşadar, venise şi el!

Întovărăşea o femeie înaltă, subțire, cu părul negru-albăstrui şi cu ochii adînciți în cearcăne viorii, înfăşurată într-o rochie de un roşu aprins ca floarea de mac, lipită de trup direct pe piele; o actriță renumită, fiindcă jucase cu mare succes cîteva roluri de vampă. Întru această celebritate de proaspătă dată îşi schimbase numele de debut pe afiş din Pisicuța Mladian în Pandora Mladian. Iar rolul de femeie fatală îl prelungea ostentativ dincolo de scenă, în viața regizată cu o impudică publicitate a aventurilor şi a dramelor sentimentale. Printre marile sale succese, se anunța sinuciderea unui ofițer de marină; patetic episod, într-o noapte cu lună, pe țărmul mării, la Constanța. Se despărțiseră după un vijelios amor de două săptămîni, îi întorsese spatele, abia a făcut cîțiva paşi, şi a auzit în urmă pocnetul revolverului. Nu s-a oprit din drum. A trimis un gardian public, cu vorbele menționate mai apoi de anchetă şi reproduse de toate ziarele în scandalizate, dar glorioase reportaje: „Vezi, te rog. Mi se pare că în capătul aleii ai să

găseşti un cadavru!" Întîmplarea i-a servit în carieră măcar tot atît ca un rol într-o piesă cu o sută de reprezentații jucate cu casa închisă. Pandora Mladian... O aplaudase şi Gina cu doi ani în urmă. Acum veneau împreună. După cum îi sprijinise el cotul o clipă cu vîrful degetelor, după cum îi prinsese el eşarfa pe umeri, a înțeles că nu întîmplarea i-a adus în acelaşi timp. Cunoştea gestul; îi cunoştea privirea, care, ea singură, însemna o posesiune.

Gina Alimănescu a tras în față o vază de cristal cu ga roafe roşii şi albe. Cînd a crezut că nu-i va mai tremura glasul, s-a răsucit pe sfert către Ioachim Grult şi a în cercat să discute banalități indiferente cu tot calmul unei vietăți „bhave".

Ținînd capul prăvălat pe ceafă, Ioachim Grult filtrase privirea oblică prin întredeschiderea îngustă a pleoapelor.

Nu-i scăpase panica acestui pui de femeie: încremenirea de la început, tremurul de mai apoi al mîinii încleştate în olanda apretată a şervetului, decizia curajoasă de a se birui. Căci el observa şi preştia ceea ce nu au darul să vadă şi să presimtă ceilalți oameni, normali şi opaci subtilelor devinațiuni. Ghici că mica şi fragila persoană pusă să-i facă de strajă avea ea acum nevoie de sprijin şi de ocrotire. Îl mişcă răsturnarea de situații. Cu simpatie şi blîndețe, încercă s-o ajute în eroica ei luptă lăuntrică. În loc să riposteze muşcător, cum îi stătea în fire, la o întrebare lipsită de interes pentru amîndoi şi formulată numai din silnica obligație de a rupe tăcerea, Ioachim Grult rosti cîteva constatări care răspundeau la tot ce se petrecea în sufletul Ginei:

— Mizeria comediei, ca să-i spunem aşa, mondene, este că totul se petrece ca şi cum nu s-ar întîmpla nimic... Priveşte în jurul dumitale, domnişoară!... Toți vorbesc ceea ce n-ar trebui să vorbească şi fac ceea ce n-ar voi să facă. Toți ar avea altceva de spus şi mai ales altcuiva de spus... Iar toți găsesc natural să se mistifice reciproc, şi bineînțeles înaintea tuturor, să se mistifice pe sine... Mă gîndesc că

măcar două treimi din aceşti vecini ai noştri, dacă n-ar fi prizonierii unei stupide convenţii, nici nu s-ar afla aci... Unii n-ar fi venit; alţii ar fi plecat. Însă cu toţii rămîn... Li se pare că rămîn; din buna lor voie. Numai cînd vor ajunge acasă şi cînd îşi vor lepăda, o dată cu hainele, surîsul lor poruncit, au să simtă o sinceră desfătare. O destindere. Căci atunci vor avea toată libertatea, în doi sau în trei, în mic sobor, să bîrfească pe socoteala celor ce au văzut şi au auzit aci...

— Vedeţi lumea phea în negru, domnule Grult.

— Nu, domnişoară. Dar n-o văd numai în profil.

— Cum adică, numai în phofil?

— În profil, cu o parte ascunsă întotdeauna în umbră. Aşa se văd toţi. Aşa se cunosc toţii. Numai pe jumătatea din lumină... Eu văd şi partea din umbră. E un trist privilegiu, domnişoară!... Îl împart numai cu scumpa mea mamă, sinistra mumie din celălalt capăt al mesei.

Ioachim Grult dădu în lături vasul cu flori, ca să privească mai liber spre Aspasia Grult. Cu o mare satisfacţie o văzu plecînd ochii.

Dar mai prinse de veste că alţi ochi se opriseră miraţi, avizi, învăluitori asupra miniaturalei vecine.

— A! făcu, împingînd la loc mănunchiul de garoafe şi oblonindu-şi o clipă privirea sub pleoapele căzute total.

Îşi verificase o simplă impresie. Acum era pe deplin lămurit. Gina se pitulase după scutul florilor. Refuză tava ovală de argint prezentată de chelner peste umeri cu onctuoase mişcări. Sorbi un pahar pînă la fund. Vinul era rubiniu, plăcut, astringent şi plăcut amărui. Ioachim Grult respinse şi el farfuria. Îşi aprinse pipa. Pîcîi de cîteva ori un nor compact de fum spre indignarea şi tusea cu icnete a vecinei din stînga: o doamnă decoltată, cu braţele groase cît picioarele, ghintuite în brăţări late, orientale, servindu-se fără excepţie a doua oară din fiecare fel de bucate şi gemînd la apariţia fiecărui fel nou.

— Mititică domnişoară, întrebă Ioachim Grult, nu este aşa că ştii prea bine cu ce fel de om vorbeşti?... Un ne bun! Un om ieşit nu de multă vreme dintr-o casă de nebuni...

Gina crezu că a venit ceasul să-şi împlinească misiunea, întrebuinţînd tot tactul cuvenit pentru a preîntîmpina cine ştie ce izbucnire.

Silindu-se să surîdă, rectifică:

— Un sanatohiu de odihnă poate voiţi să spuneţi, domnule Grult?... Un sanatohiu de reculegere penthu surmenaţi...

— Nu, domnişoară Gina!... N-am fost surmenat nici odată. Şi cu atît mai puţin în momentul cînd am fost băgat în casa de nebuni. Căci într-o casă de nebuni am stat, nu într-un sanatoriu de odihnă. O casă pentru oameni ca mine. Povestea nu e prea lungă. Are şi o morală... Ca să nu te gîndeşti unde te gîndeşti acum...

— Nu mă gîndesc nicăiehi...

Ioachim Grult nu luă în seamă protestarea:

— ...ca să nu te gîndeşti unde te gîndeşti acum, lasă-mă să ţi-o istorisesc. Măcar pentru o clipă ai să uiţi. Vom re veni pe urmă şi la aceasta...

— La ce să heveniţi? Nu ştiu la ce faceţi aluzie... Ce vă închipuiţi, domnule Grult?

— Nu-mi închipui nimic. Deocamdată îmi amintesc. Acum îmi amintesc bine. Te-am ţinut pe genunchi. Erai o fetiţă fantastică şi delicioasă pe vremea cînd te găseam aci, dumineca, la Odeta, şi cînd Odeta îţi semăna atît de mult. Lasă-mi iluzia că n-ai devenit ca dînsa... Îţi aminteşti de mine? Eram pe atunci unchiul Ioachim, scumpul şi drăguţul unchi Ioachim, adulat de toţi, aşteptat şi primit în capul scărilor cu alai, fiindcă mi se adunau milioanele la bancă şi mi se înmulţeau dezgustător întreprinderile prospere... Într-o bună zi, prietenia cu unchiul Ioachim s-a stricat şi a dispărut admiraţia pentru mintea lui, care ţinea în frîu douăzeci de afaceri, una mai bănoasă decît alta... Ce s-a întîmplat?... S-a întîmplat că în acea bună zi am

descoperit că devenisem prizonierul unor obligații la care nu mă constrîngea nimeni... Întreprinderi, fabrici, ferme, consilii; telefoane la fiecare cinci minute; bani şi iarăşi bani; mai mulți decît îmi cereau nevoile mele... Pentru ce, toate? Îmi pierdeam viața cîştigînd bani... Amenințam să ajung un mic Ford balcanic, iar eu nu găseam nici o plăcere să fiu un mic Ford balcanic... Am scăpat dintr-o dată de această primejdie. Am izbutit să fiu liber. Spre consternarea familiei, aci de față, am donat cea mai mare parte a acestei averi pentru a întemeia o fundație. Fundația Ioachim Grult... He-he!... Fundația Ioachim Grult, una din cele mai macabre glume din țara românească!... Mi-am amintit copilăria mea. Copilăria pe care a putut s-o trăiască odrasla unei mame ca doamna Aspasia Grult. Am creat deci o fundație pentru copii. Pentru orfani, pentru copiii cu apucături năzuroase, pentru leneşi, pentru rebeli, pentru dezmoşteniți. M-am gîndit că şi fluturii încep prin a fi omizi... Am vrut să cresc omizile omeneşti, ca să le pregătesc pentru o existență de fluturi. Am alcătuit eu regulamente, am supravegheat construirea clădirii, am numit personal... Pe urmă am plecat din țară. Africa, Asia, Australia... Am plecat să cunosc şi altceva, de vreme ce nu mai eram prizonierul obligației de a agonisi milioane care nu-mi trebuiau... La întoarcere m-am prezentat să-mi vizitez fundația. Probabil că ai aflat despre senzaționala petrecanie de atunci!... A făcut epocă!... Am găsit căminul meu transformat într-un penitenciar pentru schingiuirea copiilor, pentru uciderea copilăriei. Disciplină, carcere, uniformă cenuşie. M-au primit trei sute de copii, cu călcîiele lipite, făcînd front, salutînd ca recruții terorizați de sergentul-major, tunşi ca recruții, tîmpiți de spaimă ca recruții. „Ce spui despre primele rezultate?" m-a întrebat cu satisfacție directorul numit de mine. „Spun că eşti un infam şi că meriți palme!" i-am răspuns, trecînd de la vorbă la faptă, adică la perechea de palme, acolo, în fața copiilor, a omizilor cenuşii... Scandalul a dat de lucru ziarelor cîteva

zile. Mi se pare că nu m-am oprit numai la palme. Am spart oarecari geamuri, am răcnit ca un veritabil sălbatic recent debarcat din Africa şi din Australia, am sfărîmat mese, bănci, uşi de carceră. Am cerut să mi se aducă benzină pentru a da foc penitenciarului „Ioachim Grult". Plecasem într-o ureche. Mă întorsesem nebun complet!... Era limpede ca lumina zilei!... Familia, veselii nuntaşi de astăzi au folosit admirabila ocazie pentru a mă pune la adăpost. Şi mai ales pentru a pune la adăpost o rămăşiţă de avere primejduită de apucăturile risipelnice ale unui iresponsabil dovedit. Iresponsabil dovedit m-au considerat şi conducătorii fundaţiei care-mi poartă numele şi există din a mea danie. Directorul cu palmele şi ceilalţi complici întru educaţie şi disciplină... Au dat la coş regulamentele mele, ale nebunului. Au menţinut ordinea şi disciplina lor: carcera, metode de penitenciar... Aud că Fundaţia Grult funcţionează în cele mai strălucite condiţii, e dată ca model, e vizitată de călătorii străini. Eu nu m-apropii pe o zonă de cinci kilometri... Datorită mie există un penitenciar mai mult, un loc de tortură mai mult pentru copii. S-a dovedit încă o dată cît de adevărat e că oamenii buni şi ideile gene roase fac omenirii răul cel mai adînc. Faţă de rezultatul în derîdere al intenţiilor mele, poate că toţi care m-au băgat la balamuc aveau oarecare dreptate. Nu pentru ce credeau ei; ci pentru ce ştiam eu... Acum cîteva ore mă gîndeam să răspund unei ticăloşii cu altă ticăloşie. O pregăteam de mult!... Mi-am luat seama. A ierta e încă o manieră mai teribilă de a te răzbuna. Dacă vor înţelege-o şi dacă o vor simţi! Lucru de care mă îndoiesc... Cînd deschizi uşa unui cîine, e sigur că în judecata lui crede că pentru aceasta ai fost făcut pe lume. Să-i deschizi uşa. Cînd nu i-o deschizi, îşi spune că lipseşte de la datoria ta... Tot aşa se petrece şi cu judecata multor oameni. Eu nu-mi plăteam datoria. Eram un ingrat, un egoist, un nebun. Mă gîndeam numai la mine, îmi puneam în practică fanteziile mele.

Uitam că am de deschis atîtea uşi... Că am o mamă care numără bucăţile de zahăr, o soră care are atîtea fete de măritat, cu zestrile onorabile, dar cu drept la atîtea speranţe de la unchiul Ioachim, dacă unchiul Ioachim ar fi un om ca toată lumea, serios şi tămăduit de nebuniile sale... Poate că încă mai speră. Mîine vor veni să recunoască ispăşiţi că au greşit. A recunoaşte o greşeală e reţeta cea mai comodă pentru a te dispensa de obligaţia s-o mai repari... Cum observi, nu văd lumea în negru. O văd cum este. Unii numesc aceasta cinism. Alţii, nebunie. În orice caz, fac parte din categoria cea mai nefericită de nebuni. A nebunilor numai pe jumătate... Ar fi fost de preferat să trec peste această limită ingrată, dincolo, în paradisul absolut. Să mă cred şahul Persiei, Napoleon, sau Isus Cristos... Din nefericire, am rămas tot Ioachim Grult...

Ioachim Grult îşi îndopă din nou pipa, spre groaza vecinei din stînga, cu braţele indecent de albe şi groase.

Prin şuviţa de lumină a pleoapelor, supraveghease tot timpul obrazul Ginei Alimănescu. Se aştepta la o întrerupere, la o întrebare, la un semn de interes pentru povestea avatariilor sale, fiindcă o istorisise numai ca s-o smulgă din ea însăşi.

Dar Gina ascultase absentă.

Tot atît de străină părea de murmurul glasurilor, de melodiile pe rînd elegiace şi furtunoase ale orchestrei, de clinchetul paharelor vibrînd muzical. Nu-şi îndreptase ochii nici spre capul mesei, unde, între cele două lumînări îmbrăcate în flori şi panglici albe, Odeta şi Barbu păreau depărtaţi undeva, la capătul lumii, văzuţi prin lentila întoarsă a unui binoclu; nu-şi îndreptase ochii nici spre cealaltă extremitate a grădinii, unde „Banda veselă” îşi făcea de urît. Se pitise după mănunchiul de flori, ca o tristă Cenuşăreasă de toţi părăsită şi uitată. Nadina îi făgăduise că vine mai tîrziu să schimbe locurile. Era, însă, mai plăcută compania din „Banda veselă”, unde se strămutaseră treptat şi alte rezerve din alte regiuni ale mesei.

Pentru cine, pentru ce mai îmbrăcase Gina rochia care-i fermecase pe toți acum un ceas jumătate, cînd a apărut după întoarcerea de la biserică? Rochia stil, strînsă pe jumătate de trup şi înfoiată de la mijloc în jos în pliuri pufoase. O lună de zile o meditase în singurătatea ei de la Oradea-Mare. Totul fusese chibzuit în ciuda prejudecăților apărate cu fanatism de croitoreasă. Susținuse croitoreasa că e prea mică pentru o rochie stil; că la coloarea ei bronzată nu merge verdele; că, în orice caz, nu poate comite sacrilegiul de a îngemăna verdele cu roşul. Şi toate s-au dovedit erezii!... Rochia de tul, în culoarea aripelor de efemeridă verde-pal, cu o subțire şuviță roşie pe marginea volanelor, ca o linie tremurată de sînge, desăvîrşea înfățişarea aeriană a Ginei. Îşi dezvelise lobul urechiuşelor şi tîmplele într-o pieptănătură ciudată, nouă, ca a nici unei alte femei; îşi atîmase cerceii grei şi colierul celebru pe timpuri al Catrionei Catriowina — „cerceii şi colierul care restabileau dreptul legilor de gravitație şi o împiedicau să se volatilizeze", cum spusese Barbu Leca, tachinînd-o cu întrebările stăruitoare să afle pentru cine anume s-a făcut ea atît de frumoasă. Într-adevăr, pentru cine? Pentru ce? Se ascunsese după pavăza de flori, ca o mică, şi tristă, şi părăsită Cenuşăreasă.

Ioachim Grult pufăi prin colțul buzelor o spirală de fum în ochii vecinei din stînga (îl dezgustase capacitatea ei de îngurgitare) şi încercă o terapeutică directă, mai brutală, dar poate cu mai norocos efect. Înlăturînd cu o mişcare autoritară vaza cu garoafe din fața Ginei, spuse neaşteptat:

— Te rog, priveşte înainte, nu pleca ochii. Ascultă povața unui nebun! Priveşte drept înainte şi zîmbeşte! Nu aşa, ca la fotograf... Cu surîsul pe care îl aveai cînd erai o copiliță şi te țineam pe genunchi... Aşa! Deocamdată, pasabil... Apoi întrebă: Ai înțeles de ce aceasta?

— N-am priceput, dah m-am supus.

— Aha!... Te-ai supus ca să nu contrariezi un nebun! Aceasta a fost cuvîntul de ordine?

— Nu, dah...

— Nu, dah aşa ai crezut c-ah fi trebuit să sune cuvîntul de ordine?... Să renunțăm la explicații care nu explică nimic! Să-ți spun mai bine de ce ți-am cerut să priveşti înainte şi să nu te mai pitulezi ca un pui de potîrniche în lucernă. Dă-i voie unui prieten vechi să-ți dicteze cîteva observații de ale sale, cu pretenții de aforisme, pentru album.

— Eu n-am nici un album... declară Gina Alimănescu, arătînd în lături palmele mînuşițelor, ca şi cum ar fi putut să dovedească aşa cît de săracă şi de despoiată se simțea, Cenuşăreasă părăsită de toți şi uitată de toți.

— Chiar dacă n-ai album, nu schimbă nimic aceasta!... Ai să ți le aminteşti şi fără să le scrii în album. Ai să ți le aminteşti mîine, altădată, poate chiar în astă noapte, şi îmi place să cred că vei medita la ele... Eşti la vîrsta cînd ți se pare că iubirea e o fericire sau o nefericire excepțională, absolută, unică, destinată să umple o viață întreagă. Dar cum puține femei sînt destul de înțelepte pentru a fi fericite, faci parte din categoria celor care sufăr...

— Nu sufăh de loc...

— Perfect! mîrîi Ioachim Grult un hohot de rîs, muşcînd coada de os a pipei. Nu suferi de loc? Spusele mele nu-şi pierd nici în acest caz utilitatea. Îți vor servi atunci cînd va veni rîndul să suferi... Ştiu bine că toate peripețiile sentimentale prin care trecem în viață par stupide şi banale pentru toată lumea, în afară de cei direct părtaşi. Eu n-am avut cruzimea în tinerețe să le cred stupide şi banale... Şi, în consecință, încă de atunci cînd umblam şi trăiam printre oameni am observat multe ciudățenii, care se repetă mecanic, cu puterea de lege, fără să văd că femeia... femeia în genere... ştie să ia învățătură din ele. Bunăoară, nu pot să-mi explic de ce orice femeie, fără excepție, se simte micşorată şi umilită cînd se întîlneşte cu un bărbat care i-a fost necredincios şi a părăsit-o după ce s-au iubit şi şi-au făcut jurăminte de fidelitate eternă. În primul rînd, e

discutabil dacă există iubire. Dacă a existat. E discuta bilă orice iubire cînd o recapitulezi, o dată ce a devenit un trecut. Fost-a iubire cu adevărat? Puține rezistă la întrebare... Descoperi că de ceea ce ai numit iubire te legau amănunte exterioare, elemente străine de ființa iubită... Parfumul trandafirilor pe lîngă care ai trecut, o muzică, o dimineață ori o seară cu o anumită langoare, o stare sufletească pregătită de o lectură... Singurătatea... O atmosferă perfid conspirativă... Toate au rămas indisolubil legate de iubire; au rămas chiar după ce iubirea a trecut. Deci persoana: iubita, iubitul au fost un pretext, accidentul... Nimic n-ar fi împiedicat să se întîmple totul cu alți figuranți interşanjabili. Numai trandafirii supraviețuiesc, au rămas la locul lor, fără să-şi fi pierdut parfumul. Privighetorile cîntă tot aşa... Toate sînt cum au mai fost. Iluzie e numai convingerea absurdă că acestea au existat de hatîrul unei iubiri şi că o dată cu ea au murit... Dar să presupunem că e vorba de o iubire, cum ți se pare dragostea la vîrsta dumitale: o fericire ori o nefericire excepțională, absolută, unică!... N-a durat, cu toate acestea, o viață întreagă...

Bărbatul a mințit, a plecat, e nestatornic sau e o brută... De ce nu ştiu oare femeile că dețin o singură răzbunare pentru suferința şi umilința din acel ceas, al înşelăciunii? Una singură, dar teribilă! Zîmbesc cu milă cînd deschid ziarul şi citesc că o femeie şi-a împuşcat soțul ori iubitul fiindcă fusese abandonată. Nenorocita! Pentru ce să meargă înaintea curții cu juri cînd avea la îndemînă o răzbunare mai cruntă decît moartea şi glonțul?... Este destul să dovedească bărbatului care i-a fost infidel şi a părăsit-o că nu-i reproşează nimic, că nu mai există în inima ei nici o urmă: a uitat tot, şi-a refăcut viața, e fericită... Aceasta un bărbat nu poate s-o înțeleagă şi să o suporte. Vrea să ştie cu cine l-ai uitat, cum l-ai uitat, cît de repede l-ai uitat... E rîndul lui să fie umilit şi să sufere. Nu-şi iartă că ți-a mai lăsat încă dreptul acesta la viață, că nu

te-a zdrobit cu desăvîrşire, ca să-ţi petreci restul zilelor cu ochii în pumni, plîngîndu-l, aşteptîndu-l...

„Ce-ar fi să apară acum Gigi! imploră Gina un destin în aceeaşi vreme blînd şi răzbunător. Tot mai este timp. Să vină cît de tîrziu... Cît de tîrziu!”...

Ioachim Grult observă slaba pîlpîire de lumină în ochii genaţi. De data asta nu-şi pierduse vorbele în deşert. Insistă:

— Bag de seamă că se arată oarecari indivizi cu instrumente barbare de muzică. Înseamnă că ne apropiem de ridicarea ospăţului şi că va începe dansul în saloanele doamnei şi domnului gheneral-director!... Te rog să-mi promiţi că n-ai să fugi...

— Phomit...

— Şi că n-ai să mai stai nici cu tatăl mirelui, lîngă si nistra mumie a bunei mele mame. Îl vezi? N-a fost mare deosebire în tot timpul mesei între el şi dumneata... Aceasta nu trebuie să mai fie! Promite-mi că ai să dansezi, că ai să fii veselă... Că ai să asculţi povaţa nebunului, pe care în loc să-l păzeşti, el te păzeşte... Promiţi?

— Phomit.

— În aşteptare, n-ar strica să mi-o trimiţi pe Nadina aci şi să-i iei locul la acea bandă veselă unde ar fi fost bine să te afli de la început... Vreau să-i vorbesc.

Ioachim Grult rămase singur, cu pipa stinsă între dinţi, cu mîna rezemată de spătarul scaunului gol, întorcînd spatele doamnei decoltate, care lupta cu o dublă felie de tort.

Masa era pe sfîrşite. Un cuvîntător înălţă cupa de şampanie, închinînd pe rînd în sănătatea şi fericirea mirilor, a socrilor, a neamului Grult şi Cristodoreanu. O clipă, ochii lui Ioachim Grult s-au încrucişat cu privirea bătrînei din celălalt capăt. „De ce e aşa şi-l simt atît de străin de mine?” se întrebă ea „de ce e aşa şi o simt atît de străină de mine?” se întrebă el.

Scutură scrumul pipei, ciocănind în speteaza scaunului. „Poate e nefericită numai fiindcă e singură şi avară. Toți sîntem singuri."

— Am sosit, unchiule Ioachim! anunță Nadina, punîndu-i mîna caldă pe braț şi aducînd cu dînsa, în ochi, sclipirea veseliei de care se despărțise. Te rog să mă ierți. A fost o nebunie întreagă cu noi... Ştii că am descoperit şi un Malec? Vărul lui Barbu. E de un comic irezistibil cînd îl imită pe Malec. Ai spune că e Malec în carne şi-n oase!

— ACESTA E MALEC. AMICUL ACESTA îmi ține de urît zile şi nopți cînd nu se prinde somnul de mine...

Sprijinit într-un cot, Ion Idiceanu se întinse peste marginea patului pentru a privi mai de aproape, cu drag, la tovarăşul său de singurătate.

Pieptul descărnat se dezvelise din cămaşa țărănească de noapte, cusută cu arnici roşu şi negru la gît, vînătă şi sleită de atîtea sudori uscate pe trup. Sub piele se reliefau gratiile curbe ale coastelor.

„Cred că l-aş putea ridica într-o singură mînă. L-aş duce subsuoară ca pe un copil”! îşi spuse Sergiu Miclăuş cu milă, amintindu-şi emoția şi respectul liceanului dintr-a cincea cînd se lipea de perete la trecerea elevului din ultima clasă, gloria şcolii, laureatul tuturor concursurilor generale pe țară. Acum gloria şcolii era pe jumătate cadavru, duhorea a năduşeală iuțită, îşi scuipa plămînii în batistă şi căpătase un pat să zacă şi să moară din mila unei epave ca Valeriu Dragomir.

Dar bolnavul zîmbea. Uitase pentru o clipă neînduplecatul soroc al morții, care se scurtase cu încă o foaie din calendar.

— Bună seara, Malec! Prezintă-te şi fă frumos la domnul.

Pe măsuță, în borcanul prea strîmt, Malec, peştele roşu, se răsuci anevoie, cu mişcări istovite de coadă şi aripi membranoase. Cînd izbuti să ajungă în poziția cea mai

puțin chinuită, rămase imobil, privind la Ion Idiceanu cu ochi rotunzi şi ficşi, de o inexpresivitate lugubră.

Bolnavul atinse o dată cu unghia în peretele de sticlă. Malec nu se clinti. Atinse de trei ori, la intervale distanțate, după metoda alfabetului Morse. Malec dădu semne de înțelegere şi de neastîmpăr, deşi ochii păstrau aceeaşi stupidă inerție.

— Precum se constată, amicul meu nu e atît de imbecil pe cît pare după fizionomie... îl apără Ion Idiceanu de un defavorabil şi pripit verdict.

— Da! Are aptitudini de telegrafist... recunoscu Valeriu Dragomir. Cînd e vorba de anumite semnale de masă, bineînțeles... Încolo, e un leneş fără pereche.

Ion Idiceanu îşi clătină capul pe vrejul subțire al gîtului:

— Hai-hai, Dragomire! Iar îl persecuți?! Eşti gelos pe el fiindcă îşi cîştigă existența mai uşor decît tine... Pe urmă, adresîndu-se din nou lui Sergiu Miclăuş: Ai văzut cum cunoaşte semnalul de masă? Acesta e gongul!... Trei lovituri după alfabetul nostru. Cînd îl înşel, se supără şi-mi întoarce spatele. Atunci nu se mai împacă toată ziua... Mă budează şi nu vrea să mănînce, ca să-mi provoace un caz de conştiință. E teribil de susceptibil!... Dragomire, dă-mi, te rog, tainul lui. Doresc să nu ne culcăm ca aseară, certați.

Valeriu Dragomir scotoci în sertarul măsuței, printre piepteni, cutii goale de țigări şi lame ruginite de ras. Descoperi o cojiță de pîine.

— Nu aşa. te rog. Pîine proaspătă. Miez... Doar a fost duminecă astăzi; merită să se înfrupte şi el dintr-un menu mai acătării.

Prietenul lui Sergiu Miclăuş desfăcu pachetul legat cu sfoară. Frînse o bucată de franzelă. Desprinse miezul din coajă şi îl trecu bolnavului. Ion Idiceanu ținea să-şi hrănească tovarăşul de singurătate cu mîna sa. Fărămițînd porțiuni mărunte, le presăra una cîte una în apă. Malec

căsca gura inelată şi hăpăia cu o voracitate care dezmințea întru totul calmul imperturbabil al ochilor.

— Acum, gata... Ajunge! Să-ți fie de bine! rosti bolnavul, transmițînd cu lovituri uşoare în sticlă semnalul lor cunoscut.

Malec clătină de două ori din coadă în chip de mulțumită. Apoi rămase iarăşi imobil în apa gălbuie şi filamentoasă, cu botul lipit de geamul curb, cu ochii tîmp zgîiți la stăpînul şi protectorul său.

— Nu-l îndop prea mult, ca să nu se-ngraşe... lămuri Ion Idiceanu, ferindu-şi cu mîna aripa neagră de păr căzută pe frunte şi zîmbind cu o înfiorătoare uitare a morții, pe care Sergiu Miclăuş o vedea ca în gravurile cărților, aşteptînd la căpătîiul patului cu dinții rînjiți şi coasa ridicată. Nu trebuie să se îngraşe. Spațiul nu i-ar permite să urmeze un program de gimnastică suedeză...

Probabil că sub aceste glumețe cuvinte se ascundea o mai veche şi indirectă doleanță adresată la loc ştiut, căci Valeriu Dragomir simți nevoie să-şi ceară scuze:

— Nu ştiu cum se face de nu mă pot ține de cuvînt! Am s-aduc eu în una din zile un vas de cristal: Am văzut unul splendid, sferic, cu irizații, într-o vitrină pe Calea Victoriei...

— Auzi ce te aşteaptă, iubite Malec? Ne mutăm în casă nouă. Apartament spațios, cu tot confortul. Şi, ridicînd privirea spre Dragomir: Numai te rog, Dragomire dragă, dacă se poate, fă-o aceasta înainte de a mă muta şi eu în locuința mea cea nouă.

Pe obrazul livid al bolnavului trecu o întunecare. Scurtă şi fugitivă. Înlăturîndu-şi cu degetele răsfirate franjul părului din ochi, tot aşa cum îşi dezvelea fruntea acum doisprezece ani, cînd începea să cuvînteze în numele liceului la serbările şcolare, Ion Idiceanu zîmbi din nou, cu ochii la peştele roşu:

— Îl observi, domnule Miclăuş? E în stare să privească astfel nemişcat la mine, ceasuri şi ceasuri... Nu mă mai

simt singur cînd bietul Dragomir pleacă la mizerabila lui datorie ca să-şi cîştige pîinea. S-o cîştige acum, pentru doi... Pentru trei, dacă-l numărăm şi pe Malec în buget. Stă suspendat în lichid şi priveşte... Am cîteodată impresia că asistă la toată existența noastră cu o curiozitate ironică şi conținută. Se preface nepăsător. De fapt, nu s-a recules din stupoarea pe care i-au pricinuit-o absurditatea actelor noastre... Şi-o maschează sub aspectul acesta flegmatic. Cultivă umorul gen Buster Keaton. Nu e aşa că-ți aminteşte mutra lui Malec? Îşi lăsă capul pe perna şiclită, albăstruie, de prea multă vreme neprimenită. Îşi acoperi pieptul cu pătura de cazarmă, şi continuă, uitîndu-se în tavan: Dacă ar putea să rîdă cu hohot, ar avea într-adevăr de ce rîde. Ce vede, în definitiv, aci?... Un muribund, care de la vîrsta de şapte ani n-a mai trăit viața cu prostiile ei divine. A buchisit litera cărților doisprezece ani, ca să se închidă mai apoi alți zece într-un laborator, cum stă el în borcanul de sticlă... Şi alt ne norocit, acest prieten al dumitale, care după ce şi-a pierdut o parte din viață învățînd, îşi pierde cealaltă parte într-o slujbă ignobilă de noapte, sperînd ceva mai bun. Dumnezeu ştie ce poate să spere mai bun!... Iar amîndoi ne considerăm creaturi superioare, libere şi independente față de el, de acest Malec, vertebrat inferior şi captiv într-un borcan... Cum să nu-i pară umoristică asemenea pretenție?

Valeriu Dragomir se depărtase la fereastră cînd l-a auzit pomenind despre slujba sa de noapte. Se prefăcu a privi afară cu mare interes cerul învăpăiat de lumina firmelor roşii, albastre şi verzi, în tuburi subțiri de neon.

Muzica de jos, de peste drum, din grădina de noapte străbătea înăbuşit prin geamul închis. Sunetele îşi pierdeau violența vulgară de taraf lăutăresc. Ajungeau în surdină, idealizate şi moi.

În patul de fier, cu mîinile puse pe piept, Ion Idiceanu părea că-şi deprinde de pe acum scheletul de sub pătura aspră, cu odihna cea veşnică din sicriu.

— Ah! Muzica aceasta!... rosti, fără să-şi mute ochii din tavan. Obrazul se scofîlci dureros, lăsînd să apară mai vizibil găvanele craniului în care se va preface peste cîteva luni. Ah! Muzica aceasta... repetă. Nu-ți poți dumneata închipui ce deşteaptă asemenea muzică într-un bolnav condamnat fără drept la nici o iluzie de vindecare...

— Ai să te vindeci! exclamă cu tărie Sergiu Miclăuş, ridicîndu-se de pe scaun şi pipăindu-şi involuntar teancul de bancnote prin stofa buzunarului. Ai să te vindeci, de ce să vorbeşti aşa?... Te rog să-mi dai voie să mă ocup şi eu de aceasta... Am o cunoştință... Un prieten medic la un sanatoriu din Predeal. Medic-şef. I-am făcut o dată un foarte mare serviciu şi de atunci se simte îndatorat: mă întreabă mereu cu ce s-ar putea plăti. S-ar ivi o ocazie să se achite...

Nu spunea adevărul, fiindcă nici nu erau de mărturisit gîndurile cîte-i treceau tumultuos prin minte. În stradă, se întrebase dacă n-ar fi de datoria sa să-şi ajute prietenul pentru a-i înlesni să înceapă altfel de viață. Adineaori se hotărîse să trimită el mîine dis-de-dimineață vasul de cristal pentru Malec, ochit de Valeriu Dragomir în vitrina de pe Calea Victoriei. Acum îşi dădea seama că deține putința de a prelungi zilele unui muribund. De cîte ori n-a pierdut el la masa de cărți, în trei ceasuri, sume care ar fi acoperit de trei ori întreținerea şi căutarea unui bolnav într-un sanatoriu vreme de trei luni? Acestea nu se spun. Se fac. De un sfert de oră îl munceau gîndurile, zguduit de înfățişarea fostului superior de şcoală, de hîda mizerie a încăperii cu pereți afumați şi scorojiți pînă la tencuială, cu lavoarul de tablă şi oala de noapte sub patul de fier. Valeriu Dragomir, chibițul de club şi de cafenea cu hainele lucii în coate, se învrednicise a se depăşi pînă la asemenea faptă, culegînd un bolnav de pe drumuri şi drămăluindu-şi țigările ca să-i poată aduce pachețelul zilnic de mîncare, dormind pe canapeaua dizlocată fără aşternut ca să-i lase patul şi minținд din filotimie. Lui îi atîrna greu în buzunar

teancul neatins de bancnote. Lui: un oarecare Mircea... Mirclăuş... aşa ceva... „Un oahecahe Mihcea... Mihclăuş... aşa ceva”...

Cu însufleţire păşi prin cameră de la lavoarul de tablă la patul de unde rînjea dedesubt oala albă de noapte.

Acum binecuvînta slăbiciunea vinovată şi laşă care-l ţinuse paralizat aci. De cîte ori Valeriu Dragomir i-a făcut semne apăsate să-şi amintească înţelegerea de a nu întîrzia prea mult, el nu s-a ridicat să plece. A cedat la stăruinţele bolnavului. Credea că-l ţine frica să nu se trezească iarăşi în stradă cu deşertul din el. Mizeria tragică din această încăpere, soarta omului încă tînăr din pat, sortit fără amînare morţii, operase asupra sa ca un narcotic. Îi amorţise propria deznădejde. Tot ce trăise de astă-noapte încoace îi părea numai un simulacru de suferinţă pe lîngă destinul acestor doi nefericiţi adunaţi printr-o macabră ironie sub acelaşi acoperiş. Dar altceva fusese. Nu-l împietrise locului un instinct egoist: alinarea şi uitarea momentană a unei sfîşieri, în prezenţa altor scufundări de viaţă mai crîncene. Era nevoie de această întîrziere pentru un nobil deznodămînt. Germinau în el o hotărîre, un gînd. Turburi încă. Acum au început a se limpezi.

Se vor limpezi desăvîrşit mîine, cu mintea odihnită, cînd Gina, înmormîntarea Sandei Dobrotescu, episodul din biroul lui Tatileon, scena de la cimitir, şicanările insuportabilei creaturi din căsuţa pitică de pe strada Cuţitul-de-Argint, toate, toate vor fi un trecut, o zi încheiată, amintiri fantasmagorice, cu neputinţă de reconstituit şi de încorporat vieţii trăite îndeaievea, cu peripeţiile unui voiaj himeric, prin vis, printr-un vis rău, în Platoul Pamir.

— Ai să te vindeci! repetă energic, oprindu-se înaintea patului. Mai sînt oameni de ispravă pe lume. Prietenul acesta al meu, Dragomir, ţi-a dovedit-o!... Un asemenea om e şi doctorul de la Predeal... Permite-mi să mă ocup eu. Să intru în legătură cu el. Chestie de două-trei zile...

Bolnavul nu-şi mişcă mîinile de pe piept, capul din pernă.

El îşi urmă monologul său:

— Ah! Muzica aceasta... Atîtea prostii au fost de făcut în viaţă şi eu nu le-am făcut! Au fost primăveri... Eu nu le-am cunoscut, nici n-am avut cînd să le văd... Am văzut viaţa de zece ani încoace prin fereastra din subsol a laboratorului. Sînteţi tineri, sănătoşi, n-o pierdeţi viaţa; n-o pierdeţi... E de-o mie de ori mai bine să ai remuşcări decît să mori cu regrete. E primăvară... Noapte de primăvară. Auzi muzica aceasta?... Se află vin... Sînt femei. Poate vă aşteaptă o iubire. Nu le pierdeţi... Mai bine să aveţi remuşcări decît regrete...

„Fără îndoială că nu m-a auzit sau că nu dă crezare spuselor mele", gîndi decepţionat Sergiu Miclăuş. Apelă la sprijinul prietenului: Asculţi, frate Dragomir, ce m-am gîndit eu?

Valeriu Dragomir se întoarse de la fereastră.

— Ei, ce te-ai gîndit tu? întrebă cu răceală, mustrîndu-l din ochi că s-a întins la poveşti, ostenind bolnavul, în loc să dea el semnal de plecare, după cum le-a fost vorba.

Îşi ştia prietenul mai delicat şi discret. Doi ani de provincie i-au răpit aceste însuşiri subtile.

Sergiu Miclăuş începu, fără să ţină socoteală de reflecţiile prietenului, înscrise pe chipu-i buhăvit de noctambul:

— M-am gîndit să încercăm ceva la un sanatoriu. Am un prieten medic-şef la un sanatoriu...

— Basm! îşi formulă laconic scepticismul Valeriu Dragomir.

— Nu e basm, frate Dragomir.

— Atunci iluzie.

— Nu e nici iluzie...

Sergiu Miclăuş era să adauge: „Am aci dovada palpa bilă că nu e vorba de basm şi iluzie". Dar îl oprea aceeaşi

pudoare care-l silise pe Valeriu Dragomir să ascundă cu ce mijloace săvîrşea el pentru bolnav o faptă în afară de orînduielile obişnuite şi egoiste ale actelor omeneşti.

Bolnavul se ridică într-un cot. Voi să vorbească. Îl înăbuşi tuşea.

Cît timp se zvîrcoli cu batista la gură, Valeriu Dragomir îşi trase prietenul de mînecă imperios:

— Să mergem! Ce-s basmele acestea?!... Îl faci să-şi creeze iluzii... Se resemnase...

Sergiu Miclăuş surîse în colţul buzelor cu tristeţe, stăpîn pe o siguranţă ignorată de Valeriu Dragomir. Cît de greu este să convingi oamenii că te-ai hotărît la o faptă rară şi dezinteresată! Chiar prietenul care săvîrşea acelaşi lucru, încă mai eroic, fiindcă o făcea cu preţul mizeriei sale de fiecare zi; chiar el, nu putea să creadă în fapta de bine a altuia. Cu atît mai vîrtos. Îi va ascunde încă două-trei zile, pînă ce totul va fi pregătit, încheiat, plătit. Surpriza va fi atunci întreagă. Încuviinţă deci, căutîndu-şi din ochi pălăria:

— Bine, Dragomire. Să mergem!

Bolnavul îşi băgă sub pernă batista mototolită cu pete de sînge.

Vorbi, sprijinit în cot, acoperindu-şi cu cealaltă mînă pe piept cămaşa sleită de năduşeală:

— Te-am ascultat, domnule Miclăuş... Eu te-am ascultat şi îndată am crezut că nu sînt basme, că nu e o iluzie... Ofticoşii sînt ori foarte pesimişti, ori foarte optimişti. Pe rînd, cînd una, cînd alta... Cred însă şi în miracole... E o predispoziţie care face parte din procesul boalei... Eu mai cred în miracole şi fiindcă mi-a dovedit o dată posibilitatea lor acest prieten al dumitale, care m-a strîns de pe drumuri împins nu ştiu de ce sentiment şi mă hrăneşte nu ştiu cu ce abnegaţie, rupîndu-şi bucata de la gură... Am aşadar dreptul, chiar obligaţia, să cred... Poate că amicul dumitale, medicul de la Predeal, e gata să se plătească faţă de un muribund pentru o datorie contractată faţă de dumneata...

— Nu poate! E sigur! stărui Sergiu Miclăuş.

— Bine. E sigur... Dar cu aceasta ce ai rezolvat? Mi se vor prelungi zilele cu o lună... două... În loc de maximum opt luni cîte mi-a dat medicul, voi mai trăi zece... douăsprezece... Într-un pat de sanatoriu. Nu aceasta aş vrea acum. Nu aceasta m-ar mulţumi... Vezi cît de pretenţios sînt? Lipsit de orice modestie şi demnitate. Găsesc natural să mă culeagă de pe drum un fost elev de la aceeaşi şcoală cu mine, deşi n-am schimbat zece cuvinte pe vremea cînd eram laureatul concursurilor... Găsesc foarte natural ca dumneata, alt necunoscut, să-mi oferi o pomană...

— Nu e o pomană! protestă Sergiu Miclăuş. De ce să întrebuinţăm cuvîntul acesta urît?

— Urît sau frumos, de fapt aşa se numeşte ceea ce vrei dumneata să faci. O pomană!... Nici cuvîntul, nici fapta însă nu mă umilesc. Am pierdut de mult dreptul la orice amor propriu... Dar nu aceasta voiam să spun. Să presupunem că vei izbuti în proiectele dumitale. Peste două săptămîni mă voi afla întins într-un pat de sanatoriu... Fereastră deschisă spre pădure de brad... Ozon... Soare şi linişte... Mîncare caldă şi trei vizite medicale pe zi. Foaie de temperatură... Sticluţele de doctorii la cap... Nu aceasta doresc... Altceva! Ceea ce nici dumneata, nici nimeni nu poate să-mi dea... În loc de patru, de şase ori de zece luni de agonie, întins pe pat şi în *chaise-longue*, numai două săptămîni de adevărată viaţă... Să fac toate prostiile cîte nu le-am făcut. Toate nebuniile... Acestea nu mi le mai poate da nimeni... Nu mi le mai poate da nimeni...

— Vor veni şi acestea... rosti Sergiu Miclăuş cu mai puţină încredere. Vor veni! Întîi sănătatea. Şi după aceea prostiile, nebuniile...

— E prea tîrziu. Le-am pierdut. Bolnavul îşi lăsă capul pe pernă. Adăugă: În orice caz, îţi mulţumesc. Nu atît pentru mine, cît pentru prietenul dumitale, acest Dragomir, căruia simt că-i apăs povară prea grea...

— Eşti un ingrat, domnule Idiceanu, dă-mi voie să-ți spun fără să te supere... vorbi Valeriu Dragomir, cu o sinceră părere de rău în glas. Ce te face să crezi aceasta? De ce o povară prea grea?... Te-am îndreptățit eu vreodată, prin vreun cuvînt ori prin vreun fel al meu de a fi, să bănuieşti una ca asta?

Bolnavul articula enigmatic, cu ochii în tavan:

— Poate că înțeleg mai multe decît spun. Sînt ca acest Malec.

Se răsuci iarăşi într-un cot, zîmbind şi privind la captivul din borcanul de sticlă, care plutea imobil între două ape, cu ochii holbați la stăpînul şi protectorul său:

— Țin de la început să-mi exprim o singură dorință. O condiție, dacă vreți. Îl transport şi pe Malec cu mine... Mă asculți, amice? E foarte posibil să plecăm curînd în călătorie. Schimbăm aerul... Mergem la ozon...

Peştele roşu se uită prin geamul curb la bolnav, cu o flegmatică ironie, de rău augur.

— El e un sceptic! proclamă Ion Idiceanu. Nu-i ofticos. Eu sînt mai optimist... Vă mărturisesc că încep să cred şi în celălalt miracol... Nu să mă însănătoşesc defintiv. Dar să mă pot ridica pe picioare numai două luni... Numai o lună. Măcar două săptămîni... Se rugă: Ştiu că aveți țigări... Nu mă mințiți... Dați-mi şi mie una...

Sergiu Miclăuş îşi consultă din ochi prietenul. Valeriu Dragomir strînse din umeri: „Fă ce vrei... Văd că l-ai luat în antrepriză. Eu mă descarc de orice răspundere.” Sergiu aşează două țigări pe măsuță lîngă borcanul lui Malec.

— Şi vă mai rog ceva... Deschideți-mi geamul. Stingeți lumina... Am să mănînc mai tîrziu... Acum aprind o țigară şi fac planuri... Am să ascult muzica şi am să urzesc proiecte.

I-au îndeplinit dorința. În camera cu becul stins bolnavul rămase singur. Aruncase chibritul într-o coajă de ou. În această candelă grotescă de la căpătîi flacăra mai pîlpîi cîteva clipe. Malec privea la omul din pat cu ochii holbați în

sinistră fixitate, fără să arate nici o mirare de noul zîmbet, visător şi plin de nădejde, pe care pînă atunci nu i l-a cunoscut.

— Ce-ți veni să scorneşti basmul cu sanatoriul? întrebă Valeriu Dragomir cînd au ajuns în stradă.

— Nu e basm. Ai să vezi... îl asigură misterios Sergiu Miclăuş. Îți cer răbdare numai două-trei zile... Pînă atunci, să nu mai pomenim despre aceasta.

Prietenul renunță uşor la celelalte întrebări cîte îi stăteau pe buze. Cariera de chibiț îl învățase să aştepte şi să asiste la actele altora fără drept la o prea indiscretă curiozitate. Pasiv, lăsa viața să curgă şi să-l tîrîie, ca un stîrv plutind pe o apă mîloasă. Mai ştia şi cît prețuiesc hotărîrile dintr-un ceas exaltat, cînd toate par simple şi pe jumătate îndeplinite numai fiindcă au fost spuse. Era sigur că nu rămîn nici doi sorți dintr-o sută, să mai fie vorba despre sanatoriul şi proiectele de acum, peste două trei zile, dacă pînă atunci Sergiu Miclăuş nu pleacă în orăşelul lui din Ardeal şi dacă se vor mai întîlni cumva. Amîndoi au făcut atîtea planuri împreună şi au luat atîtea hotărîri de care se ruşinau a doua zi!

Îşi aprinse țigara Carpați şi se uită la ceas:

— Unde vrei tu să mergem? Să ştii că nu stau mult. Nu pot să întîrzii.

Sergiu Miclăuş răspunse:

— Mergem undeva, pe aproape. Acum îmi amintesc că nici n-am mîncat astăzi. Cît despre întîrzierea ta, fă-mi astă-seară hatîrul să renunți...

— Uşor a spune...

— Uşor! Şi iată de ce uşor, frate Dragomire...

Pipăind în buzunarul de la spate în teancul de hîrtii, numără pe nevăzute cinci bancnote, le smulse afară cu o mişcare care îi era obişnuită din nopțile tripourilor, le mai numără o dată şi după ce le-a împăturit le întinse prietenului:

— Iată de ce îmi e uşor a spune, frate Dragomire... Fiindcă de un ceas şi mai bine, de cînd ne-am întîlnit, mi-am pus în gînd aceasta. Între noi nu încap mofturile... Te împrumut cu cinci mii de lei. Cu rugămintea, însă, în astă seară să renunți la „slujba" ta de noapte... Şi dacă se poate să faci tot aşa şi mîine, poimîine, mai tîrziu.

Valeriu Dragomir primi banii fără codeală. Era învățat cu asemenea situații, deşi de mult nu-i mai trecuse prin mînă o sumă atît de impresionantă. Nu găsi nevoie să mulțumească, nici să pomenească despre vreo vagă restituire. Astfel de formalități deşarte, dintr-o altă lume, nu aveau nici un sens la un chibiț osîndit să stîrcească o noapte întreagă în spatele jucătorilor, aşteptînd pînă ce un bancher norocos zvîrlea mărunțişul de fise „pentru hrana animalelor".

— Văd că eşti în fonduri!

Aceasta fusese singura concluzie.

Sergiu Miclăuş înțelesese încă o dată cît de spăimoasă era surparea din sufletul prietenului. Se simțea bucuros că a trecut cu bine peste întîiul prag al hotărîrilor din această seară. Altfel, ar fi fost preocupat tot timpul mesei căutînd o introducere stînjenită, pîndind un moment prielnic, temîndu-se de o împotrivire. Se dovedea că toate acestea au fost exagerate. Valeriu Dragomir băgă banii în buzunarul de la piept, într-un carnet cu scoarțele de muşama flexibilă şi cadrilată.

— Ai rămas un tip şic! recunoscu dezvelindu-şi dinții fonfi şi cariați într-un surîs mizerabil. Aceasta, de altfel, o spun şi acum, toți, pe la toate cluburile, măcar că în ultima vreme, înainte de a pleca, erai curățat...

— Nu-mi vorbi despre timpuri pe care vreau să le uit, frate Dragomire.

— Se pare că le-ai uitat.

— Aproape.

— Aş dori şi eu s-o pot spune aceasta... Dar cum să fac? De unde s-o încep?

— Vom vorbi la masă, Dragomire. Ştii că este posibil să vin îndărăt în Bucureşti? Încă nu m-am decis... Acum cinci-şase ore credeam că e sigur...

Se opri. I se părea absurdă descoperirea că au trecut numai cinci-şase ore de cînd cu nerăbdare privea la ceas în biroul lui Tatileon. Îl despărțea parcă o viață întreagă de atunci. Acum devenise „un oahecahe Mihcea... Mihclăuş... aşa ceva".

Reluă:

— ...credeam că e sigur. În cinci-şase ore s-au schimbat unele lucruri. E inimaginabil cîte se pot schimba pentru viața noastră în cîteva ore!...

— Mie îmi spui?! rosti chibițul de tripou cu gîndul la partidele care decid soarta unui sinucigaş.

— Dar dacă rămîn la hotărîrea mea să-mi dau dimisia din magistratură şi să mă apuc de avocatură serioasă, mi-ar plăcea să lucrăm împreună. Ar fi o idee!

— Da... ar fi o idee... aprobă fără prea multă convingere Valeriu Dragomir.

Sergiu îşi spuse că prietenul nu mai citeşte ziarele, n-a văzut anunțurile în chenar negru, nu bănuia că el vine de la o înmormîntare. I le va împărtăşi treptat, mai tîrziu, cînd se vor regăsi aşa cum au fost.

— Intrăm tot aci? întrebă.

În locul lui Valeriu Dragomir răspunse portarul june şi cîrn, cu şapcă de amiral încărcat de fireturi:

— Poftiți, domnule Sergiu... Puteți trece pe terasă dacă vă temeți de ploaie.

— Unde vezi tu semne de ploaie, Tacke? glăsui Sergiu Miclăuş ridicînd ochii la cerul înstelat.

Şi îndată o gheară de fier îi strînse inima. Îşi aminti cerul înstelat de astă-noapte, la aceleaşi ceasuri, cînd trenul s-a oprit în cîmp şi el a rămas cu brațele rezemate de fereastra vagonului. Concertul de broaşte, cîntecul păsării din salcîm. Presimțirea mincinoasă că n-are să aştepte mult pînă ce va întîlni o vietate pe lume cu aceleaşi gînduri şi cu

aceeaşi sete de un nu ştiu ce şi nu ştiu cum nou şi încă nespus. „Ai stat şi dumneata acolo, cu coatele pe geam? Ce cuhios!" E cu putință să fi trecut de atunci numai o singură zi? El e acum un oahecahe Mihcea... Mihclăuş... aşa ceva...

— Stăm afară! propuse. Sub stele. Sub stelele mii...

S-au aşezat la o masă sub un tei, cu bolta de frunze între dînşii şi stelele mii.

Chelnerul se repezi cu paşi răşchirați, recunoscînd un client vechi şi darnic la bacşişuri.

— Să trăiți! Bine-ați venit pe la noi, domnule Sergiu!

Pentru Valeriu Dragomir n-arătă nici o considerație, omițîndu-l din salamalecurile sale.

— Ați lipsit şi v-a mers bine pe unde ați lipsit! Mă băiatule, strigă la picolo, două țuici duble şi o baterie cu capsă albastră! Multă gheață şi să ai ochii pe masa d-acilea!

Sergiu Miclăuş nu găsi tăria nici unei împotriviri.

Rămase față în față cu prietenul buhăvit, care îşi pipăia buzunarul de la piept în fiecare minut, păzindu-şi comoara.

O frunză galbenă, pretimpuriu moartă, coborî legănîn du-se pe şervetul alb. O împinse cu un gest amintind nopțile lor din adolescență, cînd discutau pînă tîrziu.

— Frunza aceasta ca mine... Ca bietul Indiceanu! Încă nici n-a trecut primăvara şi s-a sfîrşit cu dînsa... vorbi Valeriu Dragomir.

Sergiu îl privi cu o mirare blîndă şi înduioşată. Aşadar, se mai deştepta ceva în el! Încă nu era totul pierdut.

— Poate ca Idiceanu, da. Tu însă n-ai dreptul să spui aceasta, frate Dragomir.

Valeriu Dragomir dădu țuica peste cap. Sergiu făcu la fel.

— E tare! spuse oțărîndu-se. Prea tare.

— Ştie el Tacke ce vă serveşte! se făli chelnerul sosind cu o farfurie cu trufandale. Țuică specială, rezervată pentru clienți ca dumneavoastră, domnule Sergiu. Şi tocmai

fiindcă vă cunoşteam gusturile, am pus să mai aducă un rînd.

— Într-adevăr, e o ţuică minunată...

Vorbise Valeriu Dragomir. Chelnerul nu păru sensibil la aprecierea unui client jerpelit, care de mult îşi pierduse dreptul la stima tuturor chelnerilor de pe lume.

— Acum braziliana e în toi! declară Valeriu Dragomir privind la ceas.

Îşi tipări carnetul din buzunar cu latul palmei.

— E duminecă seara. Joc mare...

A treia oară revenea la aceeaşi obsesie, ca viespea la farfuria cu faguri.

Sergiu Miclăuş strînse din umeri cu o mare compătimire.

Sorbi îndelung paharul. Micşorase ochii cît a ţinut cristalul lipit de buze. Fiecare strop de vin îi transmitea în artere o fierbinţeală plăcută.

Ceru foc chelnerului. Cu ţigara în colţul gurii şi cu bărbia sprijinită în pumn, trecu în revistă mesele vecine. Întrezărea realitatea într-un păinjeniş jucăuş. Femei cu vulpi argintii pe umeri, bărbaţi rozînd din osul fripturilor de pui sau înfulecînd mititei cu miros sfîrîit.

Sub celălalt tei, din faţă, recunoscu domnul gros şi apoplectic, gigantul de astă-noapte, de pe culoarul vagonului.

Prezida o masă numeroasă, de amici sau de familie. Nu mai era muribund şi nu mai părea de fel antipatic. După numărul sticlelor goale aglomerate la picioarele bateriei, Sergiu Miclăuş deduse că s-au instalat în grădină de la începutul serii. Tovarăşii lungeau gîturile cu o respectuoasă şi administrativă promptitudine de cîte ori rostea un cuvînt. El dădea semnalul hohotelor de rîs, săltîndu-şi burta enormă şi răsturnîndu-se pe spetează cu zvîrcoliri gîdilate. Îşi oprise în două rînduri ochii asupra lui Sergiu Miclăuş. Poate că îşi amintea figura tînărului agitat

din tren. Dar privirea nu mai avea nimic ostil. Dimpotrivă, îl înfăşură într-o universală simpatie de chefliu bine dispus.

Detună o dată cu vocea grasă către femeia din celălalt capăt al mesei:

— Ia povesteşte tu, Gina... Lăsați să vă istorisească Gina.

Sergiu Miclăuş retezase ţigara încleştînd dinţii. Gina... „Theger, theizeci şi thei!... De ah fi numai pantoful! Dah mi-a sthivit degetele, bhuta...”

Gina aceasta, din capul mesei, era o doamnă sfrijită şi năsoasă, cu pălărie şi mantou de coloare cafeniu, spălăcite, ca straiele lui Valeriu Dragomir... Oare mai există Gina cea adevărată? A existat?... „Gigi, vezi de nu în tîhzia phea mult în Platoul Pamih...”

— Ce spuneai tu de braziliană? întrebă Sergiu Miclăuş.

Prietenul se îndreptă deodată pe scaun, înviat din letargica somnolenţă a digestiei...

— Acuma e în toi...

— Explică-mi mai întîi ce este această braziliană. Nu cunosc jocul.

Valeriu Dragomir se minună:

— Cum poţi spune că nu cunoşti jocul? Îşi făcu socoteală: Adică ai dreptate. Acum doi ani, cînd ai plecat tu, abia începuse... Astăzi se joacă în toate cluburile.

— Zi: în toate tripourile!

— Zic: în toate tripourile... E un joc ca pentru tine, Sergiule. Îţi aduci aminte de cîte ori la *chemin-de-fer* ţineai o mînă pînă ce clacai şi nu-ţi vedea ponta nici pe sfert? Braziliana e un *chemin-de-fer* cu bancul deschis. Acopere casa fie că eşti pontă, fie că eşti bancher... Săptămîna trecută Todiraşcu a ridicat... Îl ştii pe Todiraşcu?

— Cunosc. Treci!

— A ridicat Todiraşcu în mai puţin de jumătate de oră două sute de mii. A început cu atît cît avea în buzunar: trei mii. Trei, şase, douăsprezece, douăzeci şi patru... A dat peste o pasă de pontă. Tot cîte şase, cîte opt puncte... S-a

ridicat cu jetoanele în coşuleț: *Au revoir et merci!* [11] Îl ştii cît de nebuneşte joacă. Aproape ca tine...

— Aproape cum jucam eu, poate vrei să spui! rectifică Sergiu Miclăuş. E o mică nuanță. E trecut, nu prezent...

— Da... Un trecut mai mult sau mai puțin imperfect... se hlizi Valeriu Dragomir cu dinții cariați şi fonfi. Plimbînd piciorul paharului în dreapta şi în stînga, pe fața de masă, adăugă fără să ridice ochii: Ştii ce spunea chiar în seara aceea Todiraşcu?... Spunea că n-a mai văzut aşa pasă de pe vremea cînd era tînăr şi juca în cluburi adevărate, nu tripouri, cu tatăl tău, cu Anton Miclăuş. Se pare că au fost prieteni!... Era înainte de a se decava Todiraşcu. În timpurile lui cele bune. Membru la Jockey-Club. La Select... Spunea că atunci a asistat el o dată la un *chemin-de-fer* infernal cînd a ridicat tatăl aproape o jumătate de milion... Bineînțeles că într-o săptămînă i-a făcut praf... Cică era un jucător grozav! Tremura mîna bancherului pe carte cînd se instala el la masă...

Sergiu Miclăuş sorbi paharul încet, privind peste umerii prietenului la doamna sfrijită pe care o chema Gina şi care povestea ceva foarte aprins, gesticulînd cu țigara între degete.

— Şi zici că această braziliană...

— Acum e în toi. Pînă la douăsprezece jumătate, unu. Pe urmă continuă *chemin-de-fer* obişnuit.

Valeriu Dragomir îşi apăsă prin piepții hainei carnetul cadrilat. Îşi muncea mintea să inventeze un pretext pentru a scăpa de tutela prietenului ca să alerge şi să ia loc la masa de joc, vis rar îngăduit unui etern chibiț.

— Plata! Să mergem! hotărî Sergiu Miclăuş, golind un ultim pahar.

Valeriu Dragomir răsuflă cu uşurare. Va spune că se duce acasă: e ostenit, nu vrea să-l lase pe Idiceanu singur. Dacă prietenul îl petrece cumva pînă la uşă, intră în

[11] La revedere şi mersi! (fr.).

coridor, se ascunde pe scări şi îl aşteaptă să se depărteze. Staţia de automobile e alături.

— Ţine, Tacke... Ţine şi tu, Tăckiţă...

Chelnerul şi ajutorul făcură temenele, culegînd bacşişul lăsat pe masă. Aceleaşi temenele le repetă portarul cîrn, cu şapcă de amiral, primind în palmă atîţia poli cîţi nu capătă într-o noapte întreagă de la toţi clienţii.

Sergiu Miclăuş se înfipse în mijlocul trotuarului, sub lumina violentă de foc bengal. Toate se învîrteau delicios. Taxiurile înşirate lîngă bordura de granit, puşlamaua cu fireturi la şapcă, prietenul în hainele lui cafenii cu luciul special al tripourilor în coate.

— Eu am s-o cam iau spre casă... vorbi Valeriu Dragomir, uitîndu-se în lături.

— Ce faa-aa-ace?!

— Mă duc acasă.

— Şi slujba ta de noapte?

— Ţi-am făgăduit, Sergiule. Cîteva zile nu mai calc. Poate nu voi mai călca niciodată dacă într-adevăr tu te muţi aci şi vrei să lucrăm împreună.

Sergiu Miclăuş se legănă în tocuri şi în vîrful tălpilor, cu amîndouă mîinile înfundate în buzunări, măsurîndu-l de-a coasta, pe sub borul pălăriei, cu o batjocoritoare indignare:

— Pe cine vrei tu să prosteşti, Dragomire iubitule?... Ne cunoaştem doar bine... De-abia aştepţi să dispar la colţul străzii...

— Cum îţi vine să crezi?! protestă îngăimat Valeriu Dragomir, potrivindu-şi nodul cravatei slinoase şi silindu-se să pară a lua în glumă o ofensă nemeritată. De ce te-aş minţi? Mi-ajunge exemplul tău...

— Ha-ha! Exemplul meu? Dă-mi voie să rîd de exem plul meu...

Împingîndu-şi pălăria pe ceafă, Sergiu Miclăuş izbucni în hohot, ridicînd ochii la cer. Dincolo de norul în văpăiat al luminii artificiale, stelele erau mai mici şi mai îndepărtate, palide, palpitînd agonic.

— Nu se poate să fie aceleaşi stele de astă-noapte! exclamă după ce-şi potoli rîsul. Stelele din cîmp... „Cum, ai stat şi dumneata phivind acolo, cu coatele rezemate de fereasthă? Ce cuhios!”... Mă înțelegi, Dragomire? Nu sînt aceleaşi stele.

Valeriu Dragomir clătină din cap, dezaprobînd asemenea manifestări:

— Ți-am spus eu să nu bei simplu! Dacă amestecai cu sifon, ne puteam înțelege omeneşte, Sergiule...

— Aaa! Ți se pare că nu ne înțelegem omeneşte? Ne înțelegem ca frații, mai bine ca frații... Niciodată nu s-au înțeles doi gemeni cum ne simțim noi acum, Dragomire. Urcă-te!

— De ce să mă urc? Unde să mergem?

— Urcă-te şi vei vedea! Mergem acolo unde vrei tu să pleci de un ceas, de cînd nu-ți mai găseşti astîmpăr. Ce Dumnezeu! E simplu.

Valeriu Dragomir se supuse. Sergiu privea pe fereastra automobilului rapida perindare a străzilor, a caselor, a oamenilor.

Se întorcea mulțimea în noaptea molatică şi caldă de mai de la spectacole şi de la alte grădini de vară. Toți păşeau lînced, poposeau sub felinare la colțuri, despărțin du-se în grupuri mai mărunte. Cunoştea Sergiu Miclăuş acest aspect al capitalei din alte nopți, sute şi sute. Toate erau iarăşi cum au mai fost.

Pe Bulevardul Elisabeta firmele cinematografelor aşterneau lumina spectrală dintotdeauna, în care trecătorii apăreau straniu fardați, defilînd ca într-o figurație de teatru. Nu mai aparțineau lumii reale. Sergiu Miclăuş citea titlu rile filmelor pe afişele uriaşe şi multicolore: *De-aş fi liber!* cu Irene Dunne şi Clive Brook. *Tu eşti adorata mea!* cu Käthe de Nagy... Completare. Mîine premieră... *Voiaj în Platoul Pamir.*

— Ha-ha! Voiaj în Platoul Pamir! Platoul Pamih nu există, Dragomire. M-ai înțeles?... Pretinzi tu că există un Platou Pamir?...

Prietenul lui Sergiu Miclăuş îl privea pe furiş, cu nelinişte. Sergiu rîdea singur, sinistru.

Cînd au intrat în tripou, cerberii cavernei s-au repezit să prindă pălăria din zbor şi să deschidă uşile.

— Bine-aţi venit, domnule Sergiu!

— N-am prea venit bine, Tacke!

— Atunci o să plecaţi cu bine... îl asigură garderobierul în numele norocului.

— Aceasta şi mai puţin. Dar n-are nici o importanţă!

Fără să priceapă nimic, uşierii au zîmbit voioşi cuvin telor sibiline. Aşa le cerea meseria slugarnică şi complice.

Prin geamul cabinei de telefon, o clipă, Sergiu întrezări un necunoscut atîrnat cu gura în pîlnia neagră de ebonită ca peştele în cîrligul undiţei. El ştia ce înseamnă asemenea convorbiri într-o cabină de tripou. O minciună (a cîtea?) nevestei, care aşteaptă acasă, iubitei, părinţilor, amicilor... Necunoscutul vocifera şi se zvîrcolea în dosul geamului, gesticulînd patetic. Era roşu la faţă şi cu ochii bulbucaţi ca Malec, dar n-avea nimic din imobilitatea flegmatică a peştelui din borcanul cu lichidul filamentos.

Crupierii nu s-au schimbat. Aproape nici jucătorii. S-a petrecut doar o modificare de poziţii. Mulţi din cei cu locul rezervat altădată la masă chibiţau acum în picioare, uitînd să-şi şteargă fruntea de năduşeală, strîngînd jetoane de poli în pumni, înălţîndu-se să privească peste umeri şi primind ghionţi în burtă fără să protesteze. Decăzuseră din rang. Aceasta o dovedeau şi hainele mai mototolite, gulerele sul, cravatele destrămate; semnalmente comune cu ale lui Valeriu Dragomir. Încolo, între cei de pe scaune şi cei din picioare, prea puţină deosebire la chipuri. Aceiaşi obraji care n-au văzut lumina zilei. Obraji de sugativă, de carton mozolit, de gresie mucedă. Duhoarea de tutun, de straie şi lenjuri îmbîcsite întreţinea o atmosferă de asfixie, ca într-

un submarin naufragiat. În afară de cru pieri, nu rîdea nimeni, nu surîdea nimeni. Jucători şi chi biți, băieţandri şi moşnegi, foşti (şi poate încă) oameni cu stare şi plevuşcă provizoriu scăpată din năvodul ra ziilor de noapte, toți asudau îndelaolaltă, cot la cot, răsuflare în răsuflare, îndeplinind un grav oficiu, cu fălcile încleştate ca să-şi domine tremurul buzelor.

Sergiu Miclăuş îşi făcu loc brutal, fără să ceară scuze. Rosti, silindu-se să pună în glas cea mai desăvîrşită lipsă de emoție:

— Mai cad trei mii la pontă.

Crupierul acoperi cărțile cu paleta, urînd cordial din ochi bună seara noului-venit, dar repetînd cu un tărăgănat calcul:

— Trei mii ați anunțat, domnule Miclăuş?

Întrebarea şi paleta aşternută pe cărți aveau un anume tîlc pentru Sergiu Miclăuş. În ultimele luni înainte de a pleca, nu arareori ținuse tovărăşie lui Valeriu Dragomir, ițindu-se peste umerii jucătorilor şi zvîrlind poli stingheri, fiindcă istovise toate resursele onorabile şi neonorabile. Aceste simptome au fost la timp notate şi reținute.

Coborînd deci colțul buzelor într-o schimă disprețuitoare, Sergiu Miclăuş scoase tot teancul de bancnote cu miros proaspăt de cerneală şi ceară, numără cu ostentativă nepăsare cinci în loc de trei şi le aruncă în evantai pe masă.

— Au căzut cinci mii! vesti crupierul, încercînd să dreagă cu exagerată amabilitate o îndoială ce se dovedise fără temei. Voiți loc, domnule Miclăuş?... Un loc pentru domnul Sergiu! Abataj la pontă! Şapte la bancă... Doriți şi jetoane mărunte sau numai mii, domnule Sergiu?

Sergiu Miclăuş clătină din bărbie. Nu voia nimic. Totul rămînea pe loc, mai departe, pînă la sfîrşitul sfîrşiturilor. Cîțiva jucători şi chibiți de o mai recentă dată în tripou întrebară în murmur cine e tipul şi de unde a apărut.

Comisarul de joc admonestă energic asemenea vulgară curiozitate:

— Mai multă linişte, domnilor! Descongestionați scaunele jucătorilor, dumneavoastră, din picioare!

Sergiu Miclăuş nu mai vedea nici un chip omenesc, nu mai auzea nici un glas. Cu obrazul sprijinit în palmă, privea pierdut la postavul verde, care se învîrtea, depărtîndu-se şi revenind, într-o amețeală plăcută şi atroce.

NU MAI VEDEA NICI UN CHIP omenesc. Nu mai auzea nici un glas.

Pierdut, privea la pantofii de mătase verde care lunecau elastic pe vîrfuri, depărtîndu-se şi revenind într-o verde filfîire de rochie învoită, mereu în aceeaşi tovărăşie a aceloraşi pantofi bărbăteşti, negri, de lac.

De două ori tumultul modulat al instrumentelor se curmase brusc, şi de două ori dansatorii au protestat cu vehemente aplauze. Pe urmă, cînd rîndurile s-au rărit extenuate, a rămas numai o pereche.

Pantofii de mătase verde şi pantofii negri de lac.

Fără să ridice ochii, simţea că toţi ceilalţi au făcut cerc admirînd spectacolul graţios şi unic. De pe scaunul unde se oprise, adus de o chemare năzuroasă a Pandorei Mladian, el vedea numai patinarea pe rînd, sprintenă şi lascivă, a micilor triunghiuri verzi, învolburarea rochiei de nuanţa străvezie a aripilor de efemeridă tivite cu o tremurată şuviţă de sînge.

A asemuit pantofii cu două delicate bomboniere din veacul marchizelor; cînd cu fermecaţii conduri de smaragd ai Cenuşăresei; cînd cu două agile şi fantastice păsări tropicale alungîndu-se şi căutîndu-se într-un alintat joc amoros.

Dar ştia că aceste asemuiri erau numai nişte mizere sofisme ale spiritului, pentru a justifica fără nici o convingere fascinația care îl irita şi îl micşora. Nu o plăcere pură şi nobil estetică îi hipnotizase privirea şi nu dorința de a găsi, în sfîrşit, comparația precisă, singura, mai plastică decît o zugrăveală cu penelul.

Picioruțele acelea le-a încălzit altădată în pumnii lui mari şi puternici, atunci cînd veneau înghețate de tot frigul iernii. Acum îi fugeau pe dinaintea ochilor în volute amețitoare, străine de el, departe de el, urmînd cu o intolerabilă supunere în ritm pantofii de lac cu talpa subțire ca foița şi cu tocurile destul de vizibil uzate.

— Dansează ca o profesionistă! pufni cu intenție de descalificare Pandora Mladian, care nu mai admitea exercitarea altor profesii pe lume în afară de cea monopolizată de dînsa. De altfel, e şi ridicol de mică! Nu ştiu ce-or fi aflat de admirat cu gura căscată toți filistinii aceştia!...

Aşteptă o aprobare. Fiindcă întîrzia, o provocă:

— Spune dacă nu i-ar sta bine într-o trupă de liliputani! Prințesa Micromilda cu trupa sa de pitici!

Bărbatul rămase mut, cu ochii la arabescurile volubile ale pantofilor verzi pe parchetul oglindă.

— Ce-i cu tine? stărui Pandora Mladian fără urmă de bănuială. Te plictiseşti aci?

El îi respinse întrebările cu mîna, apărîndu-se ca de bîzîitul unui roi de țînțari.

Pandora Mladian nu era deprinsă cu asemenea tratament din partea bărbaților. Îşi muşcă buzele, meditînd o lecție drastică, un cuvînt epocal. Însă alături de dînsul devenea întotdeauna inofensiva Pisicuță de la începutul carierei, cînd nu se specializase în misiunea satanică de vampă, cînd juca rolul modest al fetei din casă, a doua sau a treia doamnă de curte, o călugăriță, fiica hangiului, o trecătoare — toate ciurucurile afişelor.

Resemnată acestei inferiorități, înghiți cuvîntul epocal. Îşi abandonă amantul pe scaun. Traversă salonul în diagonală, cu paşi balansați, înaltă, felină şi fatală în rochia de flacără, ignorînd cu superbie perechea înverşunată să bată un record de rezistență.

Nici o clipă nu făcu vreo legătură între tăcerea ostil încleştată a bărbatului şi prezența fetişcanei cu rochiță verde-pal care dansa ca o profesionistă. Avea prea strălucită opinie despre ea, prea strălucită despre el, pentru a lăsa s-o atingă astfel de presupuneri degradante. Amîn doi depăşeau mediocritatea gloatei. Erau două exemplare de altă substanță, cu alte drepturi şi legi, altă morală. Iubirea lor făcea parte din istoria unei epoci; va da de lucru memorialiştilor ca atîtea alte amoruri celebre: George Sand şi Musset, Rachel, Eleonora Duse şi D'Annunzio...

— Dacă mai duhează aceasta încă thei minute, amețesc şi cad... şopti Gina Alimănescu. N-am mai dansat de un an jumătate.

— Nu se prea cunoaşte nici una, nici alta! o asigură Lucki Leca, vărul lui Barbu, sprijinind-o mai strîns cu brațul arcuit. Eu mă tem de altceva. Dacă mai durează aceasta încă zece minute, mi s-au dus pe copcă tălpile... Păcat că nu există cizmar de noapte, cum sînt farmacii de serviciu...

Gina zîmbi. Lucki Leca, vărul lui Barbu, mucalitul care îl imita atît de bine pe Malec, îşi confesase din vreme micile şi jalnicile sale tragedii de politehnician în ajun de absolvire.

Îi plăcea dansul, îi plăceau muzica, viața, farsele, excursiile în grupuri numeroase şi nomade, prin munți, cînd nu ştii unde ai să dormi şi nici ce ai să mănînci. Dar era băiat sărac, şi vărul Barbu l-a executat cu o tiranie protectoare să-i calce pe urme. El l-a ajutat să intre în şcoala politehnică şi el i-a purtat de grijă. Fără nici o jenă, Lucki mărturisise că a împrumutat smochingul de la un camarad şi că pantofii de lac i-a căpătat de la Barbu, cînd

acesta s-a văzut silit să-şi renoveze un grandios echipament de mire. Toate îi păreau extraordinar de comice şi vrednic să fie ştiute. Aşa a mai dansat o singură dată, la un concurs... A luat premiul al doilea; cu o tovarăşă ca Gina, fără îndoială că ar fi luat premiul întîi. Cu banii premiului, cinci mii de lei, s-a dus atunci direct la un magazin de sport şi de acolo la gară, transformat în perfect alpinist: bocanci ţintuiţi în talpă, rucsac, pălăriuţă de coloarea spanacului cu pămătuf de bărbierit la ceafă. După ce a luat biletul de tren, i-au mai rămas douăzeci şi trei de lei în buzunar. Aceasta nu l-a împiedicat să hoinărească o săptămînă în Bucegi, mîncînd şi dormind la stîni, alăturîndu-se la grupuri de excursionişti necunoscuţi, cu care a devenit de îndată amic la cataramă, mai ales că plecaseră aprovizionaţi ca pentru o expediţie polară. Cu acest prilej a mîncat el întîia oară icre negre pînă ce s-a săturat. Icre negre cu lopăţica. El a fabricat lopăţele de brad; ei au pus la bătaie cutiile cu icre. Fiecare cu respectiva contribuţie.

— Viaţa e plină de surprize simpatice, domnişoară Gina...

— Suhprize, da! Simpatice? O! Nu...

— Ba da, ba da! De exemplu în astă seară. Mă simţeam stingherit de tot. Adică atît cît pot să fiu stingherit! Gîndeşte şi mata... Numai personagii marcante, din cele cu automobilul la scară. Iar eu cu smoching împrumutat în ultimul moment şi cu pantofi de căprioară! Pe deasupra, un mic curs de morală al lui Barbu: „Ascultă, nebunule! Vezi să nu mă faci de ocară în familia Odetei, că-ţi tai banii de ţigări!”... Am intrat suspect ca unul care se pregăteşte să fure tacîmuri. În zece minute m-am tutuit cu Nadina. Adorabilă fată Nadina, nu?

— Încîntătoahe...

— În zece minute m-am tutuit cu Nadina, şi acum, de alte cinci minute, dansăm singuri; toţi se uită la noi; îmi

examinează tocurile cu profilul cam deteriorat, dar n-am să mă sinucid pentru atît!... Vrei să ne oprim?

Gina se împotrivi, deşi spusese mai adineauri că ameţeşte şi cade.

— Îmi pare bine... murmură Lucki Leca. Să nu-i dăm Nadinei satisfacţia că am capitulat noi.

Într-adevăr, Nadina conspirase cu ultimele perechi de dansatori să abandoneze terenul treptat şi să-i lase singuri. Tot ea stătea acum lîngă *jazz-band*, întețind muzica să accelereze ritmul. O începuse aceasta în glumă. Fără premeditare, le pregătise un triumf. Gina şi Lucki executau un *tournoi* de dans la care nici nu visaseră. Amîndoi aveau euritmia în sînge. S-au simţit de la primii paşi.

Dar pe cînd Lucki dansa cu plăcerea simplă şi robustă a unui animal tînăr care-şi cheltuieşte în joacă un prisos de vitalitate, Gina dansa cu o disperare agresivă, cu o nevoie bolnavă de a se ameţi, de a uita, de a urma sfatul lui Ioachim Grult. Mijeau şi se risipeau începuturi neisprăvite de gînd, întrebări fără răspuns: „Oare Gigi dansează? Cu el aş fi dansat tot aşa?... Are să se mai întoarcă vreodată din Platoul lui, Pamir? Nu, Gina! Fii bravă! Ai făgăduit să fii bravă. Totu-i sfîrşit!”...

Susţinută de arcul braţului subţire şi musculos care o împresura prea încăpător pentru dînsa, înclinată de la mijloc pe spate, cu bărbia în sus, purtînd paşii mărunţi şi rotunjind rochia de stil ca fustele de balerină cu o sută de falduri, Gina întrezărea printre genele adumbrite aspectul mereu schimbător al salonului, femeile înşirate pe scaune, bărbaţii în picioare între uşi, Nadina animînd gesticulat muzica, oglinzile late şi oblice, un general lărgindu-şi mereu gulerul cu arătătorul încîrligat sub barbişonul alb, la o uşă mascată şi întredeschisă iţindu-se capul servitoarei de la ţară, Lenţa-Toanta, surîsul amar al lui Ioachim Grult; toate învîrtindu-se ameţitor, spasmodic, ireal... De ce a plecat oare Pandora Mladian? Spre colţul acela unde a stat nu-şi îndreaptă ochii niciodată. Dar simte

o privire încîlcindu-i picioarele ca o panglică de serpentină dezrăsucită dintr-un disc fără sfîrşit. Ce mai vrea oare de la mica vietate pe care a lăsat-o singură, lîngă un felinar, într-o seară cînd cădeau cei dintîi fulgi ai iernii? Atunci paşii s-au acoperit cu zăpadă, s-au şters, pînă ce n-a mai rămas nimic, nimic... De ce se întoarce acum şi de ce nu are delicatețea s-o cruțe? Oare Ioachim Grult ştie ceva? Sau numai şi-a închipuit?... În sfîrşit, generalul s-a decis. Şi-a desfăcut sponca de la guler. Respiră uşurat, ca după o definitivă victorie. Lența-Toanta a închis uşa. Desigur, a surprins-o cineva dinăuntru privind şi a certat-o... Mai este puțin, şi s-a făcut miezul nopții. Mîine se urcă în tren. În cel dintîi tren. S-a terminat!... Se întoarce în exilul ei de la celălalt capăt al țării, din nou în camera de la pensiunea „Unio", unde totul este strict, alb, ripolinat, higienic şi aerisit ca într-o severă sală de sanatoriu... S-ar fi putut altfel întîmpla toate. Noaptea trecută, cînd trenul s-a oprit în cîmp şi ea a rămas cu brațele rezemate de bara metalică a ferestrei, presimțea că altceva o aşteaptă. ...„Pe urmă ți s-a părut că asişti la o vrajă misterioasă, cînd a început să cînte pasărea în salcîm, nu e aşa? Şi te-ai simțit singură, şi noaptea era foarte frumoasă şi înstelată, nu e aşa?"... S-a simțit singură, iar acum a rămas încă mai singură. Acum totu-i sfîrşit... „Nu mai am ce căuta în Platoul Pamir, nu mai plec în Platoul Pamir." Atunci unde-ai plecat, Gigi? Unde eşti? Unde mai eşti?

— Eu cred că ilustrul zugrav de la spatele nostru şi-a pus în gînd să-mi treacă tocurile la nemurire... se dădu cu părerea Lucki Leca, privind peste umăr. De cînd am început să dansăm nu-l preocupă altceva... Dacă nu m-aş teme de Barbu, i-aş face una nostimă... M-aş descălța şi i-aş oferi papucii cu un gest delicat, ținîndu-i cu două degete: „Maestre, văd că vă interesează naturile moarte... Ocazie unică! Preț foarte modest. Vi-i ofer contra una pereche nouă. Contra perechea din ilustrele voastre două picioare!"...

Pînă în acea clipă, Gina găsise că tovarăşul ei de dans era un tînăr destul de simpatic, cu toate glumele băieţoase de cămin studenţesc şi cu toată sinceritatea pitoresc exagerată. Acum îi păru deodată vulgar şi nesuferit. O paiaţă! Cum de a dansat atîta vreme în ochii tuturor cu asemenea muşteriu al balurilor populare de periferie? Un individ cu smochingul împrumutat — poate închiriat de la o prăvălie de vechituri — şi cu pantofii de căpătuială. Ce poate să gîndească *el* despre dînsa? „Acolo ai ajuns? Aceasta ai ajuns?”

— Mă simt obosită, spuse. Să ne ophim.

— Păcat! Încă un minut dacă mai rezistai, domnişoară...

S-a întîmplat că n-au mai rezistat Nadina, muzica, saxofonistul cu ochii bulbucaţi, pianistul cu degetele dezarticulate. Într-o ultimă explozie, instrumentele au muţit. Au rămas amîndoi în mijlocul sălii. De pretutindeni s-a înălţat o clamoare de exclamaţii elogioase şi de aplauze. Gina Alimănescu s-a simţit ridicolă la braţ cu bufonul care răspundea în dreapta şi stînga, parodiind gesturile înlemnite ale lui Malec.

— Dă-mi voie, te hog. Pahdon!...

Smulse braţul şi fugi, absurd înciudată pe ea însăşi, pe spectatorii care o aplaudaseră, pe Nadina, care îi ţinea calea în uşă. Trecu prin antretul unde doamna Aspasia Grult examina minuţios, cu toată patima de avară, ca dourile de nuntă înşirate pe o masă lungă în etaje. „Ce exhibiţie vanitoasă şi de gust îndoielnic! gîndi pornită împotriva întregului univers. Toţi sînt vulgari, toate sînt vulgare. M-am molipsit şi eu!” Ajunse în sufrageria unde se afla bufetul. Barmanul pregătea un *cocktail* pentru Pandora Mladian, zgîlţîind mixtura de alcooluri în capsula nichelată. Actriţa, cu cotul rezemat de masa înaltă, îşi întrerupse conversaţia cu un bătrîn sclivisit (desigur, fost ofiţer de cavalerie sau diplomat la pensie), o măsură din vîrful pantofilor verzi pînă în creştet şi rosti tare:

— Aşadar, s-a terminat reprezentaţia? În fine, putem dansa şi noi...

Ce insolenţă şi ce ruşine! Gina ceru un pahar de oranjadă cu gheaţă, cu multă gheaţă. Cînd voi să ducă paharul la buze, o mînă osoasă i-l smulse cu autoritate:

— Nu aceasta, domnişoară Alimănescu. Nu oranjadă şi nu gheaţă...

Ioachim Grult restitui paharul barmanului. Ceru o cupă de şampanie. Îşi explică intervenţia:

— Bănuiesc că nu doreşti numaidecît să cazi mîine la pat...

— Eşti mulţumit de mine, domnule Grult? Ţi-am ascultat sfaturile? ciripi Gina, reconfortată de prezenţa ocrotitoare şi de şampania care îi înghimpa nările cu vîrfuri de ac.

Ioachim Grult zîmbi cu blîndeţe:

— Pot spune chiar că mi-ai depăşit intenţiile.

— Am făcut hău, atunci?

— Bine sau rău nu există, pînă la o concluzie finală. Numai la sfîrşit se va şti dacă ai făcut bine sau rău.

Pandora Mladian îşi isprăvise paharul de cocktail. Întrebă:

— Nu mă mai recunoşti, domnule Grult?

Ioachim Grult îşi lăsă mai jos obloanele pleoapelor, punîndu-şi mîinile în buzunări şi contemplînd-o din toate laturile ca pe un monument istoric care-i evoca o ilustraţie din ghid. După o laborioasă sforţare de memorie, răspunse cu glas puternic, ca s-audă şi cei dimprejur:

— Cum să nu vă recunosc, doamnă? De atîtea ori v-am aplaudat!

Pandora Mladian se răsuci pe şolduri şi întinse mîna înalt, cu degetele atîrnate, oferindu-le pentru sărut. Ioachim Grult privi inelele cu piatră roşie ca un miop examinînd vitrina unui giuvaiergiu, fără să priceapă invitaţia gestului. Urmă senin:

— S-ar putea oare să n-o recunosc pe doamna Constanța Mîrza, pe marea noastră Constanța Mîrza?

Constanța Mîrza era o actriță cu vreo cincisprezece ani mai tomnatică decît Pandora Mladian şi rivala sa cea mai anevoie de biruit în rolurile de femeie fatală. Femeie fa tală numai pe scenă, căci acasă era o gospodină foarte burgheză şi mamă a patru copii legitimi, de la unul şi acelaşi tată.

— Confundați, domnule Grult!... exclamă ofensată victima acestei regretabile erori. Se poate? Şi tocmai cu cine să mă confundați!? Cu o mamă de patru copii!... Eu sînt Pandora Mladian... Am luat masa împreună de cîteva ori, pe vremuri, cînd nu erați atît de mizantrop şi cînd schimbați două automobile în trei ani...

— O! Sînteți atunci Pisicuța Mladian de pe vremuri? Într-adevăr, cum a fost posibil să fac o asemenea confuzie? Nu-mi rămîne decît să-mi cer scuze...

— S-au primit.

Ioachim Grult împroşcă un nor de fum în nasul femeii fatale:

— S-au primit? Acum mi se pare că faci dumneata o confuzie, domnişoară Pisicuță. Marei noastre Constanța Mîrza înțelegeam eu să-i cer scuze. Mă tem că mă va ierta ceva mai greu, iar obiectiv vorbind, îi şi dau dreptate.

Pandora Mladian fierbea de mînie şi de umilință, dar privirea rece a fostului client de ospiciu o povățuia să oprească discuția la atît. Ştia că povestea va trece în astă seară din om în om şi că a doua zi îşi va găsi loc cu maliționase comentarii într-un ziar teatral care nu pierdea nici un prilej să sublinieze superioritatea rivalei sale. Un binevoitor se află întotdeauna pentru a colporta astfel de ecouri mizerabile, menite să ulcereze un amor propriu de actriță mai adînc decît nedreptatea unei cronici dramatice. Pandora Mladian îşi culese poşeta roşie de pe masa înaltă a barului şi înainte de a pleca încercă o revanşă:

— În orice caz, la revedere domnule Grult. Sper că vă simțiți acum mai bine.

— Mai bine decît dumneata? Desigur!...

— Nu, mai bine decît anul trecut. Mi se pare că ați fost cam bolnav.

Ioachim Grult rînji cu dinții încleştați în pipă:

— Ce progrese de sensibilitate ați făcut, domnişoară Pisicuță! Altădată nu vă interesa soarta cadavrelor, acum vă înduioşază soarta unui bolnav. Mîine o să vă văd patronînd societatea pisicilor pocăite...

Pandora Mladian bătu în retragere, însoțită de domnul în vîrstă cu înfățişare de fost cavalerist sau de diplomat în disponibilitate.

— Cum ați putut confunda? întrebă cu nevinovăție Gina Alimănescu.

— Poate că am voit să confund. Eşti prea mică pentru ca să le înțelegi toate... De altfel, locul dumitale nu e lîngă un mizantrop ca mine. Barbule, te rog să-mi dansezi această microscopică domnişoară... Presupun că nu e geloasă Odeta, ca de Nadina.

Întors cu spatele, Barbu ținea un pahar de şampanie cu mîna depărtată în lături şi întindea gîtul Nadinei ca să-i potrivească ea funta albă, rebelă şi răsucită ca elicea de avion. Făcu o piruetă în călcîi, întrebînd cu mirare:

— E geloasă Odeta din pricina Nadinei?

— Nu e? Cu atît mai bine pentru dînsa! Şi pentru voi încă mai bine...

Nadina îşi zgîndărea cordonul rochiei albe, privindu-şi vîrful pantofilor. O cută mică îi tăia fruntea între sprincene. Poate atunci se făcea întîia oară o lumină în ea.

Ridică obrazul îmbujorat:

— Unchiule Ioachim, ce te-a făcut să rosteşti o ase menea monstruozitate?

Ioachim Grult declară:

— Nebunii au drept să vorbească orice, oricînd, despre oricine. E un drept recunoscut şi inalienabil. Voi nu țineți

socoteală de aceasta... Haide! Locul vostru nu e aci. Fa ceți stînga împrejur.

Îi răsuci pe tustrei de umeri, îndreptîndu-i cu fața spre uşă. Barbu Leca plecă la un braț cu Gina, la celălalt cu Nadina, îndreptîndu-se spre salon, unde muzica vibra din nou timpanul geamurilor.

Masca de sarcasm căzu ostenită de pe obrazul lui Ioachim Grult. Îl plictiseau toate şi îl plictiseau toți. Adineauri se gîndise să se apropie de Aspasia Grult, să-i cuprindă mîna pergamentală, s-o apropie de buze şi să încheie pace. Numai ei doi ştiau să vadă dincolo de aspectul superficial al realității, o lume ascunsă şi hîdă, ca o colcăire de larve sub fața amăgitor imobilă a apelor stătute. Poate de aceea numai ei doi erau atît de nefericiți, deşi nefericirea fiecăruia e atît de deosebită. Plecase s-o caute. Dar a găsit-o pipăind obiectele din expoziția daruri lor de nuntă cu o aviditate atît de respingătoare, încît toată pornirea bună s-a stins, s-a învelit în cenuşă. A trecut întorcînd ochii în altă parte. Barmanul îşi alinie sticlele cu băuturi pestrițe, răsuci alte sticle şi alte băuturi în frapie rele cu gheață pisată.

Din dosul baricadei, întrebă:

— Nu doriți nimic, domnule Grult?

— Apă... Un pahar de apă.

— Şi dumneavoastră tot cu apă? Să vă servesc atunci un Apollinaris. E apă, dar e mai vie, pişcă.

Ioachim Grult se uită mai atent la figura barmanului, îi părea de undeva cunoscută. Omul îi ghici nedumerirea.

Vorbi, rîzînd încetişor şi oarecum complice:

— Nu vă-nşală ochii. Tot Simeon sînt şi tot la ordinele dumneavoastră am rămas!... E drept că atunci eram tuns cu maşina şi că acum am căpătat din nou o mutră mai omenească...

Simeon purta părul negru despărțit de o cărare foarte corectă la mijloc, guler tare, un veston alb, impecabil, de olandă; dar Ioachim Grult îl văzu îndată cu adevărata lui

față din casa de nebuni. Atunci Simeon se credea împăratul exilat al Chinei, umbla cu un coif de ziar, cum îşi fabrică zidarii şi copiii cînd se joacă de-a soldații, îşi atîrna în fiecare dimineață pe piept altă serie de medalii comemorative şi decorații improvizate din monete învelite în hîrtie poleită. Fiindcă era un nebun inofensiv şi docil, primit într-un sanatoriu de lux din caritatea medicului, îşi plătea pîinea şi căutarea făcînd servicii domestice celorlalți bolnavi.

Astfel, un an de zile, împăratul exilat al Chinei lustruise ghetele şi periase hainele lui Ioachim Grult, primise bacşişul săptămînal, din care îşi renova colecția de decorații şi panglici, coalele de hîrtie pe care trimitea proclamații se-crete poporului său, rămas fără tiran.

— Aşadar, tu eşti, Simeoane! se minună Ioachim Grult întinzîndu-i mîna cu o mare simpatie peste parapetul înalt. Cînd ai scăpat şi cum?

Simeon se sfia să apuce mîna întinsă. Trase cu ochii împrejur şi răspunse la această neaşteptată cinste numai cînd socoti că nu-l observă nimeni. Apoi răspunse şi la întrebare:

— Acum două luni am scăpat, domnule Grult. De o jumătate de an mi se luminase cîte nițel mintea la loc, dar nu mă dădeam dus... Zic, dacă mă apucă a doua oară, nu mai dau eu peste căutarea de care m-am bucurat... Pe urmă, dacă a văzut că nu plec de voie bună, m-a dat domnul doctor afară. Aştepta altul să-mi ia locul. Acela se credea tren...

— Ce se credea, Simeoane?

— Tren! repetă fostul împărat al Chinei cu o evidentă compătimire pentru o atît de absurdă pretenție. Tren, locomotivă! Aşa că am făcut loc trenului şi m-am întors la meseria mea veche... Numai de un singur lucru am a mă păzi. Să nu pun picătură de spirt în gură, fiindcă mie din alcool mi s-a tras... De două luni numai apă şi apă! Văd că şi dumneavoastră sînteți pus la regim de apă. Asta-i cam

greu!... Să fabrici băuturi pentru alții şi să bei apă, canon mai mare nici că se poate!...

— Şi cum te împaci, aşa, în lumea cuminților, Simeoane?

— Slavă Domnului, bine!... Să nu cîrtesc: bine.

— Eu mă împac mai puțin, Simeoane. Era mai bine acolo, la noi!

Simeon îşi făcu o cruce măruntă deasupra pieptului, dar se abținu să contrarieze părerile ciudate ale lui Ioachim Grult. Pregăti două pahare pentru doi mosafiri proaspăt sosiți. Unul dintre dînşii, sferic şi cu ochelarii foarte bombați, redactor-şef de ziar şi om cu multe uşi deschise la multe ministere, după ce dădu bună seara cu Ioachim Grult, îşi aminti:

— Dacă nu mă înşel, neică, eşti sau ai fost prieten cu Grigori Costacopol...

— Să zicem...

— N-ai aflat ultima noutate, neică?

— Nu, neică...

Gazetarul Neică se dădu un pas îndărăt, privindu-l cu o scandalizată uimire prin ochelarii cu lentile enorme:

— Se poate una ca aceasta, neică? Păi eşti de-o ignoranță teribilă... Te sfătuiesc să iei mîine dimineață telefonul, neică, şi să-l feliciți. A scăpat de o mare nenorocire. Nu el, dar doamna!... Doamna Costacopol a scăpat uşor dintr-un accident grav de automobil. Maşina sfărîmată, ea cu o fractură fără importanță, trei săptămîni de ghips. Însoțitorul, mort.

— Adică şoferul?

— Stai, neică! Nu te grăbi, neică! Aci e partea curioasă... Anunțat telefonic de poliție acum o oră, Costacopol susținea morțiş că nu poate să fie vorba de automobilul şi de nevasta lui. Madam Costacopol a plecat astăzi după amiaza singură cu şoferul, pe şoseaua Bucureşti—Ploieşti—Sinaia. Accidentul a avut loc acum două ore pe şoseaua Tîrgovişte, la douăzeci kilometri de Bucureşti, iar

şofer nu exista la maşină. Conducea victima, un oarecare tînăr Sandy Vlahide după legitimațiile găsite asupra cadavrului. Un tînăr de condiție bună, cum se spune, un dăia de localuri de noapte... Înțelegi cum devine cazul, neică? Maşina poartă numărul lui Costacopol, persoana rănită e madam Costacopol; dar Grigori Costacopol răc nea la telefon că e o confuzie, fiindcă el nu cunoaşte nici un Sandy Vlahide şi fiindcă el îşi aştepta nevasta de la Ploieşti, nu de la Tîrgovişte...

Ioachim Grult, în loc să arate semne de mîhnire pentru accidentul doamnei Semiramis Costacopol, izbucni într-un rîs cu totul deplasat.

Simeon, fostul împărat în exil al Chinei, îşi făcu a doua cruce măruntă în dosul baricadei de lemn. Nu toți cei care scapă de la balamuc înseamnă că s-au înzdrăvenit la minte. Primul-redactor Neică îşi şterse ochelarii aburiți şi se pregăti să stoarcă de la tovarăşul său, focos debater parlamentar al majorității, oarecare ştiri inedite asupra remanierii. După dejun adulmecase un zvon senzațional, dacă se va dovedi adevărat. Leon Dobrotescu ar fi renunțat la toate drepturile de vechime şi la statele de serviciu în partid, ar fi scris şefului un soi de abdicare în acest sens, anunțînd că e silit să plece în străinătate pentru căutarea sănătății. Debaterul părea incredul.

— Nu-l văd pe Dobrotescu făcînd asemenea neghiobie!... De zece ani la aceasta ronțăie ca o termită, şi acum să renunțe? E o lucrătură!... Iarăşi un machiavelism de al şefului, ca să mai amîne remanierea...

— Ascultă-mă, neică! se supără gazetarul. Eu nu vorbesc din vis. Scrisoarea există. Pot să-ți mai spun şi că Dobrotescu a vizat paşaportul pentru străinătate...

Apoi, fiindcă inexplicabilul tot are nevoie de o explicație, primul-redactor Neică dibui una, care-i părea mai aproape de adevăr:

— Te mai asigur că Dobrotescu n-a mințit cînd a invocat căutarea sănătății. Pleacă, neică, nu la plimbare. Merge să-şi facă operație. E canceros...

— Întîia oară aud...

— Întîia oară auzi, neică, fiindcă pînă acum a ascuns. Nu-l lăsa nevastă-sa să dea sfoară-n țară. Înțelegi bine că pentru un ministeriabil cancerul nu-i un bilet de recomandație. Ce garanție de activitate şi de energie îți poate da un canceros? Te-ntreb, neică?... Nevastă-sa s-a opus la operație, s-a opus la publicitatea boalei... Acum se duce omul să-ncerce... Dacă scapă, vă cade plocon! Dacă nu, unul mai puțin...

Debaterul majorității rămase pe gînduri, mişcînd agitat buza de sus, ca iepurii de mosc cînd foarfecă frunza de salată. În acest caz se schimba toată strategia şi configurația remanierii. Creşteau şansele sale, deşi era cu vreo cincisprezece ani mai tînăr decît Leon Dobrotescu şi proaspăt intrat în partid. El cîştigase, însă, gradele numai la excepțional; era dispensat de vechime şi state de serviciu.

— Atunci să-ți dau eu o idee pe mîine... propuse, oferind cu o excesivă gentilețe portțigaretul deschis. Mi se pare că o să ne putem servi reciproc.

— Dă, neică! Zi, neică! Să ne servim, neică...

Ioachim Grult, ca unul pe care nu-l interesau măsluielile politice, se depărtă spre alte încăperi, zumzăind de lume, de glasuri, de foşnetul rochiilor şi de sonore chicote tinereşti, În straiele lui cenuşii, peregrina printre fracuri, smochinguri, redingote şi toalete decoltate; privind la oameni şi la pereți, ca un turist blazat şi devorat de *spleen*, cu totul indiferent la moravurile şi pricinile de înveselire ale indigenilor.

Îndată ce se apropia de un grup, instinctiv vorbitorii scădeau glasul.

El semăna un cuvînt aci, dincolo altul; rîdea de întîmplări triste şi se întrista de cele vesele. Pe bătrînul Lecachi Leca îl aflase într-un ungher, discutînd cu o rudă mai scăpătată a Cristodorenilor despre trecerea lui Nae la ministerul unde titularii şi secretarii generali nu se puteau lipsi de concursul său.

— Toată puterea e în mîna lui Nae. Nimic nu se mişcă în minister fără contrasemnătura lui Nae...

— Vorbiți despre amfitrionul nostru? pufni Ioachim Grult. Uite, pe Nae aşa îl văd, acolo îl văd!

Spunînd, ridicase degetul spre raftul cel mai de sus al dulapului cu cărți de la spatele lor.

Amîndoi priviră la raft; pe urmă, unul la altul; apoi, împreună, la Ioachim Grult. Nu pricepeau nimic.

Ioachim Grult îşi tălmăci spusele:

— Nae şi oricare funcționar superior. Cu cît e mai inutil, cu atît e mai sus pus... Cum stau cărțile în bibliotecă...

Le întoarse spatele.

Ruda scăpătată a miresei îşi îndeplini datoria penibilă de a informa confidențial părintele mirelui că Ioachim Grult nu se prea bucura de deplinătatea facultăților mintale. Lecachi Leca, funcționar vechi, necăjit şi obscur, recunoscu însă că vorba n-a fost atît de smintită cum i s-a părut la început. Ducea şi el de treizeci de ani greul unui serviciu unde şefii soseau şi plecau, mosafiri de două-trei ceasuri pe zi.

Ioachim Grult se oprise în uşa salonului mare de dans, cu degetele înfipte în buzunările de sus ale vestei, descheiat la haină, privind peste capete. Descoperise ceva nou.

Pandora Mladian se afla singură lîngă un scaun gol şi dădea semne de impacientă. Iar pictorul dansa acum cu Gina Alimănescu. Aceasta nu intrase în prevederile sale.

— Animalul! rînji, muşcînd din coada pipei cu focul stins. Animalul!

— Pardon? întrebă bătrînul sclivist, cu înfățişare de fost cavalerist ori de diplomat în disponibilitate.

— Nu e vorba despre dumneata. Alt animal!

Domnul îşi încrustă monoclul în arcada sprincenei, încercă să se cocoşeaseă ofensat, întîlni privirea cenuşie şi ghețoasă abia filtrată printre obloanele înguste ale pleoapelor, strînse din umeri şi se strecură pe lîngă pereți şi scaune s-o invite pe Pandora Mladian la dans. Femeia fatală îi rezerva alte ultragii. Avea nervi. Iar cînd avea nervi, şi-i descărca foarte democrat şi fără stil, lăsînd să străbată la suprafață din adîncuri atavice expresii şi epitete care au făcut epocă pe maidanele copilăriei.

Şuieră printre dinți:

— De asta-mi arde mie acum, să dansez c-un boşorog? Cară-ți ciolanele!...

Bătrînul fost cavalerist sau diplomat în disponibilitate scăpă monoclul din orbită şi înălță ochii spre tavan, aşteptînd poate să crape catapeteasma cerului. Dar nici o catastrofă nu se dezlănțui. *Jazz-band*-ul continua cu acelaşi brio. Perechile se învîrteau în acelaşi ritm de sabat african.

Nimeni din toată sala nu-şi imagina că femeia în roşu, cu atît de demonice şi memorabile replici în momente fatale, ar fi putut profera asemenea cuvinte de țață mînioasă. Mai ales că Pandora Mladian se silea acum să zîmbească nepăsătoare, după ce-şi descărcase o primă baterie de nervi.

Se silea să zîmbească şi să nu-şi arunce ochii spre fetişcana cu rochia de coloarea aripilor de efemeridă, mică, fragilă şi neînsemnată, ea însăşi ca o efemeridă, pe lîngă o vampă cu reputația consacrată de o sinucidere, două divorțuri, un bancher ruinat şi alte ravagii ciclonice.

Cu pieptul strivit în strînsoarea puternică, Gina încerca un apel deznădăjduit: „Sergiu... Gigi... Întoarce-te din Platoul Pamih... Vino şi mă scoate de aci”... Dar amintirea lui Sergiu pălise, se ştergea, murea. Nu mai ştia cum a fost chipul lui. Cum suna glasul lui.

Nimic.

Un fum care s-a risipit…

Puternic şi viu era braţul încins după mijlocul ei, ţinînd-o din nou capturată.

A fost atît de simplu! „Gîză mică!” atît i-a spus. Gîză mică!… Aşa cum o alinta altădată. Cum o numea atunci. Şi gîza mică s-a ridicat de pe scaun, s-a supus, s-a lăsat înlănţuită de mîna pietroasă, tîrîtă în spirala ameţitoare a dansului.

Din păr şi din haine o înfăşură efluviul aceluiaşi parfum: amestec de tutun şi lavandă. Face şi aceasta parte din el, din magnetismul său.

Odeta le surîde cînd perechea lor se apropie o clipă printre alte perechi. Un surîs fotogenic, vid, lipsit de orice semnificaţie. S-a dovedit că sfaturile prieteneşti n-au nici o putere. Gina rămîne ce este. Magistratul ei nu s-a arătat. Deci n-a fost nimic serios. Încă o *phostie*. Iar acum dansează cu singurul om cu care n-ar fi trebuit să danseze.

Peste trei zile, o săptămînă ori o lună, va căuta iarăşi o canapea să plîngă cu ochii înfundaţi în pernă, căci deznodămîntul va fi acelaşi. Data trecută a lăsat-o într-un colţ de stradă, în ninsoare, fiindcă deodată îi venise capriciul să plece în Orient, la Constantinopol, în Siria, în Palestina, în Egipt, de unde s-a întors cu cinci duzini de pînze pentru o expoziţie — un nou şi mare succes. Peste trei zile, o săptămînă ori o lună, va pleca aiurea, în Italia, Tirol sau Carpaţi, unde-l va mîna alt capriciu şi de unde se va întoarce cu alte duzini de pînze pentru altă expoziţie — alt nou şi trîmbiţat succes. Nu e om să-l reţină o femeie. Şi nici n-ar permite unei femei asemenea iluzie. Îndată ce simte o cît de slabă cătuşă, se scutură. El are egoismul artei. Aceasta le-o spune tuturor cu un candid cinism. Pandora Mladian ştie ceva: ea, care în faţa lui a redevenit o biată Pisicuţă domestică şi smiorcăită.

Cu satisfacţia virtuţii asistînd la scîrbavnicele zvîrcoliri ale pasiunii, Odeta urmărea peste umărul dansatorului său cînd ochii Pandorei Mladian, cînd ochii Ginei Alimănescu.

Se petrecuse un schimb într-adevăr ciudat.

Acum trei ore actrița intrase în casa drapată în mătase roşie, păşind cu o superbie arogantă şi abia miluind muritorii de rînd cu privirea-i fatală. Gina Alimănescu se făcuse mică în dosul mănunchiului de garoafe. După trei ore Pandora Mladian îşi sîngera buzele şi trăda o agitare nedemnă de ea. În schimb, Gina avea o față necunoscută, o sclipire sălbatică şi rea în ochi, provocătoare, posedată de un duh al sfruntării şi al pierzării. Tot dînsa fusese cea care a plîns astăzi-dimineață? Cum pot arăta aceeaşi ochi atît de altfel într-o singură zi?

În rochia albă şi virginală, Odeta se simțea egoist feri cită, pusă la adăpost, apărată de astfel de rătăciri nebuneşti cu neîntîrziate şi crunte ispaşe. Privirea ei îl căuta pe Barbu. Şi-au surîs. Barbu dansa cu Nadina. Din nou i s-a răsucit funta ca o elice de avion. Din nou i s-a zburlit o şuviță de păr roşu în creştet, ca smocul rebel al lui *Poil de Carotte*. Dar ce însemnătate au aceste insuficiențe, comic înduioşătoare, în portul unui bărbat? Ea n-a cerut vieții o iubire fatală, nici un tovarăş preocupat de dunga pantalonilor şi de problema cravatelor savant asortate la coloarea hainelor şi a cerului. Barbu e un soț ideal, sigur, fără surprize. Peste patru ore se vor urca în tren. Peste două zile vor fi în Italia, voiajul clasic de nuntă pe care l-au întreprins acum mai bine de un sfert de veac şi Maria cu Nae Cristodoreanu. Veneția, Florența, Lacurile... Pe urmă viața lor va curge tot aşa, molcomă, chibzuită, păstrîndu-se pe pămînt. Se va feri să prelungească prietenia cu Gina, fiindcă soarta ei e scrisă. O pîndeşte declasarea. Pare a nu înțelege că tot ce este permis unei actrițe scutite de tipicul moralei burgheze ca Pandora Mladian nu este tolerat unei fete care n-a trecut pe la ofițerul stării civile. Gina e lipsită de cel mai elementar instinct de conservare. Lumea nu iartă, viața nu iartă. Ea nu-şi va complica existența cu o amiciție compromițătoare...

Odeta zîmbi astfel camaradei de şcoală şi de copilărie chiar în clipa cînd o ştergea de pe lista viitoarelor invitate la masă şi la ceaiuri. Nu-i părea că săvîrşeşte act crud, de trădare. Fiecare îşi apără liniştea confortabilă a vieţii cum îl ajută priceperea şi inima. Ea nu împărtăşeşte judecăţile extravagante ale unchiului Ioachim.

Şi, într-adevăr, judecăţile lui Ioachim Grult sunau acum mai extravagante decît şi le-ar fi închipuit Odeta.

Trecuse în grădina cu tavan mobil de sticlă. Aci, masa cea mare în formă de potcoavă făcuse loc altora mai mici, discret şi artistic grupate în unghere. La cîteva s-au aglutinat după afinităţi nuntaşii în război cu *jazz-band*-ul, dansul şi băuturile fabricate în eprubetele lui Simeon. Erau cheflii cu slăbiciune pentru vin vechi şi taraf lăutăresc. Amfitrionii nu-i uitaseră. Le-au rezervat acest teri toriu cu uşile închise spre saloanele desfătărilor eretice, i-au izolat sub cerul cu stele şi le-au lăsat scripcarul vestit să le sufle la ureche anumite cîntece pe drumul cel mic.

Lecache Leca se socotise, în sfîrşit, dezlegat de obligaţiile sale de părinte, socru şi cuscru. Venise vremea să-şi caute puţin şi de suflet. Se strecurase în cotlonul cel mai dosnic cu ruda scăpătată a Cristodorenilor; amîndoi cinsteau la o măsuţă rotundă, încîntaţi foarte de un vin ruginit pe care îl deşertau din sticlă în pahare şi din pahare pe gît cu o evlavie impresionantă. Tihna le-a turburat-o Ioachim Grult, înfigîndu-şi un scaun alături. Băutorii de vin au tăcut. Părintele mirelui şi-a încheiat nasturii redingotei, instinctiv, ca în faţa unui inspector general, năzuros şi sever.

Ioachim Grult mîrîi:

— Eşti un bătrînel de ispravă! De ispravă îmi pare şi Barbu. De ce nu l-ai oprit să facă prostia de astăzi?...

Bătrînul încercă să surîdă ca de o glumă care la el nu prindea.

— Tot prostii de acestea să facă Bărbucul meu!

— Îi ajunge una singură. De altele nu mai are nevoie.

— Vrei să spui dumneata că n-are să fie o căsătorie fericită? întrebă Lecache Leca, neliniştit de asemenea cobiri.

— Tocmai! Are să fie o căsătorie fericită, prea fericită. Barbu avea însă drept la altceva mai bun decît la o căsătorie fericită... Mi-a vorbit acum cîteva luni despre o invenție a lui, despre nişte cercetări... Foarte interesante... Am cîştigat şi eu bani odinioară, mulți bani, folosind invențiile şi cercetările cîtorva oameni ca băiatul dumitale. Vorbesc deci în cunoştință de cauză... Unor astfel de oameni nu le priesc căsătoriile fericite... Sînt fericiri care atîrnă ca ghiulele de plumb: trag la fund... Lui Barbu îi trebuia o tovarăşă capabilă să rabde şi să sufere. Să locuiască într-o mansardă şi să le fie chiria o problemă. Nepoată-mea, Odeta, îl va apăra de aşa ceva... Barbu se va simți un soț fericit ca porcul din coteț pus la îngrăşat.

Părintele mirelui fu cuprins de o mare mîhnire. Nu fiindcă acorda cumva vreo încredere celor rostite de Ioachim Grult, ci fiindcă se aflau pe lume oameni atît de înveninați. În bunăvoia tuturor, aceste două stafii, doamna Aspasia Grult şi feciorul său Ioachim, cutreierau sălile, înghețînd veselia pe buze cu vorbele lor şi cu privirile lor. Ce plăcere vor fi găsind? Vinul îşi pierduse aroma şi gustul. Lecache Leca puse paharul pe masă, păzindu-se să nu facă pată pe fața de olandă. Mulțumi cerului că „băbuşcă-sa" nu s-a aflat aci pentru a auzi asemenea prăpăstii. Ar mai fi avut de ce să se răsucească în pat cîteva nopți, fără somn, oftînd, muncită de o nouă îndoială şi grijă.

Ioachim Grult se întoarse spre ruda săracă a Cristodorenilor, întrebînd cu brutalitate:

— Şi fata ce-ți face?...

Nevoiaşul clătină din cap cu obidă. Întrebarea îi învenina şi lui o rană mai veche:

— Ce să facă? Tot aşa cum o ştii, cucoane Ioachime. Cînd nu mai poate răbda, vine acasă o săptămînă, două.

Atunci credem că am hotărît-o să pornească formele de despărțenie. Tace, ne ascultă şi ne aprobă. Mă bucur şi eu; se bucură şi nevastă-mea că am înduplecat-o. Pe urmă, în ajun de a tocmi avocat, tot la el se întoarce, măcar că o schingiuieşte. Nu pricep ce putere are asupra ei hoțomanul!...

Ioachim Grult rînji, scociorîndu-şi pipa şi presărînd scrumul pe banda îngustă de pansele:

— Dacă ai să te gîndeşti mai bine la cele ce te învață meseria ta, ai să pricepi.

Omul înalță ochii nedumerit. El era administrator la o moşie cu herghelii de cai. Nu vedea nici o legătură.

— Ce are a face păcătoasa mea de meserie cu necazurile fetei, cucoane Ioachime?

— Ți-am spus să te gîndeşti la învățăturile meseriei de herghelegiu, nu la meserie... De prisos să pierdem timpul dacă nu te-ai lămurit dintr-un cuvînt! spuse Ioachim Grult, strîmbînd dezgustat buzele şi ridicîndu-se de pe scaun.

Cei doi au rămas posomorîți înaintea paharelor. Se năruise tihnita lor voie bună, sfătoasă şi simplă, care pînă adineauri se mulțumise cu o sticlă de vin ruginit şi cu un ungher unde nu-i turbura nimeni.

— Uite aşa ne freacă! gemu rubedenia scăpătată a Cristodorenilor. E un om teribil!...

Ioachim Grult păşea din nou printre fracuri şi toalete în mare decolteu cu gura încă mai amară, cu privirea încă mai ghețoasă.

El se lămurise.

Tot ce-a săvîrşit astăzi, tot ce-a spus şi-a gîndit a fost o pidosnică parodie. A turburat bucurii, a zădărnicit plăcerile vinovate şi nevinovate ale altora, îndelaolaltă, fără deosebire; a picurat pretutindeni un strop de venin. El e feciorul Aspasiei Grult; poartă blestemul ei în sînge. Iar cînd s-a înduioşat de soarta unei făpturi fragile ca Gina Alimănescu, a împins-o în brațele omului de care se cuvenea s-o apere. L-a scandalizat greoaia lipsă de pricepere

a herghelegiului. Dar el n-a uitat oare aceeaşi învăţătură din cartea bunului crescător de cai, tot atît de crud potrivită la oameni ca şi la dobitoace? E o lege biologică fără abatere. Aceeaşi pentru cai, cîini, fata administratorului de moşie, Gina Alimănescu, oricine, oricare. O femelă păstrează pentru totdeauna pecetea primului mascul care i-a dat primul fior. Dezgolită de poezie, realitatea brută la aceasta se reduce. Şi el s-a făcut complicele unei hidoase capitulări a cărnii, injustă şi umilitoare.

Se dădu în lături, cum făceau toţi.

Deschideau cale Pandorei Mladian.

Actriţa trecu valvîrtej spre ieşire, cu buzele strînse, îmbrăcîndu-şi din mers mantoul de catifea roşie peste rochia de mătase roşie, uitînd să-şi ia noapte bună. Fîlfîiau în jurul ei aripi de flăcări. Niciodată pe scenă nu izbutise o ieşire mai furtunoasă şi mai încărcată de ameninţări.

— Ce-a fost, frate dragă? De ce s-a supărat? întrebă Nae Cristodoreanu, ştergîndu-şi năduşeala de pe fruntea pleaşă şi de pe obrazul cu ţepi de arici.

Pricepea tot atît de greu ca rubedenia scăpătată, herghelegiul.

— N-a fost nimic, Nae... îl linişti cu blîndeţe Ioachim Grult. Vezi-ţi de treburile tale... A fost o ieşire teatrală, şi nimic altceva.

Nae Cristodoreanu se opri, surprins de blîndeţea neobişnuită din glasul cumnatului.

— Ioachime... îngăimă,. apucîndu-i amîndouă mîinile. Bine că te văd, în sfîrşit, altfel!...

Ioachim Grult îşi trase încet mîinile şi le înfundă în adîncul buzunărilor. Rosti cu o ironie indulgentă:

— Fii serios, Nae! Nu-ţi stă bine sentimental cu ase menea barbă. Du-te şi te ferchezuieşte.

— E o idee! exclamă celălalt cu entuziasm, pipăindu-şi ghimpii negri-albăstrii.

De bucuria împăcării, ar fi fost gata să îndeplinească orice capriciu al lui Ioachim Grult.

Dar Ioachim Grult îi întorsese spatele. El privea o nouă ieşire, mai puțin teatrală. Gina Alimănescu scobora treptele cu fruntea în jos, cu umerii căzuți, cu brațele atîrnate de-a lungul trupului, ca o mică sclavă, împleticindu-se spre locul de sacrificiu. Palma bărbatului îi cuprinse un umăr în cleştele tare, cu un gest scurt şi neînduplecat de posesiune.

— Animalul! mormăi Ioachim Grult.

— Pardon? întrebă întorcîndu-se domnul bătrîn cu înfățişare de fost cavalerist sau diplomat în disponibilitate.

Cînd dădu ochii tot cu Ioachim Grult, scăpă monoclul în juvățul negru, apucă spre cealaltă uşă şi se pierdu în ghițit în mişcarea giratorie a dansului. Omul în haine cenuşii ajunse iarăşi la bar.

— Apă? Apollinaris, domnule Grult? se repezi Simeon să-l servească.

— Nu, amice. Un coniac mare. Dublu, triplu...

— Vă servim şi coniac...

Simeon se execută cu vizibilă dezaprobare. Ioachim Grult încălzi balonul de cristal în palme. Savură mirosul coniacului, sorbi cu înghițituri mici. Ținînd cotul rezemat de masa înaltă, vorbi:

— Îți mai aminteşti tu, Simeoane, despre evanghelistul nostru?

— Evanghelistul Marcu... Cum să nu mi-l amintesc, sărmanul de el?!

Simeon simțea o generoasă compătimire pentru nebunii oare se socoteau locomotivă, evanghelistul Marcu, Napoleon sau Turnul de la Pisa... El admitea o singură nebunie onorabilă: a fi ori a fi fost împăratul în exil al Chinei.

— Aşadar, ți-l aminteşti, Simeoane? Cred că a rămas tot acolo. Nu mai are vindecare! Astăzi s-a împlinit un an de cînd ne-a adunat să-i ascultăm evanghelia pentru Dumineca orbului... „Şi au pus mîinile pe el şi l-au

întrebat: «Vezi ceva?» El s-a uitat şi a zis: «Văd nişte oameni umblînd, dar mi se par ca nişte copaci»... Apoi Isus au zis lor: «Eu am venit în lumea aceasta pentru o judecată anume: acei ce nu văd să vadă şi cei ce văd să ajungă orbi»“... Simeoane, evanghelistul nostru avea mare dreptate... În lumea aceasta în care ne-am întors toți sînt orbi. Orb sînt şi eu, mai jalnic încă decît ceilalți...

— Hait! îşi spuse Simeon cu milă. Se crede orb, sărmanul! Îmi pare mie că în scurtă vreme am să aud că iarăşi l-au dus unde-a mai fost...

— Sînt orb. Am fost şi sînt orb, Simeoane. Nu te minunează că toți orbecăim?... Pretinzi că eu sînt aşa cum mă vezi tu? Pot eu pretinde că tu eşti aşa cum te văd eu? Nu, Simeoane! Nimeni nu poate să vadă şi să înțeleagă pe nimeni... Nici în oglindă nu te vezi tu, pe tine, cel adevărat... Recunoşti?

— Dacă spuneți dumneavoastră, numai că aşa este... recunoscu Simeon, care ştia din proprie experiență că nebunii nu trebuie contrariați.

Ioachim Grult îl cercetă cu ochii pătrunzători.

— Şi tu pretinzi că te simți fericit?

— Fericit nu-i nimeni, domnule Grult. Nu există fericire deplină pe lume...

— Ba există, Simeoane. Acei de acolo, de la noi, erau fericiți. Tu, cînd erai împăratul Chinei. Evanghelistul Marcu, atunci cînd se căznea să ne deschidă ochii... Îmi pare că am să mă întorc. Sigur că am să mă întorc... Mîine dimineață îmi strîng bagajele şi mă prezint. Mi s-a luat o ceață de pe ochi în această Duminecă a orbului... „Apoi Isus au zis lor: «Eu am venit pentru o judecată anume: acei ce nu văd să vadă şi cei ce văd să ajungă orbi»“... Rămîi cu bine, Simeoane, te aştept! Voi avea nevoie de cineva să-mi curățe hainele. Am să-ți procur decorații noi. Un asortiment complet. Pot să-ți dau dintr-ale mele. Am destule tinichele!

Simeon îşi făcu trei cruci mărunte în dosul baricadei înalte.

Ioachim Grult surîdea cu o desăvîrşită împăcare:

— Acum înțeleg ce m-a făcut să mă opresc astăzi-dimineață la orbul de la Grădina Tîncăbeascăi. Se pregătea ceva în mine. Orbul stătea cu palmele pe genunchi şi aştepta o minune ca pentru dumineca lui.

Orbul stătea neclintit pe marginea patului, cu palmele pe genunchi, cu bulbii albi înălțați spre tavan; dar el n-aştepta nici o minune şi nici nu se mai ruga pentru vreuna.

Dumineca lui trecuse.

A ascultat orologiul din turla bisericii bătînd miez de noapte, pe urmă sferturile de ceas pînă la trei; mai auzise şi cocoşul din vecini dînd un semnal răguşit, la care a răspuns îndată altul şi altul, din ce în ce mai slab şi din ce în ce mai departe, pînă la capătul mahalalei, pînă la ca pătul lumii.

Acum se lăsase tăcere.

Ca niciodată, o tăcere cutreierată de duhuri vrăjmaşe, de duhuri spăimoase.

Încă de cînd se afla la locul său pe lespedea de piatră, în colț, la Grădina Tîncăbeascăi, simțise împresurîndu-l deodată amenințarea aceasta vicleană, necunoscută, crescînd, strîngîndu-l de aproape. Era înainte de amiază. Trecuse omul ciudat cu vorbe nebune şi rîs nechezat, îi lepădase în pălărie hîrtia gheomotoc şi îşi culesese singur mărunțişul ca orice rest la o ticăloasă tejghea de prăvălie. Ar fi vrut să-i spună un cuvînt greu fiindcă îi blasfemase cu rînjet datoria lui de orb sărman încărcată de cutremurate răspunderi. A ridicat mîna cu gînd de vorbire. A fost prea tîrziu. Omul plecase. Paşii s-au depărtat, s-au amestecat, s-au topit în vuietul surd al altor o sută şi o mie de paşi, cîți se țeseau vînturîndu-se spre inima tîrgului. S-a pierdut. Şi atunci, în cele o sută şi o mie de alte sunete,

urechea orbului a desluşit deodată un mers ca nici unul altul pe lume.

Un mers prelins pe tălpi de pîslă.

A tresărit din neclintirea de piatră, pe scaunul său de piatră, cînd paşii aceia s-au ales dintre alţii o sută şi o mie venind către el. Auzul i-a surprins mai întîi oprindu-se la colţul de stradă, din stînga. I-a urmărit, strămutîndu-se în celălalt colţ. Mai apoi paşii s-au întors. L-au ocolit. Nu l-au mai părăsit o clipită. Au strîns în juru-i sforile şi nodurile unui laţ nevăzut. Cei miluiţi de Atotputernicul cu lumina deplină a ochilor n-ar fi avut cum să zărească laţul, căci firele nu erau de sfoară, verigile nu erau de plumbi. Orbii, ca şi vietăţile crescute în bezna adîncă a codrilor şi în afunduri de vizuine, adulmecă însă apropierea primejdiei cu alte tainice şi neînşelate simţiri. El a cunoscut că paşii erau pentru dînsul, a ştiut că îl căutau, l-au găsit, îl aşteaptă.

Cînd a pornit, într-amurg, spre bordeiul din mahala, pipăind zidurile aspre cu mîna şi marginea trotuarului cu băţul lucios, paşii s-au înşirat după el. Fără grabă. Cu o răbdare încordată, dar plină de linişte, stăpînă pe siguranţa neclătinată a sfîrşitului. Tot aşa, fiara din codru îşi pîndeşte prada aleasă, încet, cu viclene ocoluri, pas după pas, în rîpi şi hugeaguri, pînă la adăpătoarea ori la culcuşul unde-i va sugruma beregata cu dinţii.

Orbul a poposit înadins, să încerce ceea ce nu mai era o părere. Au poposit şi paşii. Orbul a străbătut de-a curmezişul o piaţă, printre tramvaie, trăsuri şi căruţe, fiindcă vînătoarea şi pînda se desfăşurau în altfel de codru, fără frunzare, hăţişuri, poteci şi izvoare; într-un codru de ziduri şi piatră, stîlpi de schijă şi plase de sîrme; un codru tot atît de pustiu şi sălbatic. Paşii l-au lăsat să treacă, i-au luat-o înainte, s-au furişat arcuind un înconjur, şi din nou, pe uliţe din ce în ce mai deşarte şi mărginaşe, s-au păstrat la aceeaşi distanţă în soarele blînd şi molatic de seară.

Omul din urma orbului nu mergea singur. Îl însoțea un tovarăş. Dar paşii aceluia sunau ca oricare alții. Orbul ştia că pentru dînsul veneau numai paşii prelinşi pe tălpi de pîslă.

În fața portiței s-a oprit şi a oftat. Fără durere şi deznădejde. Ar fi putut să treacă de-a dreptul la încăperile din fund, unde găzduiau muncitori mai nevoiaşi decît el, să le ceară pază şi ajutor. De ce să se împotrivească însă unei voințe hotărîte de sus? A oftat pentru păcatul care va apăsa pe un cuget de om. „Iară Isus zicea: «Părinte, iartă-le lor că nu ştiu ce fac»”... Orbul a deschis portița de lemn. Balamalele uscate au scîrțîit. Atunci s-a întors şi a lipit portița în lături. De ce să mai scîrțîie? Toate vor fi precum au fost undeva scrise. „Părinte, iartă-le lor!”

Orbul lui Dumnezeu a răsucit cheia uşii, a intrat în odaia scundă şi albă, a rezemat bățul lustruit de palmă la locul său, în ungher, măcar că n-avea să-i mai folosească vre-odată. A aprins lampa, a suflat în chibrit, a pus beţigaşul stins în cutioara de pe prichiciul sobei. Era un obicei rămas din copilărie, neaşteptat şi neînțeles la un orb din născare. Pe atunci îl creşteau străini cu văzul întreg, îl trimiteau să cerşească şi îi numărau în fiecare seară agoniseala. Aprindeau gazornița, îşi vedeau de treburile lor, se căinau de necazurile lor şi îşi urzeau pentru a doua zi plănuirile lor. Erau oameni săraci, de ispravă, cu teamă şi credință în puterile cerului; nu i-au spus niciodată de unde a venit şi cum l-au strîns de pe drumuri, copil lepădat şi milos; iar dacă îl mînau să ceară de pomană, o făceau ca să-şi plătească singur mîncarea, fiindcă ei nu i-o puteau da. Tot ce întrecea i-au pus la o parte. Era un drept neatins. El se aşeza pe marginea laviței, cu palmele pe genunchi, cum stă şi acum, ascultînd. Simțea lumina caldă şi bună; duhoarea fumegoasă a gazorniței se lega de tihna adăpostului primi-tor, de orînduielile vieților despărțite de noapte şi zi după mersul soarelui pe cer, în lumea celor pentru care există noapte şi zi, soare şi stele. Cînd

milostivele gazde s-au risipit în morminte şi el a rămas singur, a respectat cu sfințenie orînduiala.

S-a învrednicit el, cel mai nevolnic, să intre în stăpînirea bojdeucii cumpărate din mila norodului. A cruțat toate aşa cum au fost. În fiecare seară aprindea lampa, măcar că lumina nu-i pentru nimeni. Se aşeza în acelaşi loc, cu palmele pe genunchi, drept şi neclintit ca pe lespedea de piatră din colț de la Grădina Tîncăbeascăi. Îşi îndeplinea datoria. Înălța smerite rugăciuni pentru alții, precum i-au fost ce rute de neveste cu necazuri casnice; de babe bisericoase cu feciori plecați în lume; de mahalagii cu procese şi de trecători care au pierdut bani la cărți şi nădăjduiau să-i cîştige înapoi.

În redingota verzuie a răposatului profesor universitar cu prelegeri celebre, orbul lui Dumnezeu a încercat să se roage şi în această seară. Venise cu un pomelnic lung, tîrîse pe umeri povara bîntuitelor suflete cîte şi-au pus nădejdea din urmă într-o închinăciune de orb.

Dar gîndul mereu căuta afară, la paşii de pîslă dînd casei tîrcol, la duhul din beznă împresurîndu-l tot mai de aproape. Astfel, întîia oară îşi călca datoria. Iar pentru asemenea slăbiciune netrebnică se osîndea cu scîrbă de el şi cu jale de el. Minune nu mai aştepta. În minune nu mai credea. Se desăvîrşise minune urîtă şi rea. S-a ştiut orbul lui Dumnezeu, ales întru o anumită chibzuială a lumii peste puterile lui de a înțelege. A aflat că-l stăpîneau şi pe dînsul păcătoasele temeri legate de carne. În loc să se roage cu sufletul slobod, cugetul căuta la oamenii de afară, auzul ciulit pîndea furişarea paşilor cu talpa moale, de pîslă. I-a înşelat pe toți cei ce aşteptau în această duminecă a lui, a orbului, rugăciunile de ajutor şi de izbăvire primite la ceruri. I-a minciunit. El era un păcătos ca oricare altul, rob netrebnic al trupului, cum într-alt fel a fost şi dascălul cu rostiri vestite, stăpînul dintîi al redingotei cu rozeta decorației prinsă în butonieră. Acela se tăvălea în paturi străine. El se cutremura la o presimțire a morții. Într-un fel

ori în altul, era tot o lepădare a sufletului la poruncile păcătoase ale trupului.

Orbul a oftat aşteptînd.

Omul de afară se apropiase de fereastră pe tălpile moi a privit înăuntru pe geam, s-a întors la tovarăşul său. Zvîrlind mucul de ţigară, a sîsîit printre dinţi şi a vorbit cu mînie în întuneric:

— Dracul să-l ia de orb al lui Dumnezeu!... Nu se mai culcă... N-ai să-mi scoţi mie din cap părerile mele.

— Anume? întrebă celălalt, rezemat de zaplaz, cu mîinile înfipte în bata pantalonilor.

— Anume? Mai întîi că nu-i orb. E un ticălos. Se pre face. Altfel, de ce-ar fi aprins lampa? Una. Şi-al doilea, mă tem că ne-a simţit, ne aşteaptă şi ne pregăteşte ceva. Altfel, de ce nu se culcă? Toţi s-au culcat. El ce păzeşte?

— Poate suferă de boală boierească. Nu poate dormi.

— Eu m-aş lăsa păgubaş...

Celălalt se dezlipi de zaplaz. Culese o frunză păroasă de gutui, o mestecă între dinţi, scuipă sucul astringent. Se întoarse legănat şi îşi apucă tovarăşul de piepţii hainei, zguduindu-l şi privindu-l în ochi de aproape, prin întunerec.

Îşi trimiteau unul altuia în nări duhneala de tutun muced şi acru.

— Ascultă, nenişorule! Ţi-a mers rău cu mine vreodată? Am ieşit rău la vreo socoteală pînă acum?

— Nu zic...

— Nu zici, dar spui... Mai adineaori spuneai altfel, cînd a deschis lada şi a deşertat banii... I-ai văzut ori nu cu ochii tăi?

— Văzut. O faţă de pernă pe sfert.

— Ţi-ajunge? Ne-ajung? Omul cu tălpile de pîslă rîse înăbuşit cu mîna la gură: Chiar dacă îi numai mărunţiş, ne-ajunge pe toată vara şi pe toată iarna... Asta nu zic.

— Atunci, nu zice. S-aşteptăm!

Au trecut amîndoi de cealaltă parte a uliței. Au aprins chioştecurile adunate de pe trotuare. O duceau amarnic de două săptămîni. La aceasta ajunseseră: să strîngă capete de ţigări de pe stradă. Cînd le-a încolţit dis-de-dimineaţă gîndul să sugrume şi să prade orbul din colţ de la Grădina Tîncăbeascăi, le ghiorăiau maţele după două zile de post negru. Altă scăpare nu se arăta.

— A stins! răsuflă cel cu tălpile moi.

— Ce-ţi spuneam?! Răbdare... Mai aşteptăm, să-l răzbească somnul dintîi...

Trase cu sete din chioştecul jilav. Un cocoş cîntă undeva aproape de tot, bătînd din aripi. Răspunse altul şi altul, din ce în ce mai depărtat şi mai slab, pînă la capătul mahalalei, pînă la capătul lumii. Adierea de vînt aduse un mi ros dulceag de liliac înflorit. A duruit o birjă în afund de pămînt. S-a oprit tot la capătul lumii. Tăcerea s-a întins mai spăimoasă. Amîndoi au scuipat ţigările lipite de buze, le-au călcat cu piciorul şi au trecut uliţa îndărăt.

— Intri. Ştii unde-i căpătîiul patului. Dacă se poate: fără cuţit, fără ciocan!... Numai cu mîinile... Nu lasă urme, nu curge sînge.

— Cum!? Tot eu? întrebă cel cu tălpile de pîslă.

În loc de răspuns, tovarăşul îşi ridică gheata şi ciocăni cu unghia tare în talpa scorojită de piele.

— Nu-i fi vrînd să-l deştept cu scîrţul meu!... Semnalul îl ştii. Un fluierat: rămîi pe loc şi nu mişti orice se-ntîmplă... Două: apucăm fiecare unde vedem cu ochii. Primejdie mare... Cloncanii!...

Cel cu paşii de pîslă îşi înghiţi adînc răsuflarea. Turbure îşi făcuse socoteala că e sortit să ucidă un om, să mai ucidă un om, numai fiindcă purta încălţări fără de scîrţ. Îşi şterse sudoarea rece de pe frunte cu dosul palmei. Intră cu paşii elastici de fiară. Uşa era deschisă. Orbul îl aştepta în întuneric, culcat cu faţa în sus, îmbrăcat în straiul de sărbătoare, cu ochii bulboşi şi goi, căscaţi spre tavan. Cînd a simţit degetele ciolănoase şi mari căutîndu-i gîtul, l-a

potrivit singur în cleştele viu. Gîndul a fost pentru alții, nu pentru el: „Părinte, în mîinile cui dau duhul meu?”

Dar răspunsul nu l-a ştiut. Fără zvîrcolire şi gemăt, a trecut dintr-un întunerec în altul mai mare, gheţos şi veşnic. Se biruise.

SINEALA NOPȚII S-A TOPIT. Deasupra caselor sure şi fere cate, cerul a fost pe rînd violet, albastru-verzui, cenuşiu, pe urmă roz ca puful mătăsos de pe guşa flamandului, pe urmă pai ca o poleială de veche icoană, pe urmă iarăşi albastru, alt albastru, transparent şi mediteranic. Stelele au căzut una cîte una. A mai tremurat luceafă rul de dimineață, viu şi fosforic. L-a şters cu buretele o fulguire de nor.

Şi deodată a izbucnit vînzătorul de gazete cu răcnet:

— *Univers! Dimineața!* Ziarul!

S-a deschis o fereastră. Dincolo, o poartă de fier. Au scrîşnit roțile celui dintîi tramvai. Un automobil a trecut învîrtejind în golul de aer din spate afişul de ieri, rupt de chioşcar. Hîrtia s-a lățit pe asfalt cu literele albe şi roşii în sus. Era acum o hîrtie fără folos, moartă, bilanțul unei zile pentru totdeauna sfîrşite, absorbită de un neant fără întoarcere: *„Săptămîna cărții. Cum se remaniază guvernul Hitler. Ungaria se plînge Ligii Națiunilor. S-au cerut dosarele în afacerea Skoda. Ex-împărăteasa Zitta vine în Austria. Festivitățile în cinstea d-lui Tewfik Rüstü-Bey. Moartea lui Lazăr Şeineanu la Paris."*

Acum chioşcarul bătea în ținte alt afiş, proaspăt, cu alt bilanț al altei zile, din care mîine nu va mai rămîne nici o urmă într-o amintire de om: *„Groaznicul accident de automobil de pe şoseaua Bucureşti-Tîrgovişte. Instalarea*

episcopului Dionisie Erhan. Înmormîntarea doamnei Sanda Dobrotescu. D-l Tewfik Rüstü-Bey vorbeşte presei. Se amînă remanierea? Seceta a încetat. Situația semănături-lor după ploile din Ardeal şi Moldova. Insull eliberat din închisoare."

Undeva, în cîmp, rapidul de dimineață pentru străinătate trece vertiginos, vînzolind frunzele mărunte ale salcîmilor de pe taluz. Acolo, în cealaltă noapte, a deraiat o garnitură de marfă. Mai este un vagon prăvălat. Dar nu mai cîntă nici o privighetoare în salcîmi şi nici un broscoi cu glasul de bas, un Şaliapin al neamului batracian. Cu coatele rezemate de bara ferestrei, priveşte spre răsărit Leon Dobrotescu dintr-un vagon; din vagonul de alături priveşte o pereche tînără, cu ochi nedormiți: Odeta şi Barbu, plecați în drum către țara Italiei: Veneția, Florența, albastrele lacuri. E curios, abia au plecat, şi nu-şi mai au nimica de spus. Barbu, cu părul roşcat răsfirat de vînt, îşi păstrează gîndurile pentru el; Odeta îşi deschide cutioara de pudră comprimată. Şi tac amîndoi. Taluzul cu salcîmi a rămas în urmă. Frunzele mărunte şi ovale s-au potolit neclintite. Cine ar spune, oare, că în cealaltă noapte doi necunoscuți au contemplat de acolo cerul şi stelele, simțindu-se singuri, căutîndu-se, lăsîndu-se furați de amăgirea că se pregăteşte ceva nou şi încă nespus, că-i aşteaptă? Totu-i sfîrşit şi deşert.

La masa verde a tripoului mai moțăiesc cîțiva supraviețuitori, cu obrajii de sugativă decolorată, cu ochii spuziți de fum şi de veghe. Sergiu Miclăuş mai are două hîrtii de o mie înainte. Atît i-a rămas, ca în orice dimineață de altădată.

Pontează numai chibiții, cu fişe asudate de un pol. Sergiu şi-a văzut prietenul strecurînd pe sub mîna altora cîte o sută, jucînd cu banii săi contra sa... A surîs cu milă. Milă de el? Milă de Valeriu Dragomir? Prietenul a terminat banii... A pierdut tot. S-a lungit pe un scaun lîngă perete, cu picioarele întinse pe alt scaun. Sforăie cu gura căscată. Cărnurile îi cad moi, putrede, dospite. Din cînd în cînd,

Sergiu îşi aruncă ochii. Se vede pe el cum va fi. Acesta-i Platoul Pamir... „Nu întîrzia, te hog, phea mult în Platoul tău Pamih". Acesta-i Platoul Pamir! Totu-i sfîrşit şi deşert.

Florile albe s-au vestejit pe un mormînt nou şi prea încărcat de coroane. Mai este nevoie de timp pînă ce se va încorpora cimitirului. O vrabie zburlită s-a oprit să soarbă roua dintr-o cupă de crin. Paznicul a lepădat grebla şi măturoiul de pe umeri. S-a plecat într-un genunchi şi a scos briceagul. Retează panglicele late, pe care le adună pentru nepoate. Sînt multe panglici. A fost o moartă de neam ales, cu multe regrete eterne în urmă. Nepoatele se vor bucura şi vor bate din palme.

La uşă a mieunat Papanaş, cu coada bîrzoi, cerîndu-se afară. I-a deschis madam Anica Stoian, zuruind cheile în veriga de la cingătoare. Matei aşteaptă pe scări, ţinînd toarta coşului de piaţă pe braţ. A mai trecut o duminecă a orbului, fără semn să afle de urma babei pierdute în lume.

Pe alte scări, cu alt coş de papură trecut pe mînă, Reveica, baba cea surdă, îşi înnoadă tulpanul sub bărbia osoasă. A mai trecut o duminecă a orbului fără semn să afle de urma bărbatului plecat în lume după o ţigancă şuie.

Perdeaua de la fereastra Catrionei Catriowina e dată în lături. În pătucul scurt şi îngust, cu polog de mătase, fosta primă-balerină de operă imperială s-a ridicat într-un cot. Pîndeşte vuietul roţilor de automobil. Nu se opreşte nici unul. Plicurile lipite aşteaptă pe marginea mesuţei de la căpătîi.

Sînt două: unul cu un anunţ de înmormîntare, altul cu o invitaţie de nuntă. Catriona suspină uşor, cercetînd ceasornicul cu bătaia măruntă. Nu poate pricepe ce s-a întîmplat. Suspină, iar faţa i-a îmbătrînit brusc şi urît, ca un obraz de vrăjitoare pitică. În celălalt capăt al oraşului mai este o femeie cu obrazul urît şi deodată bătrîn. Pandora Mladian doarme unsă cu alifii sub masca de bandaje elastice. E răvăşit aşternutul, răvăşite sînt pernele,

aruncată în mijlocul camerei e rochia de flacără roşie. Se află batista şi fulare crîmpoțite de unghii, un vas de cristal sfărîmat, borcane zvîrlite în țăndări. Toate vestigiile unei crize de nervi.

În atelierul pictorului cu scoarțe vechi, icoane şi panoplii de arme, a străbătut cea dintîi însulițare de soare. Joacă în oglindă. Şi în oglindă se vede bărbatul îmbrăcat în halatul de catifea neagră, apropiindu-se şi depărtîndu-se de şevalet, cu bețele de cărbune în mînă. Schițează din trăsuri rapide un desen. Un obraz chinuit prin somn de o durere ascunsă. Un obraz de femeie, un obraz de copilă, îngust, arămiu. Umbra genelor e prea lungă, nu mai pare naturală. O şterge, scurtînd-o, cu o atingere de deget. A scîncit copila, fe meia prin vis: „Pamih”... Pictorul o examinează cu răceală, confruntîndu-şi desenul cu liniile vii, dureroase. E satisfăcut. Se apropie de fereastră. Scoate din buzunar şi despătureşte un prospect al unei agenții de voiaj. Mîine va fi în vagon. Peste douăzeci şi patru de ore în cabina vaporului. Nimic nu-i schimbat. El nu-şi turbură viața pentru o femeie, pentru o copilă.

Desenul va supraviețui printre tot ce a făcut el mai bun. E tot ce-i rămîne într-adevăr prețios, după o femeie, după o copilă.

Priveşte pe geam dimineața scăldată în soare, vibrația, intensă a luminii.

Pe geam priveşte la cerul înalt şi Ion Idiceanu, în cămaşa lui sleită de sudori. N-a închis ochii. Toată noaptea a durat planuri. Pădure, ozon, terasă de sanatoriu... Aprinde un capăt de țigare din găoacea golită de ou. Malec, peştele roşu, îl cercetează cu ochii holbați şi tîmpi, imobil în apa filamentoasă din borcanul cilindric.

Şi alte şi alte ferestre se deschid. începe viața să curgă ca ieri şi ca mîine. Nimic nu-i schimbat şi nimica nu-i nou. În fiecare casă au fost şi vor fi un mort, o amăgire, o nădejde, o înşelare. Nimica nu-i nou.

Totul a mai fost.

Un loc gol pe lespedea de piatră de la Grădina Tîncăbeascăi, unde a stat un orb adîncind, rotunjind şi lustruind scaunul vreme de treizeci, de patruzeci de ani. Nu va mai sta. Îl vor căuta trecătorii o zi, o săptămînă, o lună. Va răsări în locu-i alt orb.

Totul va fi cum a mai fost.

Viaţa curge ca ieri, ca alaltăieri, de o veşnicie. Vînzătorul de gazete răcneşte în văzduhul sonor al dimineţii:

— *Univers! Dimineaţa!* Ziarul!

Faptele diverse nu durează mai mult de o zi.

În cămara albă, curată şi scundă, orbul lui Dumnezeu a înţepenit în straiul negru-verzui, cu rozeta de decoraţie la butonieră, cu ochii de marmoră căscaţi spre tavan. S-a răcit. O muscă se plimbă pe fruntea lucie, îşi şterge picioarele, se întoarce: e o muscă albastră de cadavru. Pe uşa trîntită de perete adie o suflare de vînt. Iar adierea mişcă părul mătăsos şi alb, învălurîndu-l cum înfioară departe în cîmpuri firul viu şi verde al lanurilor.

Acolo, o ciocîrlie se mai înalţă la cer cu tril cristalin, cu aripi încă jilăvite de rouă.

Aci, un glas răguşit din stradă în stradă:

— *Universul! Dimineaţa!* Ziarul!...

---- Sfîrşit ----